

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРКАСЬКОЇ
МІСЬКОЇ РАДИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ВЧЕНИХ-ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТ «ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ», М. БУРГАС, БОЛГАРІЯ
ЧЕНСТОХОВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, М. ЧЕНСТОХОВА,
ПОЛЬЩА

***«ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ
ПРОСТОРОВО- ТЕРИТОРІАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ»***

Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції

23-24 березня 2017 року

Черкаси, ЧДТУ, 2017

II Міжнародна науково-практична конференція
«Фінансові інструменти просторово-територіального розвитку»

УДК 336 (477) (063)
ББК 65.261
Ф 59

Фінансові інструменти просторово-територіального розвитку II Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції : Черкаський державний технологічний університет, 23-24 березня 2017 року. – Черкаси : ФОП «Чабаненко Ю.А.», 2017. – 186 с.

Основною метою конференції є вирішення актуальних проблем фінансового забезпечення просторово-територіального розвитку, вдосконалення фінансової системи України, грошово-кредитних механізмів регулювання економіки, управління фінансово-економічним потенціалом суб'єктів господарювання, розвитку банківської системи та інших актуальних проблем економічної науки.

Подані матеріали містять методологічні та методичні підходи, що можуть заслуговувати на увагу широкого кола фахівців.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету: *Григор О.О.* – к.н.держ.упр., доцент, ректор Черкаського державного технологічного університету.

Заступник голови: *Демиденко В.В.* – к.е.н., доцент, декан факультету економіки та управління.

Члени оргкомітету:

Харенко Т.І. – заступник директора Департаменту фінансової політики Черкаської міської ради.

Данилевський В.В. – начальник управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації.

Гончаренко І.Г. – д.н.держ.упр., доцент, завідувач кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету.

Березіна О.Ю. – к.е.н., доцент кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету.

Петкова Л.О. – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету

Кендюхов О.В. – д.е.н., професор, голова Всеукраїнської спілки вчених-економістів України.

Мігус І.П. – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та економічної безпеки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Покацаєва О.В. – д.е.н., професор, проректор Класичного приватного університету, м. Запоріжжя

Mihaylov Iv.M. – PhD, Assoc. Prof in Department of Economics and Management of University «Prof. Dr. Assen Zlatarov» (Burgas, Bulgaria).

Dorota Jelonek, – PhD, Czestochowa University of Technology, Department of Management (Czestochowa, Poland).

Wadim Strielkowski - Ph.D., associate professor at Charles University, Prague, Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences Charles University in Prague, Prague (Czech Republic)

Голова секретаріату: *Шевченко Анна Михайлівна* – к.е.н., доцент кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету.

Організаційний комітет вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є безперечними. Разом з тим, вважаємо можливим їх публікацію з метою обговорення.

СЕКЦІЯ 1. Механізми та інструменти фінансування просторово-територіального розвитку

Березіна О. Ю. – к.е.н., доц.

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

**ІНВЕСТИЦІЙНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІЇ:
ЛОКАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ**

Виходячи з визначення конкурентоспроможності території як її здатності витримувати конкуренцію на певному ринку [2] та враховуючи інтегральний характер цього поняття, слід виділити чотири укрупнених види ринків, на яких проявляється територіальна конкурентоспроможність – це ринки виробництва товарів, послуг, праці та капіталу. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку відбувається зростання ролі ринку капіталу, оскільки посилення процесів глобалізації обумовлює посилення конкуренції не лише на ринках сировини, товарів, послуг, але і в сфері обороту капіталів. Саме конкурентоспроможність на ринку капіталу, або інвестиційна конкурентоспроможність, визначає рівень інвестиційного забезпечення території та можливість її розвитку інвестиційно-інноваційним шляхом.

Інвестиційна конкурентоспроможність території як соціально-економічної системи – це сукупність взаємопов'язаних факторів привабливості, заснованих на володінні конкурентними перевагами. Ця сукупність формує конкурентоспроможність території та визначає її можливості успішно функціонувати, займати провідну позицію на світовій арені.

Інвестиційну конкурентоспроможність території слід розглядати в двох аспектах: 1) з точки зору комплексного аналізу структурних і інституційних особливостей інвестиційної діяльності (внутрішній аспект); 2) у розрізі вивчення основних факторів та умов, що визначають конкурентні можливості території на ринку інвестиційних ресурсів, тобто з позицій її порівняної привабливості для інвесторів (зовнішній аспект).

Згідно підходу, покладеного в основу визначення рівня конкурентоспроможності країни за методологією Світового економічного форуму, будь-яка країна світу знаходиться на одній зі стадій конкурентоспроможності [3]:

1) факторна, характеризується низьким рівнем розвитку території, що забезпечується в основному за рахунок основних виробничих факторів; на цій стадії основною роботою уряду є забезпечення загальної політичної та макроекономічної стабільності і достатньої свободи на внутрішніх ринках, що дає змогу забезпечити ефективне використання некваліфікованої праці та

виробництво сировинних товарів;

2) інвестиційна: розвиток територій відбувається на основі освітніх інвестицій та трансферу світових технологій; на цій стадії з метою підвищення привабливості території уряду необхідно приділяти увагу „фізичній” інфраструктурі (порти, телекомунікації, дороги) і правовій базі (мити, податки, законодавство) для забезпечення ефективної інтеграції економіки в глобальні ринки;

3) інноваційна: території з високим рівнем розвитку економіки, що є виробниками та експортерами технологій; високий рівень освіти населення (особливо у сфері точних і природничих наук) є основою конкурентоспроможності території та здатності економіки до інноваційних трансформацій; стимулююча роль уряду полягає в заохоченні інновацій через інвестиції, удосконалення ринків капіталу та правової бази, що підтримують відкриття нових високотехнологічних підприємств.

За концепцією М. Портера, розвиток конкурентоспроможності території відбувається за наступними чотирма стадіями: конкуренція на основі чинників виробництва; конкуренція на основі інвестицій; конкуренція на основі нововведень; конкуренція на основі багатства [1, с. 33]. Перші три стадії забезпечують економічне зростання, остання – застій та спад.

Конкурентна перевага території при цьому забезпечується:

– на першій стадії завдяки чинникам виробництва: природним ресурсам, сприятливим умовам для вирощування різних сільськогосподарських культур, надлишкової і дешевої робочої сили (забезпечується однією детермінантою);

– на другій стадії шляхом агресивного інвестування (в основному, національних фірм) в освіту, технології, ліцензії, що купуються зазвичай за кордоном (забезпечується трьома детермінантами);

– на третій стадії за рахунок створення нових видів продукції, виробничих процесів, організаційних рішень та інших інновацій шляхом дії всіх складових „ромба”.

Стадія конкуренції на основі багатства, на відміну від трьох перших, базується на вже досягнутих результатах і зрештою веде до спаду виробництва [1, с. 40].

У сучасних умовах доцільно спиратися на стадію інвестицій з подальшим переходом до інноваційного розвитку. Але вже сьогодні існує об’єктивна потреба в інноваційній наповненості інвестицій, адже головними конкурентними перевагами країн-лідерів економічного розвитку є наукові знання та інтелектуальний потенціал. Саме ці дві компоненти є основою формування конкурентоспроможності території та головними чинниками просторово-територіального розвитку.

Література:

1. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Портер М.; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 254 с.
2. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – М.: Международные отношения, 1993. – 896 с.
3. World Economic Forum. Global Competitiveness Report [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Всесвітнього Економічного Форуму (ВЕФ). – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

Василенко І.А. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту

ПВНЗ «Європейський університет»

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПРОСТОРОВА ПОЛЯРИЗАЦІЯ В
КОТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Поняття соціально-економічної поляризації досить об'ємне і має в сучасній економічній літературі різні тлумачення. Крім того, вживається ще ряд понять за своїм смисловим значенням схожого з поняттям поляризації. Така ситуація обумовлена ходом розвитку теорії регіональної економіки.

Процес згладжування просторової поляризації в умовах децентралізації влади можна охарактеризувати як систему заходів щодо зменшення невідповідності в соціально-економічних умовах розвитку регіональної системи [1]. Процес вирівнювання – це приведення розрізних параметрів, що характеризують соціально-економічний розвиток муніципальних утворень, до певного значення або заданому інтервалу.

В умовах децентралізації влади виникає необхідність визначення інструментів згладжування просторової поляризації регіону, що означає сукупність організаційно-управлінських процесів, опосередкованих рухом економічних ресурсів, пов'язаних зі зміною соціально-економічного стану регіональної системи, спрямованих на зниження диференціації, зменшення асиметрії в розвитку муніципальних утворень, що сприяють підвищенню якості життя населення та конкурентоспроможності економіки регіону. Бюджетні механізми згладжування просторової поляризації – це інституційно оформлені відносини між рівнями управління території регіону щодо раціонального розподілу грошових бюджетних ресурсів, сформованих територіальними органами влади за рахунок перерозподілу частини внутрішнього регіонального продукту.

При побудові системи управління бюджетними ресурсами регіону в

умовах децентралізації, повинна бути покладена сукупність принципів, які застосовуються при розгляді проблем використання і відтворення різних груп економічних ресурсів. До таких принципів, перш за все, слід віднести: достатність ресурсів; оптимізацію їх структури; наявність перспективи використання; множинність варіантів використання [2].

Розмежування дохідних джерел і витратних повноважень між рівнями управління підпорядковується об'єктивним економічним принципам. Згладжування відмінностей в дохідних потенціалах суб'єктів регіонального управління здійснюється за допомогою механізмів закріплення дохідної бази за рівнями управління або надання трансфертів [3]. При цьому необхідно розмежовувати два аспекти процесу згладжування просторової поляризації. Перший пов'язаний з бюджетним вирівнюванням, другий - з економічним стимулюванням розвитку дохідного потенціалу, проведення ефективної соціально-економічної політики. Інструментами згладжування виступають різного роду трансферти (гранти).

Аналіз застосування бюджетних інструментів і механізмів згладжування соціально-економічної просторової поляризації в зарубіжних країнах показав різноманіття практик організації міжрівневих відносин в рамках проведеної децентралізації влади на всіх рівнях і наявність характерних національних елементів в кожному індивідуальному випадку. Згладжування соціально-економічної поляризації базується на організації механізмів згладжування і застосування бюджетних інструментів, організації ефективної системи управління раціональним розподіл місцевих бюджетних ресурсів.

Література:

1. Головачева О. А. Инструменты сглаживания пространственной поляризации регионов // Современные наукоемкие технологии: региональное приложение. – 2012. – № 2 (30). – С. 34-38.
2. Паршин Ю. И. Оцінка нерівномірності економічного розвитку за індикаторами поляризації та асиметрії / Ю. І. Паршин // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 24. – С. 28-33.
3. Ю.М. Кисіль. Соціальна поляризація на теренах України як загроза соціальній безпеці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11359/111%20-%20Kisil.pdf?sequence=1>

Гречана С.І. – к.е.н., доц.

Інститут економіко-правових досліджень НАН України

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Успіх розвитку України в глобалізованому світовому середовищі напряму залежить від реалізації трансформаційних процесів як у її суспільному, так і у економічному житті, в т.ч. спрямованих на підвищення ролі територіальних громад. Тому децентралізація влади, чи то разом з нею реформування адміністративно-територіального устрою, стала тією закономірною реформою, проведення якої надасть новий поштовх соціальному та економічному розвитку регіонів, особливо сільських територій.

На сьогодні основні досягнення реформи стосуються законодавчих та інституційних змін, а саме: сформовано основну нормативно-правову базу реформи, в переважній більшості врегульовано питання фіскальної децентралізації та міжбюджетних відносин, за 2015-2016 роки створено 368 об'єднаних громад, та стільки ж, за оцінками Радника Уряду України з питань децентралізації Даніеля Попеску [1], може бути створено у 2017 році. За наявності таких непоганих результатів, реформа має також чимало законодавчих прогалин та інших невирішених проблем, які пов'язані як з неврегульованістю деяких правових питань, так і з неузгодженістю дій та кадровими помилками, тощо. Однак, на нашу думку, не останню роль у гальмуванні процесів об'єднання відіграє нехтування окремими фінансовими аспектами створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Мова йде не про оцінку фінансової чи ресурсної спроможності майбутніх ОТГ, розрахунок яких передбачено відповідною Методикою КМУ [2]. Увагу слід звернути на відсутність аналізу ефективності інтеграції громад, що обумовлює доцільність запуску процесу об'єднання та майбутнього існування новоствореної ОТГ як життєздатного економічного суб'єкта.

Науковим розробкам у сфері реформування адміністративно-територіального устрою та децентралізації влади, особливо фіскальної, вітчизняними вченими приділяється значна увага. Дослідження деяких фінансових аспектів територіального розвитку, як то формування дохідної частини місцевих бюджетів, міжбюджетні відносини, розподіл бюджетних повноважень, тощо, проводяться досить давно та не втрачають своєї актуальності. Роботи Б. Данилишина, М. Долишнього, Ю. Глущенко, В. Кравціва, Т. Крушельницької, І. Луніної, О. Молдавана, В. Опаріна, І. Сторонянської, А. Сухорукова, С. Юрія та інших внесли вагомий вклад у вироблення пропозицій щодо забезпечення фінансової спроможності

територіальних громад. Однак, залишається нерозкритим прошарок питань, пов'язаних з оцінкою та стимулюванням економічного зростання територіальних громад через їх ефективне об'єднання в умовах децентралізації та адміністративно-територіальної реформи.

Метою даного дослідження є визначення недооцінених фінансових аспектів об'єднання територіальних громад, включання яких до розгляду дасть змогу обґрунтувати рішення щодо створення ОТГ та підвищення її майбутньої спроможності.

Прийняття Закону України « Про добровільне об'єднання територіальних громад» дало офіційний старт фактичному утворенню нових суб'єктів адміністративно-територіального устрою України - об'єднаних територіальних громад. За нормами закону будь-яка територіальна громада добровільно може створити ОТГ чи приєднатись до вже існуючої, самостійно обираючи кандидатів серед суміжних населених пунктів, головною умовою чого є спроможність новоутвореної ОТГ. «Теоретично перед територіальними об'єднаннями громад виникають значні фінансово-інфраструктурні перспективи у створенні й розвитку конкурентоспроможних і самодостатніх адміністративних територіальних структурних одиниць, які здатні забезпечити належний рівень надання культурних, соціальних, житлово-комунальних, медичних та інших послуг» [3, с. 312].

Насправді ж, як показує практика, частина територіальних громад або взагалі не мають наміру об'єднуватись, або обрані ними варіанти для об'єднання не вписуються у нормативні процедури створення спроможних ОТГ. Спроможність територіальних одиниць - здатність самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг – є тим критерієм, за яким ОТГ включаються чи ні до затверджених перспективних планів, які, наразі, визнані експертами недосконалими та недостатньо обґрунтованими [4, с. 32]. Отже, вона (спроможність) є основним фінансовим аргументом (абстрагуючись від інших чинників не розрахункового характеру), завдяки якому приймається рішення про можливість створення нової ОТГ. Таке управлінське рішення потребує виваженої оцінки на кшталт визначення доцільності інтеграційних процесів, наприклад, розрахунку синергетичного ефекту об'єднання. На практиці, базою для ухвали створення ОТГ є оцінка показників: площа території, густина населення, індекс податкоспроможності (розрахунковий обсяг доходів), інфраструктурне забезпечення (освітня, медична, адміністративна, соціальна).

Таким чином, ігнорується один з принципів реформи - економічної ефективності, а в результаті, створені ОТГ є, насправді, неспроможними і потребують або посиленої державної підтримки, або приєднання нових більш ефективно господарюючих громад. Зрозуміло, що введення додаткових перепон у вигляді незрозумілих розрахунків розміру майбутньої синергії не

сприятиме вирішенню проблем прискорення темпів децентралізації влади та укрупнення громад, які є нагальними і безумовно важливими для соціально-економічного зростання територій. Однак, доцільно було б розширити розуміння сутності поняття спроможності територіальної громади фінансовими аспектами. Введення комплексного показника фінансової спроможності та розробка чіткої інструкції з його розрахунку має забезпечити засади оцінювання інтеграційних можливостей територіальних громад в контексті децентралізації та подальшої успішної життєдіяльності.

Перспективи подальших досліджень автора пов'язані з розробкою методики такої комплексної оцінки спроможності громади на основі квантифікації різних джерел ресурсного забезпечення, не обмежуючись тільки аналізом бюджетних надходжень.

Література:

1. Попеску Д. Про попередні результати реформи / Офіційний сайт Реформи децентралізації влади [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/4783>
2. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету міністрів України від 08 квітня 2015 р. N 214. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
3. Воскресенська Т. І. Фінансово-економічні перспективи територіального об'єднання громад / Т. І. Воскресенська, М. В. Ольшанська // БізнесІнформ. – 2016. - №10. – С. 308-313.
4. Мельничук А. Децентралізація влади: реформа №1 [аналітичні записки] / Анатолій Мельничук, Павло Остапенко – К.: ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О. – 2016. – 35 с.

Решетнікова О. С. – аспірант

Науковий керівник - к.е.н., доцент, проф. кафедри О.П. Романюк

Національна академія державного управління при Президентові України

ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ СВІТОВИМ БАНКОМ У СФЕРІ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Забезпечення сталого економічного розвитку неможливе без належного фінансового забезпечення інвестиційної діяльності. На сьогодні економіка України є незахищеною від ринкової кон'юктури, яка склалася під тиском

економічних та політичних факторів. Складною є ситуація в окремих галузях економіки, зокрема, в сфері теплопостачання. Низька платоспроможність споживачів, недосконала тарифна політика, хронічна збитковість, призвели до критичного фінансового стану теплопостачальних підприємств. У підприємств недостатність власних фінансових ресурсів щодо реалізації інвестиційних проектів в модернізацію та реконструкцію системи теплопостачання.

Метою дослідження є особливості залучення кредитних коштів Світовим банком (далі - СБ) для фінансування інвестиційних проектів у сфері теплопостачання та виявлення проблем щодо залучення фінансових ресурсів.

Найбільш впливовою фінансовою організацією сфери теплопостачання для України є Світовий банк.

Світовий банк є другим, після Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), кредитором України. Ресурси цієї організації використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямам економічного розвитку України.

На сьогодні на стадії реалізації перебуває 10 проектів, метою яких є модернізація інфраструктури, серед яких є підвищення енергоефективності, в т.ч. у секторі централізованого теплопостачання [1].

Основна кредитна установа Світового банку - Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР).

Інвестиційний проект з підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання (угода про позику між Україною та МБРР №8387-UA від 26.05.2014), який діє з 21.11.2014 до 30.10.2020, передбачає надання комунальним підприємствам допомоги для підвищення надійності функціонування систем теплопостачання за рахунок робіт з реконструкції систем централізованого теплопостачання (генерації та транспортування тепла), а також поліпшення екологічної ситуації в регіонах [2].

Зважаючи на потенційні економічні та екологічні переваги, які несе в собі підвищення енергоефективності – особливо для теплоенергетичних компаній у всій країні, – Група Світового банку схвалила Проект вартістю 382 млн. дол. США. Відповідальним виконавцем виступає Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон) [3].

Згідно фінансових умов загальна сума позики складає 315,5 млн. дол. США, де частка МБРР – 265,5 млн. дол. США, а частка Фонду чистих технологій (далі – ФЧТ) – 50,0 млн. дол. США. Компонент Мінрегіону – 5,5 млн. дол. США. Нерозподілені – 18,0 млн. дол. США [2].

В інвестиційному проекті з підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання беруть участь комунальні підприємства, а саме: КП ВМР «Вінницяміськтеплоенерго», ОКП «Миколаївоблтеплоенерго»,

КП «Харківські теплові мережі», МКП «Херсонтеплоенерго», КП «Міськтепловоденергія», м. Кам'янець-Подільський, КП «Дніпротеплоенерго» ДОР, м. Дніпропетровськ, ТОВ-фірма ТехНова (КЕП Чернігівська ТЕЦ), КПТМ «Тернопільміськтеплокомуненерго».

Цей Проект допоможе суттєво зменшити витрати, поліпшити надійність послуг та підвищити загальну якість теплової енергії, що постачається більш ніж трьом мільйонам українців. Також, Проект спрямований на заміну трубопроводів, модернізацію котелень, встановлення індивідуальних теплових підстанцій та теплових лічильників на рівні будинків із загальною метою підвищити ефективність муніципальних теплоенергетичних компаній.

Окрім підвищення енергоефективності, очікується зменшення викидів парникових газів. Реалізуючи цей проект, що дозволяє підвищити енергоефективність й поліпшити надання життєво необхідних послуг та зменшити викиди парникових газів, Україна підтверджує своє прагнення не лише зменшити енергоємність своєї економіки, а й поліпшити життєдіяльність усіх українців.

Проблема платоспроможності підприємств, незадовільний стан системи централізованого теплопостачання і зростання зовнішньої заборгованості. Ця проблема є дуже важливою у напрямку можливостей залучення коштів фінансових організацій. Платоспроможність є фактором, який дозволяє вести мову про залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Незважаючи на достатньо привабливі умови залучення коштів підприємствам повернути вчасно кредитні кошти важко, тому що, в тарифах на комунальні послуги НКРЕКП ще жодного підприємства в сфері централізованого теплопостачання не було передбачено коштів на повернення не тільки відсоткових ставок, а й тіла кредиту.

Одним із механізмів стимулювання інвестиційної діяльності є недосконале тарифне забезпечення. Тому, перспективами подальших розвиток є пропозиції вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема приділити увагу тарифному забезпеченню.

Література:

1. www.minfin.gov.ua
2. Угода про позику між Україною та МБРР «Проект з підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання» від 26.05.2014 №8387-UA.
<http://www.worldbank.org>

**Рудь О.В. — ст. викладач кафедри фінансів
Базіль А.О. — студентка 4-го курсу ФЕУ, гр. ФК-131**

Черкаський державний технологічний університет

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах економічний розвиток підприємств залежить від рівня їх інноваційного розвитку. Вітчизняні промислові підприємства поступово знижують рівень інноваційної активності, а показники їхньої прибутковості не мають прогресивної динаміки до збільшення, не зважаючи на те, що кількість суб'єктів малого бізнесу щороку зростає.

На сучасному етапі інноваційний розвиток економіки належить до головних державних пріоритетів внутрішньої політики таких високорозвинутих країн як США, Японія, країн Європейського Союзу та низки країн Південно-Східної Азії [1]. У розвинених країнах переважна більшість не тільки малих та середніх, але навіть і великих підприємств, створювались як стартапи. Це відбулося завдяки тому, що в країнах з інноваційною економікою, зокрема, таких як США, Японія саме малому підприємництву приділялася увага з боку держави, шляхом створення сприятливих умов для їхнього розвитку. Завдяки цьому основу економік таких країн складають колишні стартапи, а самі країни досягли високих показників соціально-економічного розвитку. Наприклад, південнокорейська транснаціональна компанія-конгломерат Samsung, яка на сьогодні забезпечує 20 % експорту Південної Кореї була започаткована в 1938 році як стартап із виготовлення рисового борошна, а американська технологічна компанія Apple Computer, Inc., що займає перше місце у світі за ринковою капіталізацією, була створена в 1976 році як стартап двома друзями в гаражі.

Водночас вітчизняна економіка до цього часу переважно базується на підприємствах, створених за часів планової економіки й навіть за результатами приватизації суттєвих змін у напрямку інноваційної спрямованості їхньої діяльності не відбулося. Причиною цього, на нашу думку, є з одного боку сумнівне походження капіталу їхніх власників і незацікавленість у розвитку вітчизняної економіки, а з іншого боку — відсутність стартового капіталу та реальних можливостей отримати фінансування на прийнятних умовах для більшості підприємців-початківців. Тобто, незважаючи на різноманіття можливих джерел фінансування стартапів, у вітчизняній практиці отримати капітал для реалізації конкретного інноваційного проекту досить складно.

Кредити українських банків, як і раніше, залишатимуться основним джерелом фінансування стартапів в Україні, це відповідає і світовим трендам.

Однак це джерело фінансування можна реально розглядати лише тоді, коли у власників проекту є ліквідні активи, які можуть бути використані як застава для отримання кредиту.

У країнах із традиційно високим рівнем науково-технологічного розвитку (Швеція, Фінляндія, Великобританія, Німеччина) пріоритетне значення приділяється заходам прямої фінансової підтримки, що дозволяє державі визначати, який сектор економіки або які технології необхідно розвивати насамперед. На відміну від заходів непрямого стимулювання, фінансова допомога має цільовий характер і стосується компаній, що здійснюють визначені урядом види діяльності [2]. Слід додати, що в зазначених країнах спостерігається високий рівень витрат на науково-технологічний розвиток і є розроблена правова база для тісної кооперації між промисловістю та науково-дослідними й технологічними центрами.

Досвід країн-членів ЄС свідчить, що державна підтримка, безумовно, зіграла важливу роль для формування інноваційної інфраструктури наукових установ, університетів, підприємств, де здійснюється процес комерціалізації наукових розробок, трансфер технологій [3]. Тому, для розвитку вітчизняних стартапів і перетворення їх у подальшому в прибуткові підприємства, на нашу думку, необхідно на державному рівні:

- розробити концепцію економічного розвитку нашої країни на інноваційній основі;
- здійснювати реальну адміністративну реформу, спрямовану на знищення корупції, особливо в судовій системі;
- забезпечити верховенство права, у тому числі захист приватної власності та авторських прав;
- забезпечити стабільність законодавчої бази, у тому числі у сфері оподаткування;
- створити сприятливе середовище для розвитку бізнесу шляхом впровадження визначених правил «гри»;
- збільшувати фінансування наукових досліджень у сфері інноваційних розробок;
- створити державну Програму підтримки українських стартапів (інноваційних підприємницьких структур);

У короткостроковій перспективі, для вдосконалення фінансування вітчизняних стартапів, можна запропонувати такі напрями вдосконалення:

- запровадити правові та регуляторні реформи, розглянути кредитні гарантії для того, щоб поліпшити доступ до фінансування;
- вдосконалити нормативно-правову базу для того, щоб полегшити доступ банків до фінансування на більш тривалий термін;
- заохочувати конкуренцію в банківському секторі, щоби стимулювати банки пропонувати більш вигідні ставки та виходити на нові сегменти;

- підтримувати альтернативи банківському фінансуванню, зокрема, ініціювати створення фонду прямих інвестицій для фінансування стартапів у формі стартап-кредитів, фонду інвестицій бізнес-ангелами, венчурними фондами та ін.;
- сприяти поширенню фінансової грамотності населення, розвивати навички управління фінансами та бізнес-планування серед засновників стартапів завдяки організації тренінгів, курсів тощо.

Таким чином, для успішного розвитку стартапів в нашій країні необхідно застосовувати різні механізми державної підтримки розвитку стартапів, з використанням методів як прямого, так і опосередкованого державного регулювання. Перевага у наданні фінансування повинна надаватися проектам, орієнтованим на промисловість та вирішення суспільних проблем: нанотехнології, нові матеріали, біотехнології, нові виробничі процеси, космос.

Література:

1. Державне стимулювання інноваційного процесу: зарубіжний досвід [Електронний ресурс].-Режим доступу :http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Evu/2010_15_1/ChabaG.pdf
2. Тітаренко Г. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання інноваційного розвитку та доцільності його використання в Україні // Проблеми науки. — 2014. — № 11– 12. — С. 44–45
3. [Электронный ресурс].-режим доступу: <http://www.volkovpartners.com/s/en/home/comments/600>.

Рудь О.В. — ст. викладач кафедри фінансів
Бондаренко К.С. – студентка 4-го курсу ФЕУ, гр. ФК-131

Черкаський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

В умовах ринкової економіки стартапи, як одна із технологій впровадження інновацій, є ефективним засобом конкурентної боротьби суб'єктів господарювання, наслідком якої є створення нових потреб споживачів, зниження собівартості продукції, збільшення інвестицій, відкриття нових ринків тощо.

Дефіцит фінансових ресурсів для реалізації стартапів в Україні актуалізує необхідність дослідження механізму їх фінансування на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки.

За результатами аналізу організаційно-правових форм підприємницької

діяльності було з'ясовано, що в Україні стартапи розпочинають свою діяльність переважно як фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності, малі та мікро підприємства, рідше вони є представниками середнього та великого бізнесу.

Це знаходить відображення і в особливостях їх фінансування. Якщо у світовій практиці найпоширенішими джерелами фінансування стартапів є венчурні фонди, бізнес-ангели, бізнес-акселератори, краудфандинг, Smart money (розумні гроші), модель «3F», франшиза, конкурси, то у вітчизняній практиці застосування цих методів не є рівнозначним.

Так, у практиці економічно розвинутих країн із початку реалізації стартапу працює правило «3F»: у нього вірять і підтримують фінансово сім'я (Family), друзі (Friends) і дурні (Fools) [1]. Основною перевагою такого методу фінансування є відсутність боргів та отримання в рамках стартапу всього прибутку. Обсяг власних та сімейних коштів, які інвестуються у вітчизняні стартапи є незначним за обсягом джерелом фінансування, проте має важливе значення на початковій стадії фінансування. Первинну фінансову підтримку на прийнятних умовах стартапам можуть надавати і грантові організації.

У світовій практиці важливу роль у фінансуванні стартапів відіграють краудфаундингові платформи, метою яких є збір коштів, як правило, через інтернет, щоби підтримати зусилля окремих людей або організацій. Однак через низький рівень довіри населення до вітчизняної фінансової системи, це джерело фінансування не користується популярністю й тому не відіграє провідну роль у фінансуванні стартапів.

У сучасних умовах потенційними інвесторами стартапів в Україні можуть бути бізнес-ангели, бізнес-акселератори та венчурні фонди.

Вітчизняна мережа бізнес-ангелів наразі слабо розвинута, але демонструє тенденцію до зростання [2]. Український ринок нині представлений такими бізнес-ангелами: UAngel (спільнота українських бізнес-ангелів, заснована у 2014 р.); UAban (асоціація приватних інвесторів, частина EBAN, європейської спільноти бізнес-ангелів) [3]. Вітчизняні бізнес-ангели мають тісні зв'язки з іноземними інвесторами, що дозволяє їм акумулювати капітал та інвестувати його в прогресивні, але ризикові ідеї. Нині українські стартапи залучають «ангельські» інвестиції як від українських бізнес-ангелів, так і від зарубіжних (США та Європи).

Наразі в Україні функціонує понад 20 бізнес-акселераторів (бізнес-інкубаторів), найпотужнішими серед яких є бізнес-акселератори сфери ІТ технологій: EastLabs (створений у 2012 році), iHUB (2013), Happy Farm (2012), GrowthUp (2010), WannaBiz (2012), Voomy ІТ-парк (2013), і Polytesco (2013). У таблиці 1 наведено обсяги фінансування та додаткові послуги, які надаються стартапам провідними бізнес-акселераторами в Україні. Відповідно до даних таблиці 1 найбільшим бізнес-інкубатором в Україні є Happy Farm. Він не лише є лідером середньорічних обсягів інвестування (2,8 млн дол.), але має й

найбільшу кількість профінансованих стартапів – 21. Наступним за величиною є EastLabs, середньорічний обсяг інвестування якого склав 1 млн дол., а кількість стартапів – 11.

Таблиця 1

Аналіз діяльності бізнес-інкубаторів України [4]

Назва	Інвестує в проекти, тис. \$	Частка в капіталі, %	Середньорічні обсяги інвестицій, \$	Кількість стартапів	Набір послуг, що надаються
Happy Farm	до 70 (15–командам, решта –вартість обслуговування)	15	2,8 млн.	21	коучинг, бізнес девелопмент, навчання й розвиток,
EastLabs	20	15	1 млн. (на рік)	11	юридичний,
WannaBiz	до 50	5–10	100 тис.	5	фінансовий, HR-супровід,
iHUB	не інвестує	не бере частку	грант (SIVA) – 700 тис. євро та запрошення до Силіконової долини	15	просування, офіс з усіма умовами для роботи, а також пошук інвесторів, проживання та харчування (лише Happy Farm)
Voomy IT-парк	–	–	200 тис.	7	

Ще одним джерелом фінансування стартапів є венчурні фонди. Звичайний термін венчурної інвестиції становить 3–5 років, у деяких випадках термін може сягати 7–8 років [5].

Залучити фінансування від венчурного фонду – це ключовий момент для майбутнього розвитку стартапу, лише 10% з них укладають угоди з венчурними фондами [2]. Українські IT-продукти і стартапи з кожним роком усе частіше демонструють успіхи, які привертають увагу непрофільних інвесторів. За останні кілька років в IT сектор почали інвестувати великі інвестиційні фонди такі, як PrivateEquity, Dragon Capital, Horizon Capital. Це свідчить про активний розвиток венчурної екосистеми в Україні, що створює передумови для зростання інвестицій у стартапи [7].

Серед 25 найбільших угод на українському венчурному ринку в IT-сегменті, які були укладені у 2015 році, 12 (із загальним обсягом фінансування понад 3,2 млн доларів США) припадало на споживчий інтернет (портали та он-лайн ЗМІ), 8 (з обсягом інвестицій понад 5,3 млн доларів США) – на технології мобільного зв'язку та програмні продукти для смартфонів, 2 (1,7 млн доларів США) – інтернет-послуги, у тому числі онлайн-платформи (он-лайн знайомства тощо), 1 угода (з обсягом фінансування понад 20 млн. доларів США) була укладена в галузі електронної комерції (Horizon Capital придбав частку в найбільшому інтернет-магазині Rozetka.ua). У 15-ти угодах узяли фінансову

участь (одноосібно або спільно з іншими інвесторами) венчурні фірми, у 6-ти – бізнес-ангели, у 3-х – бізнес-акселератори, одна угода була профінансована завдяки прямим інвестиціям, одна – стратегічним ринковим гравцем, й одна – шляхом злиття (Innovacs придбала аутсорсинговий підрозділ Tatem Games). Водночас, в 11-ти угодах узяли участь іноземні інвестори (в т. ч. в 9-ти – одноосібно) [6].

Але незважаючи на позитивні тенденції фінансування стартапів завдяки венчурному фінансуванню та бізнес-інкубаторам, якщо порівняти з економічно розвинутими країнами, обсяги фінансування за цими джерелами є незначними. Основне джерело власного капіталу для вітчизняного малого та середнього бізнесу представлене власними коштами, а основне джерело боргу забезпечується кредитами українських банків, які є переважно короткостроковими. Слід зазначити, що в сучасних умовах, кредитні лінії для стартапів від міжнародних фінансових інститутів, організовані через українські банки-партнери, а також лізинг, виявляються єдиним джерелом середньо- та довгострокового боргу. Схеми кредитних гарантій для стартапів відсутні [8].

Як наслідок, українські проекти здебільшого спрямовані на внутрішній ринок. Україна нездатна на сьогодні конкурувати з іншими країнами на світовому ринку – start-up. В Україні, як і в інших країнах, є конкурси для стартап-проектів та консультаційні компанії, які надають консалтингові послуги у сфері відкриття власного бізнесу. Але, нажаль, вони не є істотним джерелом фінансування стартапів і не здійснюють суттєвого впливу на їхній розвиток.

Отже, розробникам стартапів потрібно докласти багато зусиль щоби знайти хоча б одне реальне джерело фінансування. Свідченням цього є позиція України за показником «легкості залучення стартаперами фінансових ресурсів», який обчислюється в Індексі глобальної конкурентоспроможності країн світу. Так, у 2015 році за цим показником Україна посіла 102 місце (зі 140) з 2,4 балами (із 7-ми можливих, де 7 – максимально легко) за середньосвітових 2,95 бала [9].

Основною проблемою розвитку стартапів в Україні є відсутність належної їх підтримки з боку держави. На законодавчому рівні не передбачено жодних ініціатив, як, наприклад, у Білорусі, де діє 9-відсотковий прибутковий податок для працівників компаній національного Парку високих технологій, або в Румунії, де ставка прибуткового податку для працівників сфери розроблення програмного забезпечення становить 0% [10].

Отже, в Україні стартапи лише починають свій розвиток, це підтверджується недосконалістю законодавчого регулювання фінансування даного бізнесу. Основними джерелами фінансування стартапів в Україні є бізнес-ангели, бізнес-акселератори та венчурні фонди. Інші способи фінансування не мають широкого застосування в нашій країні. Аналіз ринку

стартапів в Україні дозволив з'ясувати, що основними проблемами розвитку стартапів є недостатня підтримка з боку держави та відсутність сприятливого інвестиційного клімату, та не зважаючи на низку проблем, в Україні вже є чимало стартапів, які здобули популярність на внутрішньому ринку (наприклад, Rozetka) та претендують на глобальний масштаб (Grammarly, InvisibleCRM, Jooble тощо). Тому в Україні розвиток стартапів потребує підтримки з боку держави для забезпечення сприятливих умов їх розвитку та перетворення в прибуткові підприємства.

Література:

1. Правило трех F – золотое правило ведения успешного бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.miond.de/pravilo-treh-f/>
2. Гіржева К. У пошуках коштів на стартап / К. Гіржева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://polemix.com.ua/ua/article/grosh_na_startap-4175083/
3. Стартап-экосистема Львова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inventure.com.ua/news/ukraine/startap-ekosistema-lvova>
4. Порівняльний аналіз функціонування найбільш затребуваних ІТ бізнес-інкубаторів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tempus.nung.edu.ua/uk/news/>
5. Мертенс А. Венчурные фонды и венчурные инвестиции. Как это работает? / А. Мертенс // Финансовый директор. – 2005. – № 1. – С. 62–68.
6. Обзор рынка венчурного инвестирования Украины (IT сектор) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/obzor-rynka-venchurnogo-investirovaniya-ukrainy-it-sektor>
7. Крупнейшие инвестиционные сделки на украинском венчурном рынке в сегменте IT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://inventure.com.ua/tools/database/venchurnye_sdelki_v_it_sektore_ukrainy
8. Корякін І.О., Кірхнер Р.П. Покращення доступу МСБ до фінансування в Україні / І.О. Корякін, Р.П. Кірхнер//Німецька консультативна група; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Берлін/Київ. 2016 – № 2 – С.5–7.
9. Competitiveness Rankings [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/globalcompetitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/>
10. Преимущества статуса резидента ПВТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.park.by/topic-benefits_htp_membership/?lng=ru

**Рудь О.В. — ст. викладач кафедри фінансів
Ткачук А.В. — студентка 4-го курсу ФЕУ, гр. ФК-131**

Черкаський державний технологічний університет

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах для України важливо розвивати економіку на диверсифікованій основі та в напрямку її відкритості. Така економіка базується на малому та середньому бізнесі, який здатний до швидкого реагування на зміну ринкових умов, запровадження інновацій. На етапі створення або розширення бізнесу одним із ключових питань є його фінансування. Особливої ваги ця проблема набуває в нашій країні, де започатковувати власну справу доводиться в умовах політичної, економічної нестабільності, значного падіння рівня доходів населення.

Будь-який стартап потребує певних фінансових вкладень, але підприємцям-початківцям знайти джерела фінансування для реалізації нових ідей у сучасному економічному середовищі, за умов недостатньо розвиненої інфраструктури інноваційного ринку, виявляється досить складно. Основна проблема зовнішнього фінансування стартапів полягає в тому, що існує великий ризик неповернення коштів, що вкладаються в новий бізнес.

Існують різні способи залучення інвестицій для фінансування стартапів. Серед основних джерел фінансування стартапів виділяють такі: франчайзинг; венчурне фінансування; бізнес-ангели; конкурси; бізнес-акселератори; краудфандинг; Smart money (розумні гроші); модель «3F» (сім'я (family), друзі (friends) і дурні (fools)); стратегічні інвестори; субсидії держави; первинна публічна пропозиція (далі IPO) [1].

Вибір конкретного джерела фінансування стартапу є важливим чинником його подальшого розвитку. Його вибір залежить від специфіки самого стартапу, необхідного обсягу залучення ресурсів. Кожне із джерел має свої переваги й недоліки, тому прийняття рішень щодо їх вибору повинно ретельно обґрунтовуватися. Проаналізуємо можливі варіанти фінансування.

Модель «3F» (сім'я (family), друзі (friends) і дурні (fools)) передбачає, що на стадії створення своєї справи підприємцю-початківцю доводиться залучати кошти друзів і родичів. Це джерело фінансування поряд з власними коштами є найдешевшим для реалізації стартапу.

Франчайзинг — це форма співпраці між юридично та фінансово незалежними сторонами (компаніями та/або фізичними особами), у рамках якої одна сторона (франчайзер), що володіє успішним бізнесом, відомою торговою маркою, ноу-хау, комерційними таємницями, репутацією та іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні (франчайзі) користуватися

цією системою на певних умовах [2].

Бізнес-ангел — це приватна особа, що володіє капіталом та вкладає невеликі інвестиції за незначну частку в стартапі. Як правило, бізнес-ангели здійснюють інвестиції у високо ризиковані підприємницькі фірми з високим потенціалом зростання на першій стадії їхнього розвитку. Перевагою цього джерела фінансування є можливість додатково до фінансування одержати від бізнес-ангела кредитні гарантії.

Венчурне фінансування здійснюється за допомогою венчурних фондів (венчурних компаній). Венчурні фонди — це інвестиційні фонди, що орієнтовані на роботу з інноваційними підприємствами та проектами, зокрема, стартапами.

Особливістю даного виду фондів є більш ризикована діяльність: відсутня або різко знижена необхідність диверсифікації ризиків; вони можуть не тільки купувати корпоративні права, але і кредитувати компанії (наприклад, через купівлю векселів). Суттєвою умовою є заборона вкладати кошти в банківську, страхову, інвестиційну галузі [3]. Перевагою венчурного фінансування є можливість одночасно одержати кваліфікованих та досвідчених консультантів, які допоможуть розвивати нову компанію. Венчурне фінансування дозволяє залучати більші обсяги інвестицій, порівняно з бізнес-ангелами.

Конкурси (тендери) — конкурентна форма розміщення замовлення на закупівлю товарів, надання послуг чи виконання робіт відповідно до наперед визначених у документації умов в узгоджені терміни на принципах змагальності, справедливості та ефективності [4]. Отримання фінансування стартапами за результатами конкурсів сприяє підвищенню їхньої репутації.

Краудфандинг — співпраця людей, які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило через інтернет, щоби підтримати зусилля інших людей або організацій [5]. Краудфандинг сприяє створенню прозорого та ефективного механізму для народного фінансування стартапів.

При застосуванні цього джерела фінансування залишаються обмеження в розмірі залученої суми інвестицій, він не може використовуватись для великих проектів, що вимагають великих капіталовкладень. Однак для більшості інноваційних проектів, яким потрібні незначні разові інвестиції, він цілком прийнятний.

«Розумні гроші» (Smart Money) — це зовнішнє фінансування, у комплекті з яким йде важлива для стартапу експертиза, допомога в операційному управлінні. Найчастіше під цим визначенням розуміють гроші, залучені від профільного венчурного фонду.

На ранніх етапах «розумні гроші» можуть допомогти стартапу закрити ті ключові компетенції, яких у нього не вистачає. На більш пізніх етапах Smart Money найчастіше залучаються для виходу на нові ринки [6].

Стратегічними інвесторами можуть бути:

- компанії, які працюють у тій самій галузі, що й підприємство, у яке вони інвестують, їхня мета — розширити напрями своєї діяльності;
- компанії, що працюють в іншій галузі промисловості, але намагаються краще використовувати свої активи;
- фінансово-промислові групи (ФПГ), що прагнуть розвивати стратегічні зв'язки [7].

Субсидії держави — це грошова допомога, що надається державою за рахунок коштів бюджету, а також спеціальних фондів юридичним особам, місцевим державним органам, іншим державам.

Первинна публічна пропозиція (ІРО) — перший публічний продаж акцій приватної компанії, у тому числі у формі продажу депозитарних розписок на акції. Продаж акцій може здійснюватися як шляхом розміщення додаткового випуску акцій (відкрита підписка), так і шляхом публічного продажу акцій існуючого випуску акціонерами приватної компанії [8].

Основною метою проведення ІРО є отримання «засновницького прибутку» — прибутку, отриманого засновниками акціонерних товариств у вигляді різниці між сумою від продажу випущених акцій і капіталом, дійсно вкладеним ними в акціонерне підприємство.

Для фінансування стартапів можуть застосовуватися:

- методи прямого регулювання — особиста участь держави в інноваційному процесі (пряма державна фінансова підтримка, фінансування наукової сфери, надання права на використання нових технологій, розроблених у держсекторі й ін.). Як правило, носять адресний характер і орієнтовані в основному на досягнення певних цілей держави і пріоритетів промислової політики;

- методи непрямого регулювання — здійснюються шляхом формування економічних і правових умов для прискорення інноваційного розвитку, формують інвестиційний клімат. Надають вибір пріоритетів інноваційної діяльності приватному сектору, є більш прозорими і зрозумілими для бізнесу, суттєво звужують можливість корумпованості розв'язків, вимагають менших адміністративних витрат. До непрямих методів стимулювання інноваційного розвитку відносять: податкові пільги, амортизаційну політику, патентну політику, зовнішньоторговельну політику, антирестовську політику.

Більшість підходів до опису етапів фінансування стартапів, з певними змінами, є аналогічними тому, що представлені в есе П. Грехема «Як профінансувати стартап». Наведемо їх нижче.

Посівні інвестиції — перший етап залучення коштів, на якому інвесторами досить часто виступають засновники стартапу, їх родичі або друзі. Дані кошти йдуть на покриття перших витрат по відкриттю стартапу (розробка бізнес-плану, розробка прототипу майбутнього продукту, адміністративні витрати та

ін.). У виключних випадках посівним інвестором може бути венчурний фонд, тоді сума інвестицій суттєво зростає. Також на першому етапі залучити кошти на розвиток стартапу можна за допомогою різних програм.

Для 70 % компаній в Україні стартовим капіталом стали власні кошти, кошти від друзів чи сім'ї. Лише незначна частина підприємців отримала фінансування від бізнес-ангелів та венчурних інвесторів та одиниці — гранти чи субсидії.

Янгольські інвестиції (другий етап залучення коштів) надають приватні інвестори, що зацікавлені в участі в розвитку стартапу. На цьому етапі стартап отримує можливість розширити штат працівників, підготувати товар для виходу на ринок та залучити перших клієнтів (покупців).

Раунд «А» (третій етап залучення коштів) — залучення коштів венчурного фонду або іншого зацікавленого інвестора в компанію з відомим на ринку продуктом, клієнтами та планами розвитку. За раундом «А» можуть йти раунди «В», «С» та інші [9].

Та все ж більшість науковців схиляється до виокремлення шести етапів розвитку, які проходить стартап: 1 — 2 — Seed («посівна»); 2 — 3 — Startup («стартап»); 3 — 4 — Early stage, Early growth («раннє зростання»); 4 — 5 — Expansion («розширення»); 5 — 6 — Mezzanine («проміжна стадія»); 6 — 7 — Exit («вихід»). Кожному з цих етапів притаманні певні риси та конкретні методи фінансування.

Найбільших обсягів капіталовкладень потребують перші етапи втілення ідеї стартапу. Саме від цих етапів буде залежати все подальше фінансування, оскільки досвід показує, що інвестори вкладають кошти в прибуткові проекти. На етапі Seed («посівна»), як правило, можна розраховувати лише на власні кошти (100 %) та модель «ЗФ», оскільки можливість отримати кошти за допомогою конкурсів не значна. На всіх подальших етапах найбільш ймовірним є залучення стратегічних інвесторів, фінансування за допомогою бізнес-ангелів та бізнес-акселераторів. Ймовірність застосування інших методів фінансування доволі невисока.

Таким чином, фінансування стартапів може здійснюватися з використанням різних методів фінансування, у тому числі з використанням декількох методів одночасно, при цьому доцільність їх застосування залежить як від виду стартапу, так і від етапу його реалізації (залежно від необхідного розміру капіталу, виду економічної діяльності, потенційних ризиків тощо).

Література:

1. Ковальова А.Ю. Підходи до створення успішного стартапу: світовий досвід [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://confcontact.com/2014_02_meshko/37_Kovalyova.html.
2. Тарасенко К. Франчайзингові інструменти розвитку бізнесу/ К.

Тарасенко, М. Левтун // Актуальні проблеми економіки підприємств. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kneu.edu.ua/>

3. Обзор рынка венчурного инвестирования Украины (IT сектор) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/obzor-rynka-venchurnogo-investirovaniya-ukrainy-it-sektor>

4. Тендер //Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової.—2-е вид., переробл. і доповн. —К.: Алерта, 2011— 558 с.

5. Артамонов В. Коли в Україні з'явиться краудфандинг? [Електронний ресурс] / В. Артамонов // Сайт журналу «Forbes Україна». — Режим доступу: <http://forbes.ua/opinions/1334049-kogda-v-ukraine-royavitsya-kraudfanding>.

6. Инвестирование стартап проектов [Электронный ресурс].-Режим доступа: <http://www.yurdom.com>

7. Шкура І. С. Інвестування: навч. посіб. / І. С. Шкура; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. — Д.: Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2011.— 120 с.

8. Путеводитель по выходу на IPO. Руководство по размещению ценных бумаг на бирже: PwC [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.pwc.com/ua/ru/capital-market

9. Graham P. Startupe quals growth [Електронний ресурс]/ P. Graham. — Режим доступу: <http://www.paulgraham.com/growth.html>

Ткаченко Ю.В. – к.е.н., доц.

Черкаський державний технологічний університет

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА В РАМКАХ ГЛОБАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН для прийняття Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. Проблематика Саміту охоплювала всі аспекти соціально-економічного розвитку, конкурентоспроможності країн, екологічної та енергетичної безпеки, глобального партнерства для розвитку [1].

Сімнадцята ціль сталого розвитку передбачає «...зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку» [1]. Її досягти планується за рахунок:

- мобілізації ресурсів із внутрішніх джерел країн, а також за рахунок міжнародної технічної допомоги;

- виконання зобов'язань розвиненими країнами щодо виділення коштів по лінії ОДР країнам, що розвиваються, на рівні 0,7 відсотка свого валового національного доходу (ВНД) і виділення ОДР найменш розвиненим країнам на

рівні 0,15–0,20 відсотка свого ВНД; державам, що надають ОДР, пропонується розглянути питання про те, щоб поставити перед собою мету виділяти не менше 0,2 відсотка свого ВНД по лінії ОДР для найменш розвинених країн [1];

- мобілізації всіх можливих альтернативних джерел ресурсів для країн, що розвиваються;

- надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються, з метою полегшення їх боргового тягаря;

- прийняття та заохочення інвестицій в найменш розвинені країни.

Ситуація в Україні протягом останніх років характеризується високим рівнем політичної та економічної нестабільності та зростанням боргового навантаження. Станом на 31 грудня 2016 року державний та гарантований державою борг України становив 1929,76 млрд. грн., в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1240,03 млрд. грн. (64,26% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу); державний та гарантований державою внутрішній борг – 689,73 млрд. грн. (35,74%) [2].

Міжнародна технічна допомога (МТД) надається Україні на безоплатній та безповоротній основі країнами-донорами та міжнародними організаціями з 1992 року практично в усіх сферах економіки та суспільного життя країнами-донорами та міжнародними організаціями.

В рамках надання Україні міжнародної технічної допомоги співробітництво здійснюється з 15 країнами, Європейським Союзом та понад 20 міжнародними організаціями.

Найбільшим донором для України в 90-і та на початку 2000-х років були Сполучені Штати Америки, однак з початку XXI століття це місце поступово займає Європейський Союз. Обсяги міжнародної технічної допомоги, без урахування коштів, направлених на ліквідацію наслідків аварії на ЧАЕС, розподілені по території України нерівномірно. Значні ресурси, спрямовані на підвищення інституціональної спроможності центральних органів виконавчої влади, зосереджені в Києві. У той же час, значні кошти отримують як західні регіони (Львівська, Закарпатська, Волинська області), так і східні регіони (Дніпропетровська, Харківська області). Основною відмінністю проектів, що реалізуються у західних регіонах, є їх менша вартість, і у той же час – більша кількість. Зокрема, у Львівській області – 54 проекти, у Закарпатській – 46, Волинській – 35. Це значною мірою пояснюється впровадженням програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства та партнерства.

Станом на 29.12.2016 в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України зареєстровано 77 проектів міжнародної технічної допомоги, що впроваджуються в Україні за підтримки міжнародних організацій. Основними донорами МТД виступають Чорнобильський Фонд «Укриття» (75,7 %) та Рахунок ядерної зброї (РЯБ) (20 % загального обсягу МТД), адміністратором

яких виступає Європейський банк реконструкції та розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Матеріально-технічна допомога Україні станом на 29.12.2017 р.*

Донори	Загальна вартість проектів МТД	Частка, %
ПРООН	32461631	1,4
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	3464860	0,1
НАТО	4880911	0,2
ОБСЄ	19979100	0,9
Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)	23276046,6	1,0
Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)	1634890	0,1
НЕФКО	7377815	0,3
Фонд ЕБР	3368200	0,1
Рахунок ядерної безпеки (РЯБ)	464105050	20,0
Чорнобильський Фонд «Укриття»	1754509178	75,7
Рада Європи	2000000	0,1
Всього	2317057682	100

*[3]

За всі роки співробітництва донорами виділено понад 9 мільярдів доларів США. Станом на 1 липня 2016 року впроваджується 288 проектів загальною контрактною вартістю понад 3,3 млрд. дол. США.

Найбільша кількість проектів матеріально-технічної допомоги у Львівській (95 проектів, або 7,2 % від загальної кількості), Закарпатській (91 проект, або 6,8 %) та Київській (80 проектів, або 6 %) областях.

В Черкаській області у 2017 році реалізується 10 проектів матеріально-технічної допомоги (3 закрито) на суму 100,956,823 дол. (табл. 2).

Таким чином, цілі сталого розвитку можуть бути досягнуті лише за умови відданості принципам глобального партнерства і співпраці. Починаючи з 1992 року договірно-правова база України з іншими країнами та міжнародними фінансовими організаціями склала близько 40 міжнародних угод з питань технічного та фінансового співробітництва для реалізації в Україні проектів міжнародної технічної допомоги. Проекти МТД є різними за обсягами фінансування та видами виконаних робіт: від надання консультацій, експертних оцінок, обмінів та навчань в різних секторах економіки до широкомасштабної підтримки заходів Уряду в реалізації масштабних проектів з суттєвими технічними компонентами.

Таблиця 2

**Проекти матеріально-технічної допомоги в Черкаській області у
2017 р.***

Донори	Назва проекту	Сума
Європейський Союз	Сприяння порушеним конфліктом громадам для задоволення основних потреб і підвищення їх стійкості шляхом надання можливостей для забезпечення засобів до існування і зниження ризиків захисту (Компонент 1: Допомога громадам, що страждають від конфлікту на Сході України, надаючи їм змогу пристосуватись через створення джерел існування та зменшення ризику для дітей; Компонент 2: Відновлення та ремонт шкіл у 11 областях України)	\$1,777,500
Європейський Союз	Прозорий, підзвітний, ефективний бюджетний процес на місцевому рівні в Україні	€1,177,662
Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) Уряд США	Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні (ПУЛЬС)	\$8,200,000
Європейський Союз	Створення регіонального навчально - практичного Центру розвитку багатofункціональних кооперативів	€317,137
Уряд США	Здоров'я жінок України	\$8,200,000
Європейський Союз	Гармонізація технічних стандартів та практик нафтогазового сектору у Східній Європі та на Кавказі	€2,930,500
Міністерство енергетики США Уряд США	Запобігання незаконному розповсюдженню ядерних та інших радіоактивних матеріалів	\$60,000,000
Міністерство енергетики США Уряд США	Покращення збереженості джерел іонізуючого випромінювання, які використовуються в Україні	\$18,000,000

*[4]

У період з 2000 до 2014 рр. обсяги офіційної допомоги на потреби розвитку, яка надавалася розвиненими країнами, збільшилися на 66%; проте гуманітарні кризи, викликані конфліктами чи стихійними лихами, вимагають усе більших обсягів фінансових ресурсів і допомоги. Багато країн також потребують офіційної допомоги на цілі розвитку для підтримки економічного зростання й торгівлі. В ситуації, в якій знаходиться Україна, сімнадцята ціль сталого розвитку, яка передбачає мобілізацію фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел, є визначальною для забезпечення виходу країни зі стану кризи.

Література:

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
2. Статистичні матеріали щодо державного та гарантованого державою

боргу України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychni-materialy-shchodo-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy_2016?category=borg&subcategory=statistichna-informacija-schodo-borgu

3. Інформаційно-довідкові матеріали щодо МТД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&title=PerelikProektivMizhnarodnoiTekhnichnoiDopomogiZareiestrovanikhVUs tanovlenomuZakonodavstvomuPoriadku>

4. Офіційний портал координації міжнародної допомоги України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://openaid.gov.ua/uk/projects?utf8=%E2%9C%93&q%5Bproject_type_id_eq%5D=2&q%5Bproject_financing_type_id_eq%5D=&q%5Bdonors_id_in%5D=&q%5Bimplementators_id_in%5D=&q%5Brecipients_id_in%5D=&q%5Bbeneficiaries_id_in%5D=&q%5Bproject_economic_sectors_id_in%5D=&q%5Bapproved_date_gteq%5D=&q%5Bclosed_date_lteq%5D=&q%5Bregistration_date_gteq%5D=&q%5Bregistration_date_lteq%5D=&q%5Bstate_eq%5D=&q%5Breforms_id_in%5D=&q%5Bproject_regions_id_eq%5D=22&commit=%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B8

Чубарь О.Г. - к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород,

Машіко К.С. - к.е.н.,

старший науковий співробітник, Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України, м. Ужгород

РОЗВИТОК ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ І ГРОМАД

Відхід від командно-адміністративної економіки змушував владні управлінські структури, науковців і практиків здійснювати перегляд як державницьких підходів до практики та інструментів регулювання економічного розвитку, так і наукових поглядів. Зокрема, мова йде про наголос на ринкове (а не лише пряме адміністративне) регулювання економічних процесів. За умов децентралізаційних перетворень та передачі повноважень на низинний рівень виникає потреба в розширенні інструментарію такого регулювання, в посиленні мультиплікативного його впливу на ринкові механізми, на економічний розвиток громад і регіонів, на підвищення якості життя їх мешканців.

Традиційно ще з часів радянської системи управління у групі фінансових інструментів держави важливе місце належить бюджетно-податковим, які за

своєю суттю мали переважно прямий адміністративний вплив як на доходи місцевих бюджетів (у частині бюджетної та податкової складової), так і на суб'єктів регіональної економіки (в податковій складовій). Багато сучасних вітчизняних дослідників також роблять наголос на бюджетно-податковому стимулюванні [1] та на використанні бюджетних інструментів [4]. В публікації [2] представлено достатньо розгорнуту класифікацію інструментів стимулювання сталого розвитку регіонів України, в якій, крім фінансової компоненти, виділено ще інституційні інструменти, інструменти мотивації сталого розвитку. Однак, на нашу думку, в сучасних умовах цей інструментарій є набагато ширшим, як з урахуванням світової практики, так і вітчизняного досвіду, проте він потребує подальшого розвитку та обґрунтування. Наголосимо, що цей перелік інструментів орієнтований на використання не лише регіональними та місцевими органами влади, але й усіма суб'єктами регіонального та локального економічного розвитку.

Погоджуючись з автором публікації [3], зазначимо, що сукупність інструментів стимулювання певних видів економічної діяльності, громад, регіонів чи навіть окремих економічних агентів, реалізується через: бюджетну систему, податкову систему, грошово-кредитну систему, політичну систему. Не беручи до уваги останню і не претендуючи на всеохоплююче виділення класифікаційних ознак і безпосередньо фінансових інструментів, пропонуємо такі з цих ознак (табл. 1.)

Доцільно звернути увагу, що значимість та дієвість окремих з виділених в таблиці інструментів буде посилюватись з розгортанням процесів децентралізації, оскільки новостворювані об'єднані територіальні громади будуть набувати статусу прямих учасників міжбюджетних відносин з державним бюджетом, що відобразатиметься на ефективності бюджетних інструментів. Зростатиме значимість цільової (програмної) підтримки, в тому числі за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку тощо.

Отже, зводити фінансовий інструментарій економічного розвитку громад і регіонів лише до податково-бюджетного регулювання є невиправданим у сучасних умовах. Його слід розширювати, обґрунтовувати та пропагувати з метою ефективного та грамотного комплексного застосування в державному управлінні економікою на всіх рівнях, а також в діяльності підприємств, громадських організацій, усіх зацікавлених суб'єктів місцевого розвитку.

Таблиця 1

Класифікаційні ознаки та групи фінансових інструментів регіонального економічного розвитку

Класифікаційна ознака	Група інструментів	Вид інструменту
За економічним змістом	Податкові інструменти	Ставки місцевих податків і зборів, податкові пільги
	Бюджетні інструменти	Міжбюджетні трансферти
	Кредитні інструменти	Кредитування, відшкодування відсоткових ставок, інвестиційне кредитування
	Інструменти ринку цінних паперів	Випуск цінних паперів, т.ч. муніципальних
За характером впливу та учасниками	Прямі інструменти бюджетного фінансування і регулювання	Внески з місцевих бюджетів, бюджети розвитку державного та місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти
	Інструменти змішаного і непрямого фінансування	Місцеві гарантії, механізм державно-приватного партнерства
	Інструменти цільової (програмної) підтримки з державних та місцевих фондів	Кошти Державного фонду регіонального розвитку, кошти Регіонального фонду підтримки підприємництва, кошти фондів інвестування, фінансової підтримки аграріїв, екологічних та інших фонди
За територіально-географічною ознакою	Інструменти національного ринку	Внутрішні інвестиції та кредитування
	Інструменти міжнародного ринку	Іноземні інвестиції, кошти міжнародних організацій, грантів, технічна допомога, кошти механізмів транскордонного співробітництва, кошти країн, організацій та фондів-донорів
За рівнем мобілізації ресурсів та інноваційністю	Нетрадиційні, інноваційні інструменти мобілізації та інвестування капіталу	Доброчинні внески, фандрайзинг (для платформ кікстартер), краутфандинг, ендавмент, благодійна допомога
	Нетрадиційні інструменти прямої бюджетної участі	Громадські бюджети

Література:

1. Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України: [монографія] / за заг. ред. Л.Л. Тарангул; Нац. ун-т ДПС України. – Ірпінь; К.: Фенікс, 2012. – 532 с.
2. Гура Я.В. Інструменти стимулювання сталого розвитку регіонів України / Я.В. Гура // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління». – 2012. – Вип. 3. – С. 324–331.
3. Нечипоренко А.В. Роль фінансових інструментів держави в забезпеченні розвитку місцевого самоврядування / А.В. Нечипоренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки» - 2016. – Випуск 17. Частина 3. - С.109-112. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/3/30.pdf
4. Ставнича М.М. Використання бюджетних інструментів у світовій практиці регулювання регіонального розвитку / М.М. Ставнича // Економіка та держава. – 2009. – № 2. – С. 36–38.

Шевченко А.М. – к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

КРАУДФАНДИНГ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ

Краудфандинг – сучасний тренд у фінансуванні цікавих та актуальних проектів, за допомогою якого залучають кошти як на соціальні так і на бізнес-проекти по всьому світу. Ідея фінансування полягає у співпраці людей, які добровільно об'єднують свої гроші чи інші ресурси разом, як правило через Інтернет, аби підтримати зусилля інших людей або організацій [1].

Фінансування може відбуватися за різними схемами: – фінансування без повернення вкладень, коли відбувається колективне фінансування бізнес-ідеї, без зобов'язань зі сторони організаторів проекту; – завчасний продаж продукту, коли кошти збираються для того, аби організувати попередній продаж продукту; – рівномірний розподіл результатів проекту, коли всі, хто долучився до фінансування мають право на спільну власність кінцевого продукту.

Доказом того, що краудфандинг став воістину масовим явищем в сучасній культурі, свідчать успіхи окремих ідей. У квітні 2014 року The Guardian описала найкращі кампанії, які були проведені на Kickstarter – найбільшій у світі платформі для збору грошей.

○ Музикант Аманда Палмер у червні 2012 року зібрала \$1,2 млн на запис свого першого альбому

- Американець Ганс Фекс у березні 2014 року зібрав \$1,2 млн від 5 тисяч людей на свій проект Mini Museum
- Письменник Роб Томас зібрав \$5 млн в 2013 році на екранізацію свого твору Вероніка Марс
- Актор та режисер Зак Брефф зібрав \$3 млн у 2013 році на фільм Wish I Was Here, який було презентовано на фестивалі Sundance

Зазвичай краудфандинг стає місцем, де висловлюються найбільш креативні та інноваційні ідеї нашої культури: безпілотні дрони для зйомки відео, зарядні пристрої, окуляри віртуальної реальності та багато іншого. Проте у цього процесу є і зворотній бік медалі: часто люди збирають колосальні кошти на банальні чи навіть непотрібні проекти [1]

Україна також долучилась до світового тренду такого виду фінансування. Найбільшими проектами, що юули профінансовані за рахунок громадського фінансування стали проекти Kickstarter: це гаджет для дистанційного спостереження за домашніми тваринами Petcube (251 тис. дол.), універсальний годинник Lametric (258 тис. дол.) та спалах для смартфонів, iBlazr (\$56 тис. дол.). Всі три проекти були створені нашими співвітчизниками.

Наразі створена спеціальна платформа Спільнокошт, яка позиціонує себе як платформа для залучення та реалізації соціальних ідей та проектів. На Спільнокошт подаються не просто ідеї, що хочуть зробити світ кращим, а добре продумані ініціативи від дієвих громадян. Такими проектами на Спільнокошті є Громадське телебачення, Кінофестиваль Ровер, акція Зробимо Україну чистою, Арт-пікнік Слави Фролової та багато інших.

Основна складова успіху краудфандинг-кампанії – відповідальність автора проекту. Щоб зібрати гроші на проект, автор має враховувати інтереси зацікавлених сторін: доброчинців, менторів та партнерів. Завдяки Спільнокошту десятки проектів вже збрали гроші на стартапи, екологічні та громадські акції, роботу ЗМІ, організацію фестивалів та перформансів, зйомку кліпів [2].

Поки що краудфандингом користуються переважно молоді підприємці, представники IT-індустрії та люди творчих професій. Як і в будь-якій новій галузі, основні проблеми краудфандинга полягають у донесенні інформації до потрібної аудиторії. Якщо говорити про потенційних спонсорів, то потрібна аудиторія – це прогресивно мислячі люди, які цікавляться новинками в технологіях, культурі та розвагах. Крім цього, даній категорії людей важливо брати участь у чомусь цікавому і важливому або, більше того, бути причетним. Що стосується авторів проектів, то тут мова може йти практично про будь-яку людину або організацію, які здатні створити щось незвичайне і зацікавити публіку.

Теоретично, краудфандинг, крім інструменту для збору коштів, також виступає інструментом для аналізу попиту на створюваний продукт, і навіть

інструментом для піару. Механізм простий – чим більше коштів вдалося залучити, тим вищий потенційний попит, чим більше заявив про себе, поки збирав кошти, тим більший так званий піар-вихлоп. Але знову ж таки, тут слід врахувати популярність автора проекту [3].

Проблемою краудфандингу. Що перешкоджає його поширенню та розумінню є низька фінансова грамотність населення, відсутність інтересу до культури, відсутність закону про краудфандинг, якого поки що немає навіть в США. Ще однією проблемою краудфандингу є шахрайство, оскільки під виглядом благодійної ініціативи або цікавого проекту може бути організований збір коштів, які в підсумку не дійдуть до заявленого адресата і осядуть в руках зловмисників.

Таким чином, краудфандинг має великі перспективи для залучення коштів у потрібні, цікаві та соціальні проекти, проте існує реальна необхідність у контролі за діяльністю подібних організацій, з метою зменшення шахрайських схем в цьому секторі, що може послабити довіру та сприйняття такого виду залучення коштів.

Література:

1. Краудфандинг: як зібрати кошти на реалізацію своєї ідеї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inspired.com.ua/ideas/crowdfunding/>
2. Спільнокошт.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biggggidea.com/projects/>
3. Аккерман К. Краудфандинг як фінансовий інструмент. http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/139.htm

СЕКЦІЯ 2. Фінансова система України в умовах глобалізації

Honcharenko I. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Kunchenko-Kharchenko V. – Doctor of Technical Sciences, Professor

Cherkasy State Technological University

INTERNATIONALIZATION OF FINANCIAL INSTITUTES AS AN ASPECT OF GLOBALIZATION

International financial markets (global) appeared in the second half of the twentieth century in the form of Eurocurrency market when lending institutions began to provide and their clients to receive financial services simultaneously in several foreign currencies on favorable terms. The integration processes between national financial markets caused by the further deepening of economic and financial relations between the countries, price liberalization and investment flows, the creation of global transnational financial groups contributed to its emergence. This was due to a significant volatility in foreign exchange rates, since the collapse of the Breton Woods international monetary system. This volatility in exchange rates led to a large-scale risk hedging and currency speculation.

The International financial integration gradually deletes institutional barriers for the movement of funds in national markets and beyond. Since 1970-ies these barriers have been eliminated in the leading countries of the world by means of: firstly, the liberalization of national financial markets, that is prices for financial products were lowered (under the influence of the competitive situation) by reducing bank margins. At the same time, there is an increase in labor costs of personnel and material support of the financial industry.

The second way was the deregulation of financial markets that is a process of introducing reforms and legislative acts aimed at mitigating or complete abolition of restrictions on currency sector to attract foreign capital. Deregulation has enabled owners of mobile financial assets to transfer them from one country to another in search of higher profits and less risks. The high mobility of capital has led to the increased interdependence of national economies, therefore weakened the autonomy of national markets and helped create a global financial market.

The third way is a technical improvement in the field of electronic communications, which reduced the cost and increased the speed of international payments. Electronic payment replaced checks as the main means of payment and accelerated the whole system of international payments.

The peculiarity of the modern period is the deepening of internationalization and globalization of financial markets. Internationalization or “globalization”

(originated from the Latin *Globus*) is the process of liberalization and expansion of activities of financial institutions across national borders, accompanied by the creation of a network of foreign branches, representative offices and increase of the share of foreign operations in the financial business.

The current process of globalization is influenced by the following factors:

- deregulation and disestablishment of barriers in foreign exchange and credit transactions;
- increase of the international exchange and enhance of capital flows among countries;
- increase of intensity in the interbank competition for the markets of the loan capital and financial services;
- introduction of new electronic technologies, communication tools and informatization.

In addition, there is a whole system of international banking institutions among which the World Bank Group providing soft loans for the economic development of certain countries. The European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), which provides credit support to the countries of Eastern Europe, the Bank for International Settlements (BIS) plays a significant role in solving the problem of mutual debts of countries etc.

It should be emphasized that the globalization of financial markets as a result of the current financial integration contributes to the development of the world economy, as it enables a more optimal allocation of financial resources globally.

The trend towards globalization does not mean the disappearance of markets of some countries and complete disappearance of difference between them, as financial integration remains unfinished, while most countries have an independent monetary system with its own currency.

References:

1. А. Болдова, В.Ю. Мойко. Ринок фінансових послуг України: глобалізаційний аспект / А.А. Болдова, В.Ю. Мойко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.- 2012 - № 1. – С.72-78.
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2020 року(проект) [Електронний ресурс].
3. Стукало Н.В. Становлення концепції розвитку національної фінансової системи України в умовах глобалізації / Стукало Н.В. // Економіка та держава.– 2009. – №7. – С. 16–27.

Вакуліна Ю.В. – викладач кафедри фінансів

Черкаський державний технологічний університет

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Достатність оборотного капіталу для фінансування операційної діяльності підприємства виступає основною умовою вибору варіанта побудови його структури. Під структурою капіталу розуміється співвідношення власного й позикового капіталу в цілому й у розрізі складових елементів.

Формування структури капіталу здійснюється під впливом комплексу факторів, до яких за винятком стартової забезпеченості ресурсами відноситься також доступність джерел фінансових ресурсів, характер відповідальності за користування ресурсами, плата за ресурси.

В умовах недостатності власних оборотних коштів для задоволення фінансових потреб підприємств головним джерелом фінансування їхніх виробничих потреб виступає, як правило, банківський кредит. Отже, у структурі капіталу підприємства домінуюча позиція належить позиковому капіталу. Це варіант побудови структури капіталу за принципом «робочого позикового капіталу» [1].

Оцінка вартості капіталу акціонерного товариства дуже корисна для порівняльного аналізу ефективності авансування коштів у його діяльність, а також для вироблення його власної інвестиційної політики. Така оцінка на підприємстві поступово здійснюється в кілька етапів: 1) оцінка вартості власного капіталу; 2) оцінка вартості позикового капіталу; 3) оцінка середньозваженої ціни капіталу.

Проблема визначення вартості власного капіталу в акціонерних товариствах є складною. Невипадково в економічній літературі з цієї проблеми розглядають різні підходи до визначення ціни власного капіталу. Серед них можна виділити такі: 1) на основі дивідендів; 2) на основі доходів; 3) на основі визначення ціни капітальних активів (МОКА або CAPM – від англ. Capital Asset Pricing Model) [2].

Визначення оптимальної структури капіталу вимагає застосування як кількісних, так і якісних оцінок структури фінансових джерел. Оцінка показників ефективності управління капіталом повинна супроводжуватися експертним аналізом різноманітних чинників політики фінансування.

Дослідженню структури акціонерного капіталу приділяється значна увага в роботах зарубіжних та вітчизняних учених, зокрема Ф. Енгельса, К. Маркса, Дж.-С. Міля, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сея, А. Сміта, В. Базилевича, Д. Баюри, А. Гальчинського, В. Гейця, Є. Григоренка, Ю. Єханурова, П. Єщенко, А. Задої, В. Мандибури, М. Маліка, О. Мендрула, О. Мозгового, О. Кузьміна, Г. Назарової, П. Леоненка, В. Осецького, Ю. Петруні, Н. Слободяника.

В науковій літературі оптимізація структури капіталу акціонерного товариства здійснюється поетапно, починаючи з аналізу структури капіталу і закінчуючи застосуванням методів оптимізації (рис.1).

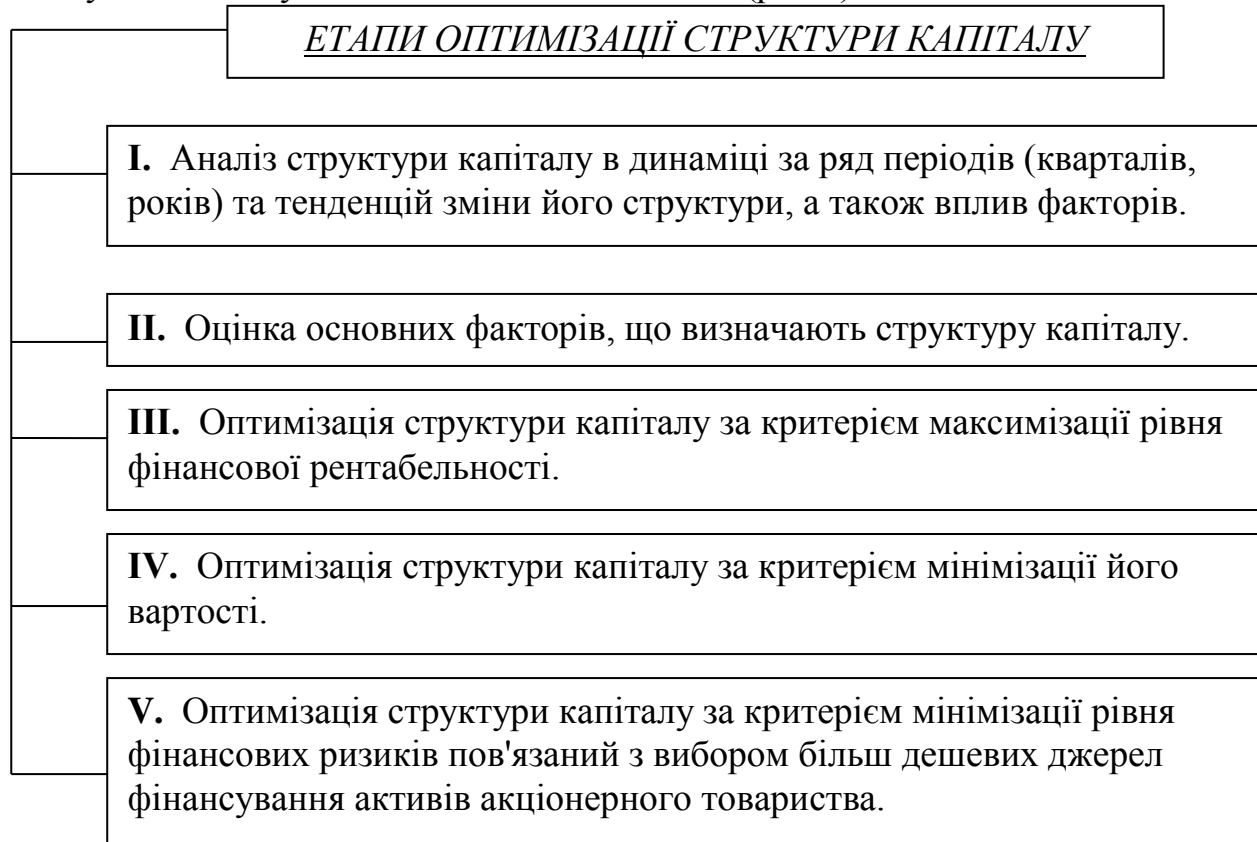

Рис. 1. Етапи оптимізації структури капіталу підприємства

Джерело: розроблено автором. на основі джерел [3, с. 235—247; 4, с. 270—271]

Отже, згідно з рис. 1 процес оптимізації структури капіталу здійснюється в певній послідовності, що включає в себе аналіз стану використання капіталу та оптимізацію його структури, виходячи з поставленої мети.

1. Аналіз капіталу акціонерного товариства передбачає: аналіз динаміки та структури загального капіталу підприємства (сукупних активів) та його складових; аналіз основних фінансових показників оцінки ефективності формування та використання капіталу: оборотності, дохідності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та незалежності, заборгованості та фінансового ризику, співвідношення між власним капіталом, довго- і короткостроковими зобов'язаннями; оцінка рентабельності різних складових частин функціонуючого капіталу (сукупного, власного, статутного); оцінка вартості різних складових джерел фінансування капіталу (власного, позикового); оцінка фінансового ризику у зв'язку із залученням різних джерел фінансування капіталу;

2. Оцінка основних факторів, що визначають структуру капіталу. До них

відносяться:

- галузеві особливості операційної діяльності (характер цих особливостей визначає структуру активів акціонерного товариства, їх ліквідність);
- стадія життєвого циклу акціонерного товариства;
- кон'юнктура товарного ринку (чим стабільніша кон'юнктура цього ринку і відповідно стабільніший попит на продукцію акціонерного товариства, тим вище та безпечніше стає використання позикового капіталу, та навпаки);
- кон'юнктура фінансового ринку (в залежності від стану цієї кон'юнктури зростає або знижується вартість позикового капіталу);
- рівень рентабельності операційної діяльності;
- податковий тиск на компанію (частка прямих та непрямих податків, що сплачуються у доході від продаж-брутто);
- ступінь концентрації акціонерного капіталу (прагнення капіталовласників зберегти контрольний пакет акцій).

3. Оптимізація структури капіталу акціонерного товариства за різними критеріями: максимізації рівня рентабельності власного капіталу; максимізації чистого прибутку на 1-ну акцію та дивідендної віддачі 1-ї акції; мінімізації середньозваженої вартості капіталу; мінімізації рівня фінансового ризику; ефективності формування капіталу («граничної ефективності капіталу»).

Для визначення оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства важливе значення мають два основних показники: коефіцієнт фінансової незалежності, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, авансованого у діяльність та коефіцієнт фінансового леверіджу (від. англ. Leverage), який характеризує залежність підприємства від позикового капіталу і визначається відношенням суми позикового капіталу до власного капіталу. Коефіцієнт фінансового леверіджу ще називають коефіцієнтом фінансового ризику або плечем фінансового важеля. Підвищення рентабельності власного капіталу за рахунок залучення позикового капіталу називається ефектом фінансового леверіджу (ЕФЛ).

Таким чином, маючи можливість залучати капітали з різних джерел, акціонерні товариства можуть оптимізувати структуру капіталу таким чином, щоб зменшити середньозважену вартість капіталу та мінімізувати фінансовий ризик, і одночасно підвищити рентабельність загального, власного та акціонерного капіталу, що, в свою чергу, впливатиме на прибутковість акцій, дивідендних виплат акціонерам та підвищення ринкової вартості акціонерного товариства.

Література:

1. Пілецька С.Т. Управління структурою капіталу підприємства / С.Т. Пілецька // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek7-3-2010-PDF/079-84.pdf

2. Глущенко В.В. Оптимізація структури капіталу акціонерних товариств на основі багатокритеріального підходу як напрям удосконалення фінансово-кредитного механізму їх розвитку / В.В. Глущенко, А.В. Кравець // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/14101/1/8_49-56_Vis_725_Ekonomika.pdf

3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. — К.: Ника-Центр, 1999. — 528 с.

4. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. — К.: КНЕУ, 2005. — 536 с.

Дудченко Н.В. – к.е.н., доц.

Черкаський державний технологічний університет

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

У сучасних умовах гуманістична концепція економіки спрямована на створення передумов для людського розвитку. На сьогоднішній день, людиноцентризм, інтереси та потреби особистості стають пріоритетами державної політики. Важливе місце у даному процесі займає соціальний захист. За його рахунок й реалізується, у тому числі, соціальна функція держави.

Питання соціального захисту населення та пенсійного забезпечення зокрема розглядаються у наукових працях В. Гайдуцького, В. Воротіна, П. Курмаєва, Е. Лібанової, О. Новікової та інших.

Доцільно погодитися із науковим підходом, що поняття соціального захисту асоціюється, у першу чергу, із комплексом заходів соціального забезпечення, тобто виплатами допомог, компенсацій, дотацій, тобто він виступає набором механізмів забезпечення мінімальних державних гарантій.

У статті 46 Конституції України зазначено, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Доцільно погодитися із [1], що на сьогодні пенсійна система України знаходиться у кризовому стані, який характеризується такими проявами:

- значний дефіцит коштів Пенсійного фонду, що призводить до посилення залежності від державного бюджету;
- тінізація заробітної плати громадян;

- демографічна криза.

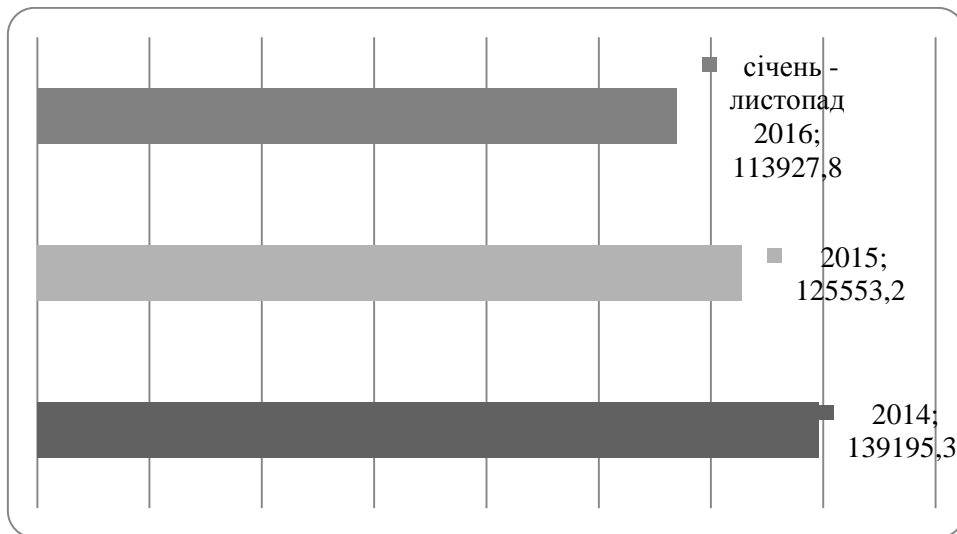

Рис. 1. Кількість зареєстрованих осіб, які сплачували ЄСВ, тис. осіб
Джерело: [2, С.4]

Підвищення ефективності пенсійного забезпечення — ключова ланка реформування системи соціального захисту [3]. Ситуація ускладнюється тим, що можливості пошуку для них інших джерел доходу є обмеженою.

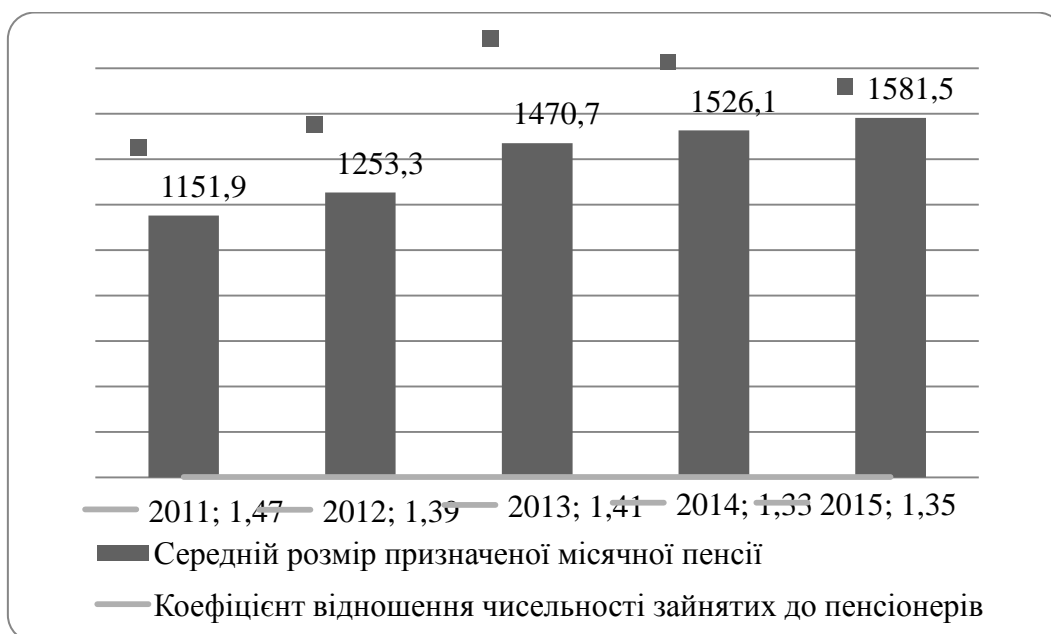

Рис.2. Динамка окремих показників, які характеризують функціонування пенсійної системи
Джерело: [4]

Дані рис.2 засвідчують зниження коефіцієнта відношення чисельності зайнятих до пенсіонерів, що є, безумовно, негативним.

Разом з тим, відсутність комплексних реформ може призвести до подальшого, ще більш критичного фінансового стану пенсійної системи в короткостроковій перспективі [3].

Ідентифіковані суперечності пенсійного забезпечення показують, що їх вирішення вимагає формування цілісного організаційно-економічного механізму, інструментарій якого дозволить підвищити ефективність функціонування не лише пенсійної системи, а й усієї системи соціального захисту.

Отже, реформування системи соціального захисту, спираючись на досягнуті результати перетворень, повинне бути сконцентровано на усуненні деструкцій її розвитку. Внаслідок цього повинні досягатися основні цілі соціальної політики і формуватися єдність економічних соціальних умов для забезпечення як соціальної стабільності, так і розвитку національної економіки [3].

У даному контексті, роль держави полягає, по-перше, у запровадженні стандартів, які б забезпечили реалізацію стратегії поліпшення якості життя громадян. По-друге, пріоритетом у сфері оптимізації системи соціального захисту має стати не збільшення обсягів і підвищення рівня різноманітних виплат, а подолання депривацій завдяки створенню (відновленню) інфраструктури соціальних послуг для всіх категорій населення, доступної незалежно від рівня доходів, місця проживання, віку, кількості дітей, сімейного статусу, етнічної або релігійної належності тощо [5, С. 21].

Література:

1. Дробот Я.В. Проблеми та напрямки реформування пенсійної системи в Україні/Я.В. Дробот, Н.В. Резніченко //Фінансовий простір. – 2016. - №1. – С.64-66.
2. Зайняте населення та рівень зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350793>
3. Рудкевич І. В. Напрями вдосконалення державних механізмів соціального захисту населення / І. В. Рудкевич // Інвестиції: практика та досвід. - 2011. - № 8. - С. 90-92
4. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html
5. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналіт. доп. / О. О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. – К. : НІСД, 2012. – 88 с. УДК 330.342.146 (477)

Пріхно І.М. – к.е.н., доц.

Черкаський державний технологічний університет

НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

У Конституції України зазначено, що економіка має соціальну спрямованість, а також держава забезпечує соціальних захист громадян України. Державна Стратегія регіонального розвитку до 2020 року також декларує важливість розвитку соціальної сфери в регіонах України [1].

Отже, держава зобов'язана вирішувати проблеми соціальної сфери з метою забезпечення якісних та доступних соціальних послуг та підтримання життя громадян на достойному рівні.

Відзначимо, що проблематику функціонування соціальної сфери досліджували у свої наукових працях такі вчені-економісти: О. Богомолів, І. Кінаш, І. Колосовська, В. Куценко, Е. Лібанова, В. Новіков, О. Палій, Ю.Свердлова, І. Серватинська, І. Синявська, Р. Скриньковський, В. Скуратівський, І. Фаріон, В. Філіпчук, І. Чекан та ін.

Проте, враховуючи, що рівень життя переважної більшості населення є надзвичайно низький, а соціальні допомоги є занадто малі, дослідження проблем функціонування соціальної сфери та пошук дієвих напрямів їх вирішення є надзвичайно актуальним.

Зауважимо, що основним показником, який свідчить про наявність чи відсутність проблем у соціальній сфері, є рівень життя населення.

Проаналізувавши статистичні дані [2], можна констатувати, що протягом 2010-2015 рр. рівень життя населення в Україні значно погіршився, не дивлячись на абсолютний приріст досліджуваних показників. Так, фактичне кінцеве споживання домашніх господарств зросло з 869,6 млрд. грн. у 2010 р. до 1566,8 млрд. грн. у 2015 р., тобто на 696,4 млрд. грн. (на 80,1 %). А наявні доходи населення зросли з 847,9 млрд. грн. до 1331,7 млрд. грн., тобто на 483,7 млрд. грн. (на 57,1 %). Негативним тут є те, що по-перше, доходи населення не покривають фактичне споживання, а по-друге, доходи населення зростають повільнішими темпами порівняно з фактичним споживанням. Отже, витрати населення перевищують його доходи, що свідчить про наявність нелегальних доходів.

Хоча середньомісячна номінальна заробітна плата збільшилася з 2239 грн. у 2010 р. до 4195 грн. у 2015 р., тобто на 1956 грн. (на 87,4 %), але реальна заробітна плата має тенденцію до зменшення. Так, у 2014 р. реальна заробітна плата становила 93,5 % до попереднього року, тобто зменшилася на 6,5 %, а в 2015 р. – 79,8 % до попереднього року, тобто зменшилася на 20,2 %.

Крім того, якщо звернутися до індексів заробітної плати та інфляції, то

спостерігаємо, що індекс інфляції значно перевищує індекс заробітної плати як номінальної, так і реальної. Так, у 2014 р. індекс номінальної заробітної плати становив 110,4 %, реальної – 86,4 %, а індекс інфляції 124,9 %, а в 2015 р. індекс номінальної заробітної плати становив 130,4 %, реальної – 90,1 %, а індекс інфляції 143,3 % [2].

Прожитковий мінімум (який і так є мізерним) зростає швидшими темпами, ніж заробітна плата. У 2010 р. прожитковий мінімум збільшився на 24,8 %, реальна заробітна плата – лише на 10,2 %, а пенсія – на 2,9 %. У 2015 р. прожитковий мінімум збільшився на 13,1 %, реальна заробітна плата зменшилася на 20,2 %, а пенсія зменшилася на 24,7 %.

Зауважимо, що згідно зі стандартами Європейської соціальної хартії, розмір мінімальної заробітної плати повинен становити не менше 2,5 прожиткових мінімумів, а мінімальна заробітна плата повинна співвідноситися з середньою як 1:3 [3]. В Україні дані пропорції не витримуються, так як мінімальна заробітна плата практично дорівнює прожитковому мінімуму.

Наведені статистичні дані переконливо доводять про надзвичайно низький рівень життя населення в Україні. Саме тому, вкрай необхідним є пошук шляхів подолання бідності в Україні та гарантування і забезпечення хоча б мінімальних стандартів життя.

Власні дослідження та опрацювання наукових напрацювань вітчизняних вчених дозволяє виділити такі негативні характерні риси, притаманні системі соціального захисту в Україні: майнове розшарування населення та загальне зубожіння значної частини населення; занижені соціальні стандарти, в т.ч і прожитковий мінімум; скорочення реальної заробітної плати переважної більшості населення та її невідповідність існуючим цінам; надзвичайно низький рівень пенсійного забезпечення; скорочення реальних розмірів соціальних допомог та зменшення фінансування значної кількості соціальних програм; підвищення вартості та погіршення якості послуг, які надають заклади освіти, охорони здоров'я, культури; недостатньо виважена політика надання різноманітних соціальних пільг; неефективне управління бюджетними коштами та коштами небюджетних соціальних фондів.

Враховуючи наявність негативних тенденцій розвитку соціальної сфери в Україні та з метою покращення системи соціального захисту доцільно застосувати для України з досвіду зарубіжних країн (переважно європейських) такі позитивні аспекти:

- в основу ефективного механізму функціонування соціальної сфери необхідно закладати системний фактор, який об'єднає всі верстви населення;
- до реалізації проблем соціальної сфери бажано залучати, крім державних, місцеві органи влади, а також недержавні структури, які на громадських засадах допомагатимуть реформувати нинішню систему соціального захисту в Україні;

- доцільно підвищувати рівень оплати праці населення, що сприятиме зменшенню кількості громадян, які потребують додаткового соціального захисту, а також збільшенню відрахувань до соціальних фондів;
- забезпечити раціональне співвідношення принципу «адресності» до принципу «безадресності», враховуючи матеріальний стан громадянина, який отримуватиме соціальну допомогу;
- зменшити участь держави у забезпеченні функціонування соціальної сфери, частково замінюючи його на недержавне соціальне страхування;
- важливо скоротити кількість соціальних виплат, відмовитися від надання тих видів допомоги, які не дають очікуваного соціального ефекту;
- при розподілі видатків необхідно відійти від виділення коштів на бюджетну установу, натомість доцільно спочатку здійснити планування певного заходу, визначити обсяг необхідних ресурсів для його реалізації, а потім перераховувати кошти на реалізацію конкретного заходу;
- забезпечити підвищення якості надання соціальних послуг.

Узагальнюючи виконане дослідження проблемних аспектів функціонування соціальної сфери в Україні та враховуючи зарубіжний досвід функціонування соціальної сфери [4; 5] з адаптуванням його до сучасних реалій соціально-економічного розвитку України, пропонуємо такі напрями вирішення основних проблем функціонування соціальної сфери:

1. Для подолання проблеми значної диференціації доходів населення необхідно вжити заходи по згладжуванню надмірної диференціації доходів – піднімати нижню межу доходів громадян (заробітну плату) та знижувати верхню межу доходів громадян (за допомогою інструментів фіскальної політики).

2. Вдосконалити соціальну інфраструктуру можна шляхом її реорганізації, дотримуючись принципу раціоналізації розміщення об'єктів соціальної інфраструктури і з врахуванням приналежності того чи іншого об'єкту соціальної інфраструктури до певного типу поселення, профільності об'єктів соціальної інфраструктури, галузі надання інфраструктурних послуг та кліматичної зони.

3. Для удосконалення механізму надання соціальних пільг пропонуємо класифікувати пільги за характером виникнення і для кожної групи розробити власні рекомендації. Для першої групи (соціальна уразливість населення через життєві обставини) пропонуємо замінити частину пільг адресною соціальною допомогою шляхом встановлення нормативів використання певного виду послуги (наприклад, використання тепла, електроенергії, кількість поїздок автобусом тощо). Другій групі (соціальна уразливість населення через шкоду, заподіяну форс-мажорними обставинами) пропонуємо надавати допомогу в певному відсотковому співвідношенні залежно від вартості відшкодування збитків. Для третьої групи (з підвищеним професійним ризиком) пропонується

на законодавчому рівні встановити перелік посад, для яких буде надаватися пільга у вигляді грошової компенсації за шкідливі умови життя.

4. Для забезпечення ефективності реалізації державних соціальних допомог пропонуємо розробити комплексну програму надання соціальної допомоги з врахуванням специфіки соціально-економічного розвитку країни та світового досвіду. Основні критерії, які повинні бути закладені у цю програму: до складу сім'ї входить громадянин (або громадяни), які відносяться до соціально вразливих категорій громадян; середній дохід на кожного члена сім'ї не перевищує встановлену межу; відсутність у власності нерухомості, земельної ділянки або майна (наприклад, транспортного засобу), які б могли бути потенційним джерелом додаткового доходу (допускається лише в межах встановленої норми).

5. У зв'язку з недостатністю фінансових ресурсів для функціонування соціальної сфери, необхідно залучати альтернативні джерела фінансування з використанням інноваційних підходів. Такими джерелами можуть бути спонсорські внески, використання системи соціального інвестування, кластерний підхід з використанням механізму державно-приватного партнерства.

6. Забезпечити ефективний розподіл і використання бюджетних видатків на соціальну сферу можна за рахунок зміни підходів до управління бюджетними коштами. Так, необхідно в першу чергу розподілити державний бюджет на поточний бюджет і бюджет розвитку, а поточний бюджет структурувати на соціальний розвиток і на економічний розвиток. При бюджетному процесі чітко додержуватися принципу, за яким кожний з цих бюджетів повинен мати власні джерела надходження і використовуватися виключно за призначенням.

Запровадження таких заходів, на нашу думку, сприятиме ефективному розподілу і використанню фінансових ресурсів соціальної сфери, що, в свою чергу, матиме позитивний вплив на якісні й кількісні показники соціальної сфери.

Література:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Соціальні індикатори рівня життя населення : Статистичний збірник / Відповід. за випуск О.О. Кармазіна. – К. : Державна служба статистики, 2016.
3. Свердлова Ю. Забезпечення соціальних стандартів добробуту в Європейському союзі / Ю. Свердлова // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : науковий журнал. – К. : НАУ, 2013. – № 4. – 224 с.

4. Чекан І.А. Соціальна політика Європейського союзу : перспективи та шляхи запровадження в Україні / І.І. Чекан // Львівська комерційна академія [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/chekan/5.pdf>.

5. Колосовська І. Сучасні підходи у реформуванні соціальної політики держави як регулятора розвитку соціальної сфери / І. Колосовська // Ефективність державного управління : Збірник наукових праці. – 2015. – Вип. 43. – С. 152-158.

Серватинська І.М. – к.е.н., викладач кафедри фінансів

Черкаський державний технологічний університет

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Домогосподарство є рушійною силою в розвитку вітчизняної економіки, оскільки є основним споживачем вироблених у країні товарів і послуг, є власником факторів виробництва та значних заощаджень все це забезпечує обов'язкову взаємодію з іншими суб'єктами економіки, зокрема, державою, підприємствами, організаціями, інститутами фінансового ринку. Враховуючи наведені аргументи, домогосподарство можна вважати важливим суб'єктом фінансових відносин у країні.

Окремим аспектам фінансів домогосподарств присвятили свої праці як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, зокрема західні економісти С. Брю, К. Макконнел, Т. Мальтус, А. Маслоу, Д. Рікардо, А. Сміт. Вітчизняні науковці – Л. Гордієнко, Т. Кизима, А. Колот, М. Крупка, В. Федосов, С. Юрій та інші. Враховуючи значний науковий доробок, недостатньо дослідженими залишаються існуючі підходи до визначення місця і ролі домогосподарств в економічних процесах, крім того, негативні тенденції в економіці України посилюють деструктивний вплив на розвиток та життєдіяльність домогосподарств, що актуалізує окреслену проблематику та необхідність продовження досліджень.

Згідно з рекомендаціями ООН, домогосподарством вважається група осіб, які досягли між собою певних домовленостей щодо забезпечення власного споживання.

У вітчизняному законодавстві, зокрема в Законі України «Про Всеукраїнський перепис населення» від 19 жовтня 2000 р. № 2058-III пояснюється, що домогосподарство – це сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують

себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи [1].

Проаналізуємо науковий підхід зарубіжних та вітчизняних вчених до пояснення сутності поняття «домогосподарство».

Зарубіжні науковці К. Макконнел та С. Брю вважають, що домогосподарство є постачальником усіх економічних ресурсів, і одночасно споживачем більшої частини національного продукту.

Вітчизняні науковці М. Крупка, П. Островерх, С. Реверчук, пояснюють, що домогосподарство – це особа або група осіб, об'єднаних з метою забезпечення всього необхідного для життя, тобто об'єднаних спільним веденням господарства. [2, с. 179]. С. Юрій та В. Федосов зазначають, що домогосподарство – унікальне соціально-економічне утворення, основа життєдіяльності будь-якого суспільства, в якому концентруються всі аспекти людського життя: біологічні, соціальні, економічні. Система національних рахунків дає визначення домогосподарства як невеликої групи людей, що проживають в одному помешканні, повністю або частково об'єднують свої доходи і майно, спільно споживають певні види товарів і послуг. Спільне проживання і ведення побуту передбачають спільні витрати, тобто члени домогосподарства повинні мати спільний бюджет для задоволення своїх потреб [3; 4, с.342].

При цьому науковці зауважують, що поняття «домогосподарство» і «сім'я» не варто ототожнювати, хоч вони і близькі за змістом, однак, домогосподарство: 1) жорсткіше прив'язане до територіальних меж і включає членів, які не є родичами; 2) ширше за своїм складом за рахунок осіб, які ведуть загальне із сім'єю домашнє господарство [3; 4, с.342].

Необхідно зауважити, що домогосподарство є вагомим суб'єктом фінансових відносин через взаємодію з іншими економічними суб'єктами. Науковці пояснюють сутність фінансів домогосподарств наступним чином – це сукупність економічних відносин, що виникають при утворенні, розподілі та використанні грошових доходів, заощаджень і грошових фондів громадян та їх сімей з метою задоволення особистих потреб громадян [4, с.345]. С. Лондар вважає, що фінанси домогосподарств – це регульовані у визначеному правовому полі за допомогою спеціальних методів, прийомів та інструментарію потоки коштів через мікрорівневу систему грошових фондів, які забезпечують функціонування і розвиток людей як фізичних осіб, їх економічну діяльність з метою придбання житла, підтримання здоров'я, здобуття освіти, отримання пенсії, забезпечення інших аспектів людської діяльності [5, с.78]. На думку Ю. Воробйова, фінанси домогосподарств – це економічна категорія, яка

характеризує процес розподілу та перерозподілу частини вартості ВВП країни з метою формування фінансових ресурсів, грошових та негрошових доходів на рівні домогосподарств, забезпечення їх фінансових інтересів, підвищення загального рівня добробуту кожного члена домогосподарства [6, с.7].

Однак, необхідно зауважити, що в наведених тлумаченнях не вказується один важливий фактор – фактор «інтересу або зацікавленості суб'єктів економіки». Очевидно, що в основі економічних відносин, які виникають між домогосподарствами та іншими суб'єктами економіки є певна економічна зацікавленість (і не лише членів домогосподарств), яка може виражатися у формі попиту/пропозиції робочої сили, надходжень від сплати податків та як наслідок наповнення бюджетів різних рівнів, інвестицій до вітчизняної економіки, соціального захисту та інше.

Аналіз наукового підходу до пояснення сутності поняття «фінанси домогосподарств» дав можливість сформулювати авторське визначення наведеної економічної категорії, отже, фінанси домогосподарств – це сукупність економічних відносин, що виникають між домогосподарствами та державою, підприємствами або фінансовими інститутами та супроводжуються формуванням і використанням фондів фінансових ресурсів з метою задоволення інтересів членів домогосподарств та інших суб'єктів економіки в процесі їхньої взаємодії.

Проаналізуємо специфіку економічних, зокрема фінансових відносин, що виникають між домогосподарствами та іншими суб'єктами економіки в процесі їхньої взаємодії, рис. 1.

Отже, згідно з рис. 1 фінанси домогосподарств через неперервні вхідні та вихідні грошові потоки тісно пов'язані з іншими суб'єктами економіки, кожен із яких є складовою ланкою фінансової системи держави.

На рис. 1 під «державою» розуміється сфера централізованих фінансів фінансової системи, що включає такі ланки як: фонди соціального страхування, державний та місцеві бюджети, державний кредит, підприємства державної форми власності. Під «підприємством» розуміється сфера децентралізованих фінансів фінансової системи, складовою ланкою якої теж є домогосподарство. Під «учасниками фінансового ринку» розуміємо сферу фінансової інфраструктури фінансової системи, учасниками якої є суб'єкти фінансового ринку: пенсійні фонди, страхові компанії, фінансові посередники та інші.

Таким чином, в результаті проведеного аналізу:

1. проаналізовано наукові підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до пояснення сутності понять «домогосподарство» та «фінанси домогосподарств», запропоновано авторське тлумачення сутності поняття «фінанси домогосподарств»;

2. з'ясовано специфіку фінансово-економічних відносин між домогосподарствами та окремими суб'єктами економіки, зокрема державою,

підприємствами, та учасниками фінансового ринку;

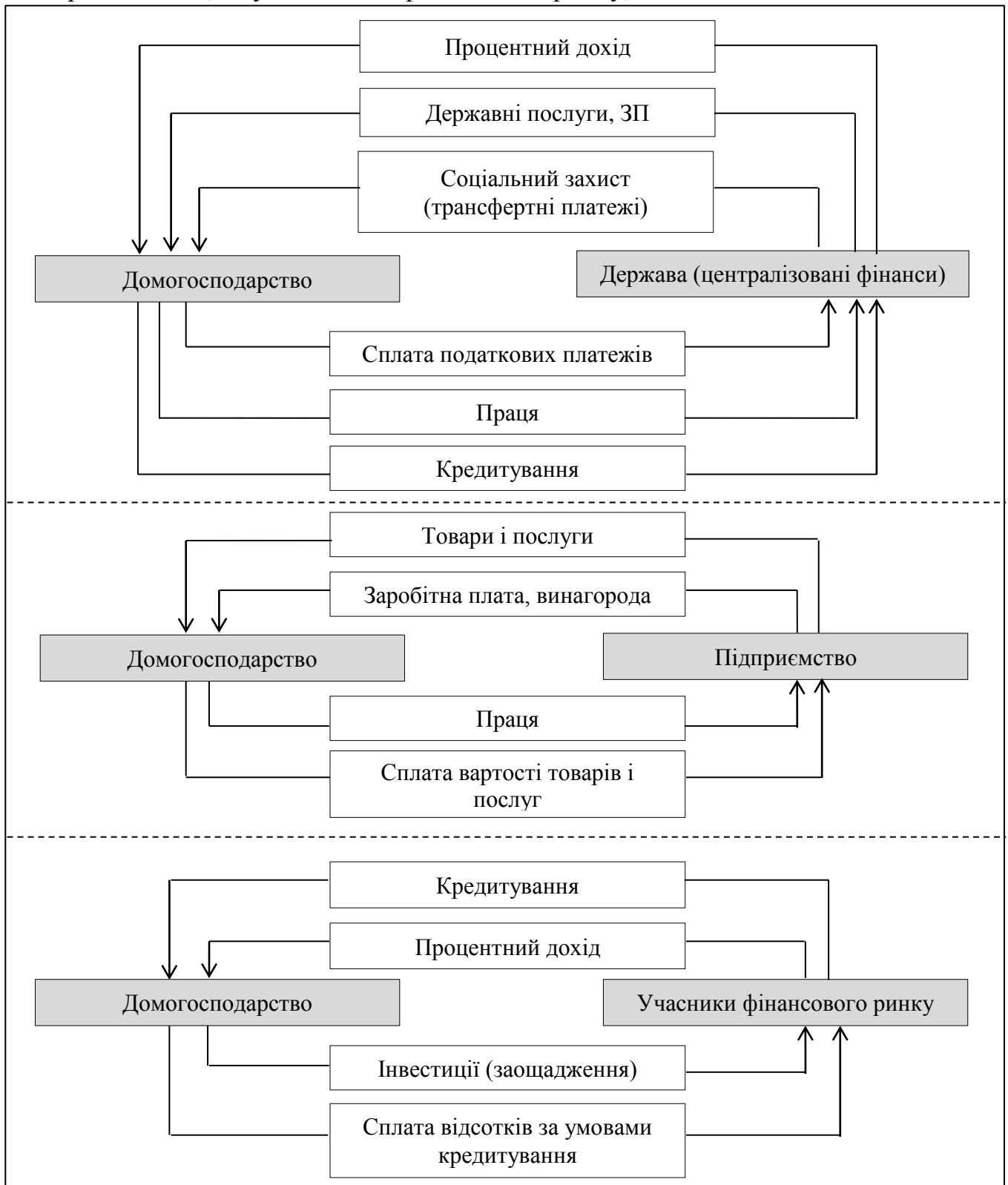

Рис. 1. Фінансово-економічні відносини між домогосподарством та окремими суб'єктами економіки

Джерело: розроблено автором.

3. обґрунтовано місце та роль кожного суб'єкта економічних відносин, які наведені на рис. 1, у фінансовій системі держави.

Таким чином, фінанси домогосподарств виконують важливу роль у функціонуванні фінансової системи держави та є індикатором соціально-економічного розвитку суспільства. Аналіз теоретичних аспектів фінансів домогосподарств як повноправних учасників фінансових відносин забезпечить поліпшення їх функціонування та актуалізує необхідність більш широкого залучення вітчизняних домогосподарств до вирішення нагальних проблем економіки.

Література:

1. Закон України «Про Всеукраїнський перепис населення» від 19.10.2000 р. № 2058-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2058-14>.
2. Основи економічної теорії: підручник / М.І. Крупка, П.І. Островерх, С.К. Реверчук. – К.: Атіка. – 2001. – 344 с.
3. Фінанси: підручник / С.І. Юрій, В.М. Федосов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/100909-rozdl-12fnansi-domogospodarstv.html>.
4. Фінанси: Підручник [С.І. Юрій, В.М. Федосов, Л.М. Алексеєнко та ін.] / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
5. Лондар С.Л. Фінанси [Текст]: Навч. посіб./ С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко – Вінниця: Нова книга, 2009. – 384с.
6. Воробйов Ю.М. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма / Ю.М. Воробйов // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 4. – С.6-9.

Чубань В.С. – к.е.н., доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Слід зазначити, що фінансовий механізм функціонування ДСНС України має свої відмінності, що обумовлені неприбутковою природою бюджетної сфери, особливостями джерел мобілізації та порядку розподілу грошових коштів.

Необхідно зауважити, що на сьогоднішній день на ефективність

функціонування органів і підрозділів ДСНС України негативний вплив мають наступні фактори: незадовільний стан фінансування, брак грошових коштів для оновлення матеріально-технічної бази органів та підрозділів ДСНС України, обмеженість джерел формування фінансових ресурсів та жорстка регламентація напрямків їх використання. Вирішення зазначених проблем в значній мірі залежить від ефективності побудови та реалізації фінансового механізму органів та підрозділів ДСНС України.

Фінансове забезпечення органів та підрозділів ДСНС України [2] – це метод фінансового механізму, що визначає принципи, джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, чия діяльність спрямована на охорону життя та здоров'я громадян, збереження та відновлення національного багатства і навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Розглянемо механізм формування доходів ДСНС України з державного бюджету на рис. 1. Як бачимо з рис. 1, фінансування ДСНС України здійснюється зверху вниз, як правило, за принципом підлеглості. Принцип підлеглості полягає у розподіленні конкретних витрат за відповідними розпорядниками бюджетних коштів, що призводить до економнішого та раціональнішого їх використання.

Рис 1. Механізм формування доходів ДСНС України з державного бюджету

Так як, серед комплексу проблем забезпечення державної політики у сфері цивільного захисту однією з найголовніших є проблема забезпечення належного рівня фінансування ДСНС України. В останні роки видатки на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності порівняно невеликі. Вони

становлять 0,97 % [1] видатків зведеного бюджету рис. 1., що на 6,98 % менше ніж у Міністерства оборони України та на 4,9 % у Міністерства внутрішніх справ.

Такий рівень фінансування не є достатнім, адже ефективність реагування на надзвичайні ситуації визначається рівнем боєздатності матеріально-технічної бази органів та підрозділів ДСНС України. За неналежного рівня фінансування не буде досягнуто необхідного рівня захищеності населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Зазначимо, що стабілізація витрат за допомогою засобів, спрямованих на економію коштів не дасть необхідного ефекту. Як показує досвід розвинутих держав необхідним є щорічне збільшення витрат. А за обмеженості бюджетних коштів та мінімальних нормативів бюджетного фінансування ДСНС України досягнути його можна шляхом залучення різних позабюджетних джерел фінансування, які на сьогодні стають все більш поширеними, про що свідчить стала тенденція збільшення питомої ваги спеціального фонду в загальній сумі видатків.

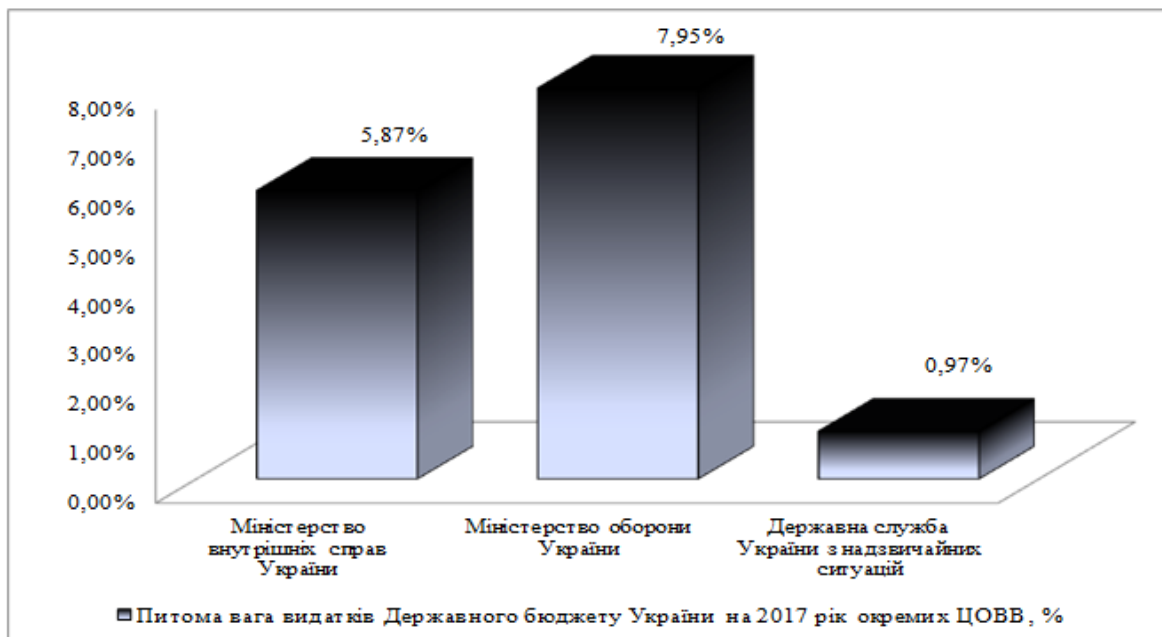

Рис. 2. Питома вага видатків Державного бюджету України на 2017 рік окремих ОВВ, %

Варто зазначити, що покращення фінансового забезпечення бюджетних установ можливе не лише за рахунок пошуку додаткових джерел фінансування, але й шляхом ефективного використання наявних. Для забезпечення цього формування та використання фінансових ресурсів має підлягати достатньому фінансовому контролю.

Ефективне функціонування фінансового механізму ДСНС України повинно ґрунтуватися на наступних вимогах до взаємодії його елементів: цілеспрямованості кожного елемента фінансового механізму на виконання властивого йому завдання; спрямування дії всіх елементів фінансового механізму на процес отримання передбаченого обсягу фінансових ресурсів з метою покриття витрат відповідної діяльності; зворотного зв'язку елементів фінансового механізму вертикального та горизонтального рівнів; своєчасності реагування складових фінансового механізму на зміни макро- та мікросередовища.

Гарантування безпеки життя, здоров'я та майна людей, захист населення і територій, об'єктів економіки та національного надбання народу України від негативних наслідків надзвичайних ситуацій розглядається в нашій державі як невід'ємна частина політики національної безпеки і державного будівництва, як найважливіша функція органів публічної адміністрації. В той же час, складна ситуація у сфері захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій визначила зміну пріоритетів у сфері національної безпеки та обумовила розгляд проблеми підвищення ефективності діяльності органів та підрозділів ДСНС України як обов'язкової умови сталого соціально-економічного розвитку держави. Характер і масштаб природно-техногенних загроз національній безпеці показує, що її рівень не може бути достатнім, якщо на державному рівні не буде вирішено завдання захисту населення, об'єктів економіки, національного надбання від надзвичайних ситуацій техногенного, природного або іншого характеру, що в свою чергу неможливе без належного фінансування ДСНС України.

Провідна роль держави полягає не тільки у забезпеченні надходження необхідних бюджетних ресурсів, а й у формуванні розгалуженої, адаптивної моделі фінансового забезпечення ДСНС України, яка потребує більш досконалого економічного та управлінського забезпечення.

Головною метою подальших дослідження є побудова сучасної теорії бюджетного фінансування ДСНС України для забезпечення високого рівня безпеки життєдіяльності в Україні.

Література:

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21.12.2016 № 1801-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

2. Кришталь Т.М. Особливості фінансового забезпечення органів та підрозділів МНС / Кришталь Т.М., Чубань В.С. // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 21. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – С. 207 – 216

СЕКЦІЯ 3. Грошово-кредитні механізми регулювання економіки

Долгалева Е.В. – д.гос.упр., проф.

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры
(г. Краматорск)*

ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНЫЕ МЕТОДЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

При размещении привлеченных временно свободных средств экономических агентов рынка банковскому учреждению угрожают любые обстоятельства, которые впоследствии могут привести к ухудшению платежеспособности, подорвать доверие кредиторов и вкладчиков, ухудшить его имидж.

Проблема депозитных рисков усугубляется тем, что банкам присущ системный риск, поэтому подрыв доверия к банку может вызвать массовый отток средств и из других банков. При таких условиях проблема депозитного риска выходит за рамки банков и их клиентов и распространяется на всю экономическую систему страны. Следовательно, проблема управления факторами риска депозитных операций банков приобретает общегосударственный характер и должна реализовываться в контексте денежно-кредитного регулирования экономического развития.

Проведенные исследования показали, что в научной литературе проблема факторов риска депозитных операций банка освещена в недостаточной степени [1, 2]. Имеющиеся научные разработки по этому вопросу, в своем большинстве, касаются освещения только отдельных факторов депозитного риска банка. Риск депозитных операций как результат проявления действия совокупности факторов, обуславливающих депозитный риск банка и депозитный риск его клиентов, до настоящего времени остаются без внимания ученых.

В рамках данной статьи ставится цель систематизировать, конкретизировать и расширить характеристику факторов депозитного риска банка и определить возможности денежно-кредитного, управленческого воздействия по их предупреждению и минимизации негативных последствий.

Все разнообразие факторов депозитного риска банка можно классифицировать по характеру их влияния на возникновение рискованной ситуации при осуществлении депозитных операций на прямые и косвенные [1]. Прямые факторы влияют на уровень доверия клиентов к банкам, на их решение о сохранении средств в банковском учреждении и, соответственно, на уровень рисков депозитных операций. Косвенные – подрывают надежность банков,

ограничивают их возможности выполнения обязательств перед клиентами и повышают уровень рисков депозитных операций, что в результате может привести к невозврату клиенту депозитных ресурсов, досрочному изъятию клиентами своих средств, или переводу их в другие банки.

Главным принципом классификации факторов депозитного риска как объекта управления является среда их возникновения, в которой действуют участники депозитных операций с учетом контролируемых и неконтролируемых факторов, при условии наличия прямых и обратных связей. Соответственно, факторы возникновения депозитных рисков делятся на внутренние и внешние. Внутренние, в большинстве своем, обусловлены неэффективной депозитной политикой банка, отсутствием четко определенной стратегии поведения на рынке депозитных ресурсов, недостаточным уровнем маркетинговых исследований данного сегмента рынка банковских услуг и др.

При определении внешних факторов депозитного риска банка следует учитывать то, что в их составе могут действовать факторы, формирующиеся как внутри страны, так и за ее пределами. Внешние факторы депозитного риска банка, возникающие в пределах страны, в свою очередь, делятся на факторы риска депозитных операций на макро- и микроуровне. Особого внимания заслуживают факторы депозитного риска, формирующиеся за пределами страны. Они связаны со следующим: изменением цены ресурсов, которые банк может привлечь на зарубежных рынках, конъюнктурой международных рынков банковских ресурсов, уровнем открытости национальной экономики страны, изменением политики центрального банка страны по привлечению средств отечественными банками на международных рынках, долей иностранного капитала в банковской системе страны, характером ограничений со стороны законодательства зарубежной страны на участие иностранных банков на рынке банковских ресурсов и др. [2].

Таким образом, проведенные исследования позволяют сделать вывод о большом разнообразии факторов риска депозитных операций банка, результатом проявления которых являются риски субъектов депозитных отношений. Это обуславливает необходимость разработки механизма предотвращения и минимизации рисков депозитных операций на основе управления факторами их возникновения как на уровне отдельного банка (микроуровень), так и на макроуровне – в рамках применяемых государством денежно-кредитных методов регулирования экономического развития.

Литература:

1. Грюнинг Х. Ван. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском: [пер. с англ.] / Х. Ван. Грюнинг, С. Брайович Братанович. – М: Издательство “Весь Мир”, 2007. – 304 с.

2. Дегтяр А.О., Гончаренко М.В. Державні фінанси і бюджетний процес. – Харків: Вид-во «С.А.М.». 2013. – 292 с.

Лисак В.Ю. к.е.н., доц.
Семендяк В.М. к.е.н., асистент

*Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВЕКСЕЛЯ

На сьогодні вексель – це універсальний фінансовий інструмент, який виконує декілька економічних функцій та широко використовується як в торгово-промисловому обігу, так і банківській діяльності. В цьому відношенні він справедливо заслужив назву універсального засобу оплати та монети всього світу.

Однак, незважаючи на тривалу історію, в економічній літературі так і не сформувався єдиний погляд на сутність векселя. Так, деякі автори (О.М.Бандарук, М.Я.Коробов, П.І.Орлов, Н.Я.Петров) визначають вексель як цінний папір, письмове боргове зобов'язання чітко встановленої форми, яке засвідчує обов'язок боржника (векселедавця) сплатити певну грошову суму в певний строк своєму кредитору, власнику векселя (векселедержателю) [1, с.218].

Окремі вітчизняні дослідники вважають, що «немає та не може бути єдиної дефініції, яка б вичерпно відображала вексель».

Російський автор Б.І.Альохін визначає вексель як незабезпечену обіцянку боржника виплатити в призначений термін борг і відсоток по ньому [2, с.56]. О.Д.Василик під векселем розуміє вид цінного паперу, письмове боргове зобов'язання визначеної форми, яке наділяє його власника (векселеутримувача) безумовним правом вимагати з боржника (векселедавця) сплатити у певний термін зазначену суму грошей [3, с.380]. Наведені визначення, на наше переконання, є також звуженими і не відображають всіх властивостей векселя.

Отже, вексель в економічній літературі визначають у вигляді цінного паперу, у вигляді похідних цінних паперів, у вигляді письмового боргового зобов'язання, або незабезпеченої обіцянки.

Інша група авторів звертає увагу на те, що це є документ (цінний папір), який містить зобов'язання. Зокрема, Є.О. Крашенінніков дає таке визначення векселя: «Вексель є строго формальним документом, який виражає абстрактне зобов'язання платежу визначеної грошової суми».

О.О. Вишневський зазначає, що: «Вексель – це цінний папір, в якому

міститься безумовне, абстрактне та строго формальне зобов'язання або пропозиція сплатити визначену грошову суму» [4].

Ще більш лаконічним є визначення Г.Ф. Шершеневича, який вважає, що вексель «являє собою засноване на договорі та виражене у письмовій формі абстрактне одностороннє зобов'язання заплатити грошову суму».

На нашу думку, зазначені визначення є звуженими та не відображають основних функцій векселя.

Також вважаємо, що трактування векселів як похідних цінних паперів деякими дослідниками є хибним. Відповідно до п. 5 статті 3 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» до боргових цінних паперів відносяться такі «цінні папери, що посвідчують відносини позики і передбачають зобов'язання емітента сплатити у визначений строк кошти, передати товари або надати послуги відповідно до зобов'язання» [5]. Вексель має всі зазначені властивості, адже «посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю)» [6, с. 14]. Водночас у зазначеному законі вислів «сплатити після настання строку платежу» є не зовсім коректним з точки зору вексельного права та Уніфікованого закону, оскільки саме по собі слово «після» не визначає точного терміну сплати.

Відповідно до ст.1 Уніфікованого закону про переказний і простий вексель (Женевська конвенція 1930 р. №358, якою запроваджено зазначений закон), вексель є формальним актом, відірваним, усунутим від тих або інших матеріальних відношень між учасниками цього векселя, що його спричинили (видача, індосамент, акцепт тощо) [7, с.28]. При цьому певна кількість дефініцій векселя у вітчизняній літературі ґрунтується саме на зазначеному визначенні.

Слід також зазначити, що визначення векселя як боргового зобов'язання, яке засвідчує обов'язок векселедавця сплатити певну суму, стосується лише простих векселів. Це тлумачення не враховує особливостей обігу переказних векселів, де векселедавцем і боржником за векселем виступають різні особи. Можна погодитися з тим, що вексель, в першу чергу, є борговим цінним папером, який встановлює особливий вид зобов'язання однієї сторони перед іншою в результаті здійснення комерційних товарних операцій.

За даними експертів, платіжна дисципліна щодо виконання зобов'язань за векселями навіть у складних у вітчизняних економічних умовах є у 10-11 разів вищою, ніж дисципліна за звичайними договорами.

Оскільки економічні відносини оцінюються і порівнюються єдиним еквівалентом в грошовій формі, то вексель перш за все являється грошовим документом. При цьому повинен існувати об'єкт оцінки у вигляді матеріально-майнового змісту або боргового зобов'язання. Отже, вексель має попарно паралельну подвійність: об'єкт – його вартість та права і зобов'язання учасників

операції. Це обумовлює появу більш широкої і універсальної назви як цінні папери.

На думку вітчизняного дослідника та практика у галузі вексельного обігу Т.Рудненко, векселем є документ, «складений за встановленою законом формою та такий, що вміщує безумовне абстрактне боргове зобов'язання; цінний папір, який вміщує просту та нічим не обумовлену обіцянку векселедавця (простий вексель) чи його наказ третій особі (перевідний вексель) провести платіж вказаної суми в обумовлений строк» [8].

Виникнення цінних паперів відноситься до п'ятнадцятого – початку шістнадцятого століть. Вперше вони з'явилися на світових торгах у Бельгії, (м. Антверпен), основними учасниками яких були Англія, Бельгія, Німеччина, Голландія, Франція, Іспанія.

Розвиток торгівлі, укладення угод, здійснення фінансових операцій привели до появи боргових зобов'язань, розписок; потреба великих капіталовкладень спричинила об'єднання її учасників в товариства для утворення спільного капіталу. Ринкові суб'єкти, що діяли на основі ділових контрактів, брали на себе зобов'язання у формі цінних паперів. Перш за все це було викликано необхідністю обміну грошей і утворенням єдиного грошового еквіваленту – валюти, а також передачею майнових прав на окремі види ресурсів. Процес обміну валюти став прообразом фондового ринку, атрибутами якого є цінні папери, що виступають фінансовим інструментом при здійсненні торгових угод.

Науково-теоретичне обґрунтування цінних паперів, як затверджує М.М. Агарков, було покладене в 1870 році в Німеччині, потім лише в кінці XIX – на початку XX століть сформувалося поняття про цінні папери, яке визначило їх «...як документ, пред'явлення якого є необхідним для здійснення вираженого в ньому права».

Цінні папери мають більш сотні видів і різновидів. Найстарішим з них є вексель. Історично вексель – це перший цінний папір, який був введений в цивільний обіг. Вексель застосовувався як засіб оформлення розрахункових відносин, засіб платежу, отримання кредиту, який надавався продавцями покупцям в товарній формі у вигляді відстрочки оплати грошових коштів за продані товари.

Вексель має свої особливі, характерні лише для нього ознаки, які відрізняють його від інших цінних паперів та виділяють вексельне зобов'язання серед інших грошових зобов'язань. Зокрема, вексель не лише займає важливе місце серед інших фінансових інструментів, які можуть бути використані як інструменти залучення ресурсів, але й має свої суттєві переваги.

При визначенні характерних ознак векселя слід погодитись з О.О. Вишневським та, даючи визначення векселя, слід враховувати три характерні ознаки векселя: безумовність, абстрактність та строгу формальність.

Однак не завжди дослідники виділяють саме такі риси. Зокрема, зустрічається таке визначення характерних для векселя рис:

- абстрактний характер зобов'язання, вираженого векселем (текст векселя не повинен містити відсилок на угоду, яка є підставою для видачі векселя);
- безспірний характер зобов'язання за векселем, якщо він є справжнім;
- безумовний характер зобов'язання за векселем (вексель містить просту і нічим не обумовлену пропозицію або обіцянку сплатити певну суму, і тому спроби обумовити платіж настанням яких-небудь умов не мають юридичної сили).

В літературі виділяють й інші риси векселя, такі як: грошовість, строковість та визначеність, оборотність та односторонність або безспірний характер зобов'язань за векселем, письмова форма та підвищена оборотність.

Стосовно цих ознак слід зазначити, що деякі з них хоча й притаманні векселю, але їх не можна вважати особливими, тобто такими, що характерні лише для векселя.

Звичайно, як впливає з самого визначення векселя, вексельне зобов'язання є, насамперед, грошовим зобов'язанням, оскільки вексель може містити в собі лише зобов'язання сплатити певну грошову суму. Як вірно вказує В. Малюк, «Документ, який хоч і складений з дотриманням вексельної форми, але містить зобов'язання про передачу у власність кредитора не грошей, а будь-яких товарів, документів або цінностей, з точки зору вексельного законодавства не може бути визнаний векселем». Однак ця риса є характерною не лише для векселя, оскільки існує достатньо цінних паперів, які виражаються лише в грошовій формі, можуть мати визначений строк дії, письмову форму або вільно передаватись держателем іншим особам (наприклад акції).

Література:

1. 1. Бандарук О. М. Фінансова діяльність підприємств: Підручник / О. М. Бандарук, М. Я. Коробов, П. І. Орлов – К.: Либідь, 1998. – 312 с.
2. Алехин Б. И. Рынок ценных бумаг. Введение в фондовые операции.: Научное издание / Б. И. Алехин. – С., 1992. – 160 с.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник / Василик О. Д. – К.: НІОС. – 2000. – 416 с.
4. Вишнеvский А. А. Вексельное право / А. А. Вишнеvский. – М.: Юристь, 1996. – 272 с.
5. Закон України «Про аудиторську діяльність» Закон України (22.04.1993 р. № 3125-ХІІ)(<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>).
6. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» (23.02.2006 р. № 3480-VI)(<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>).

*II Міжнародна науково-практична конференція
«Фінансові інструменти просторово-територіального розвитку»*

7. Закон України «Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні та прості векселі» (06.07.1999 р. № 826-XIV)(<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/826-14>).

8. Рудненко Т. Вексель в мирової практиці / Т. Рудненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aa.fv.kiev.ua/uk/veksel%20v%20mirovooy%20praktike.doc/>.

9. Енциклопедія по вексям [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cbonds.info/az/rus/encyclopedia/veksel/risks.phtml>.

СЕКЦІЯ 4. Проблеми обліку та оподаткування підприємств

**Аллахвердян А.В. – к.е.н.,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін**

Донецький юридичний інститут МВС України

ПОДАТКИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми економічної безпеки останнім часом все частіше опиняються в центрі громадської уваги, стають предметом обговорення як представників різних областей наукового знання, так і владних структур. Загальноновизнаним є те, що економічна безпека є комплексною категорією, що визначає важко структуроване, багаторівневе явище громадського життя, яке по різному трактується для мікро- та макрорівнів. Так, на рівні окремих суб'єктів господарювання економічна безпека розглядається як кількісна та якісна характеристика суб'єкта господарювання, яка відображає його здатність реалізувати власні стратегічні економічні інтереси при певних зовнішніх умовах завдяки захисту від існуючих і потенційних загроз та використанню можливостей, що надає зовнішнє середовище [1]. Однією із найбільш суттєвих загроз є існуюча податкова система. Тому застосування різноманітних методик для організації та ведення роботи із забезпечення податкової безпеки підприємства є життєво необхідною компонентою його економічної безпеки. Система податкової безпеки, яка представляє собою фінансово-економічний стан платника податків, що забезпечує мінімізацією податкових ризиків, при якому з боку господарюючого суб'єкта повністю й вчасно сплачуються нараховані податки, а з боку виконавчих і законодавчих органів забезпечується передбачені законом захист платника податків [2, с.401].

Досягнення головної мети діяльності суб'єкта господарювання - беззбиткове функціонування, можливо тільки за умови якісної організації системи економічної безпеки, яка забезпечить процес стимулювання до скорочення витрат, при наявності контролю досягнутих результатів із запланованими. Однак, специфіка системи оподаткування, що діє на сьогоднішній день в Україні, суперечить реалізації функції стимулювання до скорочення витрат (мотивації) при управлінні підприємством. Отже, необхідною умовою оптимізації управлінських рішень, спрямованих на довгострокове підвищення прибутковості, є відновлення функції «стимулювання до скорочення витрат» в складі функцій податкового менеджменту. Крім того, необхідність визначення ймовірного стану витрат в умовах високої невизначеності, зміни неконтрольованих об'єктів і показників

зовнішнього середовища, які впливають на формування витрат, висуває на передній план таку функцію управління, як прогнозування.

Податкове прогнозування базується на результатах податкових досліджень відповідних аналітичних даних, отриманих у ході виконання поточних податкових зобов'язань. Збір і обробка цих даних дає змогу, судити про позитивні й негативні тенденції оподаткування, його вплив на темпи інвестування, структурні зрушення у галузях, співвідношення доходів територій, корпорацій, громадян.

Таким чином, податкове планування і прогнозування – особливі елементи знаходження і прийняття рішень, основним завданням яких є економічне обґрунтування забезпечення якісних і кількісних параметрів, перспективних програм соціально-економічного розвитку, з позицій існуючої в державі податкової концепції. При податковому плануванні і прогнозуванні не лише реалізуються фіскальні завдання, але й закладаються основи оптимізації тактики і стратегії податкового регулювання і контролю [3].

У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне в системі податкового менеджменту в складі функцій першого порядку, які забезпечують управлінський вплив, виділення таких функцій як планування та прогнозування, організація, контроль і регулювання. У складі функцій другого порядку, які забезпечують інформаційну підтримку управлінських рішень, - облік, координація, нормування і аналіз.

За результатами проведеного дослідження ефективності функціонування систем економічної безпеки на вітчизняних підприємства, можна стверджувати, що реалізація всієї сукупності розглянутих функцій управління дозволяє забезпечувати поліпшення поточних показників діяльності і довгострокове підвищення прибутковості при дотриманні встановлених пріоритетів розвитку. Проте, в діючій системі економічної безпеки підприємств такі функції, як «податкове прогнозування» і «стимулювання скорочення витрат» не реалізуються, що вимагає розробки та провадження нових підходів і методів забезпечення стабільної роботи підприємств.

Література:

1. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єкта-ми зовнішнього середовища: автореф. дис. ... д-ра екон. наук/ Л.Г. Шемаєва. – К., 2010. – 39 с.
2. Власова О.Є. *Податкова безпека в системі заходів забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання* [Текст] / О.Є. Власова // *Комунальне господарство міст.* - №108. – 2013. – С.401 – 407.
3. Ярема, Б. П. *Податковий менеджмент* [Текст]: навч. посіб. / Б. П. Ярема, В. П. Маринець. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 224 с.

Рудь О.В. — ст. викладач кафедри фінансів
Черкаський державний технологічний університет

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Зважаючи на багатоаспектність процесу адміністрування податків, різноманітність та часто різнонаправленість використовуваних показників оцінки ефективності системи адміністрування податків [1, 2, 3], які найчастіше використовуються з цією метою та, як наслідок, складність одержання кінцевої результуючої характеристики ефективності, за результатами попередніх досліджень ми прийшли до висновку доцільності здійснювати комплексну оцінку ефективності системи адміністрування податків шляхом розрахунку інтегрального показника.

Побудова інтегральної оцінки передбачає такі етапи [4, с.152]:

- 1) формування ознакової множини;
- 2) вибір способу стандартизації показників;
- 3) визначення процедури агрегування показників.

На етапі формування ознакової множини X першим вирішальним кроком є апріорний якісний аналіз сутності явища.

На цьому етапі здійснюється розробка структурно-ієрархічної схеми формування інтегрального показника. Для цього використовують метод аналізу ієрархій, що передбачає декомпозицію проблеми на окремі складові, забезпечуючи її структурування і спрощення з виділенням (побудовою) ієрархії, що містить різні критерії.

Якщо показники досліджуваної системи мають різні одиниці вимірювання, то адитивне агрегування потребує приведення їх до однієї основи, тобто попередньої стандартизації [4, с. 152]. Вектор початкових значень ознак $x_j = |x_1, x_2, \dots, x_m|$ замінюється вектором стандартизованих значень $z_j = |z_1, z_2, \dots, z_m|$.

Найчастіше інтегральна оцінка I_j визначається як середнє арифметичне стандартизованих значень ознак z_{ij} . Для j -ї одиниці сукупності

$$I_j = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m z_{ij} \quad (1)$$

Під час формування ієрархічної структури проводиться декомпозиція показників якості (рейтингового оцінювання) з використанням інтегрованого показника рейтингової оцінки, груп показників, підгруп, різних критеріальних функцій. При цьому елементи однакових рівнів ієрархії повинні бути зіставлюваними один з одним і мати властивості повноти (враховувати основні

суттєві сторони якості об'єктів, що досліджуються) та однопорядковий ступінь значущості.

На першому етапі можуть бути використані вагові коефіцієнти показників, якщо на думку аналітика (визначаються експертно-статистичним методом) показники мають різний ваговий вплив на результуючу характеристику.

При формуванні ознакового простору важливо забезпечити інформаційну односпрямованість показників x_i . З метою забезпечення інформаційної односпрямованості показників їх поділяють на стимулятори та дестимулятори. Зв'язок між оцінкою I_j і показником-стимулятором x_{st} прямий, між оцінкою I_j і показником-дестимулятором x_{dst} – обернений. При агрегуванні дестимулятори перетворюються на стимулятори, за формулами [4, с. 153]:

$$x_{st} = \frac{1}{x_{dst}} \left(x_{st} = \frac{10}{x_{dst}}; x_{st} = \frac{100}{x_{dst}}; x_{st} = \frac{1000}{x_{dst}} \right) \quad (2)$$

Оскільки ефективність системи адміністрування податків, на нашу думку, необхідно здійснювати за такими напрямками: оцінка фіскальної ефективності адміністрування податків, яка відображає рівень наповнення доходів бюджетів за рахунок податкових надходжень та оцінки роботи фіскальних органів, що спрямована на дослідження виконання працівниками ДФСУ покладених на них функцій, виконання планових показників діяльності контролюючого органу та ін., в таблицях 1-2 наведено всю процедуру перетворення та стандартизації для показників за зазначеними напрямками оцінки ефективності адміністрування податків.

Зокрема, в таблиці 1 представлено поділ показників на стимулятори та дестимулятори для групи показників оцінки ефективності функціонування фіскального органу. При агрегуванні дестимулятори перетворюються на стимулятори.

Таблиця 1

Стандартизація показників оцінки ефективності функціонування фіскального органу

Показник	Спрямованість	Стандартизація
Результативність діяльності працівників фіскальної служби	Стимулятор	$z_{i1} = \frac{x_{i1}}{x_{1min}}$
Рівень навантаження персоналу фіскальної служби	Дестимулятор	$z_{i2} = \frac{x_{i2}}{x_{2min}}$
Темп зростання (зниження) кількості наданих податкових консультацій	Стимулятор	$z_{i3} = \frac{x_{i3}}{x_{3min}}$
Темп зростання (зниження) кількості розглянутих звернень платників податків	Стимулятор	$z_{i4} = \frac{x_{i4}}{x_{4min}}$

Продовження таблиці 1

Показник	Спрямованість	Стандартизація
Коефіцієнт нарахування пені	Стимулятор	$Z_{i5} = \frac{x_{i5}}{x_{5min}}$
Рівень сплаченої пені відносно нарахованої	Стимулятор	$Z_{i6} = \frac{x_{i6}}{x_{6min}}$
Коефіцієнт зменшення (зростання) кількості платників-боржників	Стимулятор	$Z_{i7} = \frac{x_{i7}}{x_{7min}}$
Темп зростання (зниження) кількості платників	Дестимулятор	$Z_{i8} = \frac{x_{i8}}{x_{8min}}$
Рівень обліку податкоспроможних платників податків	Стимулятор	$Z_{i9} = \frac{x_{i9}}{x_{9min}}$

Аналогічно здійснюємо стандартизацію для групи показників фіскальної ефективності адміністрування податків (таблиця 2).

Таблиця 2

Стандартизація показників оцінки фіскальної ефективності адміністрування податків

Показник	Спрямованість	Стандартизація
Коефіцієнт сплачуваності податків	Стимулятор	$Z_{i1} = \frac{x_{i1}}{x_{1min}}$
Показник податкового навантаження по прямих податках	Дестимулятор	$Z_{i2} = \frac{x_{i2}}{x_{2min}}$
Показник податкового навантаження по непрямих податках	Дестимулятор	$Z_{i3} = \frac{x_{i3}}{x_{3min}}$
Темп зростання (зниження) загальної суми податкового боргу	Дестимулятор	$Z_{i4} = \frac{x_{i4}}{x_{4min}}$
Рівень погашення податкового боргу	Стимулятор	$Z_{i5} = \frac{x_{i5}}{x_{5min}}$
Рівень додатково сплачених податкових платежів	Стимулятор	$Z_{i6} = \frac{x_{i6}}{x_{6min}}$

На другому етапі здійснюється вибір способу стандартизації показників. На практиці застосовують різні способи стандартизації. Усі вони ґрунтуються на порівнянні емпіричних значень показника x_{ij} з певною величиною a . Такою величиною може бути максимальне x_{max} , мінімальне x_{min} , середнє x чи еталонне x_0 значення показника.

Нормалізовані значення узагальнених показників x_{ij} отримуємо двома способами:

– як добуток нормованих показників, що його складають. В цьому випадку можливе отримання нульового значення показника, якщо хоча б один з

показників дорівнював нулю, тобто ефективність роботи за таким напрямом є нульовою, а оцінка є достатньо «жорсткою», проте дає змогу виявити весь проблемний напрямок;

– як середнє арифметичне нормованих показників, що його складають. Така нормалізація допоможе уникнути нульових значень показників у ході аналізу.

Вагові коефіцієнти a_{ij} приймаємо як рівнозначні між собою, тобто приймаємо всі напрямки діяльності в рамках податкового адміністрування як рівнозначні.

Третій етап побудови інтегральної оцінки передбачає визначення процедури агрегування показників. Якщо існують стандарти, нормативи чи

будь-які інші еталонні значення ознак x_{i0} , то, агрегуючи відношення $\frac{x_{ij}}{x_{i0}}$, можна оцінити ступінь відхилення від „еталона”. Аби значення інтегральної оцінки I_j змінювалося в інтервалі від 0 до 1, розрахунок ведеться за формулою, в якій агрегуються і додатні, і від’ємні відхилення [4, с. 154]:

$$I_j = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m \left| \frac{x_{ij}}{x_{i0}} - 1 \right| \quad (3)$$

Використовуючи конкретні значення показників можна розрахувати інтегральний показник ефективності системи адміністрування податків.

У цілому запропонована комплексна оцінка ефективності системи адміністрування податків, завдяки використанню інтегрального показника, дозволить здійснювати неупереджену оцінку ефективності досліджуваної системи та своєчасно виявляти та вирішувати проблеми, що зумовлюють зниження рівня її ефективності у відповідний період часу.

Література:

1. Сидорович О.Ю. Методики розрахунку та умови підвищення показників ефективності діяльності податкових органів України // [Електронний ресурс] / Сидорович О.Ю. // Фінансова система України. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoa_2012

2. Проскура К.П. Податкове адміністрування в Україні в посткризовий період: ефективність та напрями модернізації: моногр. / К.П. Проскура – К.: ТОВ «Емкон», 2014. – 376 с.

3. Система ключових індикаторів результативності діяльності органів Міністерства доходів і зборів України: монографія / [Бридун Є.В., Вдовиченко А. М., Зубрицький А.І., Кирилюк І.В., Маланушенко Є.Л.,

Серебрянський Д.М.]; за заг. ред. А.М. Вдовиченка. – К.: Алерта, 2013. – 336 с.
4. Бережна Л.В. Економіко-математичні методи та моделі в фінансах / Л.В. Бережна, О.І. Снитюк – К.: Кондор, - 2009. - 301 с.

Яцко М.В. – к.е.н., доц.

Ужгородський національний університет

ДО ПИТАННЯ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасний стан розвитку соціально-економічної сфери в Україні зумовлює значний рівень невизначеності через ряд значних внутрішніх недоліків та зовнішніх загроз в економічній системі. Тому, послідовність у державній політиці, та економічній, зокрема, носить достатньо декларативний характер. Це пов'язано з тим, що значно важче даються рішення спрямовані на розв'язання проблем у стратегічному та довгостроковому порядку, а більшість рішень є ситуаційними і розв'язують локальні проблеми.

Все це впливає на формування та реалізацію бюджетних відносин, як основного джерела економічного розвитку. Важливо забезпечити реалізацію бюджетної політики на принципах сталості та постійності економічного зростання. З огляду на це, метою цієї доповіді є розкриття деяких проблем державної бюджетної політики України в сучасних умовах.

Як вже прийнято в Україні, кінець кожного календарного року приносить відповідні коригування, сюрпризи для учасників бюджетного процесу у вигляді змін до Бюджетного кодексу та інших нормативно-правових документів. Не став виняток і новий 2017 рік, напередодні якого відкоригували деякі питання бюджетного та податкового характеру. Зокрема, новиною для всіх стали імперативні норми щодо обов'язкової сплати мінімального єдиного соціального внеску для всіх суб'єктів господарювання (підприємців на загальній системі), незалежно від того, на скільки вони приймають участь у виробництві. Це призводить до непослідовності у розвитку економічного та інвестиційного клімату. Без надання відповідного терміну для підготовки та адаптації такого рішення суб'єктами господарювання, введення законної підприємницької діяльності стає обмеженим.

Наступним новим кроком у регулювання та здійсненні бюджетних відносин в Україні стало те, що фактично тимчасовий захід – введення військового збору, поступово набуває ознак постійного. Зокрема, те, що саме цей цільовий збір із доходів фізичних осіб, який, за задумом законотворців мав би забезпечити реформування Збройних сил України, на пряму відноситься до

доходів державного бюджету України без цільової направленості. Такий стан регулювання бюджетних відносин показує відсутність прозорості у адмініструванні податків та справедливого використання ресурсів.

Крім того, законодавчо запроваджений військовий збір, хоча формально носить ознаки податку, але не являється ним. Це призводить до нових бар'єрів в адмініструванні цього збору, та викривлення суті економічних відносин на користь держави. Зокрема, при рефінансуванні дивідендів на рахунок збільшення статутного капіталу товариства встановлюється пільга з податку на доходи фізичних осіб (якщо засновниками є фізичні особи), але військовий збір підлягає сплаті. Це є стримуючим фактор у збільшенні статутних капіталів суб'єктів господарювання, це служить гарантією у виконанні зобов'язань перед кредитором. Держава повинна бути зацікавлена у формуванні ресурсів суб'єктів господарювання, що відповідають вимогам достатності, особливо в умовах підвищення конкуренції на зовнішніх ринках. Окремо наявне питання сплати військового збору у громадян, які отримують доходи із-за кордону. При наявності угод про уникнення подвійного оподаткування (як правило для заробітчан), пільга у взаємозарахуванні податку на доходи фізичних осіб наявна, але не для військового збору. Ні в одній міжнародній угоді з питань оподаткування не йде мова про військовий збір. А отже, всі іноземні доходи громадян України підлягають обкладанню військовим збором.

По суті, держава встановила податок з доходів фізичних осіб у розмірі $18\% + 1,5\% = 19,5\%$, де частина військового збору носить лише таку назву, без змістовного наповнення, та без застосування всіх правил повноцінного податку.

Фактична сплата податку з доходів у розмірі $1,5\%$ не дозволяє громадянам України скористатися правом на податкову знижку в цій частині, що є обмеженням прав громадян. Все це є лише тими обставинами, що свідчать про порушення такої важливої вимоги, як послідовності в економічній політиці.

Отже, важливим для України та її демократичних прагнень є забезпечення послідовності, зокрема, у питаннях бюджетного та податкового регулювання. Це можливе лише при посиленні відповідальності осіб, що приймають рішення від імені держави.

Послідовність у державній бюджетній політиці носить достатньо декларативний характер, зокрема, щодо військового збору, адміністрування якого штучно ускладнено без забезпечення економічної природи такого збору, та викривлення сутності податку.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

СЕКЦІЯ 5. Розвиток міжнародних фінансово-кредитних відносин

W. Strielkowski – Ph.D., associate professor

*Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences Charles University in
Prague, Prague (Czech Republic)*

**PROBABILITY OF THE INSURANCE COMPANY DISSOLUTION
FROM VARIOUS TYPES OF DISTRIBUTION OF INSURANCE PAYMENTS**

The insurance company is a contractual financial intermediary, which specializes in providing insurance services to individuals or legal entities. The insurance service consists in transferring the risk from the insurer to the insurance company for a certain payment, called an insurance premium. The essence of the insurance procedure is to redistribute the risk and, thus, to reduce its possible consequences for the insured. The economic activities of the insurance company are significantly different from other types of commercial activities. On the basis of contracts concluded with the insured, the insurance company assumes the risks of the insured to replace the contribution made. Part of the full contribution of the insured in the form of an insurance premium is credited to an insurance fund designed to cover future insurance payments. In the event of insured events, the insurance amount is paid according to the insurance tariff [1; 2]. Unlike other activities, the terms and amounts of the obligations of the insurance company are known in probabilistic terms, which implies a high degree of admission. Hence, the most important aspect of insurance activity is risk assessment and management. Perfection of methods for assessing the risks of an insurance company and the correct formation of an insurance premium largely determines its financial stability and level of competitiveness. Therefore, when justifying management decisions in an insurance company, a special role is played by simulation models based on probability-statistical methods. At the same time, the risk of bankruptcy is considered as an insurance risk measure. The study of insurance activity on probability statistical models allows performing calculation of such indicators as the size of the insurance premium, the size of the insurance reserve, the probability of ruin under different scenarios of the occurrence of insured events, which in the end makes it possible to work out the optimal management of the insurance company [2; 4]. The mathematical theory of the risk of an insurance company is based on the concept of a claim, which is the final sum of all insurance payments under the insurance contract [1; 3]. The claim is regarded as a random variable that takes on a zero value, if the contract was not paid (that is, in the absence of insurance events), and is different from zero if payments to the insured were made. The conditional value of the claim with its non-zero value forms the loss of the insurance company. There are two classical risk models for the insurance

company [4; 5]: an individual risk model; Collective risk model. The individual risk model is a static insurance model describing the situation in which insurance premiums are collected simultaneously at the time of the insurance portfolio formation, the validity period of all insurance contracts is the same, and during this period there are insurance events that lead to insurance payments - a claim. The insurance portfolio is the total number of insurance contracts for which the insurance company is liable to the insured [5]. The collective risk model is a dynamic insurance model. Insurance contracts are concluded at times, forming a random process, and are characterized by their duration. During the validity of the contract, insurance events may occur, leading to losses of the insurance company. The dynamic model assumes the existence of an initial equity capital (hereinafter - the initial insurance reserve) allocated by the insurer for the formation of an insurance fund [5]. This insurance model is more approximate to the description of the real economic activity of the insurance company, in connection with this, we will focus on it further. The collective risk model assumes the solution of the following problems [4; 5]: determination of the law of distribution of the claim, i.e. the sum of all insurance payments on the insurance portfolio during the considered period of time; Calculation of insurance premiums to ensure the financial stability of the insurance company, i.e., a low probability of ruin. Under the probability of ruin we will understand the quantitative assessment of the possibility of occurrence of an event in which an insurance claim at some point in time will be greater than the amount of the reserve of the insurance company and collected insurance premiums. In the collective risk model, the probability of ruin can be considered at a selected point in time, on a finite and infinite time interval. The definition of the probability of ruin and its time of onset is one of the key tasks of the classical theory of risk [3; 5].

The probability of ruin is influenced by the following factors of the economic activity of the insurance company [4; 5]: the size of the initial insurance reserve - the initial capital of the insurance company, deducted to the insurance fund; Insurance rate, defined as the size of the insurance premium from the unit of the insured amount; Restriction of insurance risk of the insurance company through reinsurance, i.e., transferring part of the responsibility for the insurance portfolio to other insurers; Insurance conditions determining the intensity of insurance payments. The collective risk model allows to "lose" in time the interaction of these factors and obtain an assessment of their impact on the probability of ruin of the insurance company in the period under consideration. It is assumed that the insurance company operates in a stable environment, the distribution of the occurrence of insured events is known on the basis of analysis of past experience [4; 5]. The onset of insurance liabilities can occur both at long intervals (for example, pension insurance) and be uncertain (for example, accident insurance, when the period and amount of insurance payments is unknown). Theoretical forecasts obtained on the simulation model allow the insurance company to develop a system of measures designed to correct the situation

if there are suspicions about the unfavorable development of the insurance process and to fulfill obligations to the insured in any unfavorable confluence of circumstances. The predictive model estimate of the probability of ruin of an insurance company operating in a stable environment largely depends on the chosen theoretical distributions of the size of insurance payments and the number of insurance cases corresponding to empirical distribution functions compiled on the basis of analysis of past experience. The choice of these distributions is determined by external factors, their incomplete accounting can lead to qualitatively incorrect predictions with all the ensuing consequences for the insurance company.

References

1. Trieschmann J., Hoyt R., Sommer D. Risk Management and Insurance. Thomson/South-Western, 2005. 512 p.
2. Davis E. Debt, financial fragility and systemic risk. Oxford: Clarendon Press, 1992. 406 p.
3. Asmussen S., Albrecher H. Ruin Probabilities. Singapore: World Scientific Publishing, 2010. 621 p.
4. Embrechts P., Klüppelberg C. Some aspects of insurance mathematics // Theory of Probability and Its Applications. 1993. Vol. 38. P. 262–295.
5. Khan P. An introduction to collective risk theory and its application to stop-loss reinsurance // Transactions of Society of Actuaries. 1962. Vol. 14. № 40. P. 400–425.

**Бережна Л.В. – к.е.н., доц.,
Снитюк О.І. – к.е.н., доц.**

Черкаський державний технологічний університет

ДИНАМІКА ІНДЕКСІВ НЕОК ТА РЕОК ГРИВНІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ

У кризовий період будь-яка країна особливу увагу приділяє таким характеристикам валютного ринку як реальний та номінальний ефективний обмінний курс (РЕОК та НЕОК). При цьому РЕОК – розрахунковий валютний курс, який є індикатором зміни цінової конкурентоспроможності вітчизняних товарів по відношенню до продукції основних торговельних партнерів країни [1]. НЕОК - це індекс валютного курсу, що встановлюється як співвідношення національної валюти до валют інших країн, котирування яких визначено відповідно до частки цих країн у валютних операціях даної країни.

Посилена увага з боку центрального банку країни пояснюється

турбулентністю, стрибкоподібними коливаннями обмінного курсу, обвальною девальвацією національних валют, значними змінами макроекономічних факторів, і звідси – можливістю прослідкувати характер зв'язку між динамікою обмінного курсу, макроекономічними показниками, міжнародною конкурентоспроможністю країни за обмежений часовий інтервал. Аналіз динаміки зміни РЕОК та НЕОК гривні (рис. 1, 2) здійснюється стосовно внеску курсової та цінової (інфляційний диференціал) складових в зміну РЕОК гривні. Це пов'язано з тим, що основними чинниками, які формують і визначають зміну РЕОК, є номінальний обмінний курс до валют країн-партнерів і співвідношення рівня інфляції в країні до масштабу цін у країнах-партнерах.

Необхідно відмітити, що зростання РЕОК вказує на те, що конкурентоспроможність вітчизняних товарів на світових ринках та на внутрішньому відносно закордонних аналогів знижується. Така ситуація можлива у випадку перевищення темпів зростання цін у країні над рівнем інфляції в країнах-партнерах, або у випадку ревальвації обмінного курсу національної валюти. При зниженні РЕОК відбувається зростання конкурентоспроможності вітчизняних товарів внаслідок порівняно менших темпів інфляції або номінальної девальвації національної валюти.

Відповідно до міжнародних стандартів Національний банк України із березня 2015 р. щомісячно визначає індекс РЕОК спираючись на методику розрахунку індексів реального ефективного обмінного курсу та номінального ефективного обмінного курсу гривні [2]. Її основу становлять методології Банку міжнародних розрахунків, Європейського центрального банку та Міжнародного валютного фонду.

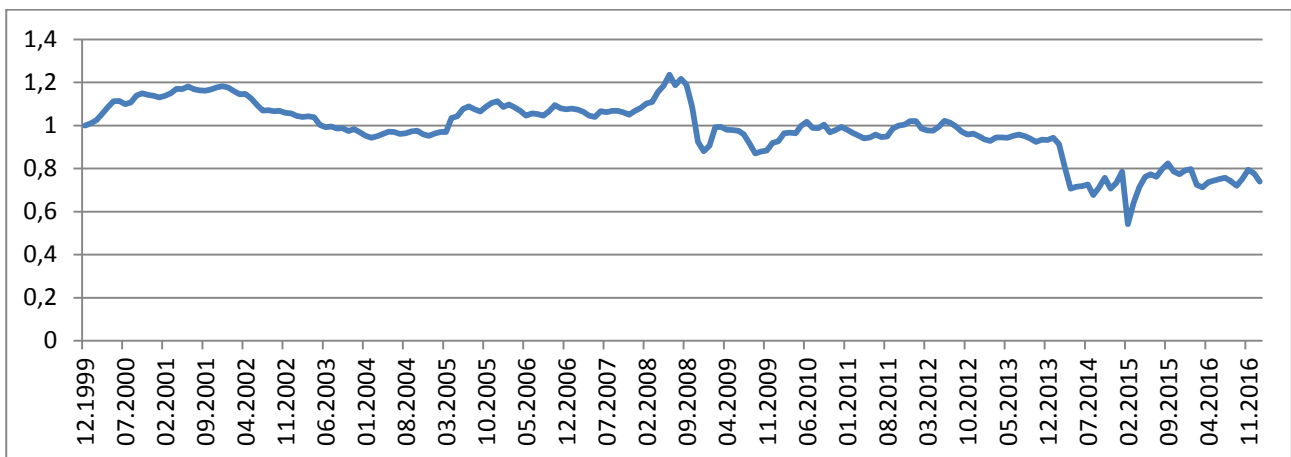

Рис. 1. Індекс реального ефективного обмінного курсу гривні (12.1999=1) [3]

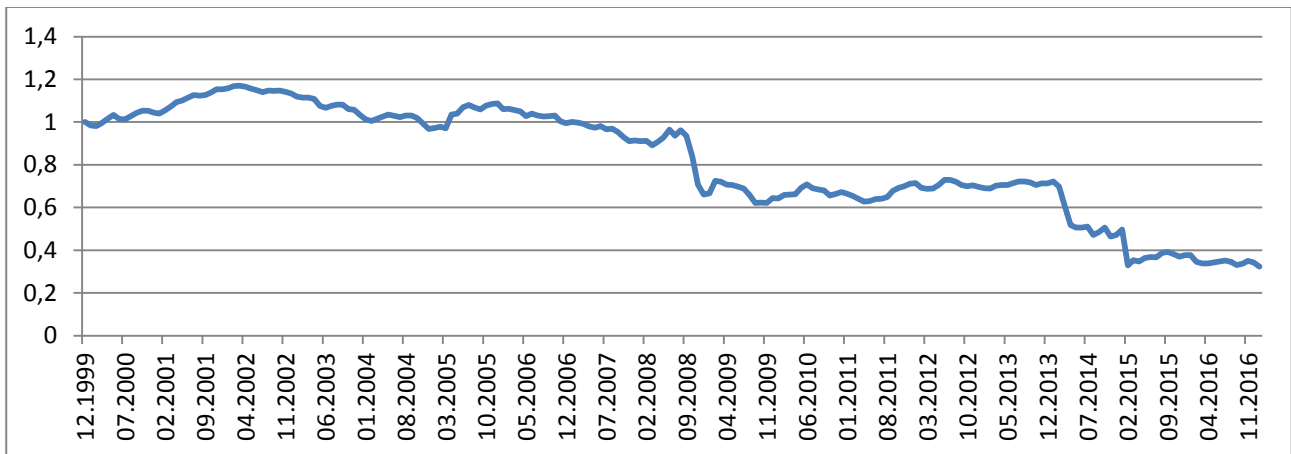

Рис. 2. Індекс номінального ефективного обмінного курсу гривні (12.1999=1) [3]

Оприлюднення у зручному форматі даних щодо динаміки номінального ефективного обмінного курсу дозволяє аналітикам оцінити зміну вартості гривні відносно кошику валют наших основних торгових партнерів. А дані щодо РЕОК, тобто показника з урахуванням інфляції, дозволяє порівнювати зміну вартості споживчого кошику в Україні та за кордоном.

Для розрахунків використовується міжбанківський обмінний курс гривні до долара США, та відповідні обмінні курси до інших валют. Показником для вимірювання рівня інфляції виступає індекс споживчих цін.

Потрібно зазначити, що для обчислення РЕОК та НЕОК використовуються вагові коефіцієнти, які відображають середню за останні три роки питому вагу країн - основних торговельних партнерів (ОТП) України в її загальному зовнішньому товарообороті. За здійсненими нами розрахунками за даними Держкомстату України за 2014-2016 рр. [4] основними торговельними партнерами України на 2017 р. стали країни, регіональний розподіл яких наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Регіональний розподіл країн світу – основних торговельних партнерів України за індексами НЕОК та РЕОК на 2017 р.

Країни	Кількість країн	Кількість валют	Частка в ЗТО 2016 р., %	Загальний ЗТО у 2016 р., тис. дол. США
Країни СНД	4	4	18,23	13783802,17
Країни Європи	18	9	39,13	29587811,16
Країни Азії	12	12	23,31	17626380,24
Країни Африки	1	1	3,06	2314877,11
Країни Америки	1	1	2,80	2114466,37
Разом	36	27	86,53	65427337,05

Як видно, індекси НЕОК та РЕОК гривні у 2017 році мають розраховуватися за кошиком з 27 валют 36 країн - основних торговельних партнерів України. Сукупний обсяг експорту та імпорту товарів та послуг з цих країн, що враховуються при обчисленні РЕОК гривні, становить 86,5% від загального зовнішньоторговельного обороту України в 2016 р. При цьому, найбільша частка в ЗТО 2016 року припадає на країни Європи, Азії та СНД, а основними валютами, які формують кошик індексів НЕОК та РЕОК є євро, долар США, російський рубль та юань.

Щодо поточного стану індексів НЕОК та РЕОК, то за даними Національного банку України [5], упродовж 2016 року ситуація на валютному ринку залишалася переважно стабільною, однак наприкінці IV кварталу та на початку 2017 року посилювався девальваційний тиск на гривню незважаючи на сприятливі фундаментальні зовнішні чинники (загалом високі зовнішні ціни на сировинні товари та значні обсяги експорту). Це було зумовлено поєднанням низки ситуативних і сезонних факторів. Серед яких: типове для кінця року збільшення підприємствами виплат за зовнішніми кредитами, нарощування бюджетних видатків наприкінці року, значне бюджетне відшкодування ПДВ, а також психологічний чинник з огляду на тимчасове посилення політичної напруги та капіталізацію Приватбанку за рахунок державних коштів.

В умовах гнучкого обмінного курсу НБУ згладжував надмірні його коливання, проводячи валютні аукціони як з купівлі, так і з продажу іноземної валюти, не перешкоджаючи домінуючим трендам.

Суттєвіша девальвація валют більшості країн ОТП до долара США (у середньому за квартал) призвела до незначного укріплення НЕОК гривні (на 0,8% кв/кв). Це разом із перевищенням темпів інфляції в Україні порівняно з країнами ОТП спричинило також зростання РЕОК гривні на 5,2% кв/кв. За результатами 2016 року НЕОК гривні знизився на 8%, що однак компенсувалося вищою інфляцією в Україні порівняно з країнами ОТП, внаслідок чого РЕОК гривні практично не змінився.

Потрібно зазначити, що у 2017-2018 році Національний банк України очікує продовження тенденції до зменшення інфляції, прискорення темпів економічного зростання, зниження вартості ресурсів та відповідно підвищення попиту на гроші [5].

Висновок: Таким чином, індекси НЕОК та РЕОК гривні є важливими індикаторами стану валютного ринку. Розрахунок їх динаміки дозволяє аналітикам оцінити зміну вартості гривні відносно кошику валют наших основних торговельних партнерів та порівняти зміну вартості споживчого кошику в Україні та за кордоном. При цьому наведені результати обчислень показали, що у 2017 році НЕОК та РЕОК має розраховуватися за кошиком з 27 валют 36 країн - основних торговельних партнерів України, сукупний обсяг експорту та імпорту товарів та послуг з яких становить 86,5% від загального

зовнішньоторговельного обороту України у 2016 р. Таким чином, стратегії зовнішньоекономічної діяльності України мають враховувати відповідні поточні зрушення у географічному спрямуванні товарних потоків України, а Національний банк – здійснювати монетарну політику, яка б відповідала постійним викликам на валютному ринку України.

Література:

1. Міщенко В.І. Банківські операції: Підручник /В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренєва. – 2-е вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – С. 177 – 205.
2. <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=CEBC34F36BB1B128E251FC4EFA1AFE4?id=15141238> – Основні методичні положення розрахунку індексу реального ефективного обмінного курсу (РЕОК) та номінального ефективного обмінного курсу (НЕОК) гривні
3. https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080 –
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – дані Держкомстату України щодо експорту та імпорту товарів і послуг.
5. <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43401297> – інфляційний звіт НБУ за січень 2017

І.М.Крупка – к.е.н., доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ У КНР

У сучасних глобалізаційних процесах важлива роль належить міжнародному переміщенню капіталу, зокрема у процесі пошуку шляхів подолання економічної нестабільності та можливості залучення коштів на світових фінансових ринках. Сьогодні формування світових фінансових центрів завдяки використанню електронного трансферу фінансових інструментів та універсалізації фінансових послуг призвело до того, що країни почали розробляти власні стратегії лібералізації міжнародного переміщення капіталу й інтеграції у світовий фінансовий ринок. Не став винятком і Китай.

Упродовж трьох останніх десятиліть валовий внутрішній продукт КНР збільшувався на 6-10% щорічно, демонструючи найтриваліший період економічного зростання в історії. Нині Китай займає друге місце серед найбільших економік світу, при цьому за паритетом купівельної спроможності обсяг виробництва в країні вже перевищив аналогічний показник у США на

0,2 трлн дол. [3]. Розвиток реального сектору стимулює формування фінансових ринків, приваблюючи на них іноземних інвесторів. Так, фондовий ринок країни займає другу позицію у світі за обсягом торгівлі і за показником капіталізації, а ринок боргових зобов'язань є третім за величиною у глобальному вимірі. Водночас варто зазначити, що попри значні розміри фінансових ринків КНР, упродовж тривалого періоду вони були здебільшого закриті для глобальних портфельних інвесторів. Зарубіжні портфельні інвестиції становили лише 3% ВВП Китаю, в той час як у США – 49%. Якщо ж порівнювати іноземні портфельні інвестиції, то контраст ще очевидніший: лише 4% ВВП Китаю в порівнянні з 86% ВВП США [3].

В умовах глобалізаційних процесів Китай прагне стати більш відкритим для світової спільноти проводячи поетапну лібералізацію фінансового ринку. Проте країна відкривається для іноземних інвесторів поступово, на даному етапі в Китаї існують такі механізми доступу до внутрішнього фондового ринку: Кваліфікований (професійний) іноземний інституційний інвестор (Qualified Foreign Institutional Investors, QFII) і Кваліфікований іноземний інституційний інвестор в юанях (Renminbi Qualified Foreign Institutional Investors, RQFII).

Іноземні учасники QFII можуть купувати фінансові інструменти, деноміновані у юанях, зокрема здійснювати операції із А-акціями, що призначені для продажу внутрішнім інвесторам, облігаціями, казначейськими зобов'язаннями, варантами та іншими інструментами. Варто також зазначити, що кандидати повинні відповідати жорстким критеріям, встановленим Комісією з регулювання цінних паперів залежно від типу інституційного інвестора.

Зазначимо, що механізм RQFII є дещо модифікованою версією QFII, яка регулює портфельні іноземні інвестиції в материкову частину Китаю, що здійснюються через закордонні рахунки у юанях. Учасники RQFII можуть інвестувати в аналогічні фінансові інструменти та підпадають під ті ж обмеження, що й учасники QFII. Однак, відмінність полягає в тому, що для здійснення трансакцій використовується юань, у той час як в QFII інвестор використовує іноземну валюту.

Варто відзначити, що впродовж останніх років уряд КНР значно розширив доступ іноземних інвесторів до внутрішнього фінансового ринку. Так, у квітні 2012 р. сумарну квоту QFII для зарубіжних інвесторів було збільшено з 30 млрд до 80 млрд дол. США. Найбільше ліцензій на здійснення операцій з цінними паперами було надано впродовж 2010-2013 рр., зокрема на початок 2013 р. китайський регуляторний орган надав 207 QFII-ліцензій на суму 37 млрд дол. США.

Кількість учасників QFII на початок 2016 р. становила 289 фінансових установ з різних країн світу, а обсяг використаної ними сумарної квоти – 75,542 млрд дол. США. Найбільші частки цієї суми припадають на інвесторів з

Гонконгу – 21% (16,168 млрд дол.), США – 11% (8,345 млрд), Тайваню – 10% (7,334 млрд), Великої Британії – 9% (7,101 млрд) та Сінгапуру – 9% (7,047 млрд дол. США)

Зауважимо, що учасниками програми RQFPI на початок 2016 р. було 129 глобальних інвесторів; разом вони отримали квот на суму 356,7 млрд юанів (близько 57,46 млрд дол. США). Більше $\frac{3}{4}$ сумарної квоти отримали компанії-резиденти Гонконгу, в той час як на сінгапурські компанії припадало лише – 8%, а на британські та корейські по 5% [7].

Тим не менш, необхідно відзначити, що QFPI та RQFPI це лише один з декількох способів, за допомогою яких іноземні інвестори можуть отримати доступ до фінансового ринку Китаю. Альтернативами є купівля Н-акцій (акцій китайських компаній, що перебувають у лістингу на Гонконгській фондовій біржі), В-акцій (незначний ринок, орієнтований на іноземних інвесторів), N-акцій (акцій китайських компаній, що перебувають у лістингу фондових бірж США, головно Нью-йоркської), L-акцій (лістинг на Лондонській біржі) S-акцій (лістинг на Сінгапурській біржі). Ще одним варіантом для іноземного інвестора є купівля акцій Біржового інвестиційного фонду (Exchange Traded Fund, ETF), до структури активів якого входять А-акції.

Україна теж за допомогою схожого механізму продає цінні папери вітчизняних компаній на Варшавській на Лондонській фондових біржах. Зрозуміло, що умови доступу до них і всі параметри функціонування визначають країни, резидентами яких є ці біржі. Водночас вживані Китаєм заходи свідчать, що він сам хоче визначати подібні параметри і не залежати від правил інших країн, яких нині змушені дотримуватися китайські компанії.

Державні регулятори фінансового ринку Китаю обережно і системно підходять до відкриття країни зовнішньому світу, оскільки будь-які ослаблення щодо обмежень на міжнародне переміщення капіталу матимуть вплив на всі інші сегменти внутрішнього фінансового ринку. Цікавим інноваційним прикладом такої політики уряду КНР є запровадження з жовтня 2014 р. механізму перехресних торгів між фондовими біржами Шанхаю і Гонконгу. Для забезпечення стабільності операцій у межах механізму перехресної торгівлі між Шанхайською та Гонконгською фондовими біржами на початковому етапі здійснюється кількісне регулювання за допомогою встановлення сукупної та денної квот. Ці квоти визначені окремо для торгового каналу до кожної з бірж.

Порівняльний аналіз досліджуваних механізмів дав змогу виділити такі переваги механізму перехресної торгівлі: 1) відсутність жорстких вимог до іноземного інвестора; 2) не встановлено квот для кожної компанії, що збільшує цінову конкуренцію, а також 3) не передбачено визначення періоду заборони перепродажу акцій, що належать іноземному інвестору. Доцільно проаналізувати й динаміку здійснення угод за допомогою даного механізму. Так, за перший місяць функціонування механізму перехресної торгівлі іноземні

інвестори здійснили купівлю цінних паперів компаній материкового Китаю на суму 43,5 млрд юанів (7 млрд дол.), а загальна вартість операцій з продажу – становила 3 млрд юанів (0,5 млрд дол.). Така динаміка торгівлі загалом збереглася і в наступні місяці роботи даного механізму - попит серед закордонних інвесторів на такі цінні папери значно перевищував їх пропозицію.

Лібералізація міжнародного фінансового ринку, за допомогою зазначених механізмів, спричинила посилення зв'язку внутрішнього фондового ринку Китаю із світовим, що значно збільшує вплив країни на стабільність глобальної фінансової системи. Нещодавнім прикладом, який підтверджує таке твердження, може слугувати різке зниження курсів цінних паперів на Шанхайській біржі 24 серпня 2015 р., яке поширилось на більшість фондових ринків світу.

Для оцінювання впливу динаміки фондового ринку КНР на глобальний ринок цінних паперів використовуємо коефіцієнт кореляції, що визначають тісноту зв'язку між часовими рядами. Як показали результати дослідження, показники кореляції світових фондових індексів із індексом Shanghai Composite у період впродовж 2 місяців після «чорного понеділка» значно зросли, порівняно з аналогічним періодом до нього, що свідчить про збільшення впливу ринку капіталів Китаю на розвиток міжнародної фінансової системи.

З огляду на це, доцільно також проаналізувати вплив цього падіння на Шанхайській фондовій біржі на волатильність світових фондових індексів. Волатильність є важливим показником, що визначає ризикованість портфельного активу і характеризує рівень коливань вартості фінансового інструменту залежно від коливань ринку. Чим сильніше відхилення ціни активу від середнього значення, тим вищим є рівень ризику цього активу. Для визначення показника волатильності використовуємо стандартні відхилення та коефіцієнти варіації (відносні величини, що дають змогу провести порівняльний аналіз) індексів світових фондових бірж упродовж однакових за терміном періодів часу до та після «чорного понеділка».

За результатами обчислень, можна зробити такі узагальнення. Зокрема, що падіння на Шанхайській фондовій біржі спричинив певний перерозподіл ризиків між учасниками світового фінансового ринку. В країнах, де фондові індекси знизилися більш суттєво, відбулось зменшення волатильності, тобто ризиковості цінних паперів, оскільки значення коефіцієнтів варіації зменшились. У країнах з відносно меншим зниженням фондових індексів, волатильність цінних паперів зросла. Таким чином, зниження курсів акцій в одних країнах забезпечило відповідне зменшення ризику, перетворивши ці активи на менш поціновувані, однак й менш ризиковані. Натомість в інших країнах відбулось менш суттєве зниження курсів, що відносно збільшило привабливість цих активів, при цьому збільшивши їх ризикованість.

Отож, сьогодні зростає залежність глобальної фінансової системи від

поточної спроможності уряду КНР вирішити проблеми на внутрішньому фондовому ринку країни. Необхідно зазначити, що на китайському фінансовому ринку проблеми розпочались ще 2014 р., коли під впливом державних ЗМІ приватні інвестори почали здійснювати масштабні купівлі акцій, використовуючи кошти, взяті у позику, що спричинило «надування фінансової бульбашки». Значно загостило дану ситуацію і занепокоєння інвесторів щодо зниження темпів зростання Китаю та девальвація юаня, з початку проведення якої фондовий ринок втратив загалом більше 5 трлн дол. США капіталізації.

Згодом стабілізація та навіть певне зростання на фондовому ринку Китаю намітилося завдяки позитивним статистичним даним і діям регуляторів, аби зупинити панічні продажі на фондовому ринку і змусити його зростати, влада Китаю застосувала заходи, неприйнятні для європейських чи американських регуляторів. Незважаючи на це, за два з половиною місяці, з 12 червня по 24 серпня, індекс Shanghai Composite зменшився на 38%, а інвестфонди з державною участю, держкомпанії та приватні брокерські фірми витратили на фондові інтервенції з метою стабілізації ринку в цілому 1,3 трильйона юанів (понад 200 млрд дол.). Зрештою китайська влада визнала, що спроба порятунку фондового ринку частково провалилася через те, що більшість ініціатив розкривалися публічно, а не трималися в секреті (інформація про прийняті заходи тільки посилювала паніку).

Незважаючи на зазначене, Народний банк КНР планує продовжувати політику лібералізації міжнародного переміщення капіталу і вже оголосив про рішення дозволити розміщення номінованих в юанях облігацій в материковому Китаї більш широкому колу іноземних фінансових інститутів. Подібні кроки з відкриття своїх фінансових ринків Китай вживав з метою розширення використання юаня на світовому фінансовому ринку, і його визнання як вільно конвертованої валюти та включення у кошик SDR Міжнародного валютного фонду, щоб зробити юань міжнародною резервною валютою. Таким чином, сьогодні стає очевидним, що Китай хоче ще більше посилити свій вплив на світову фінансову систему.

Література:

1. Китай має намір розширити доступ іноземців до ринку облігацій <http://bit.ly/20Iit3q>
2. Китай: ми не найбільша економіка <http://news.finance.ua/ua/news/-/342942/kytaj-my-ne-najbilsha-ekonomika>
3. Китай откриває миру більше можливостей для інвестування <http://www.about.hsbc.ru/~media/russia/ru/news-and-media/cian-burke-031214-updated-rus>

4. A Guide to the Qualified Foreign Institutional Investors Scheme for Navigating Investment into China

https://www.bbh.com/wps/wcm/connect/0545b8804ea33036983edb2be2b7957f/ISM_QFII_GlobalView_Reprint_Single+Page.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=0545b8804ea33036983edb2be2b7957f

5. A major change is underway in the structure of the Chinese stock market - and by extension the global stock market. <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/pages/stock-connect/>

6. China Expands QFII Schemes to Allow Greater Foreign Investment <http://www.china-briefing.com/news/2012/04/05/qfii-scheme-expanded-to-allow-more-foreign-investment.html#sthash.ers6eFNU.dpuf>

7. List Of 129 China RQFIIS As Of May 2015 <http://www.bloomberg.com/offshorechina/rqfii/>

8. QFII Quota June 2015 <http://china-xbr.com/2015/07/01/new-qfii-quota-june-2015/>

9. Shanghai-Hong Kong Stock Connect Information Book for Investors http://www.hkex.com.hk/eng/market/sec_tradinfra/chinaconnect/Documents/Investor_Book_En.pdf

Кукса В.М. – к.е.н., доц.

Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ПОЗИЦІОНУВАННЯ БРЕНДУ «УКРАЇНА»

Глобалізація світової економіки, збільшення міжнародної конкуренції, активізація інноваційних процесів вимагають нових підходів до соціально-економічного розвитку України. Світове співтовариство сприймає Україну як країну з політичною нестабільністю, корупцією та економічними негараздами.

Просування національних інтересів і бренду «Україна» – це стратегічні інвестиції в майбутнє. Успіх економічного зростання та динамічний розвиток відносин з іншими державами багато в чому залежить від того, як сформований і просувається на внутрішньому та світовому ринках бренд країни. Для України національний брендинг може стати одним зі шляхів розбудови економіки та підтримки її на належному рівні в системі світових господарських відносин.

Проблемам позиціонування країни та регіонів присвячені роботи таких зарубіжних науковців: Котлер Ф., Кромвелл Т., Рейн І.; російських – Базаров Р., Замятін Д., Ляпоров В., Музикант В. й українських – Андрійчук О., Мірошніченко В., Теплухін А. та ін. Водночас, дана тема є актуальною нині,

коли країні необхідно підвищувати світовий імідж та залучати інвестиційні ресурси для відновлення зруйнованих регіонів.

Бренд країни – комплексна торговельна марка держави, що має не тільки назву чи дизайнерське рішення, але ще й цілий комплекс асоціацій та ідентифікацій через які сприймається споживачами.

Відповідно, згадуючи назву певної держави відразу виникають асоціації стосовно неї. Так, США позиціонує себе як країну високої демократії, що володіє такими потужними компаніями як Apple, Microsoft, Coca-Cola, Google, McDonald's, Disney. Японія – високотехнологічна розвинута країна, яка має значну кількість відомих на весь світ брендів: Toyota, Sony, Panasonic, Toshiba, Mazda, Mitsubishi, Nissan, Honda та ін. Німеччина – країна, що асоціюється з високою точністю, якістю, надійністю і такими компаніями як Volkswagen Group, BMW, Mercedes-Benz, Daimler, Opel, Porsche. Франція та Італія є прикладом країн-брендів високої моди, вишуканих парфумів та косметики. Італія продає Gucci, Dolce & Gabbana, Armani, а Франція – Dior, Louis Vuitton і Chanel.

Кожна країна вкладає значні фінансові ресурси у свій національний бренд. За інформацією COT, Австралія інвестувала у свій бренд 91,1 млн євро, Іспанія – 96,2 млн євро, Греція – 121,7 млн євро, Великобританія – 71,7 млн євро, Мексика – 119,9 млн євро, Німеччина – 31,1 млн євро, Чехія – 6,8 млн євро, Румунія – 5,7 млн євро, Росія – 3 млн євро.

За даними європейського звіту Brand Finance «Nation Brands 2016» кращі національні рейтинги брендів мають США, КНР, Німеччина, Японія і Велика Британія, Франція, Індія, Канада, Італія. Україна ж опинилась на 59 місці (зі ста), випередивши колишні радянські республіки Азербайджан і Грузію, поступившись Росії та Казахстану [1].

Нашу країну все ще асоціюють з Росією, Радянським Союзом, Чорнобилем та видатними спортсменами та музикантами. У 2010 році Міністерством закордонних справ України було проведено он-лайн опитування громадян у країнах ЄС – Німеччині, Іспанії, Франції, Великобританії та Італії про їх думку та ставлення до України. Це дослідження виявило переважно низький рівень поінформованості про Україну. Майже 64% респондентів ніколи не цікавились нашою державою, 22% – поверхово знайомі з Україною, і лише 14% добре поінформовані про нашу країну [2].

З п'ятірки опитаних країн Західної Європи найнижчий рівень обізнаності щодо України у Франції (77% – необізнаних), а найвищий – в Італії (3% – необізнаних). Більшість іноземців згодні з тим, що Україна відома в світі завдяки своїм традиціям та історичній спадщині (62%). Інші фактори про Україну, розташовані у такому порядку: спортивні досягнення України (49% - обізнаних), українська музика (39%), національна кухня (38%). Найвідомішими українцями, на думку іноземних громадян, є: Андрій Шевченко (26%), брати

Клички (24 %), Сергій Бубка (7 %). Серед відомих українців також були згадані: Тарас Шевченко, Микола Гоголь, Голда Мейєр, Руслана Лижичко [2].

Інвестиційно-привабливою вважають Україну 25% респондентів, а 38% не змогли відповісти на це питання. Серед найвагоміших причин, які спонукають відвідати Україну, іноземці називають: мальовничу природу (30%), архітектуру та культурно-історичні пам'ятки (30%), гостинність та щирість населення (10%), національну кухню (7%), красу українських жінок (6%). Близько 7 % респондентів приваблює доступність відпочинку в Україні [2].

Отримані дані свідчать про низьку обізнаність іноземців щодо України. Водночас, можна констатувати той факт, що урядом не проводилась ефективна маркетингова політика щодо позиціонування нашої країни, розроблення логотипу та національного бренду-країни.

Бренд країни тісно пов'язаний з реалізацією наших товарів закордон. Адже їх якість та конкурентоспроможність напряду залежить від іміджу нашої країни. До вітчизняних брендів, які позиціонуються на світовому ринку належать ТМ «Наша Ряба», «Roshen», «Хлібний дар», «Хортиця», «Яготинське», «Чернігівське», «Мороша», «Оболонь», «Пирятин». Вітчизняним виробникам власних успішних брендів необхідні великі зусилля і грошові кошти, щоб завоювати не тільки український ринок, а й вийти на світовий.

Створення та просування повноцінного національного бренду «Україна» потребує значних фінансових коштів та державної програми підтримки на її реалізацію. Такі інвестиційні ресурси принесуть користь в майбутньому та дозволить вітчизняним товаровиробникам освоювати нові ринки збуту. Перед національним брендингом «Україна» постають завдання підвищити економічний і політичний рейтинг країни та сформувані стійку позитивну міжнародну репутацію.

З огляду на це, можна виділити ряд перешкод, що можуть стати на шляху ефективного просування національного бренду «Україна»: відсутність системного фінансування та брак коштів на розкручування та просування бренду; слабка стратегія просування бренду; розбалансована система дистрибуції; несвоєчасна та неякісна логістика товарів; не ефективний менеджмент.

Питаннями туристичного бренду «України» займається Державне агентство України з туризму та курортів. Проте для подолання вказаних перешкод необхідна, на наш погляд, комплексна «Програма розвитку та реалізації бренду «Україна» та супутніх вітчизняних брендів» з використанням інноваційних підходів до їх управління та високої якості маркетингу та бренд-маркетингу. В цій програмі необхідно включити і позиціонування регіонів та областей. Україна має позиціонувати себе як держава, яка виробляє унікальні продукти і водночас відкрита для нових інвестицій, нових знань і сучасних технологій.

Певними кроками на шляху просування національного бренду «Україна» може стати пісенний конкурс Євробачення 2017. При проведенні якого країна може привернути до себе увагу, зацікавити відвідувачів з країн ЄС та значно вплинути на розвиток туризму, покращити свій імідж в міжнародному товаристві. При цьому необхідно використовувати національну символіку та атрибути для донесення до іноземців значення національного бренду «Україна». Адже, бренд «Україна» – це корупція і війна, з одного боку, а з іншого – найбільший у світі вантажний літак «Мрія», двигуни для космічних ракет, оригінальна культура та красиві жінки, гори Карпат та мальовнича природа.

Отже, для досягнення ефективності просування та позиціонування національного бренду «Україна» повинна бути ефективна маркетингова політика, яка повинна реалізуватися через різні канали та засоби комунікації на міжнародному ринку. Сильна маркетингова програма на фоні слабкої інфраструктури туризму чи бізнесу може призвести до провалу, якщо країна не зможе забезпечити необхідного рівня сервісу та підтримки. Окрім, прийняття «Програми розвитку та реалізації бренду «Україна» в країні необхідно покращити якість інфраструктури та загальний стан туристичних об'єктів. Бренд «Україна», як і самі українські товари повинні постійно оновлюватися й удосконалюватися. Спираючись на вже накопичений національний досвід і останні досягнення в сфері світового маркетингу, необхідно обрати правильну орієнтацію бренду, щоб змусити світ прийняти бренд «Україна» та перспективні вітчизняні бренди.

Література:

1. Brand Finance Nation Brands 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://brandfinance.com/images/upload/nation_brands_2016_report.pdf
2. Про бренд «України» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://brandukraine.org/k/>

Лега Н.Ю. – к.е.н., доцент кафедри фінансів

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ RAUPAL В УКРАЇНІ

Розвиток ІТ-технологій істотно випереджає потреби людини. За даними дослідження, проведеного спільно Google і The Boston Consulting Group, в 2015 році співвідношення готівкових та безготівкових платежів під час розрахунків покупців становило 78% і 22% відповідно. На сьогоднішній день пропорція

залишається приблизно тією ж, а зрівняються ці частки лише до 2023 року. Іншими словами, епоха цифрових платежів тільки наближається, і, ймовірно, знадобиться зміна цілого покоління, перш ніж проявляться нові тенденції. [1]

Останнім часом тривають активні дискусії з приводу можливості використання інноваційних міжнародних систем інтернет-розрахунків резидентами України – як фізичними особами, так і підприємцями, а також юридичними особами в Україні. Сьогодні лідером міжнародних розрахунків в інтернеті залишається система PayPal, яка вже більше п'ятнадцяти років здійснює такі розрахунки для своєї материнської компанії eBay, а також для цілого ряду інших продавців. PayPal проводить понад 11 мільйонів платежів кожен день для більш ніж 197 мільйонів своїх клієнтів в світі. PayPal фактично став глобальною платіжною платформою, яка дозволяє моментально та безпечно здійснювати платежі між зареєстрованими користувачами по всьому світу. [2]

Компанія PayPal вже працює з резидентами України кілька років як міжнародний провайдер зручних послуг зі здійснення розрахунків за допомогою платіжної картки та електронної пошти.

Однак функціонал використання послуг PayPal обмежений для резидентів України.

Українці можуть тільки здійснювати розрахунки за допомогою своєї платіжної картки міжнародної платіжної системи, яка випущена банком, через сайт PayPal, але не можуть приймати платежі від інших користувачів PayPal і "виводити" такі платежі на свої платіжні карти або на свої банківські рахунки в Україні.

Основною перешкодою для прийняття платежів резидентами України в іноземній валюті від інших користувачів PayPal і "виведення" цих платежів на свої платіжні карти або на свої банківські рахунки в Україні, є вимога НБУ про реєстрацію "систем міжнародних інтернет розрахунків" (так центробанк називає PayPal в документах).

Вимога такої реєстрації в НБУ дуже здивувала PayPal, оскільки для активації прийому платежів за кордоном на електронні гаманці (облікові записи), відкриті в PayPal за кордоном, не потрібно здійснювати діяльність на території України – ця послуга надається за кордоном, а саме, в Сінгапурі, де знаходиться відповідний провайдер PayPal.

Україна в особі НБУ стала першою країною в світі, яка зажадала таку реєстрацію у PayPal для транскордонних послуг.

PayPal не є міжнародною платіжною системою в класичному розумінні, і не готовий брати на себе обов'язки по підтримці реєстрацій для транскордонних послуг в іноземній валюті у всіх юрисдикціях, в яких працює компанія. [3]

Очікується, що в 2017-му році обсяг електронної торгівлі в світі складе \$2 трлн. Це приблизно в 22 рази більше ніж річний ВВП України. Це той ринок, де

присутність України є дуже низькою. Це ринок, де немає ніяких обмежень та квот. Це той ринок, де від продавця вимагається лише якість продукції, а збут іде з мінімальними витратами. [4]

У відсутності зручного, повноцінного й офіційного інструменту для отримання валютних платежів з-за кордону, на ринку з'явилося безліч пропозицій щодо забезпечення таких послуг – від переведення отриманих за кордоном посередником коштів на картки українських банків, до відкриття та утримання рахунків у світових банках, наслідком чого є те, що кошти зароблені українцями віддалено у Європі та США не надходять до України.

Здебільшого затратність таких методів можна співставити з рівнем податків, які потрібно було б сплачувати в Україні за умови офіційного переказу цих коштів на рахунки українців.

Окрім підприємців, що отримують доступ до інтернет-торгівлі на міжнародних торгових майданчиках, активними користувачами PayPal стануть працівники індустрії ІТ-аутсорсингу, які експортують свої послуги за кордон та працівники дрібного аутсорсингу, які здійснюють написання статей, переклади, пошук і агрегацію даних, канцелярську роботу та інші дистанційні завдання. [5]

Вигоди від початку повноцінної роботи PayPal в Україні очевидні:

- збільшення валютних надходжень;
- підвищення рівня безготівкових розрахунків, що знизить частку тіньової економіки і використання готівки в обороті;
- малий і середній бізнес отримають доступ до зовнішніх ринків, у тому числі і через інтернет-платформи eBay, Amazon, Etsy та інші;
- ріст зайнятості населення завдяки можливості дистанційно заробляти кошти на світових ринках, та без проблем офіційно отримувати їх в Україні;
- додаткові надходження до бюджету за рахунок сплати податків від розвитку бізнесу;
- збільшення конкуренції в секторі фінансових послуг, що стимулюватиме до виходу на новий технологічний і інноваційний рівень;
- збільшення обсягів міжнародних поштових відправлень з України, що підвищить доходи поштових операторів, в першу чергу державного підприємства «Укрпошта».

Для ефективного і швидкого використання можливостей інноваційних міжнародних систем інтернет-розрахунків, таких як PayPal, резидентами України, як фізичними особами, так підприємцями і юридичними особами в Україні, необхідно терміново визнати можливість їх використання резидентами, а саме – скорегувати нормативну базу НБУ для імплементації можливості використання іноземних електронних грошей в іноземній валюті. Після такого "тестування" змін регуляторного середовища можна буде перейти

до змін законодавчої бази для можливого розширення використання гривні в інноваційних міжнародних системах інтернет-розрахунків резидентами України. [2]

Література:

1. Комбаев О. – PayPal: стабільний дохід всерйез и надолго: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investcafe.ru/blogs/22614/posts/75540>
2. Олехов И. – Чего не хватает Украине, чтобы здесь заработал PayPal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.liga.net/opinion/233175_chego-ne-khvataet-ukraine-chtoby-zdes-zarabotal-paypal-.htm
3. Кенігштейн І. – PayPal vs НБУ: завоювати Трою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/11/28/612483/>
4. Савенко С. – Такий довгоочікуваний: чи потрібен нашій країні PayPal, а цій платіжній системі Україна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/-/396335/takuj-dovgoochikuvanyj-chy-potriben-nashij-krayini-paypal-a-tzij-platizhnij-systemi-ukrayina>
5. Демкив М. – Що принесе українцям прихід PayPal? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://delo.ua/finance/scho-prinese-ukrajincjam-prihid-paypal-301262/?supdated_new=1490784736

СЕКЦІЯ 6. Секція юного науковця

Базіль А.О. - студентка 4-го курсу, гр. ФК-131

Науковий керівник - к.е.н., доц. Н. В. Дудченко

Черкаський державний технологічний університет

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕДЕРЖАВНИ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ

Кожен із нас розраховує на забезпечену старість із стабільною та пристойною пенсією. Але державі з року в рік все важче наповнювати Пенсійний фонд та фінансово забезпечувати людей пенсійного віку. Складна економічна та політична ситуація в країні, демографічні проблеми, швидке старіння населення, роблять солідарну пенсійну систему забезпечення неефективною.

Реформи вітчизняної системи пенсійного забезпечення мають вплинути на формування належних умов для підвищення рівня пенсій, раціонального перерозподілу функцій між державою, роботодавцями і працівниками щодо соціального захисту громадян похилого віку, а також використання накопичуваних пенсійних коштів для реалізації політики економічного зростання[4,с.12].

Однак, у зв'язку з впливом низки факторів, як зовнішніх так і внутрішніх процес реформування на даному етапі можна характеризувати як неефективний. В цілому проведення пенсійної реформи в повному обсязі має на меті забезпечення стабільних виплат пенсій громадянам України та стати потужним фактором інвестування пенсійних накопичень у вітчизняну економіку держави [2].

Недержавні пенсійні фонди в Україні в наші часи ще не набули масовості, а працездатне населення не виявляє активного інтересу до недержавних пенсійних фондів. Тому, важливою залишається проблема перетворення недержавних пенсійних фондів на активних учасників фінансового ринку, якими вони є в провідних економічно розвинених країнах.

Механізм діяльності недержавних пенсійних фондів займає важливе місце в наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених: Д.А. Леонової, Г.Р.Світлової, А.А.Ткача, Л.С.Миргородської, М.В. Лазебної та цілого ряду інших науковців, що плідно працюють у сфері економічних, фінансових та державно-управлінських проблем. Проте недостатній рівень розвитку ринку капіталу, низький рівень корпоративної культури, створення і

функціонування непрозорих пенсійних схем вимагають детальнішого дослідження ризиків у діяльності недержавних пенсійних фондів з метою підвищення ефективності роботи фондів.

На сьогодні Україна залишається країною з відносно невисоким рівнем пенсійного забезпечення.

Потрібно сказати, що 1 січня 2004 року в Україні набули чинності Закони України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 року і „Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 року. Нормами першого із зазначених Законів передбачено створення в Україні трирівневої системи пенсійного забезпечення[1].

В наші часи, основним показником, який характеризує ефективність пенсійної системи, є коефіцієнт заміщення, що розраховується як відношення середньої пенсії до середньої заробітної плати. За останні 15 років коефіцієнт заміщення у системі державного пенсійного забезпечення знизився з 40% до 25%. Разом з тим у більшості країн світу достойний рівень життя пенсіонерів забезпечується не тільки за рахунок державної пенсійної системи. Як показав аналіз пенсійних систем розвинутих країн, за рахунок держави компенсується лише близько 30% середньої заробітної плати. Інша частина, а це порядку 30-40%, формується в приватних пенсійних системах.

Як було заплановано, одночасне функціонування всіх трьох рівнів повинно забезпечити стабільність пенсійної системи, а результатом перетворень має стати одержання громадянами загального розміру пенсійних виплат на рівні 50–60% від середньої заробітної плати замість нинішніх 30%, що відповідатиме світовим стандартам соціального забезпечення. Близько половини цих виплат складатимуть кошти, що накопичуються в недержавних пенсійних фондах. Виходячи з перспектив пенсійного реформування, роль цих фондів в Україні з кожним роком зростатиме. На сьогодні, реальний стан пенсійної системи є незадовільним. Це загрожує соціальній безпеці суспільства та загострює соціально-економічні суперечності.

Саме реформування пенсійної системи дасть змогу встановити пряму залежність розміру майбутніх пенсійних виплат безпосередньо від кожної працюючої людини, а не лише від держави. Тобто, це можливість для кожної працюючої людини забезпечити собі достатній рівень доходу після виходу на державну пенсію. Суть пенсійної реформи полягає у переході до трирівневої пенсійної системи, де третім рівнем являється система недержавного пенсійного забезпечення. Трирівнева пенсійна система гарантує, що кошти на рахунках Державного та недержавних пенсійних фондів є безпосередньою власністю пенсіонерів. Тобто, по досягненню пенсійного віку їм буде виплачуватись солідарна пенсія, а також додаткова пенсія з індивідуальних рахунків.

Недержавні пенсійні фонди України є автономними, інституційними,

оскільки є юридичними особами, та створеними у корпоративній формі, тому що пенсійні активи належать учасникам на праві власності.

Для України чітко вираженою демографічною тенденцією є процес старіння населення, що виявляється у зростанні частки осіб похилого віку. У пенсійній системі України на 10 платників страхових внесків припадає 13 пенсіонерів. При такій ситуації Пенсійний фонд, сьогодні, існує на дотаціях держави.

Отже, об'єктивно стоїть питання про необхідність переходу до накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Виходячи з перспектив пенсійного реформування, роль накопичувальних фондів в Україні з кожним роком зростатиме.

Державна політика щодо подальшого реформування вітчизняної пенсійної системи має враховувати сукупність ризиків та загроз, а також передбачати розробку й запровадження механізмів їх мінімізації. Уникнення та мінімізація ризиків в системі недержавного пенсійного забезпечення потребує застосування до всіх учасників цього ринку єдиних принципів здійснення недержавного пенсійного забезпечення шляхом трансформації пенсійних схем, які не відповідають законодавчо встановленій моделі. Реалізація цих положень можлива шляхом внесення змін до профільного закону, посилення діяльності держрегуляторів та саморегулювних організацій, подальшого розвитку ринків капіталу в Україні.

Удосконалення пенсійної реформи відповідатиме удосконаленню всієї економічної системи тому, що створення обов'язкового накопичувального фонду та системи недержавних пенсійних фондів створять додаткові стимули для виходу економіки з тіні та слугуватимуть великим потенціалом фінансових ресурсів для інвестування і розвитку економіки.

Перевагами накопичувальної системи є в тому, що вона не залежить від демографічних проблем; забезпечує інвестиційний ресурс економіки шляхом залучення коштів, що в ній акумулюються; забезпечує персоніфікацію і індивідуалізацію накопичених грошових коштів та забезпечує диференціацію розмірів пенсій залежно від особистих накопичень людини.

Основними загрозами при впровадженні накопичувальної системи є: знецінення пенсійних накопичень унаслідок інфляції; вплив фінансово-економічної кризи[3,с.21].

Частина пенсійних внесків, які сьогодні спрямовуються до солідарної системи, тобто до Пенсійного фонду України, будуть перераховані до Накопичувального фонду, внаслідок чого можливе погіршення фінансового стану Пенсійного фонду України. З метою забезпечення фінансування виплати пенсій у солідарній системі покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України має здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету України.

Література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-IV від 09.07.2003. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 р. № 1057-IV – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
3. Брагін С. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України / Сергій Брагін, Олег Макаренко // Вісн. НБУ. - 2011. - № 1. - С. 18-24.
4. Дутчак А.В. Реформування пенсійної системи як умова соціальної захищеності пенсіонерів в Україні / А.В. Дутчак // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. - 2015. № 6 – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/03.pdf>

Биндич Г. – студентка 4-го курсу, гр. ФКск-134

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ткаченко Ю.В.

Черкаський державний технологічний університет

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кризові процеси, що охопили всі, без виключення сфери господарської діяльності, обумовлюють необхідність посиленої уваги до фінансового стану підприємств та проблеми підвищення результативності їх діяльності. Сільське господарство, незважаючи на пріоритетність його розвитку в Україні та наявність значного потенціалу, протягом тривалого періоду часу було збитковим. Як свідчать статистичні дані щодо рентабельності сільськогосподарських підприємств, до 2000 року виробництво сільськогосподарської продукції було збитковим, однак починаючи з 2001 року показники фінансового стану покращили та спостерігався достатньо високий рівень рентабельності [1].

Протягом 2014-2015 рр. діяльність підприємств в галузі сільського господарства характеризується високим рівнем рентабельності (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності підприємств галузі сільського господарства за 2014-2015 роки, (млн.грн.)*

Роки	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали чистий прибуток		Підприємства, які одержали чистий збиток		Рівень рентабельності (збитковості), %	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	усієї діяльності	операційної діяльності
2014	21413,4	84,7	51668,0	15,3	30254,6	9,3	21,4
2015	102279,0	88,9	127360,1	11,1	25081,1	30,5	43,1

* [2]

Загалом у 2015 році підприємства, що функціонують у сфері сільського господарства, отримали прибуток на суму 102279,0 млн. грн. (89 % від загальної кількості підприємств отримали прибуток). Рівень рентабельності продукції рослинництва у 2015 р. склав 33,7 % (зокрема операційної діяльності – 47,2 %), тваринництва – 25,4 % (операційної – 33,3 %) [2].

В 2015 році основні види продукції рослинництва характеризуються високим показником рентабельності (92,9 % – виноград, 78,4 % – насіння соняшнику, 58,3 % – плоди та ягоди тощо). В галузі тваринництва у 2015 р. нерентабельним були вирощування тварин на м'ясо: кіз та овець (рентабельність склала -26,6 %), великої рогатої худоби (-16,9 %), птиці (-5,4 %) (табл. 2).

Таблиця 2

Рівень рентабельності основних видів продукції рослинництва і тваринництва в сільськогосподарських підприємствах, %*

	2012	2013	2014	2015
Продукція рослинництва				
Зернові та зернобобові культури	15,8	2,4	25,7	42,6
Насіння соняшнику	44,9	28,2	36,7	78,4
Цукрові буряки (фабричні)	15,9	3,1	17,8	27,7
Овочі	-0,6	7,5	14,5	32,0
Картопля	-17,4	22,4	9,9	24,6
Плоди та ягоди	9,6	127,5	65,8	58,3
Виноград	71,5	99,0	57,5	92,9
Продукція тваринництва				
Молоко	1,8	13,1	11,1	12,7
Велика рогата худоба на м'ясо	-28,3	-41,3	-34,5	-16,9
Свині на м'ясо	1,8	0,2	5,6	12,6
Вівці та кози на м'ясо	-32,8	-36,2	-43,0	-26,6
Птиця на м'ясо	-2,4	-5,9	-12,6	-5,4
Яйця курячі	52,6	47,6	58,8	60,9

*[1]

Черкаська область характеризується сільськогосподарською спеціалізацією. За обсягом валової продукції сільського господарства Черкащина посідала у 2015 році 5 місце серед регіонів України та забезпечувала виробництво 6,1% загальнодержавного обсягу (при загальній частці використовуваних сільськогосподарських угідь 3,5%). У розрахунку на одну особу обсяг валової продукції сільського господарства області у 2015 р. склав 11722 грн., що дозволило посісти 1-ше місце серед регіонів України. У розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь регіон займав друге місце [3].

Частка підприємств, які отримали прибуток за підсумками 2015 р., в Черкаській області є однією з найбільших по Україні –92 %, зокрема розмір чистого прибутку склав 7693196,2 тис. грн.

Високі показники рентабельності продукції сільського господарства та діяльності сільськогосподарських підприємств, отримані у 2015 р., пов'язані з багатьма факторами, зокрема і чинником сезонності. Водночас, загальна динаміка нарощування обсягів сільськогосподарської продукції, зростання валової продукції, підвищення рівня рентабельності основних сільськогосподарських культур, утримання на стабільному рівні показників рентабельності продукції тваринництва при загальній тенденції до погіршення економічного стану в країні, свідчать про те, що саме сільське господарство може стати локомотивом виходу країни зі стану затяжної кризи. Успішність розвитку аграрних підприємств залежить від здатності підприємств до підвищення керованості та адаптованості до змін на товарних і фінансових ринках, рівня державної підтримки, забезпечення гнучкості стратегії і тактики фінансової політики з урахуванням мінливості зовнішнього середовища.

Література

1. Офіційний веб-сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Статистичний збірник «Сільське господарство України» / Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm
3. Сільське господарство Черкащини / Відповідальний за випуск Н.М.Ступацька. – Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ck.ukrstat.gov.ua/source/arch/2016/zb_sg_15.pdf

Бондаренко К.С. – студентка

Науковий керівник - к.е.н, доцент Н.В.Дудченко

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Пенсійне забезпечення є важливою складовою соціальної політики держави й одночасно вважається невід'ємним компонентом системи соціального захисту і соціальної безпеки. Від ефективності цієї системи залежить добробут населення та рівень стабільності в суспільстві. Пенсійне забезпечення є домінуючою складовою соціального захисту населення і виступає як базова й важлива гарантія стабільного розвитку суспільства, оскільки охоплює одночасно інтереси як працездатного, так і непрацездатного населення. Саме пенсійне забезпечення розглядається як особливий складовий елемент соціальної функції держави, оскільки покликане задовольняти матеріальні потреби тих верств населення, які відповідно до чинного законодавства мають право на отримання пенсії.

Ступінь дослідження соціальних та економічних питань функціонування і розвитку системи пенсійного забезпечення значно відстає від потреб сучасної практики, що не дає змоги оперативної й конструктивно розв'язувати актуальні проблеми забезпечення соціальної безпеки суспільства.

Вагомий внесок у розв'язання проблем пенсійного забезпечення зробили Е. Лібанова, О. Коваль, В. Онищенко, О. Палій, Л. Птащенко, В. Скуратівський, Н. Волгін, М. Вінер, В. Роїк, Р. Хольцман, Дж. Стігліц та інші.

Пенсійне забезпечення є фрагментом економічної системи України. Пенсійні права — одні з ключових соціальних прав, визначених Конституцією України та законами України, які не просто проголошені чи задекларовані, а реалізуються і стосуються кожної особи як активного учасника суспільного життя.

Демографічна ситуація в Україні характеризується стрімким збільшенням кількості осіб пенсійного віку, що призводить до неефективності солідарної системи пенсійного забезпечення в Україні. Солідарна система добре працює лише якщо кожне наступне покоління більше попереднього, отже для ефективності солідарної пенсійної системи пропорція між платниками податків та пенсіонерами має бути 1: 3, тоді як в Україні це співвідношення існує як 1,25. [4, с. 254]. Як наслідок — велике навантаження на працюючу частину населення і неможливість забезпечення гідного життя для пенсіонерів. Тому створення ефективної системи пенсійного забезпечення є важливим етапом для

загальних інтеграційних процесів в Україні. За даними Пенсійного фонду України, станом на 1 січня 2017 р. в Україні понад 12,2 млн пенсіонерів (рис. 1). Їх кількість значно різниться по регіонах країни.

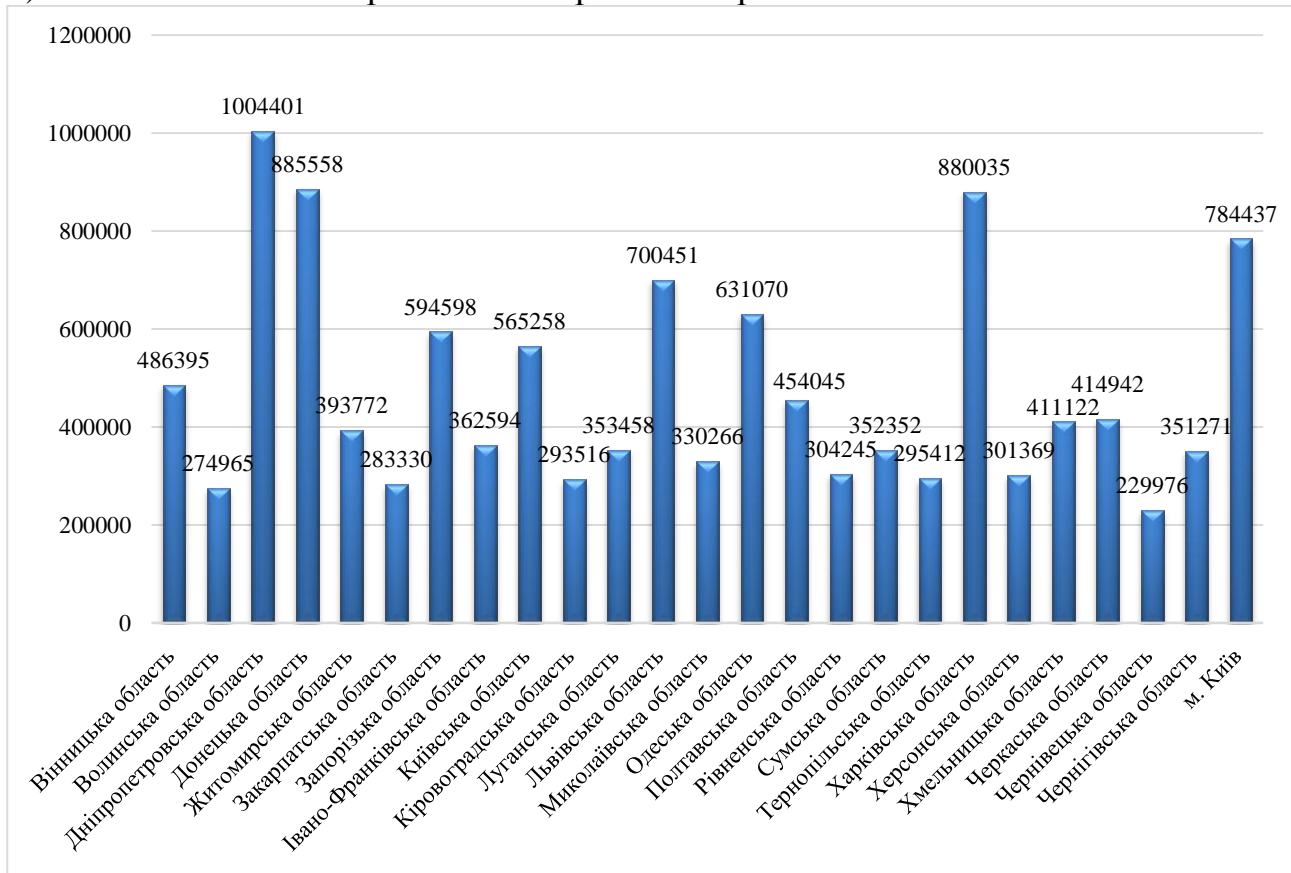

Рис. 1. Чисельність пенсіонерів в Україні станом на 01.01.2017 [6]

Розпочата в 2004 році пенсійна реформа - є важливим початковим кроком для створення цієї системи. Сьогодні система пенсійного страхування в Україні трирівнева, перший рівень-солідарна система, другий рівень- накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, проте ця система не реалізована і рівень недержавного пенсійного забезпечення є дуже низьким. Проблема реалізації реформи пенсійного забезпечення пов'язана з багатьма факторами, серед них:

- низький рівень дохідності пенсійних активів;
- недосконалість законодавчої бази;
- складна економічна ситуація в державі;
- низький рівень довіри населення до недержавного пенсійного забезпечення, банківської системи та інших фінансових установ;
- високий рівень тінізації прибутків працюючого населення;
- низький рівень роз'яснювальної роботи щодо змісту та ролі загальнообов'язкового державного страхування та системи накопичувального

пенсійного забезпечення в суспільстві, недостатність її фінансування.[3, с. 150]

Проте сам факт здійснення пенсійної реформи і закріплення створення нової системи пенсійного забезпечення у Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1], Законі України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [2] свідчить про те, що досвід іноземних держав береться до уваги. Оскільки за кордоном, в таких країнах як : Німеччина, Великобританія, Франція пенсійні системи також є трирівневими. Однак на відміну від України, в країнах Європи набули поширення професійні пенсійні схеми, що передбачають виплату пенсій, у зв'язку з професійною діяльністю особи, що безумовно треба врахувати в ході реалізації пенсійної реформи.

Згідно з міжнародним рейтингом Global Age Watch Index, який досліджує 96 країн і охоплює 91 % всіх людей похилого віку (особи, що досягли 60 років), Україна в 2015 р. посідала 73-тю позицію з 96 країн світу, що є одним із найгірших показників серед країн Східної Європи (гірша ситуація тільки в Молдові — 77-ма позиція). Сусідні країни займають такі позиції: Польща — 32-гу, Словаччина — 40-ву, Угорщина — 39-ту, Румунія — 45-ту, Росія — 65-ту, Білорусь — 64-ту, Латвія — 35-ту, Литва — 63-тю, Естонія — 23-тю, Грузія — 29-ту. До першої п'ятірки увійшли Швейцарія, Норвегія, Швеція, Німеччина, Канада. Останні сходинки рейтингу, починаючи з 92-го місця, займають Пакистан, Західний берег ріки Йордан (Палестина) та Сектор Газа, Мозамбік, Малаві й Афганістан [5].

Отже, беручи до уваги вищезазначені проблеми, пропонуємо наступні методи їх усунення для вдосконалення пенсійної системи:

➤ запровадження накопичувальної системи, що вже заплановано на січень 2017 року. У зв'язку з недовірою населення до банків та інших комерційних установ, створення державою єдиного накопичувального фонду є важливим кроком для втілення в життя нової пенсійної реформи. Крім того, накопичувальний фонд буде становити значну частку оборотоздатних активів держави, що дозволить підняти рівень економіки;

➤ зменшення рівня тіньових доходів населення шляхом популяризації недержавних корпоративних фондів. Для роботодавців вагомими аргументами мають стати податкові пільги з боку держави, а також створення іміджу роботодавця, який переймається за працівників не лише сьогодні, але й в перспективі. Для працівників плюси полягають в достойному, стабільному економічному забезпеченні у разі виходу на пенсію;

➤ усунення колізій в законодавстві, що регулює державне та недержавне пенсійне забезпечення;

➤ запозичення досвіду іноземних держав щодо введення і вдосконалення багаторівневої системи пенсійного забезпечення, яка сьогодні, на жаль, існує лише формально;

➤ проведення роз'яснювальних робіт для населення, у вигляді конференцій, трансляцій, семінарів, з метою підвищення довіри населення до недержавних пенсійних фондів.

Література:

1. Закон України Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування від 09.07.2003 № 1058-IV.– режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
2. Закон України Про недержавне пенсійне забезпечення від 09.07.2003 № 1057-IV.– режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4225-17>.
3. Ткаченко Є.В. Перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні // [Електронний ресурс] / Є. В. Ткаченко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 16 (205). – С. 150–153
4. Дідковська Т. О. Поняття та сутність пенсійного забезпечення в Україні: Сучасні реалії та перспективи розвитку/ Т.О. Дідковська // Форум права. – 2012. - № 1. С. 253-257.
5. The Global AgeWatch Index ranks countries by how well their older populations are faring.– режим доступу: <http://www.helpage.org/global-agemwatch/populationageing-data/infographic/>.
6. Пенсійний фонд України.– режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=273640>

Браточенко О.О. – бакалаврант

Науковий керівник – к.е.н., доц. О.Я. Маліновська

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Податки – важливий інструмент стимулювання діяльності підприємства. Оскільки при неефективній податковій політиці в першу чергу будуть страждати суб'єкти господарювання, необхідно, щоб держава оподатковувала підприємства таким чином, щоб при цьому вони були вмотивовані вдосконалювати виробництво чи процес надання послуг.

В Україні існує проблема надмірного та збиткового оподаткування, що змушує багатьох підприємств закриватись, особливо що стосується малого бізнесу, або займатись тіньовою діяльністю та функціонувати на межі

банкрутства.

Україна займає 80 місце серед 190 країн світу за рейтингом Ведення бізнесу-17, це на три позиції вище у порівнянні із рейтингом Ведення бізнесу-16. У порівнянні із 2016 роком, Україна покращила свої позиції за показниками:

- реєстрація підприємства – з 30-го до 20-го місця;
- підключення до електромереж – із 137-го до 130-го місця;
- оподаткування – із 107-го до 84-го місця. [5]

Проте це все ще низький показник для нашої країни, а звідси випливає, що держава повинна шукати шляхи покращення даної ситуації.

Зокрема, у першу чергу, необхідно дослідити досвід зарубіжних країн, рівень економічного розвитку яких є вищим.

Політика податкового стимулювання реалізується переважно через застосування податкових пільг.

Найбільша група податкових пільг, до якої відноситься діяльність сектора малого підприємництва і присутня в податкових системах майже всіх розвинених країн, пов'язана з оподаткуванням прибутку. У розвинених країнах малому підприємству надаються значні податкові пільги. В Японії, США, Великобританії ставки податку на прибуток і ПДВ застосовуються диференційовано залежно від величини річного доходу. Знижені ставки для малих підприємств встановлюються не тільки урядом, але й місцевими органами влади. В Японії для підприємств із капіталом не більш 100 млн. ієн застосовуються знижені ставки податку на прибуток з корпорацій: з річного доходу до 8 млн. ієн ставка становить 28%, при підвищенні річного доходу – 37%. Малі та середні підприємства користуються податковими пільгами у вигляді знижених ставок і з місцевих податків. Так, наприклад, місцевий підприємницький податок безпосередньо залежить від річного обороту господарюючого суб'єкта. Якщо корпорація має оборот у рік не більше 3,5 млн. ієн, діє ставка в 6%, від 3,5 до 7 млн. ієн – 9%, понад 7 млн. ієн – 12%. [1]

У світовій практиці оподаткування є декілька прикладів застосування знижених ставок податку на прибуток для інноваційних підприємств і організацій. Так, повне звільнення від оподаткування прибутку науково-дослідних підприємств та організацій без обмеження часу дії цієї пільги застосовується в Туреччині, але обов'язкова умова при цьому – дослідження повинні бути виключним видом діяльності таких суб'єктів інноваційного процесу. Повне звільнення від податку на прибуток в Греції мають проектні та конструкторські фірми, які виконують проекти за межами країни. У Франції така пільга для інноваційних підприємств є цілком логічним продовженням податкових канікул: протягом двох наступних років податок сплачується за вдвічі меншою ставкою.

Разом з тим, введення знижених ставок на прибуток інноваційних організацій потребує вирішення декількох досить складних проблем. Крім

необхідності чіткого й однозначного переліку критеріїв суб'єктів пільгового оподаткування інноваційних підприємств (що необхідно для будь-яких пільг, встановлених для окремих категорій платників), необхідно також забезпечити наукове обґрунтування розміру зниження ставки податку (щодо базової ставки) і доцільного періоду її застосування. [4, с. 254-255]

У Франції ця пільга для інноваційних підприємств є цілком логічним продовженням «податкових канікул»: протягом двох наступних років податок сплачується за половинною ставкою.

Знижена до 25% ставка застосовується в Люксембурзі для оподаткування прибутків нового бізнесу та нової діяльності протягом восьми років, причому розмір ставки визначається обсягами інвестицій в основні фонди. [2]

З вищесказаного випливає, що українському уряду потрібно вдосконалити податкове стимулювання усіх видів підприємств. Зокрема:

– мотивувати ведення бізнесу, переглянути застосовувані ставки у бік зменшення для тих господарюючих одиниць, що здійснюють свою діяльність у менш економічно розвинених регіонах, підвищуючи тим зайнятість населення;

– зосередитись на зниженні оподаткування тих підприємств, які провадять інноваційну та екологічно безпечну діяльність, застосовуючи менші податкові ставки або ж взагалі звільняти від оподаткування;

– запровадити інноваційний кредит та заохочувати співпрацю підприємств з університетами.

Використовуючи досвід іноземних країн та включаючи запропоновані вище заходи, підприємства України зуміють отримати належні прибутки відповідно до виду їхньої діяльності, відбудеться створення робочих місць для населення та, як наслідок, збільшаться надходження до державного бюджету.

Література:

1. Левін В. І. Застосування спрощеного режиму оподаткування як інструменту розвитку малого бізнесу [Електронний ресурс] / В. І. Левін // Вісник Запорізького національного університету. – Вип. №4 (24). – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vznu_eco_2014_4_15.pdf.

2. Марченко О. Напрями податкового стимулювання інноваційної діяльності підприємств / О. Марченко, В. Ткаченко // Економіст. – 2013. – № 1. – С. 13-17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_1_9

3. Маліновська О.Я. Аналіз виробничо-фінансової діяльності підприємств у посткризовий період / О.Я. Маліновська, С.-Ю. В. Маліновська // Фінансова політика соціально-економічного розвитку регіонів України : матеріали XV Всеукраїнської наук. практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених 19 кв. 2012 р., Дніпропетровськ, Україна / ДДФА. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 8–

10.

4. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : Навчальний посібник / під ред. Іванова Ю. Б., Майбурова І. А. – Х : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 492 с.

5. Україна піднялася на три пункти у рейтингу Doing Business-2017 [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.epravda.com.ua/news/2016/10/25/608951/>.

Гончар Т.І. - студентка

Науковий керівник - І.Г. Гончаренко, д.н.держ.упр. проф.

Черкаський державний технологічний університет

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ У МАЙНОВОМУ СЕКТОРІ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність підприємства пов'язана з численними ризиками. Рівень їх впливу збільшується за ринкових умов. Підприємницьким ризиком є ризик, який виникає при будь-якій підприємницькій діяльності та пов'язаний з виробництвом та реалізацією продукції, товарів і послуг, товарно-грошовими й фінансовими операціями тощо. Тому ризики підприємницької діяльності потребують страхового захисту. Страхування підприємницьких ризиків спрямоване на захист підприємців від можливих непередбачуваних негативних обставин та чинників, які заважають досягненню поставлених цілей та отриманню прибутку.

Підприємствам для покриття їхніх ризиків страхові компанії пропонують такі послуги:

- страхування майна та фінансових ризиків: страхування від вогню і стихійних лих, страхування устаткування та машин від поломок, страхування будівельно-монтажних ризиків, страхування шкоди, завданої перервами у виробництві, страхування від втрат прибутку тощо;
- страхування відповідальності: страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції, страхування відповідальності роботодавця, страхування професійної відповідальності тощо;
- особисте страхування: страхування персоналу від нещасних випадків, медичне страхування тощо.

В Україні стає поширеною серед підприємств саме корпоративна програма страхування, яка охоплює страхуванням не лише майнові інтереси підприємства, але й інтереси її працівників. Програма може включати комплексне страхування майна та відповідальності підприємства, страхування

різних категорій працівників підприємства, а також бонус-про-грами страхування для персоналу. Корпоративна програма формується для кожного окремого підприємства — клієнта страхової компанії залежно від того, якою діяльністю воно займається.

Найактивнішими вітчизняними підприємствами, які використовують страховий захист, є підприємства з іноземними інвесторами чи західним менеджментом. Друге місце за активністю посідають підприємства, які купують договір страхування, спричинений умовами кредитування (наприклад, страхування предметів застави), вимогами законодавства чи вимогами партнерів за бізнесом.

Найменш активна група страхувальників — підприємства державної форми власності та підприємства, в яких акції не належать стратегічному інвесторові. Більшість керівників державних підприємств не вважають потрібним витратити кошти на страхування, оскільки у разі виникнення непередбачуваних подій держава покриває всі збитки. В Україні при страхуванні ризиків державного підприємства ще жодного разу страхова компанія, з якою укладався договір на страхування, не визначалася на відкритих конкурсних засадах [2, с. 46].

П'ятивідсоткове обмеження не поширюється щодо обов'язкових видів страхування майна, що зазначені у Законі України "Про страхування" (ст. 7).

Витрати з обов'язкових видів страхування майна у повній сумі зараховуються до валових витрат підприємства.

Серед основних умов укладання договору страхування майна юридичних осіб, для підприємств, залежно від кількості та характеру ризиків пропонують:

- чисте страхування від вогню (стандартний поліс): передбачає захист від пожежі, удару блискавки, вибуху газу;
- комплексне страхування або розширене страхування від вогню й інших небезпек: крім вищезазначених ризиків, передбачає захист від стихійних лих, навмисних дій третіх осіб, крадіжки зі зломом і пограбування тощо. Воно більш поширене в Україні.

З підприємствами страхові компанії можуть укладати:

- основний договір — договір страхування всього майна, що належить підприємству;
- додатковий договір — договір страхування майна, одержаного підприємством згідно з договором найму (оренди, лізингу, прокату);
- договір вибіркового страхування — договір страхування окремого виду майна підприємства чи окремого об'єкта страхування;
- спеціальний договір страхування — договір страхування майна на час проведення експериментальних чи дослідницьких робіт.

Страхова компанія, перш ніж укласти договір страхування, здійснює огляд майна, що страхується, та проводить експертизу щодо оцінки ризику настання страхового випадку, а також отримує від страхувальника всю необхідну

інформацію про майно. Страхувальник несе повну відповідальність за достовірність наданої інформації. У разі виявлення неправдивих даних страхова компанія має право відмовити у виплаті всього або частини страхового відшкодування. Оцінка майна і ризиків підприємства здійснюється переважно від одного до трьох місяців. В окремих випадках — може тривати до півроку.

Договір страхування може укладатися на строк до одного року, на один рік або на більший строк. В останньому випадку страхові компанії щорічно переглядають страхову оцінку майна та регулюють розмір страхової суми. Підставою для укладення договору страхування є заява встановленого зразка, підписана керівником підприємства чи його заступником та головним бухгалтером. Заява обов'язково скріплюється печаткою. До заяви додається опис майна, що розглядається як об'єкт страхування. Опис підписується керівником підприємства та головним бухгалтером, також скріплюється печаткою.

Розмір страхової премії залежатиме від низки чинників, а саме: виду майна та умов його зберігання, технічного стану підприємства, виду виробництва, строку страхування, здійснення превентивних заходів тощо. Окремі страхові компанії визначають шкалу тарифів за галузевою ознакою.

На основі Закону України "Про страхування" у договорі страхування визначено коло обов'язків суб'єктів страхових відносин. Окремі вимоги страхова компанія для конкретного підприємства може подавати і зазначати у договорі страхування.

При настанні страхового випадку страхувальник має повідомити у визначені строки страхову компанію. Страхувальник не повинен проводити ніяких відновлювальних робіт на місці страхового випадку до прибуття представника страхової компанії, якому надати можливість провести огляд пошкодженого застрахованого майна для визначення причин і розміру збитків. Для підтвердження факту настання страхового випадку страхувальник формує пакет відповідних документів: документи компетентних органів за встановленою формою та інші необхідні документи відповідно до вимог страховика.

Страхове відшкодування за умовами договору страхування майна підприємств у більшості випадків базується на системі пропорційної відповідальності.

Страхове відшкодування виплачується:

- у разі повного знищення майна — у розмірі дійсної вартості з вирахуванням зносу та вартості залишків майна, придатного для подальшого використання, але в межах страхової суми;
- у разі часткового пошкодження майна — у розмірі різниці між заявленою страховою сумою та вартістю залишків майна, придатних для подальшого використання.

Отже, при підписанні договору страхування майна підприємства необхідно звертати увагу на таке: укладання договору страхування великого майнового комплексу не може бути швидким; з'ясувати, як буде здійснюватися оцінка майна; страхові тарифи за такими договорами не можуть бути низькими, бо це пояснюється низьким рівнем страхового захисту чи низьким рейтингом страхової компанії на ринку.

Література:

1. Бойко О.С. Зміст майнового страхування в Україні - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Журнал про страхування та перестраховання в Україні - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/>
3. Рубан С. О. Тенденція розвитку майнового страхування в Україні - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/>

Гончар Т.І. – студентка 5 курсу, групи ФКМ-161
Дорошенко Я.О. – студент 2 курсу, групи ФК-151

Науковий керівник: к.е.н., викладач І.М. Серватинська

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

Бюджет є головним фінансовим документом країни. Від ефективності формування та виконання якого залежить соціально-економічний розвиток у країні, благополуччя громадян. Так як через державний бюджет фінансуються захищені статті, різні галузі економіки, соціальні програми – тобто відбувається розподіл і перерозподіл ВВП в інтересах суспільства. Виходячи з цього можна констатувати, що вивчення специфіки бюджетного процесу в Україні, зокрема аналіз його формування та виконання є однією з найактуальніших завдань фінансової науки.

Дослідження щодо формування та виконання бюджету висвітлено в працях таких вітчизняних науковців як: В. Базилевича, С. Буковинського, О. Василика, В. Гейця, В. Опаріна, Ю. Пасічника, В. Федосова, С. Юрія та ін. Враховуючи науковий доробок вітчизняних науковців, можна сміливо стверджувати, що проблемними залишаються питання незбалансованості бюджету, оскільки протягом 2005 – 2017 рр. державний бюджет України був та залишається дефіцитним. Отже, необхідно продовжити наукові пошуки із

вирішення окресленої проблематики.

Проаналізуємо науковий підхід вітчизняних вчених до пояснення сутності поняття «державний бюджет», табл. 1.

Склад доходів Державного бюджету визначається Бюджетним кодексом України та Законом України «Про Державний бюджет» на відповідний рік і затверджується Верховною Радою України. Згідно з ст. 2 Бюджетного кодексу України, бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади АР Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [5].

Таблиця 1

Науковий підхід до визначення поняття «державний бюджет»

Автор	Пояснення
Ю.В.Пасічник [1]	це частина централізованих фінансових ресурсів держави, які врегульовані відповідними нормативно-правовими актами і необхідні для виконання її функцій
М. І. Карлін [2]	план формування і використання фінансових ресурсів на поточний рік для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади
О. Д.Василик [3]	це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, протягом бюджетного періоду
С. І. Юрій В.М.Федосов [4]	відображає частину розподільних відносин, пов'язану з формуванням і використанням основного централізованого фонду грошових коштів держави

Джерело: складено авторами.

Рациональне формування та використання доходів бюджету сприятиме поліпшенню соціально-економічного становища в країні. Отже, проаналізуємо показники державного бюджету України у взаємозв'язку із основними макроекономічними показниками в 2014-2016 рр., табл. 2.

Отже, аналіз динаміки основних макроекономічних показників та Державного бюджету України упродовж 2014-2016 рр., показав, що спостерігається тенденція до зростання усіх показників, зокрема:

- ВВП зріс на 412,7 млрд. грн. або 26,3% упродовж 2014 – 2015 рр.;
- доходи Державного бюджету збільшилися на 259 190,6 млн. грн. або 72,6 % у 2016-2014 рр., однак, суттєво зменшився обсяг такого зростання протягом 2016-2015 рр. та становив 81 580 млн. грн. або 15,3 %, що пов'язано із поліпшенням економічної ситуації в 2015-2016 рр. порівняно із 2014 р.;

Таблиця 2

**Динаміка основних макроекономічних показників та
Державного бюджету України в 2014 – 2016 рр.**

млн. грн.

Показники	Роки			Відхилення 2016/2014 рр.		Відхилення 2016/2015 рр.	
	2014	2015	2016	Абс. млн. грн	Відносне %	Абс. млн. грн	Відносне %
ВВП, млрд. грн.	1566,7	1979,4	-	-	-	-	-
Всього доходів ДБУ	357084,2	534694,8	616274,8*	259190,6	72,6	81580	15,3
податкові надходження	280178,3	409417,5	503879,4	223701,1	79,8	94461,9	23,1
не податкові надходження	68355,2	120006,5	103635,2	35280	51,6	-16371,3	-13,6
Всього видатків ДБУ	430217,8	576911,4	684743,5*	254525,7	59,2	107832,1	18,7
Дефіцит ДБУ	-78052,8	-45167,5	-70130,2	<7922,6	- 10,2	>24962,7	55,3
Частка дефіциту до ВВП, %	5,0	2,3	-	-	-	-	-

Джерело: складено авторами на основі джерела [6].

Примітка: показники 2016 року – це дані Державної казначейської служби України за січень-грудень 2016 р.

- питома вага податкових надходжень у доходах Державного бюджету в середньому за 3 досліджуваних роки становила 79 %, при цьому найбільша питома вага серед податків припадає на податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості – 23 %;

- питома вага не податкових надходжень у доходах Державного бюджету в середньому за 3 досліджуваних роки становила 19,4 %;

- видатки Державного бюджету України, так само як і доходи, суттєво відрізняються за динамікою якщо порівнювати 2016-2014 рр. та 2016 – 2015 рр.

Упродовж 2016-2014 рр. спостерігається більш різка динаміка зростання видатків, ніж у 2016-2015 рр. це зумовлено поліпшенням економічної ситуації в Україні у 2015 та 2016 рр. стабілізацією курсу вітчизняної грошової одиниці та її здорожчання по відношенню до долара.;

- Державний бюджет залишається дефіцитним, так, порівняно із кризовим 2014 р. дефіцит зменшився у 2016 р. на 10,2 %, однак, збільшився якщо порівнювати 2016-2015 рр. на 55,3 % – це зумовлено загальною напруженою економічною та соціальною ситуацією в країні, війсьним конфліктом на сході, розірванням внутрішніх торговельно-економічних зав'язків, значною часткою

соціальних видатків, які створюють додатковий тиск на бюджет.

У результаті проведеного аналізу можна стверджувати, що доходів Державного бюджету України не вистачає це пов'язано із рядом наступних факторів:

- спадом ділової активності унаслідок циклічних коливань економіки;
- збільшенням державних видатків на реалізацію соціальних та оборонних програм;

- зростанням масштабів «тіньової економіки»;

- нераціональним використанням державних коштів і майна;

- накопиченням зовнішньої та внутрішньої кредитної заборгованості та ін.

Таким чином, доходимо висновку, що для поліпшення формування Державного бюджету України потрібно вжити наступних заходів:

1. забезпечити державний контроль, зокрема із залученням громадськості, за використанням бюджетних коштів;

2. вдосконалити нормативно-правові акти, які регулюють бюджетний процес в країні;

3. збільшити кількість робочих місць на ринку праці для молоді, створити всі необхідні умови для збереження фахівців на вітчизняному ринку праці;

4. зменшити рівень податкового навантаження на платників податків;

5. сприяти систематичному нарощуванню основних макроекономічних показників.

Література:

1. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України : навчальний посібник / Ю. В. Пасічник; Мін-во освіти і науки України. – К. : Знання-Прес, 2006. – 607 с.

2. Карлін М. І. Фінансова система України [Текст] : навчальний посібник / Карлін М. І. – К.: Знання, 2007. – 324 с.

3. Василик, О. Д. Теорія фінансів [Текст]: підручник / О. Д. Василик ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 4-те вид., доп. – Київ: НІОС, 2003. – 416 с.

4. Фінанси: підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.

5. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456- VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

6. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.

Голиш В.М. - студентка, гр. ФКСК-134

Науковий керівник – к.е.н., доц. Шевченко А.М.

Черкаський державний технологічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система будь-якої держави відіграє головну роль у формуванні грошово-кредитної політики й економіки в цілому. Вона покликана сприяти розвитку інфраструктури народного господарства, забезпечувати безперебійне функціонування грошово-кредитного звертання.

Комерційні банки – основна ланка кредитної системи країни, у яку входять кредитні установи, що здійснюють різноманітні банківські операції для своїх клієнтів на засідках комерційного розрахунку. Для цього вони використовують не тільки свій власний капітал, але й притягнутий фінансовий капітал у виді внесків, депозитів, міжбанківських кредитів та інших джерел. Причому притягнуті засоби, як правило, значно перевищують обсяг власного капіталу комерційних банків.

Відповідно до чинного законодавства, банк – це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати в сукупності такі операції: – обмін іноземних валют; – повний спектр кредитування юридичних і фізичних осіб; – операції по внесках від населення; – депозитні вклади; – відкриття й обслуговування розрахункових рахунків – здійснювати всі види платежів; – переказ грошових коштів по Україні і за кордоном. [1]

Основною метою комерційних банків, що стали створювати в 1989 р., було оперативне одержання їхніми засновниками і клієнтами широкого спектра банківських послуг (включаючи одержання кредитів), рішення засновниками за допомогою власного банку своїх групових чи індивідуальних проблем, одержання максимального прибутку, а також для власного розвитку. Таким чином, банки, виконують важливу народногосподарську функцію, забезпечуючи суспільству механізм міжгалузевого і міжрегіонального перерозподілу грошового капіталу.

Станом на 1 січня 2017 року Банківська система України складається з 96 банків. В Україні існує дворівнева банківська система: на верхньому рівні – Національний Банк України. Він виконує функції регулювання фінансово-кредитної діяльності в країні, емісійну функцію, є кредитором банків і держави. Другий рівень складається з комерційних банків з різними формами власності.

Отримання прибутку, через обслуговування фізичних і юридичних осіб та іншу інвестиційну діяльність, є метою комерційних банків. Їх, станом на 1 січня 2017 року, в Україні налічувалося 96, що на 21 одиницю менше ніж роком раніше (117 банків станом на 01.01.2016). Загальні активи всіх банків склали 1 трильйон 242 мільярдів гривень, що на 1,84% більше ніж роком раніше (1,220 трлн грн на 01.01.2016). Банківська система України вже третій рік поспіль є збитковою. У 2016 році, сукупно усі діючі банки в Україні зазнали збитків на 158,4 мільярда гривень, що в 1,2 раза більше ніж роком раніше (71,8 млрд грн збитків у 2015 році).[3,4]

Структура банківського ринку за власністю банків є несприятливою для розвитку української економіки. Домінуючу частку на банківському ринку займають банки з іноземним капіталом, включаючи банки з російським капіталом. На 01.10.2015 ці банки показали негативний фінансовий результат (збитки банків з російським капіталом склали 25,4 млрд грн, з іноземним (неросійським) капіталом – 13,4 млрд грн). Збитки отримали також українські державні банки (14 млрд грн). Тільки група банків з українським приватним капіталом на 01.10.2015 характеризувалась позитивним фінансовим результатом (прибутки по групі становили 0,36 млрд грн) (НБУ, 2016). Фінансовий результат банків України по групах за власністю за 2015 року зображений на рис. 1.

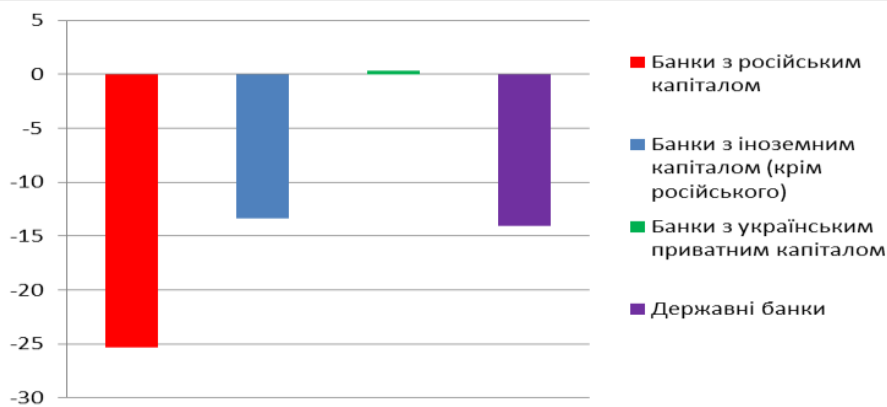

Рис. 1 Фінансовий результат банків України за 2015 року, млрд грн

Слід сказати, що впродовж двох криз (2008–2009 рр. і 2014–2015 рр.) відбувся процес експансії держави у статутному капіталі банківської системи з 6 до 40%. Обсяги збитків провідних державних банків, таких як ПАТ «Державний ощадний банк України» (у 2014 році – 8,5 млрд грн збитків, у 2015 році – 7,8 млрд грн збитків), АТ «Укрексімбанк» (у 2014 році – 9,8 млрд грн збитків, у 2015 році – 9,0 млрд грн збитків) (НБУ, 2016).

Результати аналізу вказують на цілу низку проблем функціонування банківського сектору та незадовільну якість його корпоративного управління, що обумовлює необхідність розробки Стратегії управління державними

банками [2] та подальших наукових пошуків у цьому полі.

Література:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07. 12. 2000р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Глущенко В.В. Сучасна банківська система України і головні проблеми її розвитку В.В. Глущенко, Д.М. Соловійов // Серія «Економічна», випуск 91, 2016 р. ст. 33-44.
3. НБУ: Основні показники діяльності банків України *bank.gov.ua*, процитовано: 16.02.2017
4. НБУ: Доходи та витрати банків України *bank.gov.ua*, процитовано: 16.02.2017
5. Довідник банківських установ НБУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/bankdict/banks>

Дмитренко І. – студентка 4-го курсу, гр. ФКск-134

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ткаченко Ю.В.

Черкаський державний технологічний університет

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

В умовах ринкової економіки діяльність суб'єктів господарювання спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди, що знаходить свій прояв у фінансових результатах. Нині великого значення набуває дослідження причинно-наслідкових зв'язків, пов'язаних із процесом формування фінансових результатів підприємств України, їх оцінкою, прогнозуванням та забезпеченням позитивного результату – прибутку, який є одним з основних власних джерел формування фінансових ресурсів підприємств, необхідних для забезпечення їх поточної діяльності та подальшого розвитку. Збільшення прибутку підприємницьких структур впливає на темпи економічного розвитку країни, її адміністративно-територіальних одиниць, зростання суспільного багатства та підвищення життєвого рівня населення [1, с. 146].

Прибуток – це основна мета діяльності будь-якого підприємства, він є критерієм і показником ефективності даної діяльності. Незважаючи на те що дана категорія є об'єктом теорії і займає особливе місце у ринковій економіці,

дискусії щодо визначення його сутності тривають і донині [2].

Прибуток відображає всі сторони діяльності підприємства – рівень його технологій та організації виробництва, ефективність системи управління, контроль над рівнем витрат тощо. Фінансовий результат господарювання підприємства, що виступає у формі прибутку або збитку, відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання.

Функціонування підприємств значно впливає як на добробут власників, споживачів, так і на економічну ситуацію в країні шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів. Усе це неможливе без здійснення ними ефективної виробничої, маркетингової та фінансової діяльності.

Згідно із даними Державної служби статистики України, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції та чисті зароблені страхові премії у 2015 р. склав 5164124,3 млн. грн., чистий збиток – -373516,0 млн. грн., зокрема більше половини збитків одержано в промисловості (50,4 %). Нерентабельними були майже всі види економічної діяльності, зокрема промисловість, будівництво, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, тимчасове розміщення й організація харчування, інформація та телекомунікації, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок. Винятком були лише суб'єкти господарювання в сфері сільського господарства, які протягом року отримали прибуток у розмірі 102849,1 млн. грн. (табл. 1).

З метою покращення фінансового становища підприємств України необхідно провести ряд заходів, що дозволить не лише ефективно функціонувати суб'єктам господарювання, але й забезпечить стабільне зростання в державі. Зокрема, необхідним є стабілізація фінансової системи; заходи щодо валютно-курсової стабілізації; сприяння поживленню економічної активності та запобігання економічного спаду, а також заходи щодо відновлення керованості національної економіки, які повинні здійснюватись державою. Разом з тим необхідно вжити заходів щодо розбудови внутрішнього ринку реалізації продукції, активізувати заходи щодо регулювання та обмеження небажаного імпорту, а також розробити заходи активізації експортної діяльності промислових підприємств.

Таблиця 1

Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності у 2015 році*

	Чистий прибуток (збиток)
Усього	-373516,0
сільське, лісове та рибне господарство	102849,1
промисловість	-188267,9
будівництво	-25861,9
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-88161,0
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-17847,8
тимчасове розміщування й організація харчування	-6874,9
інформація та телекомунікації	-12590,2
фінансова та страхова діяльність	-9573,5
операції з нерухомим майном	-64369,0
професійна, наукова та технічна діяльність	-48656,0
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-9860,6
освіта	80,7
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-1042,3
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-3566,3
надання інших видів послуг	225,6

* Складено за даними Державної служби України [3]

Література:

1. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – К. : Знання, 2012. – 302 с
2. Зінченко О.А. Показники і критерії якості прибутку підприємства на етапі його використання / О.А. Зінченко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 7. – С. 106–111.
3. Офіційний веб-сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Довганюк А.О. – студентка

Науковий керівник к.е.н., доц. Шевченко А.М.

Черкаський державний технологічний університет

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Пенсійне страхування є важливою складовою соціальної політики держави, яка спрямована на задоволення потреб людей. За участю держави відбувається визначення соціально-економічних параметрів системи пенсійного страхування – розміри страхових внесків і пенсійних виплат, право на їх одержання. Соціальне страхування покликане забезпечити захист людини від соціальних ризиків, тобто ризиків, пов'язаних із суспільною діяльністю людини, її здоров'ям, матеріальним забезпеченням у старості.

Початком розроблення національного законодавства з пенсійного забезпечення та нової стратегії соціального захисту стало схвалення 5 листопада 1991 року Верховною Радою України Закону “Про пенсійне забезпечення”. Розроблення базового пенсійного законодавства завершилося 9 липня 2003 року з ухваленням Верховною Радою України законів “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” та “Про недержавне пенсійне забезпечення”, яким було остаточно визначено трирівневу структуру пенсійної системи.

Система пенсійного забезпечення складається з трьох рівнів. Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні, а саме солідарна та накопичувальна, становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Другий та третій рівні системи пенсійного забезпечення, тобто солідарна система та система недержавного пенсійного страхування, в Україні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення. Громадяни України можуть бути учасниками та отримувати пенсійні виплати одночасно з різних рівнів системи пенсійного забезпечення в Україні.

Після того, як економіка України почала реформуватися у напрямі переходу до різноманітності форм власності й відмови від адміністративно-командної системи управління, дедалі наочнішою стає невідповідність між усезростаючим рівнем змін в економіці та відносною стабільністю державної системи пенсійного забезпечення. Дане призвело до накопичення низки проблем і посилення кризових явищ.

Серед основних причин фінансової незбалансованості Пенсійного фонду можна виділити такі: тіньова заробітна плата та зайнятість; поширення пільг

щодо сплати пенсійних внесків, дострокового виходу на пенсію та переваг для певних категорій щодо обчислення розмірів пенсій; заборгованість із внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування підприємств, установ і організацій; постійне збільшення розмірів пенсійних виплат незалежно від фактичної сплати страхових внесків; низький рівень оплати праці, виплата заробітної плати в натуральній формі та заборгованість з її виплати звужують базу нарахування пенсійних внесків; чинна солідарна пенсійна система дуже залежить від демографічних ризиків; високий рівень демографічного навантаження на працездатне населення з боку осіб пенсійного віку.

Така ситуація призводить до зрівнялівки, до того, що у трудовій пенсії нівелюється диференціація, пов'язана зі стажем праці й розмірами попереднього заробітку. Тобто трудова пенсія перетворюється на різновид соціальної допомоги, а різні категорії пенсіонерів отримують майже однакові пенсії, хоча сплачували зовсім не однакові пенсійні внески.

Нинішня державна система пенсійного забезпечення сприяла появі великої кількості привілейованих державних пенсіонерів. У результаті виникла значна невідповідність між розмірами їхніх пенсійних внесків та величиною отримуваних ними пенсій, виплата яких відбувається за рахунок зменшення розміру пенсій у інших категорій пенсіонерів.

Отже, чинна пенсійна система породжує значне соціальне напруження. суперечить новим реаліям ринкової економіки. Наявність цих і деяких інших проблем зумовлює необхідність проведення реформи пенсійної системи України.

Система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні має дворівневу структуру: перший рівень – солідарна система, другий рівень – обов'язкова накопичувальна система.

Суб'єктами пенсійної системи згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» є страхувальники, Пенсійний фонд, уповноважений банк, підприємства, установи та організації, що здійснюють виплату і доставку пенсій, застраховані особи, страхові організації, зберігач, недержавні пенсійні фонди, Накопичувальний фонд, юридичні особи, які здійснюють управління Накопичувальним фондом.

Недержавні пенсійні фонди можуть здійснювати такі види пенсійних виплат, як пенсія на визначений строк та одноразова пенсійна виплата.

Основним джерелом формування коштів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування визначені страхові внески страхувальників – роботодавців та застрахованих осіб, асигнування державного бюджету; суми фінансових санкцій, застосованих до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів фондів, а також суми адміністративних штрафів, накладених на посадових осіб та громадян за такі

порушення; прибуток, одержаний від тимчасово вільних коштів фондів, у тому числі резерву коштів фондів, на депозитному рахунку; благодійні внески підприємств, установ, організацій та фізичних осіб; інші надходження відповідно до законодавства України.

Пенсійна реформа, що розпочалася в 2004 році запровадженням Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», передбачає: суттєве збільшення доходів осіб пенсійного віку, забезпечення максимальної залежності пенсійних виплат від персоніфікованих страхових внесків застрахованих осіб; посилення стимулів до праці та детінізації заробітної плати і зайнятості, а також заохочення застрахованих осіб до заощаджень на старість; диверсифікацію джерел фінансування пенсій шляхом поєднання внесків на соціальне страхування та обов'язкових і добровільних накопичувань.

Вирішити ці проблеми можна шляхом: розширення бази нарахувань страхових внесків за рахунок легалізації та підвищення рівня заробітної плати; запровадження єдиного соціального внеску і створення державного реєстру соціального страхування; поетапного запровадження паритетної сплати страхових внесків страхувальниками та застрахованими особами; посилення контролю і відповідальності за дотримання законодавства про оплату праці та сплату страхових внесків; перегляду пенсійного віку відповідно до зростання тривалості життя; виключення можливості ухвалення рішень про перегляд розмірів пенсій без врахування реальних можливостей бюджету Пенсійного фонду та відповідних актуальних розрахунків.

Надалі розвивати накопичувальну пенсійну систему можна через: удосконалення інфраструктури фінансового ринку; розвиток корпоративного управління та фінансових інструментів; створення програмно-технічного комплексу для функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення; удосконалення та уніфікацію податкового законодавства щодо функціонування суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення; підвищення інституційної спроможності, рівня та якості професійної підготовки суб'єктів системи пенсійного забезпечення; створення системи електронного звітування роботодавців і запровадження місячної звітності страхувальників; захист прав інституційних інвесторів.

Література:

1. Шумський В.М., Діхтерьова В.В. Формування Пенсійного фонду: реальність потенційних джерел // Фінанси України. – 2010. - №7. – С. 58
2. Сирота І.М. Право пенсійного забезпечення в Україні. Підручник 2006р – с.30;
3. Окольніков К.Д. Соціальне страхування та пенсійне забезпечення // Фінанси України. 1999. – №1. – С.56.

4. Конституція України – Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. — №30. – С.141.

Дорошенко А. – студентка 4-го курсу, гр. ФКск-134

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ткаченко Ю.В.

Черкаський державний технологічний університет

ФІНАНСУВАННЯ КООПЕРАТИВІВ: ДОСВІД УЧАСТІ В ПРОЕКТІ ЄС/ПРООН «МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК, ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ»

Важливе значення у мобілізації фінансових ресурсів і забезпеченні потреб країн, що розвиваються, для досягнення сталого розвитку мають міжнародні фінансові інститути та установи ООН, зокрема Програма розвитку ООН «ПРООН». Вона створена з метою підтримки і доповнення національних зусиль, що докладаються країнами-одержувачами допомоги при вирішенні найбільш суттєвих проблем їх економічного розвитку та сприяння їх соціальному прогресу, підвищенню рівня життя [1, с. 19].

Фінансування ПРООН-проектів розвитку в Україні протягом 2012-2015 рр. здійснювалось в основному за рахунок додаткових ресурсів, залучених від двосторонніх та багатосторонніх партнерів (частка в загальному обсязі – 93,9%) з використанням таких механізмів, як тематичні цільові фонди, цільові фонди для конкретних програм і проектів, вертикальні фонди. Частка основних (регулярних) ресурсів ПРООН становила 6,1%. Найбільшим донором є Європейська комісія, частка наданих ресурсів якої у загальному обсязі становила 52,9%, значними донорами також є Глобальний екологічний фонд (13,9%) Японія (12,1%), Данія (4,3%), Німеччина (3,4%) відповідно (рис. 1).

В Україні реалізується спільний проект ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (МРГ) – це довготривала і комплексна ініціатива зі зміцнення потенціалу, спрямована на пропагування сталого місцевого розвитку в Україні. Проект підтримує врядування за участі громад та ініціативи, впроваджені громадами, щоб покращити умови проживання людей у сільській і міській місцевості по всій країні. МРГ приділяє особливу увагу відновленню соціальної та комунальної інфраструктури у пріоритетних сферах охорони здоров'я, екології, управління водними ресурсами, покращення управління житловим сектором, енергоефективності і місцевого економічного розвитку [2].

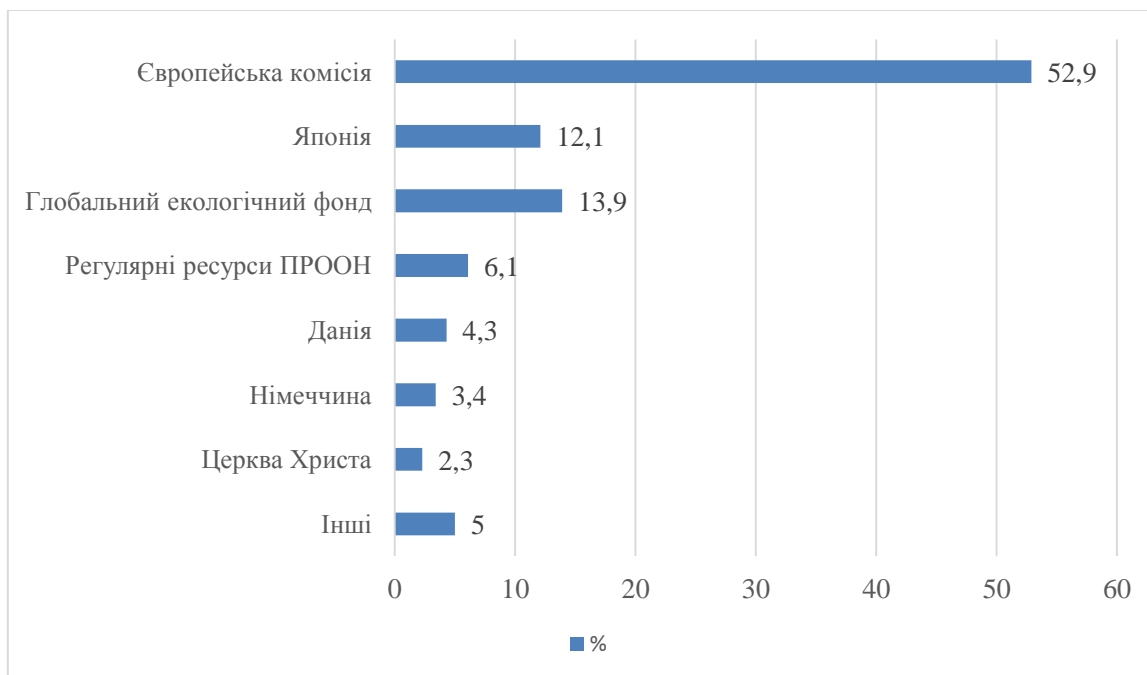

Рис. 1. Частка ресурсів донорів у фінансуванні проектів ПРООН в Україні у 2012-2015 рр. [2]

Механізм фінансування за програмою проекту ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» передбачає співфінансування мікропроектів: за рахунок членів громад (не менше 5%), за рахунок центрального та місцевих бюджетів (45%), участь МРГ/ПРООН (50%) [3].

Обсяг фінансування Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» за період 2012-2015 рр. склав 21,1 млн. грн., однак при цьому спостерігається тенденція до значного зменшення обсягу підтримки проектів (рис. 2) [4].

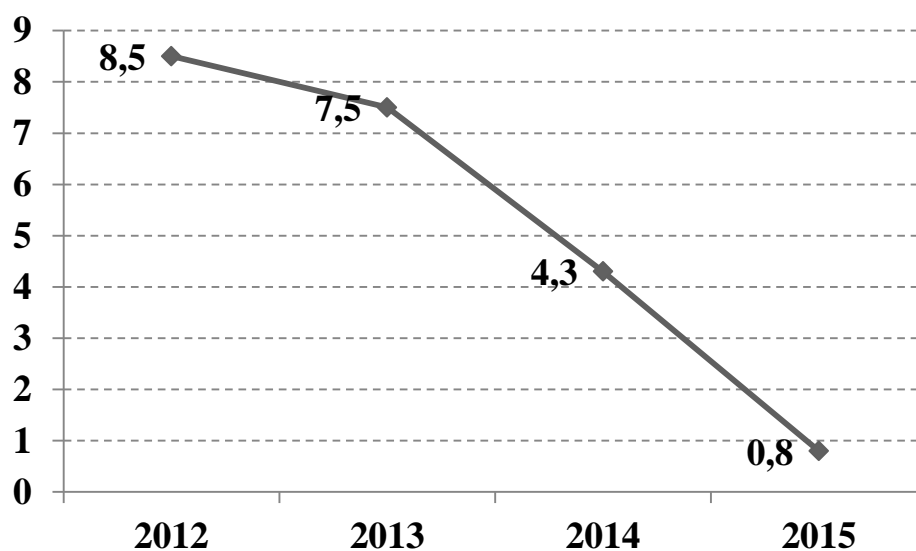

Рис. 2. Фінансування Проекту ЄС/ПРООН «МРГ» у 2012-2015 рр.

Станом на 31 грудня 2015 р. було затверджено 133 мікропроектів у сфері енергоефективності, 351 – енергозбереження, 48 – охорони здоров'я, 31 – водопостачання і 25 – економічного розвитку села, що в цілому складає 543 мікропроекти. Понад 1,9 млн. людей у сільських громадах відчують переваги від впровадження третьої фази проекту МРГ. Окрім того, майже 57 000 жителів міст відчують перевагу від впровадження 206 ініціатив із розвитку міських громад. На основі методології МРГ-III вже створено 47 кооперативів.

Проект ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» успішно реалізується на Черкащині з 2009 року та зосереджений на відновленні комунальної інфраструктури, перейнятті досвіду, інноваційному енергозбереженні та створенні багатофункціональних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в громадах-учасницях проекту [2].

В рамках проекту особливим напрямом розвитку є розвиток кооперації. Так, наявний позитивний досвід створення сільськогосподарського кооперативу у селі Черепин Корсунь-Шевченківського району. БСОК «Обрій» – це перший в КорсуньШевченківському районі кооператив, засновниками і власниками якого є члени сільської громади. Загальний бюджет Проекту склав – 330 941.00 грн., з яких: 49 641.00 грн. кошти громади; 281 300.00 грн. – грант ЄС/ПРООН [5].

В Черкаській області також у 2015 р. створено кооператив «Віліс-Молоко» в рамках проекту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду-III», загальна вартість проекту складає 756,9 тис. грн., з них кошти ЄС/ПРООН – 529 тис. грн., інша частина – кошти членів кооперативу та бюджетів різних рівнів.

Загалом в рамках проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» до кінця 2015 р. створено сім сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, які отримали підтримку на впровадження власних ініціатив у сумі понад 3 млн. грн. [4].

Таким чином, фінансування кооперативів, зокрема сільськогосподарських, є пріоритетною статтею фінансування Проектів різними міжнародними донорськими організаціями. Значний обсяг коштів на підтримку кооперації спрямовано на реалізацію мікропроектів в рамках спільного Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду».

Література:

1. Кожухова Т. В. ПРООН в Україні: механізми та тенденції фінансування проектів сталого розвитку / Т. В. Кожухова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2016. – Вип. 1. – № 60. – С. 19-28.

2. <http://cba.org.ua/ua/>.

3. УГОДА про фінансування програми «Місцевий розвиток, орієнтований на громадськість – етап III» - http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_007

4. Про Проект МРГ III [Електронний ресурс] - <http://cba.org.ua/ua/pro-nas/proekt-cba>

5. <http://cba.org.ua/two/ua/cherkassy>

Іванов В.І. – студент, гр. ФК-131

Науковий керівник – к.е.н., доц.. Шевченко А.М.

СУЧАСНІ БАНКІВСЬКІ ІННОВАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОПИТ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ

Сьогодні в банківській сфері загострюється необхідність активного впровадження інноваційних банківських продуктів і послуг, адже в умовах нестабільної економіки і політичної ситуації в державі залучення ще більшої кількості клієнтів постає задачею номер один перед банками. Відповідно, банківські інновації не лише дозволяють залучити клієнтів, вони також підвищують рівень конкурентоспроможності банку, виділяють його серед інших банків, сприяють задоволенню потреб клієнтів, що швидко змінюються під впливом науково-технічного прогресу, а також відображають рівень інтелектуального потенціалу персоналу банку, можливостей розробки інноваційних банківських продуктів та послуг.

Відповідно до більшості підходів, інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності, що виражається у вигляді нового чи удосконаленого Науковий вісник Херсонського державного університету 113 продукту або технологічного процесу, який наділено якісними перевагами при використанні та проектуванні, виробництві, збуті та який починає активно використовуватися у практичній діяльності та має суспільну перевагу.

У світовій практиці зазвичай виділяють наступні види банківських інновацій: – банківський продукт на нових сегментах ринку; – інновації як освоєння напрямів діяльності у нових сферах фінансового ринку; – нові методи управління готівкою та викорис- тання нових інформаційних технологій; – модифіковані послуги фінансового посередництва, спрямовані на зниження операційних витрат та більш ефективного управління активами та зобов'язаннями; – нові продукти в традиційних сегментах позичкових капіталів. Сьогодні банківська інновація в Україні виражається найчастіше у появі нових банківських продуктів.

На нашу думку, найбільш цікавими банків- ськими інноваціями, які могли б бути започатковані на Україні, слід уважати: 1). Депозитний проект SmartyPig

від WestBank (Великобританія), який побудований за принципом соціальної мережі – треба зареєструватися, виставити цілі, на які призначено вклад, запросити друзів. Такий вклад носить дуже конструктивний характер – людині прищеплюється звичка постійно усвідомлювати свої потреби та визначати засоби їх досягнення. 2). Проект Keep the change від Bank of America – у процесі покупки банк округлює суму, а різницю залишає клієнту на окремому ощадному рахунку. 3). CIBC Bank (Канада) створив та запропонував своїм клієнтам нову кредитну карту – «Кобренд» у співробітництві з відомою мережею ресторанів Tim Hortons. Ця інноваційна картка має кнопки, тому при здійсненні покупки або оплати рахунку в ресторані клієнт обирає потрібну йому кнопку і здійснює платіж. 4). Сервіс P2P-перекази через мобільний телефон, який представлений на ринку банківських послуг як Oborau, Hal-Cash от Bankinter, POPmoney от PNCBank. Суть його полягає в тому, що для переказу грошей не потрібно знати прізвище, банк та номер рахунку. Все, що потрібно, – зареєструватися в проекті P2P-переказів і відправити гроші парою натиснень кнопок на телефоні. Якщо телефон уже є в системі і він прив'язаний до рахунку в банку, то гроші придуть прямо на нього, а якщо номера в системі немає, то рахунок буде відкрито автоматично [8].

За останнє десятиріччя український банківський сектор також суттєво змінився, він представлений новими технологіями, продуктами та підходом до клієнта. На сьогодні найбільш розповсюдженими є такі види вітчизняних інноваційних банківських продуктів: 1) мобільний банкінг – завдяки мобільному телефону можна здійснити більшість операцій із власними рахунками, він відкриває великий спектр послуг, зокрема, залишок по рахунку, платежі, перекази коштів, кредити однієї фізичної особи іншій тощо. Як вважають експерти, мобільний телефон замінить пластикову картку як засіб платежу вже через кілька років. Саме за допомогою NFC-чипів, які вбудовані у телефон, буде відбуватися ідентифікація клієнта, тому зникне потреба в паспорті, тому що ідентифікація клієнта банком стане можливою лише за допомогою телефона. Сьогодні ця тенденція з'явилася на ринках США і Європи, де ідентифікація вже відбувається навіть за адресою електронної пошти клієнта; 2) Інтернет-банкінг – ключова новація майбутнього десятиліття, яка сьогодні пропонується клієнтам більшістю банків. Україна входить у топ-10 країн Європи за кількістю користувачів, але через низьке проникнення в регіони все ще має значний потенціал зростання Інтернет-аудиторії у майбутньому. Для банків це відкриває великі можливості, тому експерти роблять основну ставку саме на розвиток віддаленого банкінгу; 3) «зона 24» – за допомогою цього продукту клієнт може самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію фахівця call-центру, залишати заявку на одержання послуги, записатися на обслуговування в будь-яке відділення банку. Практично кожна «зона 24» оснащена банкоматом, модулем поповнення готівкою CashIn, телефоном доступу до інформаційної служби. Цей

напрямок банківської діяльності продовжує вдосконалюватися; 4) електронний залишок – упровадження даної послуги в касах банку дозволяє скоротити витрати на обіг монет, оскільки залишок менше однієї гривні зараховується на рахунок мобільного телефону клієнта або у вигляді електронного ваучера; 5) POS-термінали в торговельних мережах – на відміну від західних країн вони не призвели до глобальної революції в українському безготівковому просторі. Однак сьогоднішні 5% безготівкових операцій з платіжними картками все-таки змушують банкірів вірити в посилення цього тренда в найближчі п'ять років. У майбутньому POS-термінали будуть установлювати самі торговці, оскільки в оплату будуть прийматися не пластикові картки, а інформація з NFC-чипів, вбудованих у телефон. Тим часом термінали самообслуговування, що з'явилися кілька років тому, набирають популярності як у банківських відділеннях, так і за їхніми межами [9]. Сьогодні в Україні найбільш інноваційними банками є «ПриватБанк», «Райффайзен банк Аваль», «Альфа-Банк», «ОТП Банк» та ін. Вони вже більше десятиріччя виділяються поміж інших банків наданням таких інноваційних продуктів, як смс-банкінг та Інтернет-банкінг.

Література:

1. Банковский менеджмент / Под ред. д.э.н., проф. О.И. Лаврушина; 3-е изд., перераб. и доп. – М.: КноРус. – 2009. – 560 с.
2. Банки та банківська справа / І.Т. Балабанова, О.В. Гончарук, В.А. Боровкова [та ін.]. – СПб.: Питер, 2003. – 301с.
3. Яковенко С.Н. Фінансові інновації в діяльності комерційних банків: теоретико-економічні аспекти / С.Н. Яковенко, А.А. Тимченко // Сучасні проблеми науки та освіти. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scienceeducation.ru/pdf/2013/2/53.pdf>.
4. Єгоричева С.Б. Банківські інновації: [навч. посіб.] / С.Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.
5. Bernardo Batiz-Lazo, Kassa Woldesenbet The Dynamics of Product and Process Innovatoin in UK Banking. – New Economic Papers, 03.05.2004. 6. Банки і банківська справа: [підручник для бакалаврів] / Під ред. В.А. Боровкової; 3-тє вид., перероб. та доп. – М.: Юрайт, 2016. – 623 с.

Клименко А.І. – студентка

Науковий керівник - к.е.н, доцент Н.В.Дудченко

Черкаський державний технологічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах фінансової, соціальної і політичної нестабільності в Україні триває реформування вітчизняної пенсійної системи, якому приділяється чимало уваги. Адже пенсійне страхування займає важливе місце у соціально-економічному розвитку країни та безпосередньо впливає на рівень життя і добробут людей. Цей вид страхування є об'єктивною потребою сучасного суспільства, задовольнити яку в інший спосіб неможливо. Серед усіх видів соціального страхування саме пенсійне страхування має найбільше одержувачів виплат, що вимагає відповідних фінансових ресурсів. При цьому забезпечення заробленого людиною за період трудової діяльності рівня соціальних благ шляхом перерозподілу їх у просторі і часі покладено на Пенсійний фонд України.

Свій внесок у дослідження пенсійної проблематики зробили І. Гуменюк, О. Кириленко, Т. Колеснік-Омельченко, В. Надрага, Д. Нестеров, Н. Нижик, О. Петрушка, Н. Ткаченко.

Великі державні видатки на пенсійне забезпечення створили системний ризик для макроекономічної стабільності й загрожують уповільненням економічних реформ. Отже, потрібні стратегічні реформи пенсійної системи та ринку праці, й деякі з них вже відбулися протягом 2011-2015 рр. Таким чином, найважливіша стратегічна мета для України полягає в тому, щоб узяти пенсійні витрати під контроль та збільшити доходи шляхом підвищення пенсійного віку для жінок (що вже зроблено в ході реформ у 2011 році) та за допомогою заходів на ринку праці, спрямованих на заохочення формалізації зайнятості [1].

В Україні на сучасному етапі пенсійне забезпечення має певні особливості:

- слід відзначити вагомий вплив на діяльність Пенсійного фонду України демографічної та структурних зрушень у складі населення за ознакою працездатності;

- значне навантаження на фонд оплати праці (ставка єдиного соціального внеску для роботодавців від 36,3% до 49,7%) призводить до зростання частки заробітних плат у тіньовій економіці (за оцінками фахівців сягає більше 40% ВВП), і як наслідок впливає на зменшення доходів фондів від страхових внесків, загострює проблеми належного соціального забезпечення та викликає небажане зниження пенсійних виплат у майбутньому;

- дефіцит бюджету Пенсійного фонду впродовж останніх років (за 2014 рік власні надходження склали 68,6% загального обсягу надходжень, в тому числі негативно вплинуло ненадходження у запланованому обсязі коштів від платників, які перебувають на тимчасово непідконтрольних українській владі територіях);

- збереження диспропорцій у пенсійному забезпеченні, що обумовлені спеціальними пенсійними програмами для деяких категорій громадян, якими встановлено окремі умови пенсійного забезпечення [2].

Для України, як і для більшості країн світу, основною демографічною тенденцією поточного сторіччя по праву вважається старіння населення, яке виявляється у збільшенні питомої ваги осіб похилого віку, а також у зміні співвідношень між чисельністю поколінь. За даними державної служби статистики упродовж 1950–2010 рр. рівень старіння населення України збільшився вдвічі. Частка осіб у віці 65 років і старше в загальній чисельності населення зросла з 7,6% до 15,5%; співвідношення чисельності осіб у віці 65 років і старше з чисельністю 72 населення у віці 15–64 років збільшилося з 11,7% до 22,0%. Однак такі темпи і рівень старіння не є чимось надзвичайним, – це загальна картина для всієї Європи. Особливістю процесу старіння населення України в останні десятиріччя було те, що воно відбувалося майже виключно за рахунок зниження народжуваності, без зменшення рівня смертності [3].

За прогнозами науковців Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, співвідношення чисельності населення пенсійного та працездатного віку в Україні неминуче буде зростати - з нинішніх 40% до 76% - у 2050 році, також за середнім варіантом прогнозу упродовж 2012–2061 рр. чисельність населення країни може скоротитися з нинішніх 45,45 до 37,3 млн. осіб, тобто майже на 18%. При цьому кількість осіб віком 65 років і старше збільшиться на 2,8 млн. і сягне майже 10 млн. осіб. По відношенню до загальної чисельності населення їх питома вага зросте з 15,2% до 26%, а в співвідношенні з чисельністю населення 15-64 років – з 21,7% до 44% [4].

Сьогодні пенсійне забезпечення регулюється Конституцією України, міждержавними угодами та законодавчими актами України. Незважаючи на значну кількість реформаторських рішень, прийнятих або напрацьованих протягом останнього часу, основними завданнями залишаються, по-перше, досягнення консенсусу між законодавчою та виконавчою структурами влади щодо оновлення пенсійної системи, по-друге, здійснення державної стратегії реформи у цій галузі [5].

Динаміка середнього розміру пенсій за видами пенсій та чисельності пенсіонерів наведені в таблиці 1.

З таблиці видно, що середній розмір пенсій в Україні протягом 2007-2015

років постійно зростає, натомість чисельність пенсіонерів зменшується (за винятком 2011 та 2012 років). Розглядати динаміку середнього рівня пенсій неможливо без врахування впливу інфляції.

Таблиця 1

Динаміка середнього розміру пенсій та чисельності пенсіонерів в Україні за 2007-2015 рр.

Роки	Середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах ПФ, грн.				Чисельність пенсіонерів, тис. осіб	Ланцюгові темпи приросту, %	
	по Україні	по видах пенсій:				Середнього розміру пенсії	Чисельність пенсіонерів
		за віком	за інвалідністю	У разі втрати годувальника			
2007	478,4	497,0	435,8	339,3	13936,8	17,6	-0,8
2008	776,0	798,9	624,4	517,5	13819,0	62,2	-0,8
2009	934,3	942,7	780,7	696,6	13749,8	20,4	-0,5
2010	1032,6	1039,6	884,6	807,9	13721,1	10,5	-0,2
2011	1151,9	1156,0	1033,8	940,0	13738,0	11,6	0,1
2012	1253,3	1252,4	1164,3	1053,8	13820,5	8,8	0,6
2013	1470,7	1464,3	1359,2	1252,8	13639,7	17,3	-1,3
2014	1526,1	1521,6	1406,5	1303,8	13533,0	3,8	-0,8
2015	1581,5	1573,0	1432,1	1433,1	12147,2	3,6	-10,2

Отже, сьогодні вітчизняна система обов'язкового пенсійного страхування є багатофункціональним організмом, який працює під керівництвом Пенсійного фонду України. В сучасних умовах Пенсійний фонд України є інституцією, що здійснює формування частини фінансових ресурсів держави задля фінансування пенсійних виплат і забезпечення інвестиціями пріоритетних сфер економіки. На стабільність функціонування цієї інституції впливають такі чинники, як рівень навантаження на працездатне населення країни, вікова структура населення, рівень заробітної плати, рівень доходів громадян літнього віку, диференціація розміру пенсій та ін. З метою реалізації основних завдань сталого людського розвитку необхідний комплексний підхід до вирішення вищеперерахованих проблем, оскільки фрагментарне вирішення окремих питань призведе до розбалансування та погіршення показників діяльності Пенсійного фонду України.

Література:

1. Стратегічна доповідь щодо пенсійної реформи в Україні. Європейський центр політики та досліджень у галузі соціального забезпечення. Березень 2012 р.
2. Горна М.О. Статистичний аналіз діяльності Пенсійного фонду України / М. О. Горна // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Зб. наук.

праць. — К.: ДП «Інформ.-аналіт.агенство», – 2015. — Вип. 16. — С.157-166.

3.Публікація документів Державної служби статистики України // Режим доступу: <http://ukrstat.org>

4.Комплексний демографічний прогноз України (2012 р.), середній варіант // Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. - Режим доступу: - <http://idss.org.ua/public.html>

5. Е. Лібанова. Соціальне страхування. Ринок праці та соціальний захист : Навч. посібник // Е. Лібанова, О. Палій. – К. : Основи, 2004. – С.413-465.

Кульбашна А.Р. – студентка 2 курсу, групи ФК-151

Науковий керівник: викладач Ю.В. Вакуліна

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Процеси реформування, що тривають у системі державного управління та місцевого самоврядування України з часу здобуття незалежності, обумовили необхідність пошуку нових наукових підходів до розв'язання проблеми ефективного управління місцевими бюджетами в контексті проведення адміністративно-територіальної реформи.

Досвід економічно розвинутих країн свідчить про те, що найбільш дієвим та ефективним способом забезпечення фінансової стійкості органів місцевого самоврядування є бюджетна децентралізація, тобто розширення фінансової бази територіально-адміністративних одиниць за рахунок передачі їм потужних фінансових джерел, які раніше були закріплені як доходи центрального бюджету. Тому в проголошеній реформі бюджетних відносин, сприяння більшій фінансовій автономії місцевих бюджетів визначено одним з головних завдань [1].

Дослідження щодо визначення ролі місцевих бюджетів в процесі децентралізації органів місцевого самоврядування здійснювали відомі учені, такі як О.П. Кириленко, О.Д. Василик, К.В. Павлюк, Л.М. Бабич, Л.В. Лисяк, С.А. Буковинський, В.М. Федосов.

Сьогодні українська держава, делегувавши органам місцевого самоврядування повноваження щодо утримання та розвитку соціальної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури, фізичної культури та спорту), не забезпечила належний рівень їхнього фінансового покриття. Обсяг ресурсів місцевих бюджетів на фінансування делегованих

державою повноважень обраховується без застосування соціальних стандартів. Нормативи бюджетної забезпеченості, які застосовуються для розрахунку обсягу видатків на фінансування різних галузей, на 70-90 відсотків складаються з витрат на оплату праці, не покривають навіть мінімальну потребу у медикаментах та харчуванні і практично не враховують видатків на утримання бюджетних установ [1].

Відсутність фінансової самодостатності невеликих територіальних громад призводить до погіршення якості суспільних послуг, що ними надаються, а спрямування на виконання делегованих повноважень частини доходів 2-го кошику позбавляє такі місцеві бюджети фінансових ресурсів на виконання власних повноважень, саме за рахунок яких має здійснюватись не тільки розвиток, але й підтримка в належному стані інфраструктури місцевих громад. Вищевказане також дає підстави очікувати зменшення наявних дисбалансів та стимулювання розвитку громад шляхом проведення в Україні адміністративної реформи та укрупнення первинних громад.

Зміна адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування передбачає зміну розподілу повноважень між регіональними, районними рівнями і рівнями громад, а також зміну взаємовідносин між державним і місцевими бюджетами.

Для прикладу у Польщі внаслідок реформи адміністративно-територіального устрою була запроваджена трирівнева система: на регіональному рівні – 16 воєводств (до реформи їх було 49), на субрегіональному (районному) – 373 повіти (з них 65, що мають статус виділених міст), на місцевому рівні – 2478 гмін (громад). Переважна більшість гмін має населення від 5 до 40 тис. осіб (одночасно існує 20 сільських гмін із населенням менше 2 тис. осіб і гміна м. Варшави із населенням понад 1,6 млн. осіб). Повіти в середньому нараховують по 8 гмін і мають в середньому близько 83,2 тис. осіб (53 повіти мають населення менше 50 тис. осіб, а 82 повіти – більше 100 тис. осіб). Воєводства нараховують від 11 до 38 повітів у своєму складі і мають середню чисельність населення у 2,05 млн. осіб. Внаслідок реформи на місцевому та повітовому рівні було зосереджено 65 % повноважень, на регіональному – 30 %, на центральному (загальнодержавному) – лише 5 %. До повноважень гміни належать: регулювання послуг житлово-комунального господарства (водопостачання та водовідведення, централізоване опалення, збір твердих побутових відходів тощо), утримання (будівництво) місцевих доріг та вулиць, міський громадський транспорт, початкова освіта, базові функції соціальної сфери та охорони здоров'я [3].

Процес реформування адміністративно-територіального устрою країни доцільно здійснювати поступово, шляхом збільшення сільських та селищних рад, об'єднання їх у потужні територіальні громади. На підставі досліджень, що

проводилися фахівцями Світового банку, встановлено, що в самодостатній територіальній громаді мінімальна кількість мешканців повинна бути приблизно 5000-6000 жителів. Такі територіальні громади повинні мати стабільну фінансову базу [4, с.50].

Адміністративно-територіальною реформою планується запровадження нової моделі формування місцевих бюджетів шляхом переходу до бюджетного планування на рівні району та адміністративно-територіальної одиниці, в якій частка дотацій не перевищує 70% у структурі доходів бюджету. Безперечно, це посилить запас фінансової стійкості місцевих бюджетів та підвищить збалансованість бюджетної системи в цілому [2, с.46].

Розглянемо наслідки реформування та створення територіальних громад на прикладі Черкаської області, яка до реформи мала загальну кількість рад - 556, з них: міських - 16; селищних - 15; сільських - 525

Після реформи:

- Об'єднаних територіальних громад схвалених обласною радою - 93
- Об'єднаних територіальних громад включених до проекту розпорядження - 44

Станом на 01.01.2017 року в області діє 6 об'єднаних територіальних громад [5]:

1. Білозірська територіальна громада (Білозірська, Ірдинська сільські ради)
2. Єрківська територіальна громада (Єрківська селищна, Радчиська сільська ради)
3. Мокрокалигирська територіальна громада (Мокрокалигирська, Єлизаветська, Сухокалигирська, Ярошівська сільські ради)
4. Набутівська територіальна громада (Нетеребська, Бровахівська, Деренковецька, Драбівська, Кичинецька, Корнилівська (Кіровська), Сахнівська сільські ради)
5. Стеблівська територіальна громада (Стеблівська селищна, Дацьківська, Комарівська, Сидорівська, Шендерівська сільські ради)
6. Тальнівська територіальна громада (Тальнівська міська, Гордашівська, Здобутківська, Соколівоцька сільські ради)

Так, Білозірської територіальної громади об'єднує 2 населених пункти з чисельністю населення 8943 жителя. На території громади діє 13 закладів, що фінансуються з рахунків коштів органів місцевого самоврядування: дитячі садочки, школи, фельдшерсько-акушерський пункт та амбулаторія та інші. Обсяг доходів бюджету у 2016 році становив 8969,1 тис. грн. з них базова дотація в розмірі 2 344,7 тис. грн. Оцінка надходжень до бюджету Білозірської територіальної громади у 2015-2016 рр. наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Оцінка надходжень до бюджету Білозірської територіальної
громади у 2015-2016 рр.**

Показники	Рік		Абсолютний приріст, тис.грн	Динаміка, %
	2015	2016		
Власні ресурси, тис.грн.	3550,9	9474,8	+5923,9	+166,8
Акцизний податок, тис.грн.	250	250	0	0,0
Плата за землю, тис.грн.	1425,6	1378,5	-47,1	-3,3
Єдиний податок, тис.грн.	1187,8	1507	+319,2	+26,9
Інші податки та збори, тис.грн.	687,5	839,3	+151,8	+22,1
ПДФО, тис.грн.	0	5500	+5500	+100,0
Державна субвенція, тис.грн.	0	7336,3	+7336,3	+100,0

Джерело: складено авторами на основі джерела [5].

Як ми бачимо з таблиці 1 власні ресурси Білозірської громади в три рази перевищують суму 2015 року і становлять 9474,8 тис. грн. Також слід відзначити, що громада отримала державну субвенцію для забезпечення розвитку громади в реформенний період, а також мала змогу використовувати 60% суми ПДФО, що залишалась у місцевому бюджеті, в розмірі 5500 тис. грн. Жителі громади задоволені результатами об'єднання, оскільки отримали змогу оновити матеріально-технічне забезпечення школи, запустити шкільний автобус, відремонтувати дороги та інше.

Після внесення змін до податкового та бюджетного законодавства, основними податками, які наповнюють місцеві бюджети об'єднаних територіальних громад стали: 60% ПДФО (податку на доходи фізичних осіб), 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів, 100% єдиного податку, 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт), 100% плати за землю, 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності, 100% плати за надання адміністративних послуг та 25% екологічного податку.

Отже, реформування адміністративно-територіального устрою країни має за мету створення економічних, правових та організаційних передумов формування спроможних територіальних громад, що ефективно та в повному обсязі виконуватимуть завдання і функції місцевого самоврядування, використовуючи для цих потреб власну фінансово-матеріальну ресурсну потужність.

З метою створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних (самоврядних) і делегованих повноважень необхідно вжити низку заходів та взяти до уваги, що [6]:

- визначені законом повноваження органів місцевого самоврядування для їх здійснення мають бути забезпечені відповідними ресурсами;

- обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету розраховується на основі уніфікованих стандартів надання адміністративних та соціальних послуг;

- фінансову основу здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень становлять податки та збори, які за своєю природою зв'язані з територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Суттєво розширюються права органів місцевого самоврядування щодо визначення податкової бази та регулювання ставок оподаткування;

- не допускається надання податкових пільг, які зменшують доходи місцевих бюджетів;

- матеріальною основою місцевого самоврядування повинно бути майно, серед іншого земля, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст (комунальній власності), а також об'єкти їх спільної власності.

Література:

1. Євтушенко Н.М. Формування місцевих бюджетів в контексті бюджетної децентралізації / Н.М. Євтушенко // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_27%281%29__27

2. Косаревич Н.Б. Оцінка бюджетних показників територіальних громад в умовах їх укрупнення / Н. Б. Косаревич // Наукові праці НДФІ. – 2008. – №4. – с. 44-54.

3. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – К.: НІСД, 2016. – 61 с.

4. Петкова Л.О. Удосконалення системи міжбюджетних відносин у контексті адміністративно-територіальної реформи в Україні / Л.О. Петкова, Л.М. Задувайло // Фінанси України. - 2006. - № 9. - с. 47-55

5. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/region/item/id/23>

6. Жуков К.Є. - Проблеми формування місцевих бюджетів та основні шляхи підвищення надходжень [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://eaf.nmu.org.ua/ua/naukova_diyalnist/Internet_teziz

Корх Н.В. – студентка 5 курсу, гр. ФС-161

Науковий керівник – Березіна О.Ю., к.е.н., доц.

Черкаський державний технологічний університет

ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах підприємство є важливою ланкою економічної системи суспільства. Воно забезпечує ринок благами, сприяє розвитку здорової конкуренції, задовольняє потреби споживачів. Діяльність підприємства базується на самостійній, ініціативній, систематичній діяльності з виробництва благ і торгівлі. Основною ж його метою є отримання максимального прибутку з, бажано, мінімальними витратами та ефективного виходу з фінансово-економічної кризи.

Перехід до ринкової економіки повністю змінив умови господарської діяльності підприємств. Тому більшість підприємств на сьогодні не готові ефективно і самостійно вирішувати проблеми виживання, підтримувати стабільно виробництво, успішно працювати в умовах нестабільності, протистояти конкуренції, та отримувати достатні умови.

Кризовий стан ринку, недосконалі підходи, та механізми виробничої діяльності, реструктуризації, оновленої стратегії, а також неготовність керівництва до впровадження корінних перетворень, відсутність необхідних знань, кваліфікованого персоналу, комплексної системи управлінського обліку – ставлять підприємства у безвихідне становище.

Тому однією з головних умов успішного функціонування сучасного підприємства в умовах економічної нестабільності є впровадження у виробництво:

- досягнень науково-технічного прогресу;
- матеріалізація у новітні види продукції;
- сучасні методи організації виробництва;
- ефективний менеджмент;
- застосування нової техніки та новітніх технологій.

Державі слід залучати вивільнені людські ресурси до підприємницької діяльності. Ефективно здійснити цей крок можна виключно при лібералізації процедур ведення господарської діяльності, скоротивши процедури бухгалтерського та податкового обліку, спрощення правил ліцензування та перевірок, спрощення правил сертифікації, інших норм технічного регулювання. Окрім інших позитивних наслідків, це дозволить усунути непродуктивні витрати часу суб'єктів господарювання.

Серед першочергових оперативних кроків по сприянню розвитку та функціонування підприємства наступні:

- полегшення доступу до фінансових ресурсів шляхом зменшення облікової ставки НБУ, стабілізація курсу гривні, вдосконалення та поширення державних механізмів гарантування кредитів малого підприємництва.
- зменшення адміністративних бар'єрів для розвитку бізнесу через скорочення всіх видів контрольних перевірок, декларативний метод видачі дозволів та інші заходи дерегулювання адміністративної діяльності.
- зменшення податкового навантаження через введення єдиного соціального внеску у розмірі не більше 25 % від Фонду оплати праці, спрощеного механізму повернення ПДВ.

Література

1. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства / Іванова В.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.

2. Литвиненко Т.М. Невизначеність ринкового середовища та шляхи її локалізації/ Т.М. Литвиненко // Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць КНУ ім. Т.Г. Шевченка. – 2009. – Вип. 19. – С. 46 – 55.

Кравцова О.В. – бакалаврант

Науковий керівник – к.е.н., доц. О.Я. Маліновська

Львівський національний університет імені Івана Франка

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА РОЛЬ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В умовах ускладнення фінансово-економічної кон'юнктури кожне підприємство як учасник ринку перебуває під потенційною загрозою зниження прибутковості, неплатоспроможності, унаслідок чого його може очікувати банкрутство. У зв'язку з тим актуалізується питання вироблення стратегії і тактики ефективного фінансового управління підприємства, важливою складовою якого є активізація інноваційно-інвестиційних стратегій його діяльності.

Доцільно зауважити, що в сучасних умовах стратегія підприємства у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності набуває особливої актуальності і

важливості не лише в теоретичному, а і в практичному аспектах. Насамперед така ситуація обумовлена потребою в оновленні основних фондів через їх фізичну і моральну зношеність, необхідністю переходу до сучасних технологій або взагалі переорієнтації на випуск нової продукції.

Орієнтуючись на вищезазначене можна стверджувати, що стратегія інвестування є визначальною в системі стратегічного управління підприємством.

Інноваційно-інвестиційне стратегічне управління вирішує широкий спектр питань планування та реалізації інноваційних проектів і програм, які розраховані на якісні зміни в діяльності організації на ринку, виробництві або соціальній сфері підприємства.

Стратегія - це комплексний план, що орієнтує організацію не на сьогоднішнє, а на перспективу. Метою стратегії є забезпечення не так поточного успіху, як прискореного постійного розвитку організації в умовах конкуренції, лідерства та високих позиціях на ринку. [4]

Інноваційно-інвестиційна стратегія - один із засобів досягнення мети організації, який відрізняється від інших засобів своєю новизною, передусім для даної організації, для галузі ринку, споживачів, країни загалом.

З метою планування інноваційних процесів доцільно стратегію інновацій розглядати в комплексі з інвестиційною. Стратегія нововведень (інноваційна політика) передбачає об'єднання цілей технічної політики та політики капіталовкладень і спрямована на впровадження нових технологій і видів продукції, послуг. У цьому розумінні стратегічне управління інноваціями орієнтується на досягнення майбутніх результатів безпосередньо через інвестиційний процес.

Стратегічні управлінські рішення – це основа для розробки інноваційно-інвестиційної стратегії, які:

- орієнтовані на безперервні зміни середовища і направлені на майбутнє;
- пов'язані із залученням значних матеріальних ресурсів, широким використанням інтелектуального потенціалу;
- проявляються гнучкістю та здатні адаптуватися до змін ринкових умов;
- враховують зовнішні чинники, які неконтрольовані організацією.

Інноваційно-інвестиційна стратегія може бути спрямована на: інноваційну діяльність організації, що передбачає одержання нових продуктів, технологій і послуг; застосування нових методів НДДКР (науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи), виробництва, маркетингу й управління; перехід до нових організаційних структур; застосування нових видів ресурсів і нових підходів до використання традиційних ресурсів.

Основою розробки інноваційно-інвестиційної стратегії є такі підходи:

- визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, виходячи з цілей і завдань базисних стратегій фірми;

- скорочення кількості рівнів в управлінні з метою прискорення процесу "дослідження - виробництво - збут";

- максимальне скорочення строків розроблення інноваційних проектів і впровадження нововведень, використовуючи певні принципи організації роботи: паралельне та інтегральне вирішення інноваційних завдань. [3]

Питання інвестицій розглядають такі вчені як Карпінський Б.А., Маліновська О.Я., Амоша О.І.. Зокрема, О.Амоша виокремлює чотири групи правил, що визначають напрями дій при визначенні інноваційно-інвестиційної стратегії:

- правила, які використовуються для оцінки діяльності фірми тепер і в майбутньому;

- правила, за якими складаються відносини фірми з її оточенням. Вони визначають, які види продукції та технології фірма розроблятиме, як досягатиме переваг над конкурентами. Ці правила називаються продуктово-ринковими стратегіями;

- правила, згідно з якими встановлюються відносини та процедури всередині фірми;

- правила, за якими фірма провадить оперативну діяльність. [1]

Інфраструктура є важливим чинником, що забезпечує розроблення стратегії та її логічне завершення. Якщо не вистачає ресурсів, кваліфікації менеджерів, відповідної організаційної структури, інноваційно-інвестиційна стратегія не може бути реалізована (рис. 1).

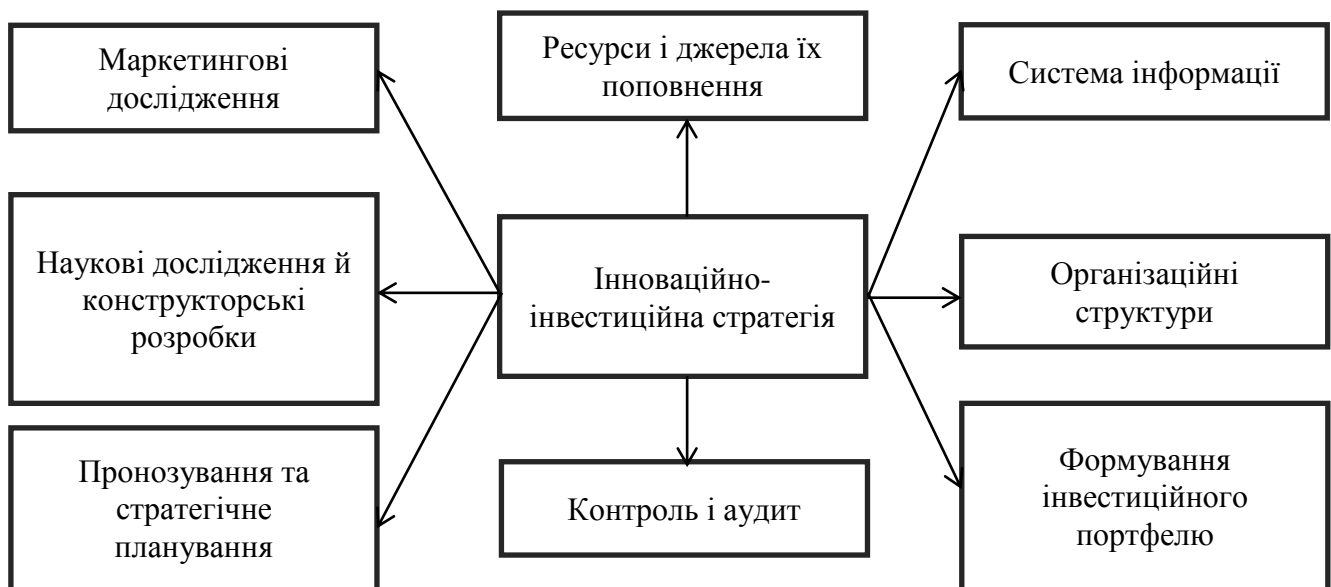

Рис.1. Інфраструктурне забезпечення інноваційно-інвестиційної стратегії [3]

Як свідчать теорія і практика, інноваційно-інвестиційні стратегії через свої особливості є, з одного боку, ефективним управлінським інструментом, а з іншого - створюють низку проблем в управлінні організацією. Інноваційно-

інвестиційні стратегії:

- прискорюють постійний розвиток організації в умовах ринку;
- забезпечують переваги в конкуренції на основі лідерства в технології, якості продукції, послуг;
- визначають позицію на ринку, набір основних товарних ліній;
- сприяють лідерству в цінах;
- створюють основу для суспільного визнання фірми (організації). [5]

З іншого боку, інноваційно-інвестиційні стратегії створюють для проектного, корпоративного, інноваційного управління складні умови, серед них, зокрема:

- підвищений рівень невизначеності кінцевих результатів за строками, витратами, якістю й ефективністю, що потребує розвитку такої специфічної функції, як управління інноваційними ризиками;
- підвищення інвестиційних ризиків проектів і особливо довготермінових, що потребує пошуку більш ризикових інверторів;
- збільшення потоку змін в організації, реалізація будь-якої інноваційної стратегії пов'язана з неминучістю перебудови (реструктуризації) організації, оскільки зміна в системі будь-якого елемента призводить до змін стану всіх інших. [3]

Таким чином, інноваційно-інвестиційна стратегія займає провідне місце та відіграє значну роль у процесі розвитку підприємств, який у свою чергу створює сприятливі умови для довготривалої, систематичної, ефективної та прибуткової діяльності вітчизняних підприємств.

В процесі дослідження була визначена роль інноваційно-інвестиційної стратегії в процесі розвитку підприємства, яка повинна вплинути на широке впровадження результатів наукових досліджень на вітчизняних підприємствах. Впровадження досліджень повинно здійснюватися за допомогою інноваційно-інвестиційної стратегії, що допоможе підвищити ефективність як економіки країни в цілому, так і окремих підприємств і галузей.

Удосконалення механізму формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства і методів її оцінки має важливе значення для управління та підвищення ефективності функціонування підприємств України у сучасних умовах вітчизняної економіки та потребує подальшого дослідження.

Література:

1. Амоша А.И. Методология оценки эффективности инноваций в угольном производстве [Текст] / Амоша А. И, Кабанов А. И, Нейенбург В. Е., Драчук Ю. З. — Донецк : ИЭП НАН Украины, 2005. — 250 с.
2. Маліновська О. Я. Перспективи підприємництва в Україні / О. Я. Маліновська, Д. Я. Максимів // Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 лист. 2011 р.,

Львів, Україна / Львівська держ. фін. академія. – Львів, 2011. – Т. 1. – С. 150-152.

3. Петренко М. Механізм формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах господарювання та методи її оцінки // Науковий вісник. - 2013. - Вип. 11 "ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ"

4. Агібалова М. Ю. Фактори вибору інноваційної стратегії підприємства [Електронний ресурс] / М. Ю. Агібалова. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/904/1/%D0%90%D0%B3%D1%96%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9C.%20%D0%AE.%20%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%20%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%83%20%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf>.

5. Ковшова І. О. Інновації в системі стратегічного розвитку підприємства [Електронний ресурс] / І. О. Ковшова, Є. В. Семенець // «Економіка. Менеджмент. Бізнес» №2(8). – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/viewFile/103/102>.

Кучер Н. О. - студентка

Науковий керівник -- д.н.держ.упр., професор Гончаренко І. Г.

Черкаський державний технологічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

В умовах реформування української економіки та поглиблення інтеграційних процесів в рамках глобалізації світової економіки, підвищується чутливість страхових компаній як окремих суб'єктів господарювання до багатого числа різних ризиків.

Страхуванню, як виду підприємницької діяльності притаманна підвищена ризикованість, що безпосередньо позначається на характері фінансових відносин у цій сфері.

Економічна безпека компанії залежить від наявності в неї ефективної системи управління ризиками, що вимагається Директивою ЄС Solvency II[1]. Згідно з Директивою ЄС Solvency II в рамках системи ризик-менеджменту страхова компанія здійснює власне оцінювання ризиків.

Ризик-менеджмент страхової компанії складається з 4 основних етапів:

1. Ідентифікація ризиків: ідентифікація ризиків по сферах (напрямах) виникнення;
2. Оцінка ризиків: оцінка ймовірності настання певних загроз (ризиків) і наслідків їх реалізації;
3. Управління ризиками: вибір інструментів і методів управління ризиками;
4. Моніторинг і контроль: оцінка поточних змін ризиків, ефективності проведення заходів впливу на ризики.

Загалом розділяють такі фінансові ризики діяльності страхових компаній: операційний, інвестиційний та ризики фінансування. Операційний ризик, у свою чергу, розділяють на страхові ризики та ризики перестраховування.

Операційний ризик включає в себе групу ризиків, що виникають в процесі поточної діяльності, це ризик прямих або непрямих втрат, викликаних помилками або недосконалістю процесів, систем в організації, помилками або недостатньою кваліфікацією персоналу організації або несприятливих зовнішніх подій нефінансової природи (наприклад, шахрайство або стихійне лихо). У це визначення входить і юридичний ризик (тобто ризик, який виникає через недотримання вимог законодавства, договорів, прийнятої практики, а також через можливість двозначного тлумачення законів та правил), але не входить стратегічний та репутаційний ризики.

Інвестиційний ризик - це ймовірність виникнення непередбачених фінансових витрат (зниження або повна втрата прибутку, витрати капіталу тощо) в ситуації невизначеності інвестиційної діяльності [2].

Ризик перестраховування — ймовірність неплатежів зі сторони перестраховика та низька якість перестраховального захисту.

Для регулювання фінансових ризиків потрібно врахувати їх поділ за сферою виникнення на внутрішні та зовнішні. Основні зовнішні ризики охоплюють інфляційний, податковий, процентний, депозитний, фондовий, кредитний ризики. Серед внутрішніх ризиків доцільно виділити ризики, пов'язані з платоспроможністю, ризики, пов'язані з фінансовою стійкістю, ризики, пов'язані з прибутковістю, ризики, пов'язані з діловою активністю та ризик банкрутства. Управління фінансовими ризиками можуть бути якісними і кількісними.

Важливу роль в управлінні фінансовими ризиками відіграє механізм мінімізації ризиків, який заснований на використанні сукупності методів і прийомів зменшення можливих фінансових втрат. До основних методів мінімізації (нейтралізації) фінансових ризиків відносяться:

1. Страховий андеррайтинг - індивідуальна оцінка ризику для визначення доцільності укладання договору й установлення адекватних умов страхування (включаючи зміну премій і модифікацію формулювань договору страхування).
2. Перерозподіл ризиків (перестраховування) - нейтралізація фінансових

ризиків шляхом часткової передачі ризику партнерам по окремих фінансових операціях. При цьому партнерам передається та частина фінансових ризиків, по яких вони мають більше можливостей нейтралізації їх негативних наслідків.

3. Резервування - формування й використання коштів спеціального резерву (фонду) спрямованого на фінансування заходів, націлених на мінімізацію ризиків страхувальників, що надходять до страховика і технічних ризиків страховика.

4. Диверсифікація фінансових ризиків – це розподіл ризиків для перешкоджання їх концентрації. У якості основних форм диверсифікованості фінансових ризиків можуть бути використані наступні її напрямки: диверсифікація видів фінансової діяльності, диверсифікація валютного портфеля, диверсифікація депозитного портфеля, диверсифікація портфеля цінних паперів, диверсифікація програми реального інвестування.

5. Лімітування – обмеження розміру ризиків на власному утриманні з урахуванням ймовірності настання страхового випадку, очікуваного розміру страхових премій, рентабельності страхових операцій, рівня аквізаційних витрат, середньої збитковості за прийнятими на страхування ризиками, рівня кваліфікації андерайтерів та актуаріїв.

6. Хеджування - техніка й методи управління, спрямовані на зм'якшення (зменшення) несприятливих наслідків від коливань ціни шляхом купівлі-продажу форвардних контрактів (ф'ючерсів, опціонів) [3, 4].

Узагальнюючи розгляд основних проблемних аспектів управління фінансовими ризиками страхових компаній в Україні, можна зробити висновок, що перспективним напрямом дослідження у цій сфері є питання вибору методів оцінки, аналізу та нейтралізації фінансових ризиків страхових компаній. Для досягнення головної мети економічної безпеки страховій компанії необхідно: прогнозувати можливі загрози економічній безпеці; організувати превентивні заходи щодо зниження можливих загроз; виявляти, аналізувати і оцінювати виниклі реальні загрози економічній безпеці; ухвалювати рішення і організувати діяльність з реагування на виниклі загрози; постійно вдосконалювати систему забезпечення економічної безпеки.

Література:

1. Олійник В.М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дис. докт. ек. наук: 08.00.08 / Олійник В.М. – Суми, 2016. – 507 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/2133/D_Oliynyk_2.pdf

2. Рудь І.В. Управління фінансовими ризиками страхових компаній / І.В. Рудь, Г. В. П'ятківська // Науковий вісник Вінницького національного аграрного університету

3. Уколов А.И. Управление рисками страховой организации [Текст]: учебное пособие / А.И. Уколов. – Москва: Директ-Медиа, 2014. – 466 с.

4. Черкаський І.Б. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті економічної безпеки / І.Б. Черкаський, Л.М. Ремньова, Л.Д. Лебединська // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1: Економіка. – 2013. - Вип. 4. – С. 16–23.

Кучеренко А.Т. — студент 4 курсу, гр. ФК-131

Науковий керівник — Рудь О.В., ст. викладач кафедри фінансів

Черкаський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податкова система відіграє провідну роль у формуванні доходів держави та визначає економічні й соціальні аспекти її функціонування. Зокрема, в сучасних умовах податки складають близько 80% доходів зведеного бюджету України. В той же час, вплив податкової конкуренції наразі доповнюється негативними чинниками, зокрема, такими як політична нестабільність, військова агресія, якої зазнала наша країна та корупція. Як наслідок, формування податкових надходжень доходів бюджетів значно ускладнюється.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів функціонування вітчизняної податкової системи присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, зокрема А.М. Соколовської, А.І. Крисоватого, А.П. Вишневського, О.М. Десятнюк та ін. Незважаючи на значні здобутки в цій сфері досліджень, багато проблем до цього часу залишаються не вирішеними та потребують ретельних досліджень.

В умовах кризового стану економіки України проблеми функціонування податкової системи загострилися й потребують знаходження напрямів їх рішення. Саме тому побудова оптимальної податкової системи — це одна з головних умов ефективного функціонування економіки і фінансів, оскільки через податки здійснюється найтісніший зв'язок між державою і юридичними та фізичними особами щодо формування, розподілу й використання їх доходів.

Розбалансованість податкової системи України створює нерівномірне податкове навантаження, призводить до збільшення тіньового сектору економіки, сприяє ухиленню від оподаткування, та, як результат, зменшення податкових надходжень.

На нашу думку, ключовими проблемами існуючої податкової системи є:

нестабільність законодавчої бази, що визначає механізм функціонування вітчизняної податкової системи; надмірне податкове навантаження та його нерівномірний розподіл між платниками податків; необґрунтована структура пільг; механізм справляння та адміністрування ПДВ. Проаналізуємо зазначені вище проблеми.

Наразі стабільність правового регулювання оподаткування відсутня, а діюча нормативно-правова база непрозора та заплутана [1]. Незважаючи на кодифікацію податкового законодавства та прийняття Податкового кодексу ще 02.12.2010 року, внесення змін до нього продовжується до цього часу, багато законодавчих змін схвалюється внаслідок лобіювання певних інтересів [3].

Громіздке й суперечливе законодавство спричиняє ускладнення податкових процедур і правил, призводить до порушення балансу прав і відповідальності між платниками податків і податковими органами, і — як результат — зумовлює незахищеність податкової системи від некомпетентності та зловживань [4].

Проблеми в даній сфері погіршують інвестиційний клімат в Україні та негативно впливають на притік капіталу в країну. Відповідно до рейтингу звіту *Doing Business 2017* [2], Україна займає 70 місце в рейтингу за захищеністю інвесторів (на рівні з такими країнами, як Узбекистан, Бангладеш, Сербія) та має індекс 5,7 з 10 можливих. Узагальнюючим показником, що характеризує податкову систему в цілому, є показник обтяжливості. Сукупне податкове навантаження в нашій державі майже вдвічі перевищує цей показник для групи країн, до яких належить Україна за рівнем ВВП на душу населення, та дискримінує власних товаровиробників порівняно з іноземними конкурентами. Втім, обтяжливість податкової системи України визначається не так величиною податкових ставок, як складністю й нестабільністю вітчизняної системи податкового законодавства. За даними звіту *Doing Business 2017*, на оформлення і сплату податків компанії щороку витрачають по 355,5 годин робочого часу й мають зробити 5 платежів за рік. Для порівняння: у Польщі даний показник становить 271 годин, тобто майже в 1,5 рази менший, в Естонії витрати часу на оформлення податків складають 84 години, а платежів потрібно зробити 8. Такі витрати часу на їх оформлення і сплату, безперечно, стримують розвиток підприємницької активності, а отже, і конкуренції на ринках товарів і послуг. В той же час варто зазначити, що в Україні спостерігається тенденція позитивних змін в оподаткуванні. У звіті *Doing Business 2008* для України був наведений показник 2085 годин, що майже в 8 разів перевищує теперішній.

Підприємства змушені вести подвійний облік — бухгалтерський і податковий, щомісяця готувати численні звіти, впроваджувати нові та дорогі засоби автоматизації облікової роботи, відстежувати часті зміни нормативної бази. Методи обчислення податків встановлено в законодавчих актах та

обумовлено в інструкціях Державної фіскальної служби України, але часто надто складні алгоритми обчислення податків перетворюються на широке поле для помилок і зловживань, як із боку платників, так і з боку податківців [1].

Податковий тягар розподіляється між платниками різних галузей нерівномірно, а практику надання податкових пільг не можна визнати справедливою. Необґрунтована структура пільг сприяє посиленню ринкової влади тих учасників, які користуються податковими преференціями, та, навпаки, обмежує конкурентоспроможність інших.

В Україні набула поширення практика, коли тягар податкового тиску перекладається на ті підприємства, які працюють легально й доволі прибутково. Це спонукає керівників таких компаній шукати шляхи отримання податкових пільг, замість того щоби підвищувати ефективність роботи своїх підприємств. У результаті пільгами користувалися підприємства й галузі, що спроможні вийти із кризи й розвиватися й без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. А ринково орієнтовані підприємства, що потребують фінансової підтримки для освоєння нових ринків, технологій, продуктів, навпаки, змушені платити більшу частину податків.

Розглянувши наявні проблеми, можна зробити висновок, що основними завданнями вдосконалення податкової системи в Україні мають бути:

- вдосконалення законодавчої бази;
- недопущення корупційних схем щодо розподілу податкових пільг та сплати податків;
- запровадження громадського контролю за діяльністю Державної фіскальної служби України шляхом передачі громадськості можливості доступу до податкової інформації;
- підключення фіскальних органів до публічних реєстрів;
- удосконалення процедури відповідальності платників податків та примусового стягнення податкового боргу;
- детінізація доходів суб'єктів господарювання та фізичних осіб, що у свою чергу збільшить податкові надходження до бюджетів;
- зменшення податкового навантаження на платників.

Лише внаслідок здійснення реальної податкової реформи можлива докорінна зміна відносин між платниками та державою з приводу нарахування та сплати податків. Тому необхідно, з одного боку, наполегливо запроваджувати механізми, що дозволяють збирати податки безособово й унеможливають ухиляння, а з іншого — законодавчі (зокрема, конституційні) обмеження на загальний обсяг перерозподілу.

Загалом, збільшення надходжень за абсолютною величиною має стати одним із позитивних наслідків податкової реформи. Але, на відміну від інших способів досягнення такого результату, реформа має привести до нього через

зростання економіки та добровільну детінізацію.

Література:

1. Коломієць Н.О. Проблеми та необхідність реформування податкової системи // Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. — 2013. — № 4. — С. 83–87.
2. Doing Business 2017. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine#paying-taxes>
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Ісаченкова О.Г., Шляхи удосконалення податкової системи України / Ісаченкова О.Г., Шунькіна Г.О. // Формування ринкових відносин в Україні. — 2011. — № 1(6). — С. 45–47

Куракса Д.С. — студент 4 курсу, гр. ФКск-134

Науковий керівник – к.е.н., доцент. А.М. Шевченко

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ ТА ЇХ ЛІКВІДАЦІЯ

Тема проблемних кредитів є надзвичайно актуальною в наш час, тому що проблемні кредити – це безумовно негативне явище для роботи банківської системи країни, а також для економіки країни в цілому. При збільшенні кількості проблемних кредитів не можливе економічне зростання.

Проблемні кредити - це кредити, за якими своєчасно не проведені один чи кілька платежів, значно знизилась ліквідність і ринкова вартість забезпечення, виникли обставини, які роблять сумнівним виконання позичальником своїх зобов'язань [1].

Проблемні кредити у більшості випадків не виникають раптово. Кредит підпадає під категорію "проблемного" і потребує застосування заходів, спрямованих на мінімізацію втрат банку, у випадку несвоєчасного погашення позичальником відсотків і заборгованості за кредитом.

Для забезпечення максимального рівня доходності кредитного портфеля банки мають здійснювати постійний контроль за його станом за допомогою постійного відстеження сигналів, що свідчать про виникнення можливих ускладнень із погашенням відсотків або заборгованості за кредитом з боку позичальників у встановлений строк.

Банківська практика свідчить, що складнощі з поверненням кредитів, як правило, зумовлені погіршенням фінансового стану позичальника, що

призводить до збільшення рівня ризику кредитної операції.

Інформацію про погіршення фінансового стану позичальника можна отримати з фінансових звітів, контактів із позичальником, внутрішніх і зовнішніх джерел інформації.

У випадку виникнення простроченої заборгованості за кредитом підвищується ризик того, що позичальник не зможе погасити заборгованість за кредитом, унаслідок чого банк зазнає збитків.

Виникнення проблемної заборгованості за кредитом, як правило, зумовлене дією різноманітних факторів, які можуть бути пов'язані з діяльністю банку, з діяльністю позичальника або з макроекономічними процесами (зовнішні фактори)

Оскільки повністю уникнути втрат за кредитними операціями неможливо, інколи їх розглядають як вартість ведення банківського бізнесу.

Серед заходів впливу на скорочення проблемної кредитної заборгованості банків можна виділити: Установлення та стягнення штрафних санкцій з позичальників, які мали б стимулювати їх вчасно та в повному обсязі погашати кредитну заборгованість; Санація, тобто розробка системи заходів, що провадяться для запобігання банкрутству підприємств; Призначення тимчасової адміністрації за участю працівників банку; Реструктуризація банківських активів шляхом зменшення кредитного портфеля і збільшення інвестиційного; Сек'юритизація кредитів - дрібні, неліквідні кредити, ідентичні за характером, строками і дохідністю об'єднуються в один пакет, на основі якого випускаються цінні папери, що продаються кінцевим інвесторам.

Сек'юритизації, як правило, є залучення більш дешевого фінансування на ринку, а також покращення своїх фінансових показників (наприклад, показників адекватності капіталу за рахунок зменшення ризикованості активів).

До основних методів, які можуть застосовуватися банками щодо повернення наданих кредитних ресурсів, слід віднести: 1) реабілітацію проблемної заборгованості - розробку спільного з позичальником плану заходів щодо повернення кредиту; 2) ліквідацію проблемної заборгованості - повернення кредиту шляхом проведення процедури банкрутства та продажу активів позичальника [2].

У разі, якщо позичальник і банк впевнені, що фінансові труднощі - це тимчасове явище, банківські установи можуть пропонувати клієнтам реабілітацію кредитної заборгованості.

Можливими варіантами домовленості між банком і позичальником щодо погашення проблемної заборгованості є: 1) відстрочення (продлонгація) сплати основної суми боргу за кредитом на певний період без продовження строку дії кредиту; 2) відстрочення сплати основної суми боргу за кредитом на певний період з продовженням строку дії кредиту; 3) відстрочення сплати основної суми боргу та процентів за ним на певний визначений період; 4) продовження

строку дії кредитного договору, при чому розмір щомісячних платежів залишається незмінним; 5) перекредитування - покриття заборгованості в одному банку за рахунок додаткового кредиту, отриманого на вигідних умовах у іншому банку.

У разі тимчасових фінансових ускладнень у позичальника, внаслідок чого він тимчасово не може своєчасно виконувати свої зобов'язання, передбачені кредитним договором, у повному обсязі, банк може надати позичальнику відстрочку (здійснити пролонгацію) у погашенні кредиту (або окремих його частин) за умови дотримання пріоритетності позиції банку щодо дохідності та забезпеченості операцій.

Відстрочка надається у виняткових випадках за наявності: 1) об'єктивних причин, що тимчасово роблять неможливим виконання позичальником своїх зобов'язань (затримка надходжень за розрахунками за укладеними договорами чи контрактами, дія чинників непереборної сили, хвороба фізичної особи тощо); 2) реальних підстав у позичальника отримати кошти протягом найкоротшого строку.

Розгляд питання про пролонгацію строку, на який надано кредит (перенесення строків погашення заборгованості), здійснюється на підставі письмового клопотання позичальника.

Можливість та умови пролонгації визначаються лише за рішенням кредитного комітету банку, що має відповідні повноваження, та не має суперечити програмам кредитування, вимогам внутрішніх положень та кредитної політики банку.

Після аналізу клопотання позичальника приймається рішення щодо можливості чи неможливості пролонгації кредиту.

У разі, якщо кредитна операція класифікована як "сумнівна" або "безнадійна", пролонгація такого кредиту проводиться виключно за рішенням кредитного комітету головного банку.

Якщо забезпечення за кредитною операцією викликає сумнів відносно гарантій повного погашення заборгованості, пролонгація такої кредитної операції може проводитися за умови заміни існуючого або надання додаткового забезпечення [3].

Перед пролонгацією кредитного договору, забезпеченням повернення якого є порука, необхідно отримати згоду від поручителя з обов'язковим оформленням додаткової угоди до договору поруки.

У разі пролонгації кредитного договору, забезпеченням повернення якого є застава (іпотека, порука тощо), здійснюється укладання додаткових угод до договорів забезпечення. Пролонгація кредиту оформляється додатковою угодою до кредитного договору між позичальником і банком, яка є невід'ємною частиною кредитного договору.

Перекредитування, як правило, використовується у банківській практиці

при погашенні стандартної заборгованості позичальників.

Основними причинами невикористання клієнтами перекредитування є:
1) погана інформованість позичальників про можливість перекредитування;
2) додаткові витрати на оформлення нового кредиту (за розгляд кредитної заявки, відкриття і ведення рахунку, страхування, оцінювання житла, нотаріальне посвідчення угод тощо);
3) перешкоди щодо майбутньої застави вже заставленого майна.

Європейський ринок роботи з проблемною заборгованістю характеризується різноманіттям послуг та схем співробітництва з позичальниками. Сучасний колекторський бізнес в європейських країнах відрізняється за своїми масштабами. Значна частина ринку належить великим компаніям, які мають свої представництва та філії в більшості країн Євросоюзу.

Література:

1. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. / Л. О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
2. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – 314 с.
3. Слобода Л. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ. – 2011. – №4. – С. 46 – 51.
4. Герасименко Р. Проблемні позики та прогнозування їх частки в кредитному портфелі банку / Р. Герасименко, М. Дегтярьова // Вісник НБУ. – 2012. – №4. – С. 40 – 46.

Лисенко К.В. — студентка 5 курсу, гр. ФКМ-161

Науковий керівник – д.н.держ.упр., проф. І.Г. Гончаренко

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Сучасні процеси та проблеми економічного характеру в національній економіці перешкоджають повноцінному розвитку ринку страхування життя та поглиблюються в результаті фінансово-економічної кризи. За таких умов особливої актуальності набуває дослідження питань функціонування та подальшого розвитку ринку перестраховування життя як вагомого чинника забезпечення додаткових гарантій убезпечення життя внаслідок настання

непередбачуваних ситуацій, вирішення соціальних проблем у суспільстві.

Для ринку перестраховування життя в Україні характерний низький рівень капіталізації, незначна ємність перестраховального поля, висока частка зовнішнього перестраховування. Тому потребують детального вивчення проблеми функціонування вітчизняного ринку перестраховування життя та шляхи їх вирішення з метою підвищення ефективності його розвитку. [1]

В Україні перестраховування здійснюють переважно страхові компанії. Пояснюється це тим, що чинне страхове законодавство нашої країни не виокремлює перестраховиків як суб'єктів страхового ринку від звичайних страховиків, хоча, як свідчить світовий досвід, вимоги, що висуваються до компаній, які займаються власне перестраховальною діяльністю, значно вищі, адже, по-перше, перестраховики здійснюють страхування самих професійних страховиків і вже тому перестраховування як різновид діяльності вимагає якнайвищої кваліфікації, професіоналізму, виваженості та відповідальності; по-друге, перестраховики перебирають на себе досить великі, часто катастрофічні, ризики. Тому економічні результати перестраховування є надзвичайно важливою запорукою соціально-економічної стабільності системи. [2]

Загалом, кількість страхових компаній станом на 30.09.2016 становила 323, з яких 43 зі страхування життя ("Life") та 280 страхових компаній, що здійснювали страхування, інше, ніж страхування життя ("non-Life"). Кількість страхових компаній станом на 30.09.2015 становила 368, а станом на 30.09.2014 – 389. За січень – вересень 2016 року в порівнянні з аналогічним періодом 2015 року кількість страхових компаній зменшилась на 45 страхових компаній, а в порівнянні з 2014 р. їх кількість зменшилась на 66. Така тенденція виникла внаслідок складної економічної ситуації в країні та свідчить про неспроможність страховиків втриматись на ринку в кризових умовах. [3]

Кризові явища в економіці особливо відчутно позначилися на розвитку ринку страхування і перестраховування життя, оскільки ефективність довгострокового страхування, яким і є страхування життя, можливе тільки в умовах фінансової стабільності економічного розвитку. До основних проблем, що гальмують розвиток ринку перестраховування життя, належать: низький рівень соціально- економічного розвитку держави; фінансова нестабільність економіки; непрогнозованість та низький розвиток фінансового ринку; недосконалість чинного законодавства в галузі страхування життя; низька страхова культура населення, низький рівень доходів населення; нерозвиненість страхових продуктів зі страхування життя, інфраструктури ринку; низький рівень капіталізації страховиків зі страхування життя, недостатня їх фінансово- економічна стійкості. [4, 166]

Впродовж останніх років вітчизняні страховики значну частину ризиків (близько 30 %) перестраховують у постійних партнерів – перестраховиків Німеччини та Великобританії, рейтинг яких за проведеними Нацкомфінпослуг

аналізом якісних змін щодо укладання договорів перестраховування за кордоном знаходиться на високому інвестиційному рівні. Відтік суттєвої частини інвестиційного капіталу за кордон пояснюється декількома причинами. По-перше, на ринку перестраховування життя в Україні не створено відповідного сприятливого інституціонального середовища для розміщення ризиків зі страхування життя. Внаслідок того, що страховики зі страхування життя мають невеликі можливості перестраховування ризиків в межах України, то існує необхідність перестраховування за кордоном. По-друге, переважна частина страховиків зі страхування життя є компаніями з іноземним капіталом, і вони працюють задля задоволення інтересів материнської компанії. Тобто, переважна частина управлінських рішень, що стосується перестраховування ризиків орієнтована на перестраховика-нерезидента. По-третє, в Україні відсутні чітко визначені законодавчі обмеження передачі ризику в перестраховування за видами страхування життя. [4, 167]

Аналізуючи основні тенденції функціонування ринку перестраховування життя, можна стверджувати, що впродовж останніх років суттєвих позитивних змін на ринку не відбувається. Розвиток цього сегмента перестраховального ринку характеризується:

- підвищенням рівня коефіцієнта перестраховальних виплат, що має високе значення за договорами вихідного перестраховування життя та свідчить про зростання ролі перестраховування в діяльності страховиків;
- мізерною часткою вихідного перестраховування з страхування життя в сукупності валових премій страхового ринку із тенденцією до скорочення, яка зумовлена низьким рівнем розвитку страхування життя в Україні;
- низьким рівнем платоспроможності перестраховиків-резидентів, невиконанням ними зобов'язань за договорами перестраховування в результаті кризових явищ у вітчизняній економіці.

З метою підвищення ефективності функціонування ринку перестраховування життя в Україні доцільно:

- розробити антикризову стратегію розвитку страхового і перестраховального ринків з метою забезпечення гарантій страхових (перестраховальних) виплат в умовах нестабільності ринкового середовища;
- відновити довіру населення до страхування життя, покращити рівень страхової культури та підвищити рівень розвитку страхування життя;
- посилити вимоги до мінімальних нормативів власного капіталу страховиків, що створить умови для розміщення ризиків у вітчизняних перестраховиків та збереження коштів в національній економіці.

Реалізація запропонованих пріоритетів розвитку ринку перестраховування життя у вітчизняній практиці сприятиме підвищенню ефективності перестраховування життя, а відтак задоволенню потреб страховиків у додатковому захисті їхніх майнових інтересів, пов'язаних із відшкодуванням

збитків в разі втрати здоров'я, працездатності чи життя страхувальника, досягненням ним пенсійного віку, та забезпеченню економічної стабільності й загального добробуту. [1]

Література:

1. Кнейслер О. В. Проблемні аспекти функціонування ринку перестраховування життя в Україні / Ольга Володимирівна Кнейслер. // ВІСНИК ДонНУЕТ. – 2012.
2. Базилевич В. Д. Страхування / В. Д. Базилевич, О. Ф. Філонюк, К. С. Базилевич, [та ін.] ; за ред.: В. Д. Базилевич. – Київ : Знання, 2008. – 1019 с.
3. Підсумки діяльності страхових компаній [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://forinsurer.com>.
4. Козьма І. І. Сучасний стан розвитку ринку страхування життя в Україні / І. І. Козьма. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – №1. – С. 165–170.

Лоцман С.В., Салогуб Я.Ю. – студенти 2 курсу, гр. ФК-151

Науковий керівник – к.е.н., викладач кафедри фінансів І.М. Серватинська

Черкаський державний технологічний університет

СТАН ДОХІДНОЇ ТА ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИН ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет – це основний фінансовий документ країни від ефективності формування та виконання якого залежить соціально-економічне становище в країні та якість життя і праці громадян.

Проблематика державного бюджету є надзвичайно актуальною як серед вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, вагомий внесок у розвиток теорії бюджетних відносин зробили такі відомі зарубіжні вчені, як Ш. Бланкарт, А. Вагнер, К. Ерроу, Дж. М. Кейнс, П. Самуельсон та інші. Проблематика державного бюджету України, а саме його збалансованість, ефективність політики бюджетного планування та прогнозування висвітлено в наукових працях вітчизняних науковців, зокрема: О. Василика, О. Кириленко, І. Луніної, В. Опаріна, Ю. Пасічника, В. Федосова, С. Юрія та інших. Враховуючи значний науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, проблема державного бюджету залишається актуальною та потребує продовження наукових пошуків із вирішення окресленої проблематики.

Згідно ст. 2 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ), бюджет – це план

формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади АР Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1, с. 4]. У Конституції України, ст. 95 пояснюється, що виключно законами України встановлюються: Державний бюджет України і бюджетна система України; система оподаткування, податки і збори» ... «законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків» ... «держава прагне до збалансованості бюджету України»[2, с. 26 – 27].

Згідно ст. 2, пн. 13 БКУ, видатки бюджету: « – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу, надання кредитів з бюджету та інше». Відповідно до пн. 23 БКУ, доходи бюджету: « – податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України» [1, с. 6 – 7].

Необхідно зауважити, що упродовж 2015 – 2016 рр. основними напрямами бюджетної політики України були та залишаються [3]:

1. забезпечення збалансованості;
2. забезпечення пріоритетного спрямування бюджетних коштів на оборону та правоохоронну діяльність;
3. оптимізація структури і чисельності військових формувань та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
4. реформування правоохоронних органів, усунення дублювання функцій та уточнення повноважень, оптимізація їх структури і чисельності;
5. належне соціальне забезпечення військовослужбовців;
6. відновлення зруйнованої інфраструктури східних регіонів України.

Оскільки податки виступають основним джерелом наповнення Державного бюджету проаналізуємо основні напрями податкової політики в Україні упродовж 2015 – 2016 рр. [3]:

1. зниження податкового навантаження на фонд оплати праці;
2. посилення боротьби із схемами ухилення від сплати податків юридичними і фізичними особами;
3. адаптація податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу та зменшення податкових перешкод для закордонних інвестицій.

Отже, розглянувши основні напрями бюджетної та податкової політики України можна зробити висновок, що актуальною залишається проблема збалансованості Державного бюджету України, мілітаризація економіки, проблема тіньових фінансових ресурсів, зокрема і на ринку праці, значний податковий тиск на платників податків та дублювання повноважень органів виконавчої влади.

Проаналізуємо дохідну та видаткову частини Державного бюджету України впродовж 2014 – 2016 рр. для того щоб виявити основні прогалини бюджетного процесу, табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз динаміки та структури доходів Державного бюджету України за 2012 – 2014 рр.

млрд. грн.

Показники	Роки						Відхилення 2016/2014 рр.		Відхилення 2016/2015 рр.	
	2014	%	2015	%	2016	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Всього	357084	100	534695	100	616275	100	+ 259191	72,6	+81580	15,3
I. Податкові надходження	280178	78,5	409417	76,6	503879	81,8	+ 223701	79,8	+94462	23,1
II. Неподаткові надходження	68355	19,1	120006	22,4	103635	16,8	+ 35280	51,6	-16371	-13,6
III. Доходи від операцій з капіталом	0,888	0,25	0,171	0,032	0,191	0,031	- 0,697	-78,5	+0,02	11,7
IV. Від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	5382	1,51	1800,3	0,34	4109,4	0,67	- 1272,6	-23,6	+2309,1	128,3
V. Цільові фонди	0,162	0,04	0,155	0,03	0,288	0,05	0,126	77,8	+0,133	85,8
VI. Офіційні трансферти	2117,0	0,59	3144,0	0,59	4171,6	0,68	+2055	97,1	+1027,6	32,7

Джерело: розраховано авторами на основі звітів про Державний бюджет на відповідний рік (Відомості Верховної Ради України).

Згідно даних таблиці 1, динаміка доходів Державного бюджету України є позитивною. Так, упродовж 2014 – 2016 рр. доходи збільшилися на 259,2 млрд. грн. або 72,6 %. Переважаюча частина доходів бюджету формується на 75-80 % за рахунок податкових надходжень. Зокрема, податкові надходження за досліджуваний період збільшилися на 223,7 млрд. грн. або 79,8 %.

Необхідно зауважити, що такий «скачок» динаміки надходжень до Державного бюджету за 2016/2014 рр. відбувся за рахунок того, що базою порівняння є 2014 р., який виявився надзвичайно складним для держави, усі макроекономічні показники зазнали суттєвого погіршення. Вже упродовж 2015 – 2016 рр. і до сьогодні відбувається відбудова вітчизняної економіки та налагодження соціально-економічного розвитку.

Третє місце за джерелами наповнення бюджету належить доходам від урядів зарубіжних країн, у 2016/2015 рр. дана стаття доходів збільшилася на 2,3 млрд. грн., або 128 % - це означає, що уряд у період соціально-економічної кризи звертався по фінансову допомогу до країн ЄС, однак, мова йде не лише

про відновлення економіки, а й про її милітаризацію з метою захисту своєї територіальної незалежності у зв'язку з конфліктом на Сході.

Проаналізуємо динаміку та структуру видаткової частини бюджету, табл.2.

Таблиця 2

**Аналіз динаміки та структури видатків
Державного бюджету України за 2014 – 2016 рр.**

млрд. грн.

Показники	Роки						Відхилення 2016/2014 рр.		Відхилення 2016/2015 рр.	
	2014	%	2015	%	2016	%	млрд. грн	%	млрд. грн	%
Всього	430,217	100	577,101	100	684,852	100	254,635	59,2	107,751	18,7
Загальнодержавні функції	65,826	15,3	103,116	17,9	117,925	17,2	52,099	79,1	14,809	14,4
Оборона	27,363	6,4	52,005	9,0	59,349	8,7	31,986	116,9	7,344	14,1
Громадський контроль та безпека	44,619	10,4	54,643	9,5	71,671	10,5	27,052	60,6	17,028	
Економічна діяльність	34,411	8,0	37,135	6,4	31,412	4,6	-2,999	-8,7	-5,774	-15,5
Освіта	28,677	6,7	30,186	5,2	34,825	5,1	6,148	21,4	4,639	15,4
Соціальний захист та соціальне забезпечення	80,558	18,7	103,700	17,9	151,965	22,2	71,407	88,6	48,265	46,5
Міжбюджетні трансферти	130,601	30,4	173,979	30,1	195,395	28,5	64,794	49,6	21,416	12,3
Інші статті	18,162	4,2	22,337	3,9	22,310	3,2	4,148	22,8	-0,027	-0,12
Кредитування	4,92		2,95		1,66		-3,26	-66,3	-1,29	-43,7
Дефіцит	78,052		45,167		70,130		-7,922	-10,1	24,963	55,3

Джерело: розраховано авторами на основі звітів про Державний бюджет на відповідний рік (Відомості Верховної Ради України).

Згідно з даними таблиці 2, обсяг видатків упродовж 2014 – 2016 рр. систематично зростав, так, збільшення становило 254,6 млрд. грн. або 59,2 %.

Позитивною динамікою є зменшення кредитування Державного бюджету України в сумі -3,26 млрд. грн. – це означає, що держава в особі уряду намагається власними силами, із залученням вітчизняних економічних потужностей вирішити проблеми не збалансованості бюджетних коштів. Дефіцит упродовж 2016/2014 рр. зменшився на 7,9 млрд. грн. або 10,1 %, однак, суттєво зріс у 2016/2015 рр. на 24,9 млрд. грн. або 55,3 %.

Ключовими статтями видатків упродовж аналізованого періоду стали: 1) загальнодержавні функції 15-17 %, соціальний захист та соціальне забезпечення 18-22 %, громадський контроль та безпека 10 %.

Значну частку в складі Державного бюджету займають міжбюджетні

трансфери близько 30 % - це означає, що в країні налагоджена система міжбюджетних відносин, що дозволяє ефективно розподіляти кошти між різними ланками бюджетної системи.

Таким чином, за підсумками розрахунків з'ясовано, що бюджет є дефіцитним, динаміка збільшення видатків перевищує динаміку доходів. З метою поліпшення ефективності формування та використання коштів державного бюджету пропонується вжити заходів із поліпшення політики планування та прогнозування доходів та видатків, посилити державний контроль за цільовим використанням коштів із залученням громадськості, зменшити обсяг тіньового сегмента ринку праці за рахунок зменшення податкового тиску на платників податків. Сприяти залученню інвестицій.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доп. станом на 12.05.14 р. – К.: Паливода А. В., 2014. – 176 с.
2. Конституція України. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» № 2222 – VI від 8.12.2004 р. від 28 червня 1996 р. – К.: Велес, 2008. – 48 с.
3. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями бюджетної політики на 2016 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DH20V7LA.html

Лукач А.А. – студент

Науковий керівник: Комарова І.В., к.е.н., доцент

ТОВ “Бердянський університет менеджменту і бізнесу”

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В ринковій економіці ключовим завданням кожного підприємства є максимізація прибутку, який залежить від величини отримуваних доходів і вироблених витрат. Саме дохід є основним показником, що характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства, є чинником стабільності існування і прогресу підприємства. Галузь, що характеризується високими доходами, залишається привабливою для створення нових підприємств і таким чином, для посилення конкурентної боротьби.

Сучасний стан економіки і фінансової сфери України характеризується тенденціями до значного зниження рівня доходів суб'єктів господарювання. В

кінцевому підсумку такий стан може призвести до зменшення прибутковості діяльності підприємств чи навіть їх збитковості. Тому існує певна необхідність дослідження умов функціонування підприємств, особливостей формування їх доходів і їх впливу на темпи і пропорції суспільного відтворення. Простежуючи динаміку розвитку підприємств України за 2012 – 2015 рр., видно, що кількість суб'єктів господарювання (підприємств, установ, організацій) поступово знижується (табл.1). Така динаміка вказує на те, що в умовах нестабільної економічної ситуації, постійних змін інституціональних чинників її функціонування, підвищення цін, виникають ускладнення, особливо для великих та середніх підприємств, їх ефективного функціонування та внеску у розвиток підприємницької діяльності України в цілому.

Таблиця 1

Кількість суб'єктів господарювання за їх розмірами за 2012-2015 рр.¹

Рік	Усього кількість підприємств, од.	З них підприємства, од.			
		Великі	Середні	Малі	Мікропідприємства
2012	364935	698	20189	344048	286461
2013	393327	659	18859	373809	318477
2014	341001	497	15906	324598	278922
2015	343440	423	15203	327814	284241

Складено на основі матеріалів, поданих у джерелі [1, 2]

Процес формування доходів підприємств залежить від багатьох чинників внутрішнього та зовнішнього характеру. (рис. 1) [3]

Зовнішні та внутрішні чинники тісно взаємозв'язані. Ступінь їх впливу на формування прибутку залежить від їх співвідношення, стадії життєвого циклу підприємства, а також компетенції його менеджерів.

Динаміка доходів підприємств України за видами економічної діяльності вказує на погіршення результатів їх фінансової діяльності в більшості галузей (табл. 2). Так, за 2012 – I півріччя 2016 рр. від'ємний результат спостерігається майже за всіма показниками, найбільш збитковими є промисловість, будівництво, та операції з нерухомим майном. Це свідчить про банкрутство та ліквідацію багатьох великих та малих підприємств, що й призводить до зменшення їх кількості.

¹ Дані наведено без банків, бюджетних установ та з урахуванням статистичної інформації по фізичних особах-підприємцях

Рис. 1. Чинники, що впливають на формування доходів підприємств

Таблиця 2

**Чистий прибуток (збиток) підприємств України
за видами економічної діяльності у 2012 – I півріччя 2016 рр.²**

млн.грн.

Види економічної діяльності	2012	2013	2014	2015	I півріччя 2016
Сільське, лісове та рибне господарство	26787,2	14984,5	21481,3	102849,1	-349,3
Промисловість	2592,4	-4181,1	-178730,9	-188267,9	-11855,9
Будівництво	-1012,7	-5893,2	-27948,8	-25861,9	-1300,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	210,6	-13248,5	-133219,4	-88161,0	-371,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3127,7	-1423,4	-22591,6	-17847,8	4966,9
Тимчасове розміщення й організація харчування	-984,3	-1416,7	-6641,9	-6874,9	-584,4
Інформація та телекомунікації	3739,1	4881,5	-17137,1	-12590,2	-137,3

² Дані наведено без урахування результатів діяльності банків і бюджетних установ (2012-2016), тимчасово окупованої території АРК та частини зони проведення АТО (2014-2016).

Продовження таблиці 2

Фінансова та страхова діяльність	10769,4	5157,1	-5550,3	-9573,5	-1253,8
Операції з нерухомим майном	-9338	-10192,2	-105425,7	-64369,0	-10617,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	-1820,2	-8390,3	-100347,2	-48656,0	31360,4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3576,4	-1555,2	-9543,2	-9860,6	267,0
Освіта	112,8	119,0	62,5	80,7	67,1
Охорона здоров'я та надання соц. допомоги	-77,3	-149,7	-1185,3	-1042,3	80,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-2547,6	-1495,2	-3244,0	-3566,3	-388,9
Надання інших видів послуг	-68,2	-36,3	-45,3	225,6	110,2
Разом	35067,3	-22839,7	-590066,9	-373516,0	9993,3

Складено на основі матеріалів, поданих у джерелі [2]

Для того, щоб підприємства України працювали стабільно та отримували постійний дохід, можна запропонувати наступні заходи:

- впровадити сучасні форми фінансового планування на підприємстві;
- здійснювати інтелектуальні інвестиції, спрямовані на підвищення кваліфікації працюючих;
- удосконалити податкове законодавство, зменшити податкове навантаження;
- залучати працівників до участі у формуванні доходів підприємства, що забезпечить стабільне зростання та розвиток підприємства;
- проводити ефективну кадрову політику.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити наступний висновок: вся діяльність підприємства спрямована на те, щоб забезпечити зростання доходу або принаймні стабілізувати його на певному рівні. Процес накопичення доходу підприємства відбувається під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього характеру. У зв'язку з політичною та економічною ситуацією в Україні спостерігається тенденція до зменшення кількості підприємств та їх доходів, що може призвести до скорочення надходжень до бюджету, зростання безробіття, навіть краху економіки країни. Для забезпечення стабільності формування доходів підприємств доцільно продовжити податкове реформування та підвищити ефективність фінансового управління на підприємствах.

Література:

1. Георгіаді Н. Г. Сучасний стан підприємницької активності в Україні [Текст] / Н. Г. Георгіаді // Ефективна економіка. – 2016. – № 3.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Н. Б. Ярошевич. — К.: Знання, 2012. — 341 с.

Масич І.О. – студентка 3 курсу, гр. ФК-141

Науковий керівник – к.е.н., доц. Дудченко Н.В.

Черкаський державний технологічний університет

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сьогодні в Україні вкрай недосконала нормативно-правова база економічної безпеки. На державному рівні вперше перелік загроз економічній безпеці сформульовано у Концепції національної безпеки України, що була схвалена ВР України в січні 1997 р., лише на сьомий рік незалежності. Враховуючи значення економічної безпеки при визначенні внутрішньої і зовнішньої економічної політики, Кабінет Міністрів України в 2014 р. розробив проект стратегії забезпечення економічної безпеки України, а роботу над національною програмою забезпечення економічної безпеки до цього часу не розпочато[5].

Проблеми фінансової безпеки держави в тій чи іншій мірі були предметом дослідження таких вчених, як Козаченко Г.В., Ляшенко О.М., Мігус І.П., Дудченко Н.В., Барановський О.І., Шевченко Л.В., Мошенський С.І.

Відмова упродовж тривалого часу від розв'язання проблем економічної безпеки призвела до зниження рівня інвестування економіки і науки, посилення залежності України від зовнішньої допомоги, скочування до криміналізації та «тінізації» багатьох сфер економіки, поширення процесу накопичення та відмивання «брудних» грошей. Економічна безпека є головною складовою національної безпеки [1, 166-168].

Головними завданнями державної політики забезпечення економічної безпеки вбачаються: розвиток внутрішнього ринку; досягнення стабільного економічного зростання та розвитку соціальної сфери; посилення фінансової безпеки шляхом розвитку фінансової сфери, виважена політика валютного регулювання та управління державним боргом; сприяння інноваційній діяльності, вдосконалення системи захисту інтелектуальної власності; детінізація соціально-економічних процесів; забезпечення національних інтересів на засадах верховенства міжнародного права, повноправної участі у

міжнародних економічних організаціях[1, 169-171].

Економічне зростання України можливе при капіталовкладеннях на рівні 20-25% від ВВП, що визначено як порогове значення інвестиційної безпеки. В 2014 р., в країні зменшено рівень капітальних вкладень: у 2014 р. - 14,4%, у 2015 р. - 12,8%, проте в 2016 р. обсяг зовнішніх інвестицій було збільшено на 6,2%, що в загальному становило 19%. Проте сумарні значення капітальних вкладень та річного приросту прямих іноземних інвестицій у 2016 р. не перевищували 17,74% від ВВП. При цьому частка інвестицій за рахунок внутрішніх джерел становила 15,95% від ВВП, за рахунок джерел поза межами держави - 1,79% від ВВП. Тобто до порогового значення не вистачає інвестиційних ресурсів як мінімум 2,26% від ВВП [2].

Обмеженість в інвестиційних ресурсах спричиняє необхідність залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Накопичений в економіці України обсяг ПІІ на 1 січня 2014 р. становив 52179,4 млн. дол. США. В розрахунку на душу населення це відповідає 193 дол. США, що є найменшим показником серед країн Центральної та Східної Європи. Для порівняння: на 1 січня 2001 р. цей показник у Білорусі становив 211 дол., Молдові - 216 дол., РФ - 239 дол., Румунії - 407 дол., Болгарії - 474 дол., Латвії - 1058 дол., Польщі - 1447 дол., Естонії - 1943 дол.

Найпривабливішими для іноземних інвесторів є такі галузі економіки України, як харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції (17,7% від накопиченого обсягу ПІІ), оптова торгівля і посередництво у торгівлі (6,9%), розробка програмного забезпечення (18,3%), фінансова діяльність (7,8%), машинобудування (9,3%), транспорт та зв'язок (6,8%). Тобто інвестиції спрямовуються переважно у некапіталомісткі галузі української економіки із швидким оборотом капіталів[2].

Найбільшими інвестиційними донорами України у 2016 р. були: Кіпр – 11 млрд дол., Нідерланди – 5 млрд дол., Німеччина – 5,4 млрд дол., Російська Федерація – 4,6 млрд дол., Австрія – 2,6 млрд дол., Велика Британія – 1,9 млрд дол., Віргінські Острови (Брит.) – 1,8 млрд дол., Франція – 1,5 млрд дол., Швейцарія – 1,5 млрд дол. та Італія – 1,15 млрд дол[2].

Варто зазначити, що зростання тіньового сектору обмежує можливості держави щодо проведення ефективної бюджетної та інвестиційної політики, негативно впливає на політичний імідж країни, заважає розвитку легальної економіки та її ринковому реформуванню. Як показує аналіз, частка прямих іноземних інвестицій з офшорних зон становить в економіці України близько 22% від всього обсягу іноземного капіталу. Найвірогідніше, цей потік іноземних інвестицій має українське походження: раніше через різні причини (з метою ухилення від сплати податків, для відмивання коштів кримінального походження тощо) його було вивезено за межі держави і тепер він повертається назад уже як іноземний інвестиційний ресурс[4].

Важливим показником фінансової безпеки є рівень внутрішніх і зовнішніх боргів. У міжнародній практиці зазвичай "безпечним" є зовнішній державний борг, якщо він не перевищує 60% від ВВП. Україна наприкінці 2015 р. і на початку 2016 р. мала прямий державний зовнішній борг відповідно на рівні 25,6% і 20,7%, а з урахуванням гарантованого державою зовнішнього боргу - відповідно 33,1% і 26,3%. З тієї ж причини (недостатні обсяги міжнародних резервів) "безпечний" рівень зовнішнього державного боргу не повинен перевищувати 30%. В Україні він близький до вказаної межі[3].

Іншим важливим показником фінансової безпеки є рівень інфляції. Останніми роками спостерігається тенденція до різкого зменшення рівня інфляції в Україні (в 2000 р. – 114,0%, в 2015 р. – 102,2%, а в 2016 р. - 101,1%). Ці дані свідчать про антиінфляційну політику НБУ, головним інструментом якої є стримування рівня монетизації.

В Україні в 2016 р. рівень монетизації становив 22,3%, що нижче порогового значення на 7,7 процентного пункту, що свідчить про недостатнє наповнення економіки грошовими ресурсами. Незважаючи на постійне підвищення рівня монетизації економіки в цілому, починаючи з 2014 р., спостерігається тенденція до зменшення рівня інфляції аж до дефляції у 2016 р.[2]. Причому дефляція свідчить і про падіння рівня прибутків від реалізації товарів на внутрішньому ринку, і про подальше падіння рівня внутрішнього споживчого попиту.

Для підвищення рівня інвестиційної безпеки необхідно:

- створити позитивний інвестиційний клімат в державі через стабілізацію його параметрів (політичних, правових, економічних, соціальних);
- оптимізувати податкове навантаження на бізнес;
- створити умови щодо переорієнтації інвестицій у реальну економіку, зменшити ставки кредитування;
- розвивати національний інвестиційний ринок, особливо вторинний ринок цінних паперів, відновити довіру населення до кредитних організацій, запровадити ефективну систему страхування інвестицій;
- підвищувати купівельну спроможність населення України.
- проводити заходи щодо детінізації економіки (за окремими експертними оцінками, тіньовий сектор в Україні досяг рівня офіційного ВВП);
- створити умови для зниження рівня корумпованості в органах влади.

Література:

1. Мошенський С. І. Інвестиційна безпека в системі забезпечення економічної безпеки держави: поняття, категорії, сутність / С. І. Мошенський // Наука молода. – 2008. – № 10. – С. 166–171.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Про затвердження методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2014 р. № 1277. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm

4. Про схвалення прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних макро-показників економічного і соціального розвитку України на 2013 і 2014 роки: Постанова Кабінету міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 907. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

Семенюк І.О. – студент ОЕФ, 2 курсу, спец. 6.030509 «Облік і аудит»

Науковий керівник – Кірданов М.Г. – к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕРЕХОДУ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ З НАЦІОНАЛЬНИХ НА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Сучасні умови діяльності підприємств напряму пов'язані з питаннями обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами, актуальність переходу обліку основних засобів на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Згідно із Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [1] основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Україна продовжує рухатись в бік гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними. Проте зараз між ними існує доволі багато відмінностей. Розглянемо детальніше наявні відмінності в обліку основних засобів.

В Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [1] основні засоби поділено на дві великі групи: 1) основні засоби; 2) інші необоротні матеріальні активи. В той же час у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [2] така класифікація відсутня і на заміну їй наведено тільки підходи до класифікації основних засобів, що дає підприємству можливість здійснювати поділ основних засобів на класи як йому потрібно, що підвищує ефективність обліку на підприємстві.

Стосовно відмінностей у видах оцінок основних засобів, то можна виділити такі відмінності. В національних стандартах відсутні визначення: поточна (відновна) вартість, балансова вартість, можлива ціна продажу, а в міжнародних стандартах: чиста вартість реалізації необоротного активу, залишкова вартість. Визначення «Залишкова вартість» за національними стандартами і «Балансова вартість» за міжнародними стандартами дуже подібні, однак друге визначення, на нашу думку, є точнішим [3].

Згідно із Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [1] передбачено використання таких методів нарахування амортизації основних засобів: 1) прямолінійний метод; 2) метод зменшення залишкової вартості; 3) виробничий метод; 4) метод прискорення зменшення залишкової вартості; 5) кумулятивний метод; для інших необоротних матеріальних активів (це необоротні активи, вартість яких не перевищує 6 000 грн., і термін використання яких перевищує один рік, або операційний цикл, якщо він довший за рік) 6) метод нарахування амортизації 50 % + 50 %; 7) метод 100 % списання. Відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [2] дозволено використання трьох методів нарахування амортизації: 1) прямолінійний метод; 2) метод зменшення залишку; 3) метод суми одиниць продукції. Міжнародні стандарти дають менший вибір методів нарахування амортизації, що спрощує облік. Отже, оскільки згідно з національними стандартами виділяють два додаткових методи нарахування амортизації і категорію інших необоротних матеріальних активів, які ще мають додаткові методи нарахування амортизації, то підходи до обліку основних засобів в Україні складніші.

Переоцінка основних засобів, згідно з національними стандартами, здійснюється за умови, якщо залишкова вартість основних засобів суттєво відрізняється від справедливої вартості (різниця у 10 % на дату складання балансу). Переоцінка одного необоротного активу призводить до переоцінки інших необоротних активів тієї ж групи. При здійсненні переоцінки суму дооцінки списують на збільшення власного капіталу у дооцінках, а уцінку – на витрати. Коли основні засоби вибувають, суми дооцінки списуються на рахунок нерозподіленого прибутку з рахунку додаткового капіталу. Переоцінка здійснюється перемноженням залишкової вартості та вартості, що амортизується, на індекс переоцінки. Індекс переоцінки визначається діленням

справедливої вартості об'єкта, що переоцінюється, на залишкову вартість об'єкта [4].

Відповідно до міжнародного стандарту, переоцінки основних засобів слід проводити з достатньою частотою, щоб балансова вартість основних засобів суттєво не відрізнялась від справедливої вартості на кінець звітної періоду. При переоцінці одного об'єкта основних засобів переоцінюють всю групу основних засобів. Дооцінка веде до збільшення іншого сукупного доходу і сумується у власному капіталі. Наступна переоцінка основних засобів потребує зміни в прибутках чи збитках [4]. Наведене свідчить про незначні відмінності в обліку переоцінки основних засобів за національними та міжнародними стандартами.

Виходячи з вище викладеного, вважаємо, що, перехід обліку основних засобів на міжнародні стандарти дасть можливість полегшити ведення обліку основних засобів і дасть користувачам повну, неупереджену та достовірну інформацію. Звісно, перехід на міжнародні стандарти лише в обліку основних засобів не дасть необхідного ефекту. Для досягнення повного ефекту, слід перевести вітчизняну систему бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти обліку.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) Основні засоби. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
3. Гармонізації системи бухгалтерського обліку основних засобів промислових підприємств України згідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%961\(19%D0%95\)_2016/article/26.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%961(19%D0%95)_2016/article/26.pdf).
4. Переоцінка основних засобів: вимоги П(С)БО та МСФЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://konf.amsfo.com.ua/pereocinka-osnovnix-zasobiv-vimogi-psbo-ta-msfz/>.

Слинько М.Ю. – студент 5 курсу, гр. ФКМ-161

Науковий керівник – д.н.держ.упр.проф., І.Г. Гончаренко

Черкаський державний технологічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Одним із ключових сегментів стабільної національної економіки є страховий ринок, адже страхування є основою суспільного розвитку, його збалансованості та стабільності. На сучасному етапі одним з найголовніших питань у страхуванні є потреба в розробці державної політики ефективного розвитку страхування, удосконалення його законодавчої та нормативної бази.

Впродовж 2015 року та 2016 року ринок страхування України перебував під тиском через складну економічну ситуацію, нестабільне операційне середовище (включаючи зміни регуляторного поля), скорочення внутрішнього попиту, а також підвищення ризиків ліквідності. Це відповідним чином позначилося на фінансових показниках страховиків та можливостях розвитку галузі, а також заклало нові орієнтири розвитку ринку.

Одним з найбільш значущих чинників впливу на розвиток страхового ринку за даний період стало очікувана зміна підзвітності, що в свою чергу може призвести до прискорення консолідаційних процесів та підвищення прозорості страховиків (за прикладом банківського сектору), а також ліквідації окремих компаній, діяльність яких не буде відповідати вимогам регулятора, або не цікава для власників і операційного менеджменту. У той же час, потенційне «очищення ринку» сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості страхового сектору в цілому при відносно невисоких втратах страхувальників (за рахунок сплачених полісів в проблемних компаніях) на перехідному етапі. [4]

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2016 становила 323, у тому числі СК "life" 1 – 43 компанії, СК "non-life" – 280 компаній, (станом на 30.09.2015 – 368 компаній, у тому числі СК "life" – 50 компаній, СК "non-life" – 318 компаній). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2016 року порівняно з аналогічним періодом 2015 року, кількість компаній зменшилася на 45 СК. (таблиця 1)[2]

Таблиця 1.

Кількість страхових компаній

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.14 р.	Станом на 31.09.15 р.	Станом на 31.09.16 р.	Абсолютне відхилення 16/15 рік
Загальна кількість	382	368	323	-45
В т.ч. СК «non-Life»	325	318	280	-38
В т.ч. СК «Life»	57	50	43	-7

Досліджуючи дане питання досить цікавим є рейтинг страхових компаній України на ринку. Звернувшись до онлайн-журналу “Forbes Україна”, в якому один із аспектів діяльності є складання рейтингів, ми проаналізуємо рейтинг найкращих страхових компаній за 2015 рік.

Forbes представляє щорічний рейтинг надійності страхових компаній. Складаючи цей рейтинг, працівники прагнули допомогти клієнтам і партнерам страховиків оцінити стан ритейлових страховиків для прийняття рішення про співпрацю з тією чи іншою компанією. Перші місця рейтингу займають дочірні підприємства міжнародних фінансових груп. Однак, якщо 2014 року йшлося про дочірніх страховиків австрійської, французька та німецької компаній, то 2015 року всі перші місця здобули компанії з австрійським і нідерландським капіталом. (таблиця 2)[5]

Страхові компанії оцінювались за наступні критеріями:

- боргове навантаження.
- ліквідність страхової компанії.
- рівень виплат.
- приріст страхових премій.
- приріст власного капіталу страхової компанії.
- входження СК до міжнародної фінансової групи (міжнародної страхової компанії).
- рівень перестраховування.
- коефіцієнт фінансової стійкості (автономії) СК.

Компанії розподілені на категорії від рівня «А» до «D» наступним чином: А – «надійний»; В – «стабільний»; С – «задовільний»; D – «поганий».

Торішні учасники топ-3 рейтингу страховиків Forbes – «АХА Страхування» і «Allianz Україна» – за підсумками 2014 року посіли, відповідно, 8 і 14 місця в рейтингу. З 24 місця на 12 піднялася компанія «Іллічівське», яка входить до СКМ.

Як і рік тому, два останні місця в рейтингу розділили одна з найстаріших страхових компаній країни АСКА й компанія «Альянс».

Тож, проаналізувавши тенденції розвитку страхового ринку останніх років, можна зробити висновок, що ринок страхових послуг в Україні перебуває на

етапі формування та поступово переймає досвід зарубіжних країн.

Література:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України (за 9 місяців 2015 року)
2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України (за 9 місяців 2016 року)
3. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2021 роки
4. Рейтингове агентство IBI-Rating <http://ibi.com.ua/UK/>
5. Журнал «Forbes Україна» Рейтинг страхових компаній України <http://forbes.net.ua/ua/business/1398567-rejting-strahovih-kompanij-2015>

Собко Н.М. – студентка 5-го курсу, гр. ФКМ-161

Науковий керівник – д.н.держ.упр.проф., І.Г. Гончаренко

Черкаський державний технологічний університет

НАКОПИЧУВАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ЙОГО НАДІЙНІСТЬ

Сьогодні, коли в країні спостерігається різкий спад економіки, є необхідність шукати найбільш сприятливі шляхи збереження і збільшення свого капіталу.

Одним з таких надійних варіантів примноження капіталу і забезпечення стабільного фінансового майбутнього, стало накопичувальне страхування життя.

Накопичувальне страхування життя — це поєднання інвестицій та страхування, що працює за принципом: страхувальник оплачує внески за договором страхування життя, які поступово накопичуються на його рахунку, а страхова компанія в цей момент примножує їх, шляхом застосування надійних інструментів інвестування. У підсумку, по закінченню терміну дії договору накопичувального страхування, страхувальник отримує свої внески і дохід від інвестицій. Якщо із страхувальником щось сталося, то страхова компанія виплатить страхову суму, яка може бути в десятки разів більше, ніж було зроблено платежів[1].

Але, як і будь-який інший інвестиційний інструмент, накопичувальне страхування життя, має свої «підводні камені» і в даному випадку, це — надійність і стабільність тієї страхової компанії.

Підхід до вибору страхової компанії, повинен здійснюватися за різними критеріями, які й складуться в одну цілісну картину, що дозволяє зробити найоптимальніший вибір:

Надійність: страхова компанія повинна працювати на фінансовому ринку мінімум 100 років — це, відповідно, досвід роботи під час двох світових воєн і безлічі економічних і фінансових криз. Маючи такий багатий досвід, напевно компанія зможе успішно пережити і інші подібні події, які і зараз є і можуть виникнути в майбутньому. Сьогодні можна знайти такого роду інформацію в офіційних рейтингах, на офіційних сайтах страхових компаній та їх партнерів.

Рейтинг групи: рекомендують компанії, які входять у фінансові групи з рейтингом не нижче «А». Мова йде про рейтинг міжнародних рейтингових агентств, таких як Standard & Poor's, Moody's, Fitch Ratings, які визначають рейтинг цілої фінансової групи. Відповідно, щоб отримати такий рейтинг, всі компанії, що входять до групи повинні відповідати достатньому рівню надійності. Забезпечити такий рівень надійності і отримати високий рейтинг здатна далеко не кожна страхова компанія.

Надання гарантій клієнтам: в Україні сьогодні можна отримати гарантії свого накопичувального страхування мінімум з трьох сторін: держава, страхова компанія і компанія з перестраховування. Держава веде активний моніторинг по діяльності страхової компанії, її інвестиційних інструментів, а також їх пропорційний розподіл. Страхова компанія здійснює розподіл фінансових коштів за різними інвестиційними напрямками. Компанія-перестраховувальник гарантує повернення ризикової частини внеску на той випадок, якщо відбудеться якийсь масштабний страховий випадок, наприклад, техногенна або природна катастрофа.

Гарантії доходу клієнтам: при укладанні договору програми накопичувального страхування життя, всім клієнтам надається гарантований дохід — дохід від інвестицій, який клієнт отримає обов'язково, незалежно від економічної ситуації в країні і незалежно від того, запрацює страхова компанія чи ні. Саме наявність такого гарантованого інвестиційного доходу приваблює багатьох людей, для яких важливо мати найвищі гарантії.

Масштаб діяльності: бажано, щоб страхова компанія працювала на світових ринках — мінімум в 20 країнах. Якщо в одній з країн виникнуть тимчасові несприятливі ситуації, то для міжнародної фінансової групи легше пережити такі часи, ніж для компанії з присутністю виключно в тій країні.

Розмір інвестиційного доходу, який змогла забезпечити страхова компанія за останні 5-10 років.

Кожен з перерахованих вище критеріїв дозволяє визначити надійність тієї чи іншої компанії, що в результаті допоможе прийняти зважене рішення і мінімізувати ризики[2].

Таблиця 1

Рейтинг страхових компаній за показником надійності

Назва страхової компанії	Рік заснування компанії	Кількість клієнтів у всьому світі	Працює	Рейтинг
Metropolitan Life Insurance Company (США)	1868	більше 100 млн	через мережу дочірніх компаній і філій, більш ніж в 50 країнах світу	Standard & Poor's «AA»
Vienna Insurance Group (Австрія)	1824	у всьому світі більше 20 млн. чоловік	Об'єднує 50 страхових компаній в 24 країнах світу	Standard & Poor's «A +»
UNIQA Group (Австрія)	1860	у всьому світі більш 9.3 млн. чоловік	в 19 країнах світу	Standard & Poor's «A-»

Для укладання договору з накопичувального страхування життя, при виборі компанії, потрібно враховувати наступні аспекти:

- перевагу потрібно надавати компаніям з іноземним капіталом, позитивною репутацією, тривалим періодом діяльності, не менше 100 років у багатьох країнах світу;
- засновники страхової компанії, керівництво та провідні менеджери повинні бути відомими і публічними людьми, про яких можна знайти всю інформацію;
- при проведенні аналізу стану страхової компанії, її власний капітал, повинен бути більше, ніж статутний капітал. Цей показник говорить про те, що компанія стабільно розвивається і росте, її діяльність є прибутковою;
- дані структури активів — це показники платоспроможності компанії;
- потрібно звертати увагу на публічність і відкритість компанії. Активна участь у різних об'єднаннях, спілках та асоціаціях є великим плюсом для компанії з накопичувального страхування життя[3].

Література:

1. Накопичувальне страхування життя та його схеми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ufin.com.ua/analit_mat/strah_gynok/152.htm, вільний. – Загл. з екрану.
2. Рейтинг надійних страхових компаній 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vseprogroshi.com.ua/rejting-nadijnih-straxovix-kompanij-2015-roku.html>, вільний. – Загл. з екрану
3. Довгострокове накопичувальне страхування і його роль у житті цивілізованої людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://5ka.at.ua/load/strakhuvannja/dovgostrokove_nakopichuvalne_strakhuvannja_i_jogo_rol_u_zhitti_civilizovanoji_ljudini_referat/58-1-0-10522, вільний. – Загл. з екрану

Ткачук А. В. – студентка 4 курсу, гр. ФК-131

Науковий керівник – к.е.н., доцент Н. В. Дудченко

Черкаський державний технологічний університет

ОТРИМАННЯ ДОДАТКОВОЇ ПЕНСІЇ У СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Дослідження діяльності недержавних пенсійних фондів зарубіжних країн свідчить, що вони виступають вагомим джерелом інвестицій в національну економіку та є невід'ємними складовими їх пенсійних систем. Становлення та функціонування НПФ в Україні відбувалося досить активно і станом на 9 березня 2017 р. налічується 63 фонди.

Як відомо, в Україні діє змішана система пенсійного забезпечення і страхування, яка базується на трьох складових – солідарній, накопичувальній та недержавній системах. Трирівнева пенсійна система гарантує, що при досягненні пенсійного віку вкладникам виплачуватиметься солідарна (першого рівня) пенсія, а також щомісячна додаткова пенсія з Накопичувального пенсійного фонду (другий рівень) і учасників недержавного пенсійного забезпечення (третій рівень).

Найбільш зрозумілим для громадян України є відкриття пенсійних депозитних рахунків у банківських установах. На відміну від недержавних пенсійних фондів і страхових організацій, пенсійні депозитні рахунки у банківських установах є доволі простим, хоча не зовсім ефективним і безпечним способом забезпечення додаткового доходу при виході на пенсію [2].

Згідно із Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду вводиться, починаючи з року, в якому буде забезпечена бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України [3].

Оскільки досягнення бездефіцитності бюджету Пенсійного фонду України можливе тільки у віддаленій перспективі, відкладається введення в дію другого рівня системи пенсійного забезпечення України. Тому з метою аналізу методів забезпечення гідного рівня життя громадян при досягненні передпенсійного віку зосередимо увагу на інструментах третього рівня пенсійної системи.

Третім рівнем системи є недержавне пенсійне забезпечення, яке базується на добровільній участі найманих працівників, роботодавців та їх об'єднань з метою збільшення пенсій для отримання громадянами додаткових пенсійних виплат. Відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», дана система може бути реалізована через:

- недержавні пенсійні фонди шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;
- страхові організації у спосіб укладення договорів страхування довічної пенсії з учасниками фонду, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- банківські установи, шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень [1].

Визначимо основні переваги та недоліки кожної з перерахованих можливостей захисту на рівні системи недержавного пенсійного забезпечення (таблиця 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки пенсійних депозитних рахунків як інструменту фінансового захисту громадян України пенсійного віку [4]

Переваги	Недоліки
Більший рівень обізнаності відносно НПФ і СК про послуги, що надаються	Не всі банки України є учасниками Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
Відносна простота відкриття депозитного пенсійного рахунку	Розмір відшкодування по вкладах, включаючи відсотки, встановлений Фондом гарантування вкладів фізичних осіб на рівні 200000 грн, може змінюватися
Встановлена гранична сума, у межах якої вкладник може повернути вклади по депозитах у разі ліквідації банку	Велику увагу слід приділяти умовам договору, таким як термін дії, можливості дострокового припинення договору й отримання нарахованих відсотків у разі такого припинення
	У разі смерті вкладника тільки сума вкладу, включаючи нараховані відсотки, сплачується спадкоємцеві вкладника
	Відсоток по вкладах фіксується в договорі й може бути змінений тільки у разі взаємної згоди сторін договору

Відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» НПФ є неприбутковою організацією, що функціонує виключно з метою накопичення пенсійних внесків учасників фонду з подальшою їх виплатою в обумовлені сторонами строки (таблиця 2).

Порівняння усіх переваг та недоліків пенсійних депозитних рахунків і накопичення пенсій у НПФ показує, що останні є більш прийнятними, так як за рахунок значної диверсифікації активів доходність діяльності НПФ може великою мірою перевищувати гарантований банківськими організаціями мінімальний дохід вкладників.

**Переваги та недоліки накопичення додаткових пенсій громадянами
України через НПФ [5]**

Переваги	Недоліки
Простота вступу в учасники НПФ	Можливість вибору способу отримання пенсії
Вільний трансфер накопичених грошових засобів між НПФ за вирахуванням витрат на такий трансфер	Дохід від діяльності НПФ не завжди може покрити інфляцію
Можливість вибору способу отримання пенсії	Пенсії виплачуються тільки впродовж фіксованого періоду часу або одноразово й не можуть виплачуватися довічно
	Оскільки НПФ є неприбутковою організацією, то може деякою мірою втрачатися мотивація на максимально ефективне управління активами НПФ
	НПФ не несе відповідальності по зобов'язаннях держави, а держава не несе відповідальності по зобов'язаннях НПФ
	Розірвати контракт з НПФ складно. Можливо при укладенні контракту з іншим НПФ, або досягши встановленого законом пенсійного віку шляхом укладення договору страхування довічної пенсії із страховою організацією або відкриття пенсійного депозитного рахунку у банку

Література:

1. Про недержавне пенсійне забезпечення : закон України від 9.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
2. Щербакова В. І. Додаткове пенсійне страхування в Україні / В. І. Щербакова // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1. – С. 96-105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_1_15
3. Комарова І. В. Діяльність недержавних пенсійних фондів в Україні / І. В. Комарова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – № 1 (17). – С. 161–165.
4. Коваль О. П. Перспективи впровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи в Україні: вплив на економічну безпеку : монографія / О. П. Коваль. – К. : НІСД, 2012. – 240 с.
5. Про недержавне пенсійне забезпечення : закон України від 9.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>

Хлівицька Є.В. – студентка 4 курсу, гр. ФКск-134

Науковий керівник – к.е.н., доц. Шевченко А.М.

Черкаський державний технологічний університет

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Керування кредитним портфелем здатне забезпечити досягнення максимального доходу при відносно низькому рівні ризику і необхідному рівні ліквідності комерційного банку. На даний момент, в умовах росту проблемних кредитів позичальників комерційних банків, питання управління кредитним портфелем стають особливо актуальними.

Вивченню організації системи управління кредитним портфелем у комерційному банку приділяли увагу такі українські вчені як В. Базилевич, В. Геєць, О. Корольов, І. Ткаченко, О. Устинко та інші. Серед зарубіжних дослідників, які внесли вклад в розробку даної проблеми, варто відзначити М. Грубера, А. Гроппелі, Е. Елтона, Дж. Лінтнера, Дж. Неймана.

Кредитний портфель банку (credit portfolio) – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики. [2]

Управління кредитним портфелем є одним з основоположних пріоритетних напрямів у діяльності банку. Оптимальний, якісний кредитний портфель впливає на ліквідність банку та його надійність. Фінансова нерівновага банків знижує загальну довіру до кредитної системи держави, а це впливає й на інші сектори економіки.

До заборгованості за кредитними операціями, що становлять кредитний портфель банку, входять:

- кредити, які надані іншим банком, та сумнівна заборгованість за ними;
- кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за овердрафтом, за факторинговими операціями, та прострочена заборгованість за факторинговими операціями;
- кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за операціями репо та ін.

Проаналізуємо динаміку кредитного портфеля у комерційних банках України за 2013-2016 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кредитного портфелю у комерційних банках України [1]

№ п/п	Банк	Кредитно-інвестиційний портфель, млн грн				Питома вага станом на 01.01.2017 р. (%)
		2013	2014	2015	2016	
1	ПРИВАТБАНК	141126,66	154919,69	171 531,37	141 169,58	41,107
2	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	29917,28	30029,78	29 446,86	38 834,27	11,308
3	АЛЬФА-БАНК	21639,74	29754,06	30 604,36	28 281,16	8,235
4	УКРСОЦБАНК	25682,49	29827,62	29 979,18	18 881,18	5,498
5	ОТП БАНК	15025,35	16225,05	14 855,59	18 218,08	5,305

Як видно з таблиці 1, динаміка кредитного портфелю п'яти провідних українських банків, за даними Українського банківського порталу, у 2013-2016 рр. була позитивною. Протягом 2013-2015 рр. розмір кредитного портфелю збільшувався, в 2016 році спостерігається незначне зменшення у таких банках як ПриватБанк – на 30361,79 млн грн, Альфа-Банк – на 2323,20 млн грн, Укрсоцбанк – на 11097,82 млн грн.

Найбільшу частку в кредитно-інвестиційному портфелі банків України станом на 01.01.2017 р. займає ПриватБанк (41,107 %). Питома вага першої топ-десятки українських банків в структурі кредитно-інвестиційному портфелю банківської системи України складає 71,453 %, інших 137 банків – 48,406 %.

Обсяг кредитного портфелю оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, в тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, яка має свій рівень дохідності та відповідний рівень ризику. [2]

Кредитний портфель банку слід розглядати не як просту сукупність наданих позичок, що є результатом хаотичного проведення активних операцій, а як структурований портфель активів, що піддається оцінці, сегментації, класифікації та управлінню, характер якого докорінно ментально заздалегідь визначається кредитною політикою — стратегією і тактикою банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку на основі принципів кредитування. [3]

Проаналізуємо якість кредитного портфелю ПАТ КБ ПриватБанк. Для аналізу якості кредитного портфелю, кредити поділяються на такі категорії:

- непрострочені і незнецінені кредити (чим вище відсоток таких надійних кредитів, тим успішніше працює банк);
- прострочені і незнецінені кредити;
- знецінені кредити.

Таблиця 2

Аналіз кредитів за кредитною якістю ПАТ КБ ПриватБанк станом на 2016 рік

	Кредити юр. особам, млн грн	Кредити фізичним особам, млн грн					Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу, млн грн
		Кредитні картки	Іпотечні кредити	Кредити на придбання авто	Споживчі кредити	Інші кредити	
Всього не прострочених та не знецінених	101 853	18 271	822	19	17	1 082	553
Всього прострочених, але не знецінених	4 267	756	163,00	1,00	3,000	58	200
Всього індивідуально знецінених кредитів	77744	1857	7114	241	68	508	1499
Резерви на знецінення	(20794)	(2866)	(2800)	(225)	(65)	(636)	(917)
Всього кредитів	163070	18018	5299	36	23	1012	1335

Як видно з таблиці 2, найбільше в ПриватБанку спостерігається не прострочених та не знецінених кредитів, тому що політика банку передбачає віднесення кожного кредиту до категорії не прострочених та не знецінених, поки не буде отримане об'єктивне свідчення того, що кредит є знеціненим. Основні фактори, які враховує банк при визначенні того, чи є кредит знеціненим, – це його прострочений статус, значні фінансові труднощі, про які свідчить фінансова інформація позичальника, зниження справедливої вартості заставного забезпечення і можливості його реалізації.

Прострочені, але не знецінені кредити – це забезпечені заставою кредити, справедлива вартість застави за якими покриває прострочені процентні платежі та виплати основної суми, крім кредитів за кредитною картою та споживчих кредитів, знецінення яких визнається після того, як вони стають простроченими понад 90 днів. [4]

Оскільки головною метою комерційного банку є отримання прибутку, і кредитні операції займають досить вагоме місце в діяльності банку взагалі, то необхідно створити всі умови для максимального і повного залучення всіх верств населення, всіх суб'єктів господарювання до кредитного процесу. Проте кредитування є досить ризикованою діяльністю, оскільки наявний ризик неповерненості позики, що в свою чергу вже виключає отримання прибутку від даної операції.

Література:

1. Асоціація українських банків. [Електронний ресурс]. – <http://aub.org.ua>
2. Глосарій банківської термінології. [Електронний ресурс]. – https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124734&cat_id=124733
3. Коваленко В. В. Коваленко Управління кредитним портфелем в умовах фінансової невизначеності функціонування банків / В.В. Коваленко // Регіональна економіка та управління. – 2016. – С. 60-63
4. Окрема фінансова звітність ПАТ КБ ПриватБанк за Міжнародними стандартами фінансової звітності та звіт незалежного аудитора від 31 грудня 2015 року. [Електронний ресурс]. – https://static.privatbank.ua/files/sud/PB_GROUP_REPORT_Ua_Cy_UKR%20final%20signed.pdf

Хлівицька Є.В., Голиш В.М. – студенти 4 курсу, гр. ФКск-134

Науковий керівник – к.е.н, викладач І.М. Серватинська

Черкаський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ЕМІСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Грошова емісія відіграє важливу роль у функціонуванні економіки, ефективно регулювання якої є запорукою стабільності системи грошового обігу в державі, оскільки в результаті непродуманої політики, може виникнути інфляція та інші кризові явища, що безпосередньо позначаються на якості життя громадян. Саме центральний банк, як емісійно-касовий центр країни, намагається забезпечити збалансованість між кількістю грошей в обігу та виробленими товарами і пропонованими послугами на ринку.

В умовах посткризового відновлення вітчизняної економіки досягти ефективної монетарної політики та стабільного не інфляційного розвитку економіки досягти складно, тому проблематика емісійної діяльності Національного банку України потребує подальшого наукового аналізу.

Дослідження окремих теоретичних та практичних аспектів реалізації емісійної діяльності відображено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі економіки та права, зокрема в працях: Є. Алісова, О. Білоус, І. Лютого, В. Пинзеника, В. Стельмаха, О. Солодкої, В. Федосова, В. Ющенко та інших. Науковці зазначають, що основні проблеми діяльності центрального банку нашої країни – Національного банку України – полягають в наступному: 1) відсутності чітко визначених цілей монетарної політики; 2) недостатньої узгодженості монетарної та економічної (фіскальної) політики; 3) послабленні

довіри суспільства до політики Національного банку України (далі – НБУ) [1, с. 531; 2].

Термін «емісія» походить від латинського «emission» – випуск. У довідниковій літературі емісія розуміється як випуск в обіг грошових знаків, цінних паперів, боргових зобов'язань. Історичні факти свідчать, що перші європейські паперові гроші у вигляді банкнот були емітовані банком Швеції (Стокгольмським банком) у 1661 р. Державне регламентування грошової емісії з'явилося в Англії в 1694 р. Правом грошової емісії банкнот був наділений Англійський банк (Bank of England) [3, с. 77-78]. Необхідно зауважити, що спершу емісійною діяльністю займалися комерційні банки, які водночас і надавали банківські послуги, однак, у другій пол. XIX ст. започатковано державне регламентування емісії грошей.

Нині, центральні банки здебільшого належать державі. У різних країнах цей банк називається по-різному: національний, центральний, резервний, народний, державний (наприклад: Австрійський національний банк, Народний банк Китаю, Шведський державний банк).

Аналіз міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність центральних банків деяких країн ЄС дозволив узагальнити та визначити ключову мету їхньої діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Основна мета діяльності центральних банків у країнах ЄС та Україні

Країна	Мета
Банк Англії	Грошова та фінансова стабільність.
Банк Італії	Забезпечення цінової стабільності.
Банк Канади	Сприяння результатам економічної діяльності та поліпшенню стандарту життя шляхом збереження низької, стійкої та передбачуваної інфляції.
Банк Німеччини	Забезпечення цінової стабільності.
Банк Франції	Забезпечення цінової стабільності.
Банк Японії	Емісія банкнот, а також валютне та грошово-кредитне регулювання. Забезпечення безперебійних розрахунків між банками та іншими фінансовими інститутами, сприяння впорядкованому функціонуванню фінансової системи.
Банк України	Забезпечення стабільності грошової одиниці України та організація грошово-кредитної політики.

Джерело: складено авторами на основі [4, с. 254].

Аналіз зарубіжного досвіду показав, що основною метою діяльності центральних банків є забезпечення цінової стабільності в країні та збалансування обсягів грошової маси в обігу.

Проаналізуємо стан готівкового обігу в зарубіжних країнах, який буде індикатором на визначення ефективності діяльності центрального банку.

У європейських країнах коефіцієнт монетизації становить від 70 до 80 %, що свідчить про достатній рівень забезпечення економіки грошовою масою. В розвинених країнах питома вага готівки в складі грошової маси складає від 5% до 10% [5, с. 93]. Якщо конкретно аналізувати темп приросту агрегату М0, що є виразником обсягу готівки в обігу, то упродовж 2013-2014 рр. у Білорусії темп приросту становив 12,2 %, у Китаї – 2,9 %, в Японії – 3,4 %, серед країн ЄС та США – темп приросту перебуває в межах від 5 до 10 % (рис. 1).

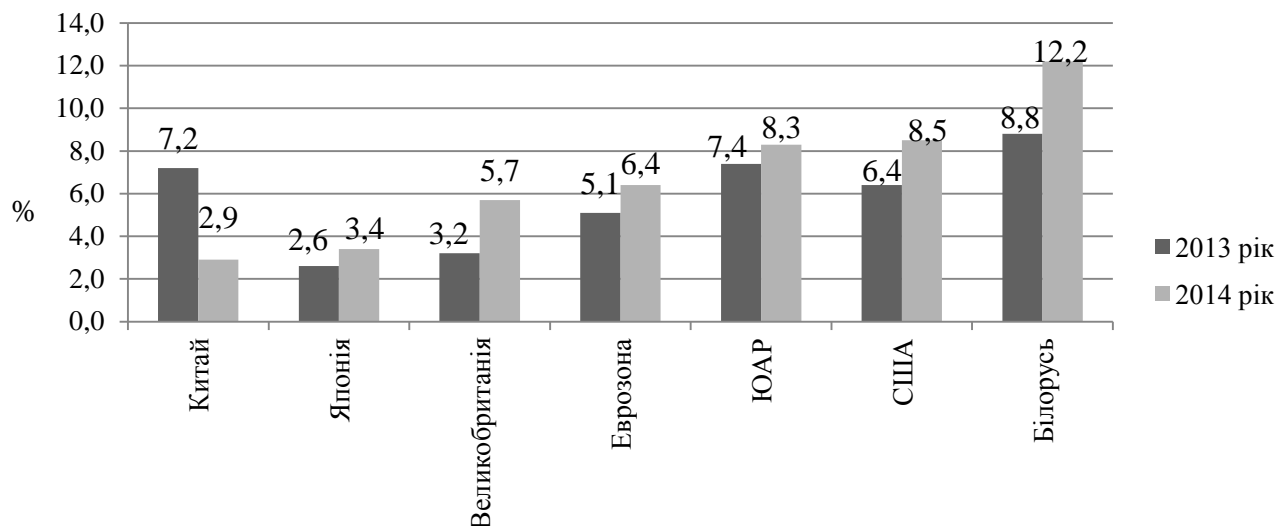

Рис. 1. Динаміка приросту/зниження агрегату М0 в окремих країнах, %
Джерело: побудовано автором на основі [6].

Щодо вітчизняної практики діяльності НБУ, то він за своїми функціями принципово не відрізняється від центральних банків інших країн, зокрема підзвітний Верховній Раді України, тобто не залежний від уряду, однак, активно співпрацює з ним. Національний банк України був створений у 1991 р. Він становить собою систему єдиного банку, що включає в себе центральний апарат та філії (територіальні управління), які діють від його імені в межах наданих їм повноважень і функцій. В Україні діяльність НБУ регулюється Конституцією України, Законом України «Про банки і банківську діяльність» і діє на підставі Закону України «Про національний банк України». НБУ виконує такі основні функції (рис. 2).

Рис. 2. Основні функції Національного банку України

Відповідно до рис. 2, однією з основних функцій є функція емісійного центру. Мова йде про те, що НБУ здійснює випуск грошей в обіг на кредитній основі, наприклад, кредитуючи комерційні банки або великі підприємства, які функціонують у ключових галузях економіки: АПК, машинобудуванні тощо.

Стабільно високий попит населення і суб'єктів господарювання на готівку щорічно призводить до збільшення її кількості в обігу.

Так, за 2014 р. кількість готівки в обігу в Україні зросла на 44,9 млрд. грн. (або на 18,9 %) і станом на 01.01.2015 р. склала 282,77 млрд. грн. У 2016 р. готівка поза банками зменшилася на 13,5 млрд. грн. (або на 4,8 %) і складала 269,3 млрд. грн. Станом на 01.01.2017 агрегат М0 зріс на 25,5 млрд. грн. (або на 9,5 %), порівняно з 2016 р., і становив 294,8 млрд. грн. (рис. 3).

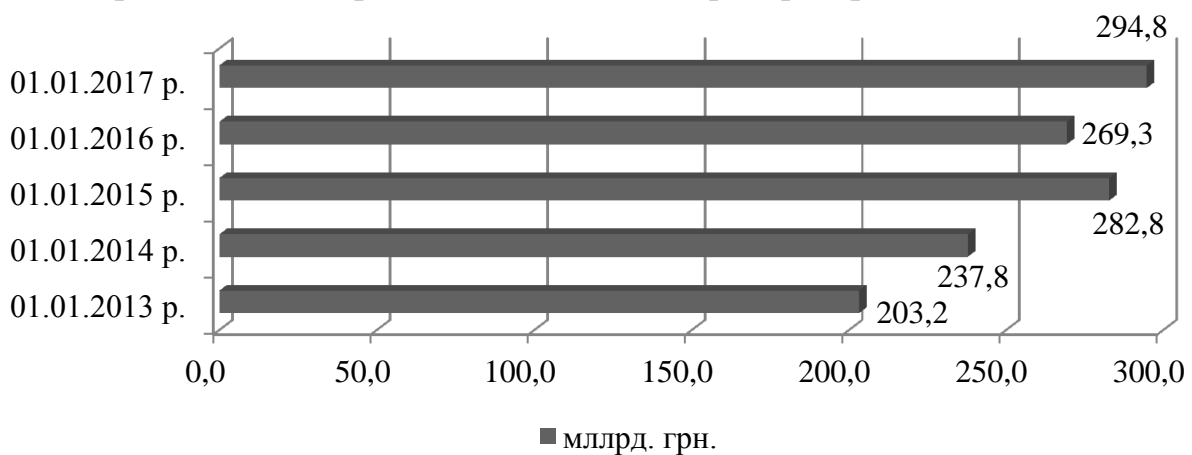

Рис. 3. Динаміка готівки поза банками станом на початок 2013-2017 рр.
Джерело: побудовано авторами на основі [7].

Як показує практика, в Україні через зниження довіри до банківської системи та низькі доходи населення, високу інфляцію та стрімкий економічний спад 29 % грошової маси обертається поза банками і не контролюється банківською системою, що суттєво перебільшує середньоєвропейські межі.

Проаналізувавши основні показники грошового обігу за останні роки, можна сказати, що обсяг готівки в обігу збільшився порівняно з попередніми роками. Проте дане зростання спостерігається не лише в Україні, а й в європейських державах (див. рис. 1). Це пояснюється тим, що готівка є універсальним засобом платежу та найлегшим у використанні для населення, однак, суттєве (надлишкове) зростання її обсягів має негативні наслідки для економіки та населення.

В результаті проведеного аналізу, пропонуємо основні напрями поліпшення діяльності НБУ:

- 1) підвищення довіри населення до діяльності НБУ та банківської системи;
- 2) визначення стратегічних цілей монетарної та грошово-кредитної політики, встановлення чітких меж відповідальності НБУ за їхнє досягнення;
- 3) забезпечення стабільних меж коливання обмінного курсу національної

грошової одиниці по відношенню до долара;

4) обмеження обсягів перерахунку фінансових ресурсів для врівноваження державного бюджету та вирішення проблем державного боргу, натомість сприяння фінансовій підтримці реального сектору економіки.

Література:

1. Лютий І.О. Банківський маркетинг : підручник / І.О. Лютий, О.О. Солодка. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 776 с.
2. Емісія в Україні призведе до гіперінфляції і поглиблення кризи : [інтерв'ю з Віктором Пензеником / спілкувалися Ю. Сколотяногий та Н. Яценко] // Дзеркало тижня. Україна – № 17 від 15 травня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS>.
3. Латковська Т.А. Фінансово-правові питання формування центральних та державних банків в Україні, країнах центральноєвропейської та англосаксонської систем права : монографія. – О. : Юрид. л-ра., 2007. – С. 77.
4. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 344 с.
5. Бова Н.В. Динаміка змін грошової маси та її вплив на формування депозитної політики банку / Н.В. Бова // «Young Scientist». - № 10 (25). – Ч. 1. – Жовтень, 2015.
6. Офіційний веб-сайт Євростату. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.
7. Річний звіт НБУ за 2013-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document>.

Черевичний Д.А. – студент 5 курсу, гр. ФС-161

Науковий керівник – к.е.н., доц. О.Ю. Березіна

Черкаський державний технологічний університет

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Центральне місце серед усіх проблем, пов'язаних зі здійсненням державного контролю, посідає проблема ефективності, оскільки її необхідно розглядати в контексті ефективності використання бюджетних коштів і державної власності, а також ефективності державного фінансового контролю.

Підвищення ефективності бюджетної політики держави та використання бюджетних коштів і державної власності, покликане необхідністю створення

нової системи державного фінансового контролю – найважливішого важелю побудови конкурентоспроможної національної економіки.

Правова невідрегульованість даного питання негативно впливає на організацію бюджетного процесу, суттєво обмежує можливості підвищення ефективності формування та витрачання державних коштів. Це призводить до відсутності в органів виконавчої влади стимулів і зацікавленості в ефективному використанні бюджетних коштів, а в Рахунковій палаті – можливості належним чином здійснювати перевірки ефективності їх використання.

Таким чином, ефективна система управління державним фінансовим контролем є базою для підвищення ефективності фінансового контролю загалом та ефективності бюджетів (дохідної та видаткової частин) на всіх рівнях бюджетної системи.

Критерії ефективності фінансового контролю – результативність, дієвість, економічність – дозволяють говорити про неї лише в загальній формі. Конкретно оцінювати практичні результати фінансового контролю допомагають розробка і використання стійких, постійних вимірників–показників. Показники відіграють подвійну роль: з одного боку, свідчать про рівень роботи контрольного органу і є основною оцінкою його роботи, а з іншого – сприяють виявленню й усуненню порушень у підконтрольного суб'єкта. Показники завжди повинні містити кількісну оцінку роботи, яку проводить контролюючий орган.

Критерії ефективності фінансового контролю мають більшу сталість, ніж показники. Це закономірно, оскільки показники більш численні та різноманітні, віддзеркалюють різні завдання конкретних перевірок, специфіку діяльності органів управління різними галузями економіки.

Звичайно, ефективність контролю не може вимірюватися лише кількістю проведених перевірок, охоплених контролем об'єктів, кількістю прийнятих за матеріалами перевірок рішень. Перебільшення ролі кількісних показників може призвести до захоплення контролеманією, формалізму, за якого величезна кількість перевірок не супроводжується фактичним усуненням недоліків і порушень [1]. Разом із тим це не означає, що такий показник зовсім не потрібно враховувати, оскільки він свідчить про систематичність контролю, завантаження контрольного органу, його активність та ініціативність.

Слід відзначити, що правильна оцінка результатів діяльності контролюючих органів пов'язана з виявленням та обліком таких показників, які характеризують витрати, що пов'язані зі здійсненням контролю. Вони містять кількість перевіряючих і кількість працівників органу, що перевіряється, які готують необхідні матеріали, витрачений тими та іншими час, повноту наданих відомостей тощо [1].

За всієї складності виділення критеріїв ефективності фінансового контролю в рамках загальної ефективності управлінської діяльності їх

визначення все ж таки можливе під час використання таких методологічних підходів.

По–перше, слід чітко розрізняти різновиди ефективності фінансового контролю. У працях окремих дослідників [2] виділяються, по–перше, макроефективність державного фінансового контролю і, по–друге, проміжну ефективність діяльності органів державного фінансового контролю.

Зокрема, макроефективність (у деяких дослідженнях вона тлумачиться як народногосподарська ефективність), на їх думку – це сума ефектів, отриманих під проведення фінансового контролю, які можна класифікувати таким чином:

- соціальний ефект;
- організаційний ефект;
- економічний ефект.

Тоді як проміжна ефективність діяльності органу державного фінансового контролю – це співвідношення економічних результатів виконання виявлених під час перевірки порушень (повернення коштів до державного бюджету, сплата штрафних санкцій, повернення коштів на бюджетні рахунки підприємств тощо) та витрат на утримання органу державного фінансового контролю [3].

З вищенаведеного слідує, що для підвищення ефективності фінансового контролю необхідно, по–перше, підвищувати якість роботи контролерів, які мають виявляти максимально можливу кількість порушень, по–друге, знижувати собівартість контрольної роботи.

Слід зазначити, що в цій роботі можуть бути і відповідні обмеження, що полягають у наступному: обсяг виявлених порушень може знижуватися мірою підвищення результативності контролю, а скорочення собівартості контрольної роботи обмежується необхідним рівнем її якості. В ідеалі фінансовий контроль повинен привести до зменшення порушень, тобто у перспективі він повинен мати профілактичний характер.

На практиці оцінка законності цільового направлення і ефективного використання державних коштів та державних фінансових ресурсів здійснюється на підставі економічного, фінансового і правового аналізу діяльності відповідних організаційних структур виробничого і невиробничого профілю, на підставі аналізу реалізації цільових комплексних програм соціально–економічного розвитку країни та цільових бюджетних програм, що здійснюється органами фінансового контролю. Відповідно в основі методичних положень для проведення такої оцінки мають бути визначення мети, предмету, об'єктів та завдань аналізу, а також встановлення термінів проведення роботи та оцінка соціально–економічних наслідків виявлених правопорушень.

Результатом оцінки законодавчого і цільового направлення і використання державних коштів має бути визначення соціально–економічних наслідків виявлених порушень. Це передбачає встановлення фактичних збитків

у вартісному виразі внаслідок скоєних порушень, характеристика моральних збитків суспільству, спричинених фінансовими і законодавчими порушеннями, а також визначення соціально-економічних наслідків скоєних порушень, що можуть проявитися у перспективі.

Однак, здійснення незалежного фінансового контролю за законністю, цільовим та ефективним використанням державних коштів та державних фінансових ресурсів неможливе без відповідного методичного забезпечення цієї виключно важливої сфери діяльності для держави.

Органи фінансового контролю здійснюють оцінку законності цільового направлення і ефективного використання державних коштів та державних фінансових ресурсів на підставі економічного, фінансового і правового аналізу діяльності відповідних організаційних структур, аналізу реалізації цільових комплексних програм соціально-економічного розвитку країни та цільових бюджетних програм. Для цього в основі методичних положень для проведення такої оцінки мають бути визначення мети, предмету, об'єктів та завдань аналізу, а також встановлення термінів проведення роботи та оцінка соціально-економічних наслідків виявлених правопорушень.

Враховуючи, що основними учасниками бюджетного процесу є бюджетні установи їх основними завданнями щодо оцінки законодавчого і цільового використання державних коштів і фінансових ресурсів мають бути: аналіз забезпечення виконання посадовими особами та колегіальними органами зазначених установ Закону України «Про Державний бюджет України», актів чинного законодавства з питань формування та ефективного використання державних бюджетних та позабюджетних коштів за цільовим призначенням; встановлення стану дотримання актів чинного законодавства при складанні кошторисів витрат, правильності і обґрунтованості кошторисних призначень, своєчасності і повноти їх виконання, дотримання фінансової дисципліни, правильності відображення фінансових операцій у бухгалтерському обліку.

Відповідальними учасниками процесу формування державних фондів є суб'єкти підприємницької діяльності незалежно від форм власності. Тому основними завданнями оцінки законодавчого і цільового направлення державних коштів і фінансових ресурсів зазначеними об'єктами мають бути: аналіз дотримання положень чинного бюджетного і податкового законодавства, інших нормативно-правових актів щодо обов'язкових відрахувань і внесків до державних фондів – бюджетного та цільових, позабюджетних, а також використання державних коштів за цільовим призначенням відповідно до актів чинного законодавства, а також аналіз правильності відображення фінансових операцій у бухгалтерському обліку і звітності, доцільного і ефективного їх витрачання.

З огляду на зазначені вище передумови підвищення ефективності державного фінансового контролю доцільне здійснення наступних заходів:

формування єдиних концептуальних засад організації державного фінансового контролю, виходячи з сучасних умов розвитку економіки України; створення єдиного правового поля розвитку системи державного фінансового контролю та законодавчого закріплення за його суб'єктами контрольних функцій; формування нових і удосконалення діючих процедур державного фінансового контролю; удосконалення методик державного фінансового контролю; оптимізація організаційних структур державного фінансового контролю; удосконалення кадрового забезпечення системи державного фінансового контролю, створення сучасної науково-дослідної і навчальної бази за міжнародними зразками; створення адекватної сучасним умовам інформаційно-комунікаційної інфраструктури; покращення матеріально-технічного і фінансового забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю.

Отже, підсумки, які можуть бути отримані в процесі аналізу матеріалів будь-якого проекту, полягають у попередженні виникнення негативних наслідків. Ще до прийняття бюджету необхідно визначити коридор, бюджетну траєкторію, за яку йому просто не можна виходити. Якщо цього не відбудеться, то згубиться бюджетна стійкість регіону або країни загалом. У подальшому завдання контролюючих органів полягатиме у тому, щоб відстежувати в динаміці зміни, які відбуваються, спираючись на певні критерії, що можуть бути вироблені з допомогою методів математичного моделювання. У цьому разі реалізуються принципи динаміки бюджету і його виконання [4].

Література:

1. Кукурудз О.М. Державний фінансовий контроль виконання місцевих бюджетів. Автореферат Дис. канд.екон.наук: 08.04.01. // О.М. Кукурудз. – К.: 2006.
2. Жуков В. А. Государственный финансовый контроль / В. А. Жуков, С.П. Опеньшев. – М., 1999. — С. 319–320.
3. Іващенко Л.А. Необхідність удосконалення контролю за впровадженням нових форм господарювання в Україні // Фінансовий контроль. – 2002. – №4. – С.29–30.
4. Дмитренко Г.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти). Дис. д.наук з держ.управління: 25.00.02. // О.В. Дмитренко. – К.: 2010.

Шевченко А.О. - студентка 4 курсу , гр. ФК-131

Науковий керівник – д.н.держ.упр., проф. Гончаренко І. Г.

Черкаського державного технологічного університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах, страховий ринок виступає значимою сферою у фінансовій системі країни. Страхування несе в собі стратегічну мету — задовольняти потреби споживачів у страховому захисті за допомогою страхових організацій, які акумулюють та ефективно використовують фінансові ресурси. В той же момент, зібрані кошти виступають у ролі важливого механізму залучення інвестицій в різні сфери економіки країни. Тому висвітлення актуальних проблем функціонування та з'ясування загальних тенденцій на страховому ринку України є необхідним для його подальшого ефективного розвитку. Характерними ознаками сучасного страхового ринку є бурхливі динамічні процеси, що, насамперед, проявляються в високих темпах, але нестабільних тенденціях його розвитку. Високі темпи, але нестабільні тенденції розвитку страхового ринку України, зростання присутності іноземних страховиків, значні потенційні можливості цього ринку і необхідність більш повного страхового забезпечення соціально-економічних потреб держави вимагають від керівників вітчизняних страхових організацій обґрунтованих, виважених та ефективних дій щодо врахування різних характеристик страхового ринку його специфіки та особливостей.

Проблемам формування та розвитку страхування та страхового ринку в Україні присвячено ряд наукових праць, зокрема таких відомих науковців, як: В. Алешіна, В. Базилевича, О. Філонюка, В. Фурмана, С.Осадця, Р. Пікус, З. Шелудько, О. Гаманкова, Н. Приказюк та інші.

Проте, недостатність розробки питань пов'язаних з сучасним станом страхового ринку визначили вибір теми дослідження та її актуальність. Адже, метою тез є виявлення сучасних тенденцій розвитку та можливих способів вирішення проблем на страховому ринку України та його окремих сегментів у забезпеченні страхового захисту та покращення соціально-економічного розвитку України. дослідження стану розвитку ринку страхових послуг, вивчення негативних чинників, які стримують його розвиток та можливих варіантів їх усунення, а також прогнозування напрямків розвитку страхового ринку України.

Страховий ринок – сфера економічних відносин, у процесі яких формується попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється акт їхньої

купівлі-продажу.[1] Учасниками страхового ринку є страхувальники, застраховані, вигодо набувачі, страховики, перестраховики, товариства взаємного страхування, страхові та перестрахові брокери, страхові агенти, актуарії, аварійні комісари, а також професійні об'єднання страховиків, страхових посередників та інших учасників страхового ринку [2].

На сьогоднішній день на ринку страхування України працює близько 300 компаній, тоді як попит на страховому ринку є незначним. Нині страховий ринок в Україні є одним з сегментів ринку фінансових послуг, що прагне динамічно розвиватися. У цілому стан страхового ринку свідчить про значний його потенціал і перспективи подальшого зростання, зокрема:

- зростання кількості видів обов'язкового страхування;
- податкові переваги порівняно з іншими секторами економіки;
- висока прибутковість страхових компаній;
- значна кількість потенційних споживачів страхових послуг;
- бажання Україні увійти в європейський простір [3].

Для загального уявлення стану страхового ринку України необхідно розглянути основні показники, які його характеризують. Це дасть змогу зробити висновок про можливості використання страхування у якості ефективного інструменту страхового захисту держави та фінансування ризиків. Так, станом на 30.09.2016 кількість страхових компаній України складала 323, з них 43 — компанії зі страхування життя та 280 страховики загальних видів страхування (табл. 1) [4]. За аналізований період, кількість страхових компаній на ринку скоротилася на 91 одиницю, що у відсотковому вираженні склало майже 22%.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні за 2012—2016 рр.

Кількість страхових компаній	2012	2013	2014	2015	2016
Загальна кількість	414	407	382	368	323
В т.ч. страхові компанії, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя	352	345	325	318	280
Страхові компанії, що здійснюють страхування життя	62	62	57	50	43

Аналізуючу страховий ринок за останні роки можна побачити, що економічна криза, яка вплинула на всі сфери економіки, позначилась і на розвитку страхування в Україні. За відсутність державної політики направленої на розвиток ринку страхових послуг, розкратане фінансове становище країни, зростання рівню недовіри населення до даного сегменту послуг — є основними проблемами на ринку страхування України. Головними напрямками його розвитку повинні стати:

- реалізація єдиного бачення стратегічного розвитку вітчизняного страхового сектору та його окремих складових;
- приведення чинного законодавства у відповідність з нормами, правилами та вимогами країн Європейського союзу;
- вдосконалення державного нагляду шляхом впровадження пруденційного нагляду за страховою діяльністю, що передбачає комплексний контроль таких параметрів діяльності страховиків, як внутрішня система управління і контролю за ризиками, прозора фінансова звітність, виявлення недоліків у діяльності страховиків на ранніх стадіях їх розвитку.

Література:

1. Страхування; підручник / керівник авт.колективу і наук. ред. С.С. Осадець, д-р екон. наук, проф. КНЕУ, 2002. – 599 с.
2. Мартиненко Л. Тенденції та перспективи розвитку ринку страхових послуг// Вісник КНУ ім. Т.Шевченка, Економіка 94-95/ 2007. - с.84-85.
3. Клименко В. Потенціал страхового ринку України //Вісник КНУ ім. Т.Шевченка, Економіка 81-82/ 2006. – с.80-82.
4. The National Commission of State Regulation of Financial Markets (2016), Consolidated reporting data 2007—2017, available at: <http://nfp.gov.ua/content/konsolidovani/zvitni/dani.html>

Юткевич А.В. – студент

Науковий керівник – ст.викл. Сита Є.М

Херсонський Національний Технічний Університет

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Практика оподаткування доходів суб'єктів малого підприємництва єдиним податком за усі роки його існування свідчить про те, що він є одним з найбільш ефективних засобів стимулювання розвитку малого підприємництва, гармонізації економічних інтересів держави і платників податків, а також забезпечення зайнятості населення.

Метою публікації є обґрунтування вибору системи оподаткування для підприємств малого бізнесу. Для досягнення цієї мети необхідно визначити такі основні завдання: обґрунтувати економічну сутність підприємств малого бізнесу; надати класифікацію підприємств залежно від їх розміру; розглянути особливості оподаткування підприємств малого бізнесу у фінансовому та

податковому обліку; узагальнити існуючі підходи щодо обліку єдиного податку; виявити переваги та недоліки, що виникають у підприємства із застосуванням спрощеної системи оподаткування; визначити можливі шляхи покращення обліку єдиного податку на підприємствах.

Малий бізнес - це діяльність будь-яких малих підприємств та окремих громадян (фізичних осіб) з метою одержання прибутку. Практично це будь-яка діяльність зазначених суб'єктів господарювання, спрямована на реалізацію власного економічного інтересу. Не обов'язково це має бути особливо ризикова та інноваційна діяльність на засадах повної економічної відповідальності. На нашу думку, саме в цьому якісному чиннику й полягає різниця між поняттями "мале підприємництво" і "малий бізнес". На жаль, ці поняття не розмежовуються ні в економічній літературі, ні на практиці.

Малі підприємства - це організаційно-економічний вид підприємств, які, кваліфікуються за показником чисельності зайнятих працівників з градацією за сферами діяльності.

Українське законодавство до малих підприємств відносить підприємства з кількістю зайнятих від 15 до 200 осіб, залежно від галузі або виду діяльності. Так, у промисловості та будівництві малими вважаються підприємства, на яких працює до 200 осіб, в інших галузях виробничої сфери - до 50 осіб, у науці та науковому обслуговуванні - до 100 осіб, у галузях невиробничої сфери - до 25 осіб, а в роздрібній торгівлі - до 15 осіб. Аналіз фактичної середньоспискової чисельності працюючих на одному малому підприємстві засвідчує, що їх значно менше.

Залежно від розмірів (масштабів господарської діяльності) підприємства необхідно поділяти на чотири категорії: мікропідприємства, малі, середні та великі підприємства. Класифікація за розміром (масштабом) має виключно важливе значення, тому що дає можливість виявити і проаналізувати сильні та слабкі сторони кожної групи (категорії) підприємства, визначити оптимальні варіанти їхнього співвідношення та взаємодії, основні напрями відповідної державної підтримки.

Для визначення відповідних категорій підприємств необхідно використовувати як мінімум, два критерії: середньоспискову чисельність працюючих та обсяг виручки (валового доходу) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік.

Середньоспискова чисельність працюючих за звітний період має становити: на мікропідприємствах - до 10 осіб; на малих підприємствах - до 50 осіб; на середніх підприємствах - до 250 осіб; на великих підприємствах - понад 250 осіб.

Відповідно, обсяг виручки (валового доходу) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує: на мікропідприємствах - 500000грн.; на малих підприємствах — 1000000грн.; на середніх підприємствах

- 5000000грн.; на великих підприємствах — понад 5000000 грн. Цей показник (критерій) застосовується через календарний рік з дати державної реєстрації суб'єктів господарювання.

Виділення такої категорії як мікропідприємства передбачатиме порядок спрощеного ведення бухгалтерського обліку, статистичної звітності та застосування спрощеної системи оподаткування, наприклад, шляхом введення єдиною податку на сукупний дохід.

Суб'єкти підприємницької діяльності - юридичні особи поряд з діючою системою оподаткування можуть самостійно обирати спосіб оподаткування доходів за єдиним податком. При цьому спосіб оподаткування вибирається один раз і залишається незмінним протягом звітного року. Фінансовий облік на підприємствах малого бізнесу відбувається з урахуванням специфіки оподаткування, яка залежить від форми власності та чисельності працюючих.

Таким чином, за результатами проведеного в статті дослідження можна зробити наступні висновки:

- суб'єктам малого бізнесу, застосовуючи спрощену чи загальну систему оподаткування, необхідно враховувати специфічні риси свого функціонування;

- спрощена система оподаткування обліку та звітності дозволяє невеликому підприємству зменшити чисельність штату бухгалтерії і завдяки цьому підняти свою рентабельність через зменшення витрат на оплату праці; - ефективна політика підприємства щодо управління податковими платежами є важливою складовою успішної реалізації процесу управління підприємства в цілому;

- існуючі системи оподаткування мають недоліки, а тому вимагають постійного вдосконалення нормативно-законодавчої бази для підприємств малого бізнесу.

Література:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та звітність в Україні" від 16 липня 1999 року.

2. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" №283/97-ВР від 22.05.97 р. із змінами і доповненнями, внесеними Законом України №349-ІУ від 24.12.2002 р., №1957-ІV від 01.07.2064 р.

3. Закону України "Про податок на додану вартість" від 03.04.97 р. № 168/97-ВР.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» Затверджено МФУ 25.02.14р., №39

5. Указ Президента України "Про державну підтримку малого підприємництва" № 456/98 від 12 травня 1998 р.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Механізми та інструменти фінансування просторово-територіального розвитку

Березіна О.Ю. Інвестиційна конкурентоспроможність території: локальні можливості та глобальні виклики	3
Василенко І.А. Соціально-економічна просторова поляризація в контексті децентралізації	5
Гречана С.І. Фінансові аспекти об'єднання територіальних громад	7
Решетнікова О.С. Фінансування інвестиційних проектів світовим банком у сфері централізованого теплопостачання	9
Рудь О.В., Базіль А.О. Напрями вдосконалення фінансування стартапів в Україні	12
Рудь О.В., Бондаренко К.С. Особливості фінансування стартапів в Україні	14
Рудь О.В., Ткачук А.В. Джерела фінансування стартапів в Україні	19
Ткаченко Ю.В. Міжнародна технічна допомога в рамках глобального партнерства	23
Чубарь О.Г., Машико К.С. Розвиток підходів до класифікації фінансових інструментів економічного розвитку регіонів і громад	27
Шевченко А.М. Краудфандинг як сучасний метод залучення коштів в інвестиційні проекти	30

СЕКЦІЯ 2. Фінансова система України в умовах глобалізації

Honcharenko I., Kunchenko-Kharchenko V. Internationalization of Financial Institutes as an Aspect of Globalization	33
Вакуліна Ю.В. Оптимізація структури капіталу акціонерних товариств	35
Дудченко Н.В. Пенсійне забезпечення як важливий елемент системи соціального захисту населення	38
Пріхно І.М. Напрями вирішення проблем соціальної сфери в Україні	41
Серватинська І.М. Економічна природа та сутність фінансів домогосподарств	45
Чубань В.С. Особливості бюджетного фінансування державної служби України з надзвичайних ситуацій	49

СЕКЦІЯ 3. Грошово-кредитні механізми регулювання економіки

Долгалева Е.В. Денежно-кредитные методы регулирования экономики	53
Лисак В.Ю., Семендяк В.М. Сучасні підходи до сутності та визначення векселя	55

СЕКЦІЯ 4. Проблеми обліку та оподаткування підприємств

- Аллахвердян А.В.** Податки в системі економічної безпеки підприємства 60
- Рудь О.В.** Комплексна оцінка ефективності системи адміністрування податків: теоретико-методичні підходи 62
- Яцко М.В.** До питання бюджетно-податкового регулювання економіки України в сучасних умовах 67

СЕКЦІЯ 5. Розвиток міжнародних фінансово-кредитних відносин

- Strielkowski W.** Probability of the insurance company dissolution from various types of distribution of insurance payments 68
- Бережна Л.В., Снитюк О.І.** Динаміка індексів НЕОК та РЕОК гривні: особливості розрахунку 70
- Крупка І.М.** Сучасні аспекти лібералізації міжнародного фінансового ринку у КНР 74
- Кукса В.М.** Позиціонування бренду «Україна» 79
- Лега Н.Ю.** Проблеми та перспективи PayPal в Україні 82

СЕКЦІЯ 6. Секція юного науковця

- Базіль А.О.** Можливості розвитку недержавних пенсійних фондів України 87
- Биндич Г.** Фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств 89
- Бондаренко К.С.** Проблеми та перспективи розвитку пенсійного забезпечення в Україні в умовах євроінтеграції 92
- Браточенко О.О.** Проблеми податкового стимулювання діяльності підприємств України та шляхи їх вирішення 95
- Гончар Т.І.** Страхові послуги у майновому секторі підприємства 98
- Гончар Т.І., Дорошенко Я.О.** Проблемні аспекти формування державного бюджету в Україні 101
- Голиш В.М.** Сучасний стан та проблеми вітчизняної банківської системи 105
- Дмитренко І.** Фінансові результати діяльності підприємств: сучасні тенденції 107
- Довганюк А.О.** Фінансовий механізм пенсійного забезпечення та шляхи його вдосконалення 110

Дорошенко А. Фінансування кооперативів: досвід участі в проєкті ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»	113
Іванов В.І. Сучасні банківські інновації та їх вплив на попит банківських продуктів	117
Клименко А.І. Актуальні проблеми функціонування пенсійного фонду України	119
Кульбашина А.Р. Проблеми формування місцевих бюджетів в контексті адміністративно-територіальної реформи	122
Корх Н.В. Ефективне функціонування сучасних підприємств в умовах економічної нестабільності в Україні	127
Кравцова О.В. Механізм формування та роль інноваційно-інвестиційної стратегії в процесі розвитку підприємств України	128
Кучер Н.О. Управління фінансовими ризиками страхових компаній	132
Кучеренко А.Т. Особливості функціонування податкової системи України	135
Куракса Д.С. Проблемні кредити та їх ліквідація	138
Лисенко К.В. Проблеми та перспективи розвитку ринку перестраховування життя в Україні	141
Лоцман С.В., Салогуб Я.Ю. Стан дохідної та видаткової частин державного бюджету України	144
Лукач А.А. Особливості формування доходів підприємств в сучасних умовах	148
Масич І.О. Підвищення рівня інвестиційної безпеки як один з напрямів забезпечення фінансової безпеки України	152
Семенюк І.О. Актуальність переходу обліку основних засобів на підприємстві з національних на міжнародні стандарти	155
Слинько М.Ю. Сучасні тенденції страхового ринку в Україні	158
Собко Н.М. Накопичувальне страхування життя та його надійність	160
Ткачук А.В. Отримання додаткової пенсії у системі недержавних пенсійних фондів України: переваги та недоліки	163
Хлівицька Є.В. Аналіз кредитного портфелю комерційного банку	167
Хлівицька Є.В., Голиш В.М. Проблеми емісійної діяльності національного банку України	169
Черевичний Д.А. Напрями підвищення ефективності здійснення державного фінансового контролю в Україні	173
Шевченко А.О. Сучасні тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України	178
Юткевич А.В. Проблеми та шляхи вдосконалення оподаткування малих підприємств в Україні	180

*II Міжнародна науково-практична конференція
«Фінансові інструменти просторово-територіального розвитку»*

Навчальне видання

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПРОСТОРОВО- ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Збірник тез доповідей
II міжнародної науково-практичної конференції

Підписано до друку 03.04.2017.
Формат 60x84 V16. Папір офсетний,
Умов. друк. арк. 9,75. Гарнітура Times.
Наклад 300 прим.

Видавець: Чабаненко Ю. А.
Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців
серія ДК№ 1898 від 11.08.2004 р.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 39
Тел: 0472/45-99-84; 56-46-66
E-mail: office@2upost.com

Друк ФОП Чабаненко Ю.А.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 39
Тел: 0472/45-99-84
E-mail: office@2upost.com